

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

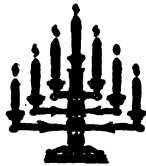
Msb 3267.6

ED WIDENER

HW LHAM 0

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

FROM THE LIBRARY OF HEBRAICA
AND JUDAICA FORMED BY FELIX
FRIEDMANN OF AMSTERDAM AND
PURCHASED THROUGH THE GIFTS
OF A COMMITTEE OF DONORS

פתח עינים

והוא פירוש ע"פי הפילוסופיא האמיתית על הרבה
מאמרי רז"ל בעין ישראל

מאתי

בן ציון רפאל הכהן פריזי

חכם בהנדסה וכרפואה וחבר להרבה חבורות חכמה
ממקום אוסתיאנו תחת מדינת מנטובה

חלק א'

Dilucidazioni Filosofiche, Fisiche e Ma-
tematiche su tali materie contenute nel *Talmud*
raccolte in Libro apposito chiamato,

OCULUS ISRAELITICI POPULI

Di **BENEDETTO FRIZZI**

R. Ingegnere, e Dottore di Filosofia e
Medicina; e socio di varie Accademie.

TOMO I.

IN LIVORNO 1815

Presso **AROVAS e COMP.**

Con approvazione.

Heb 3267.625.5

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
APR 1968

51*87

הקדמה

קורא ידיד ורע לך כי הראשונים שבצעמנו היה להם לב
פתוח כפתחו של היכל ואולם • והיתה צפורנן טובה
מכריסן של אחרונים אבל דורנו הוא עני בדעת מדברי
הצרות צוררות זו לזו מלחמות תעצומות • פדדת המזונות
ושובות הזמן חלפו • ונסתמו מעיינות חכמה ובינה • בימים
האלה גם בתוכנו הפתי מדרשות הם בסדר שאר האומות
ללמוד הלשונות והחכמות חינויות • ובוה מתרשלים בנינו
בתלמוד תורתנו הקדושה אשר היא יסוד העולם גם כי
שיש להם מלמדים לפי הצורך ללמוד תנ"ך משנה ותלמוד
עם כל המפרשים זאת ועוד באמצעות שאר החכמות
אם התלמיד אינו נכון וחכם בנקל אינו מאמין וגם הוא
מלעיג על מה שאינו מבין במאמרי ומדרשי רז"ל רובם
כתובים על דרך משל מליצה וחידה • שמתו אב על לבי
שפרט ס' עין ישראל הוא לרוב בידי כל המלמדים
ולומדים של בני עמנו : ספר הזה הוא כולל כל מדרשי
התורה שהם מפורים בתוך התלמוד בבלי מתוקים מדבש
ונופת צופים כוזהר הרקיע מזהירים אבל במסתר וע"ד משל
כתובים ובלא השתכלות שכלי ופילוסופי הוא מהגמנע
להבין הטוב האמיתי הצפון בהם • ואמתות הדברים שהיו
אנשי החכמה מעלימים לפי דרכם ולפי רצונם • ראיתי
מפרשים הרבה על אלו המאמרים אבל תכליתם לא היתה
דרך הפילוסופי לברר וללבן הכתוב בספר בשפה ברורה
ותחת דגל החכמות מאלו המפרשים יש בהם מי שמפרש
המילות ולא הענין • ויש בהם מי שמפרשהו בלשון קצר
שאינו מבינו אלא אי מעיר ושנים ממשפחה • יש עוד סוג אחר
מאלו המפרשים שיושבים ומפלפלים לאין סוף וכל זה
איננו שווה לתביר ולידע חכמת הטבע וחכמת הגופות
והמדות שעליהן הטבעו רבודי רז"ל בהנדות על פי יסודן
האמיתי ובלתן נראין הדברים לא קרובים אל השכל ואינם
מתיישבים

הקדמה

מתישבים על לבה הלזפר : על כן אודתי פנבר חלצי ולקחתי
קסת הסופר אשר במתני וכתבתי על איזה מאמרי רזל
הכלולים בעין ישראל הנזכר פה שלפי העתי צריך לפרש
על פי החכמות הנזכרות להודות לפאמניס דרך האמת
וצרק ועפי החקרמות המצטרפות עם התבטא אשר עליה
נשען כל מאמר ומאמר אשר לפנינו יבא בשלום לכל איש
הרשות נתונה לעיין ולכתום איש כמתנת ידו ולפי מדרגת
שכלו ובלבד שלא יטח סן הדרך הטובה והישרה ופן
חיסודות אשר הציפו התורנים הקדמונים אשר אנו חייבים
על פי הכלל ללכת בעקבותיהם לכן אני מתרה שתכליתי
חיתה זאת בספרי זה אשר אני קורא פתח עינים רצוני
שער ופתח לעין ישראל אשר הוא כולל המדעשים
והמאמרים המתבארים במקומם וכתנתי במיאודי על פי
הפשט ועל פי הטבע והפילוסופיא אינה שלא לחניח מקום
לביאורים אחרים עפי הרמו והסוד • מפורסם הוא ונדע
לעין כל קשבעים פנים לתורה ומי שבותר בפן האחר אשר
לנפשו יותר ערב ולשכלו יותר מועיל לא על זה ניטלה
הבחירה לאחרים לבהור בפן אחד לפי רצונם ולפי נעימות
נפשם • גם מי שלא הלכו אחרי דרכי אין להם טעם על פי
השקף וכדצחי בלע ובלשון מרמה לדבר עלי אם אינני
להם מרוצה • האמונה היא תקועה בלב כל איש לפי
מדרגתו ואין יכולת באיש אחד להבחינה ולהכירה כראוי
וכודא המסגיח על כל הוא לבדו בוחן לבות וכליות בני
אדם :

בלשון אימלקי ובלשתנת אחרות כתבתי והדפסתי ספרים
הרבה לטוב עמי ולמכור אומתי כראשונה ספר א'
לסתום פי דוברי שקר על אומתנו אשר בקשו בשנים
שעברו ליתן עצה לגרשם מדרבה מדינות באמרם שעמנו
מעברי הוא לגזק גדול לטוב המדיני בעמים שהוא מפתר
ומפורר

הקדמה

תמוזדי בתם ישגית כתבתי ספר אחד על חיינים והמנהגים
בבתי פנסיות ובנכסי חקיש: שלישיה בששה חלקים
הדפסתי דתות אמירניות של חכמת הרפואה לפי תורתנו
הקדושה. רציעית בשמונה חלקים כתבתי על חכמת ההנרסה
ועל אסופיא והרפואה ושם באו הפיזישים הסאדים טבע
כל החולאים שבאו בתורה מבאיים ובכתובים והגלית
פלאות חכמתנו בין הקדמונים בענין הזה. חמישית הדפסתי
ס' אחד על חולי הצרעת ועפ הרפואה נתתי טוב טעם ורעת
על כל דיני הרמכס מראש ועד סוף בהלכות צרעת בידו
החזקה שפתים יושק. ששית בשני חלקים הדפסתי הלכות
סדר הלימודים בחכמת הדקדוק בחכמת הרבור ובחכמת
ההריון ושאר החכמות לצורך עמנו והראיות והמשלים
הצריכיא להם עפי התורה והנביאים. בספר אחד על
המוסיקה בכלל בארתי כמה דברים שלא דאו הראשונים
בס' תהלים בזאת החכמה ליתן שבח ותודה לרוד המלך
אשר היה חכם גדול בהלצה ואיש רב בחכמת הנגון על
ידי בגורו האלקי. עוד כתבתי ס' אחד קטן תחת שם
אקדימיא על הניסים שבתורה טבעם ותבליתם דאה
ראיתי נב' שההספרות בעמינו צריך להיישירם
בדרך יותר ישרה ועל זה כתבתי בלשון איטלקי הספר
החכם הגדול אבן עזרא ושני לו הספר שני דבנים אשר היו
חברים בתלמוד בוינצואה עיר גדולה לאלקים הח' כמוהרר
שמחה קאלימאני וכמוהרר יעקב סאראוואל ז"ל ועוד בא
שלשי' הספר כמוהרר ישראל בנימין באסאן שעלה לשמים
בעיר ריגיוו זה כמה שנים. בזאת השנה הדפסתי ס' אחד
על גמוסי המלכות לפי תורתנו הקדושה ועל הלכות
מלכים והלכות עבדים בכלליהם ובפרטיהם של הרב
מיימון זצוק"ל: אחד כל זה ראיתי ונתון לבי להדפיס
הספר וזה שיצא לאורו בקונטרסים. וכל קונטרסים שוה
אחד

הקדמה

אחר לחבירו יהיה נדפס כל שני חרשים רצופים בעזר הצור
ישועתו: ואני תפלה לה' שיהיה אור לנתיבותי וידיכני
בדרך ישרה ללכת אל עיר הקדש עיר האמת ויהיו דברי
אלה קרובים ומועילים אל קוראי לחניע בשלימות אל
אמיתת כוונת המאמרים אשר על מקומם יבואו בשלום
אכ"ר:

הערה

להקל הבנת הביאורים הבאים על מקומם על
פאמרי היל ראה ראיתי מתכלית
ההכרה להביא איזה הקדמות וחרגשות על חכמת
הצחות ויפוי הדיבור שהן כמה הצעות להבין
הדברים לפי אמיתותן:

בתחלת כל חכמה צריך ללמד הכללים והמדות
אשר הן כמו שער ליכנס לפני ולפנים
בפרטים מאלו הכללים אנחנו אומרים איזה דבר
בקיצור האפשרי לפי שאם האדם אינו יודע לדבר
קל וחומר שאינו יודע לבאר ולפרש דברי אחרים
ובפרט דברי הקדמונים שדבריהם כולם באו על
דרך משל ומליצה לפי מנהג חכמי אומות המזרח:

פתח עינים

פרק ראשון

מחמת המליצה בכלל

א' חכמת הנחות ויפוי הדיבור אשר כלטינו נקראת **אורטורי**

היא חכמה אשר על ידה האדם לומד איך

היה צריך לומר. קוינטייליאט כן פתח אותה. דבור הטוב הוא כסיות
הדבור בכבדות ביוקה המליצה, ובכבוי דברים:

(הגהה.) אם כן כגבול זה הדבר הנחות הוא כלל אשר כסותיו

ובמרטיו מנחם חכמת הפליטה ועמה גם חכמת הסיר

אבל המליצה שלא שיר היא יותר טבעית לאדם וגם היא יותר נהוגה

במדינות יותר מולרכת, תחמין הזה כלכד אנחנו מדברים

ב' אם כן חכמת נחות הדבור היא מלמדת לדבר ברבוי דברים כל

חוטף, וכיוקר רב, ומי שהוא מדבר בזה הוא חכם נחות ובמליצה

אשר כלטינו קוראים **אורטורי**

(הגהה) היונים קוראים זאת החכמה **ריטוריקא** וחכמם

כה **ריטוריקו**. אלו המצות הם בגורים מסופל אשר אללם

הוא

דבר: יש מי שקורה כלשון לטינו ריבטור מי

שמלמד לאחרים הלכות החכמה הזאת, **ואורטורי** מי שנוהג אותה

בדבריו ובדרשותיו חילוק אלו השמות אינו מן

אותו לעצמו בדבריו בסדר ובטורה. אם אינו יודע להוציאה מן הכח אל

הפועל, יש באמת איזה חכמה מושכלת אשר ידע אותה האדם בכח

ציושר הרבה ולא יוכל להוציאה בפועל, ולדבר כה כלשון נח ונקי, או

קרבו הידיעות או בשיבה אחרת, וכן יש איזה חכמה אשר כה הוא מדבר

האדם נחות רב, אבל לא יביר אותה האדם בכל פרטיה, אבל בחכמת

הנחות בעצמה הוא דבר רחוק מהשכל שמי שמכיר החכמה על מתכונתה

לא ידע על הרוכ להגיהנה לפי שהחכמה בעצמה היא השכל והחשים

בזמן אחד:

(הגהה ב.) כלשון הקדש אנחנו קוראים לאורטורי **דרשן**, והוא

שם שאינו לא עולה ולא יורד: כשנים

גם בזמננו ככמה מדינות הדרשות שלנו אינם אלא פלפולים ועיניים לדרוש

ולחקור

פתח עינים פרק ראשון ה

ולחקור באיזה פסוק ובאיזה מדרש להוציא דבר מדבר ועל זה קוראים דרשות לדבורים כאלו מגורת דרש, אבל כימי העביאים היק המליצה על מתכונתה, וכפרט כזמן יסעיהו ער הנביאים, ולמי האמת נביא הוא מגורת כיב שפתים שהוא דבור כעלמו, ומתקל הטס אשר ממנו היוטים והרומיים עשו כלטונס סס הכולל ריטוריקא, אס בן אצלנו באמת יוכל להקרא חכמת המליצה והצחות נביאות והנח בלשוננו נביא: ועל זה בוכל לפרט מה שארז"ל חכס עדין מנביא ר"ל שהחכס בעיון הוא יותר טוב ממי שמדבר צחות: אס כן אף אין בלשון הקברי עס שבאמת יפרט ככלל חכמת המליצה והמליץ, יס לנו ראייה גמורה שהאימה ההיא בימים הקדמונים ידעה אותם על פי המנהג ולא בהלכותיה גמורות ופסוקות לפי ששמות החכמה נולדו מידעתה אצל האומות הנקיאות בה:

ג' כל שאר החכמות נולדו מהעיון בטבעי המדברים בפועל, וזאת החכמה גם כן נולדה מזה העיון ומהנסיון. כימים הקדמונים היה פי סיידר, ביושר ומי שהיה מדבר בלא יוסר. כרבת אס כן הדעות בימים הקדשים ראו מי שהיה מדבר טוב ומי שהיה מדבר רע רוצה לנצר למי דעמי על פי טבע הדברים ועל פי טבע המוחשים על סדר הפועלים, אס לאו, מאריכות העיון על הדיבורים כאלו, ועל פי אלו הדברים הוו שושים וזרכות, ומאלו נעשו חורות אשר כללס היא חכמת הצחות והמליצה. אס כן המלאכה כזאת אגר היא על הדיבור, גולדה מדובר הטבעי, ומזאת המלאכה נולדו אס כן דבור המלאכותיי:

(הגדה ז.) החקמים ענין העברים לא בקשו הבסיונות על יסוד חכמתם, אבל הכל היה הכלס על פי התבלה על זה אס כן לא היו חקמים כנשות תלסון לפי שגס החכמה הוית בלא הבסיון, ומחמת הפועלים בפרט לא מחמת הכחות והנפשי: זאס ועוד אין תגלס ספר שמדבר מהמוחשים והשושים ומכה שגידים כמו שפעו בכל יתרון בחס אבל עס כל זה לא בתכלית השלימת חכמי האומות שבמטובו ובאעם לא יוכל האדם לדבר לעס בכה אס, אינו מקיר זה שגוט כמו יסוד לחכמה:

ד' תבלית מי שידבר במליצה לא יהיה אלא שמי ששומע ישמע לדבריו להאמין דבר, לעשות דבר, או שלא לעשותו:

(הגדה ה.) באמת שלפי הנראה עס בפרט על עמיה מליצה, שכרתי חן מזה התבלית, לפי שבוכה היה מטבעו, ומחירות לנו על תהבן בית המקדש וער הדולה לאלקים ובגשם תוכ"כ; זאס ועוד יס מי שמדבר לפי שפעו הוא בלרה על דבר אחד, או שפחח על דבר אחר, זבנה קלב קומד להוציא מסיו מה טלבו, תפן גמה שפשי עליו

פתח עינים פרק ראשון

פלו עגומה, אבל כמעט העיון נראה שנס בזה האופן פי שמדבר במליצה על עצמו ועל נפשו מדבר ג"כ כדי שבטיחתו לאחרים נס העולם בכלל יהיה כלבו וכנפשו ויוסיפו דאנתם על דאנתו או שמחתם על שמחתו: אם כן הוא בכלל המונת דבר אחת, ופשטיה דבר אחר: (הגהה ב.) לפי העיון הכל הוא באמונת השומע למי שמדבר לפי שאם יעשה או לא יעשה דבר בכח דבור המדבר לא יהיה הדבר אלא בסיבת אמנת אמיתת דבריו:

ד' . כדי שיאמינו לדבריו, אם המדבר נחת צריך שבדבריו, א' ילמד לאחרים, ב' יתן להם נחת רוח ויניע נפשם ורוחם, ילמד לאחרים על ידי העיון והקושיא. יתן להם נחת רוח אם דבריו יהיו ביוקר, מיוסדים על הדני פו המליצה, ויהיה סוג הדבור בזמנו ועל פי צורך הדבר וטבעו, ויעיר נפשם ורוחם כרבות דבריו באיכות ובכמות, ובהניע רוחו ונפשו הוא בעצמו בתנועה ובמחשבת אשר הוא מבקש מאחרים (הגהה) לפי העיון והשכל, השלישית היא בכללת כשניה לפי שבתנועת המוחשים, אם לכבי, אם לשטון ולשמחה, השומע לא יעיר נפשו על פי המדבר, אם לא יהיה לו נחת רוח בדבריו: המוחש לא יונע על פי השכל הדבור החלוני, אם לא יהיה הדבור ערב ונעים או תנועות המדבר על פי סדר הטבע והשניה בכללת בראשונה, לפי שלא ילמד לאחרים שום אדם אם לא יהיו דבריו כסדר וכלשון נקי מדוקדק, ונח. עם כל זה חלוק הדברים הוא בתכלית הצורך בלמוד הנערים, ובסדר הלכות החכמה: (הגהה ב.) אם המדבר נחת יהיו דבריו כמו אלו, יהיה חכם באמיתות ותכלית הפנימי של מלאכתו בידו, אעפ"י

פלפעמים יגרע התכלית החלוני אשר הוא אמנת העם השומע, אבל כל זה בא מסיבות אחרות אשר סביבו, לא מצערות המדבר: ו' . חומר הדברים ונחת הלשון יוכל להיות כל דבר שבעולם ויהיה מה שיהיה: זה הוא דעת אריסטו בספרי נחות שלו, ובאמת בכל הדברי פעולם יוכל האדם לדבר ביוקר, בכבודות, ובכבוד, אבל על כל פנים בפרטות החכמות יאמר חומר החכמה פרטית, הדבר שברט החכמה היא מבקשת, על כן יאמר חומר הרפואה התחלואים, יהיו מה שיהיו הפעמים והחכמות אשר גם מבקש הרפואה לרפאות וכן אשור בשאר החכמות:

ז' . כל שאלה שבעולם שישראל לחכם במליצה לדבר בו הם משני מיניו, המין הראשון הוא באיזה כלל בלי גבול, מקום, חמן, לא פרטות אדם, ושאר הדברים המגבילים הדבר לאיזה פרטות, אשר על כן יקראו שאלה כללית אשר היא תיסיים אלל הרומיים, המין השני היא בפרטות איזה דבר עם הזמן, במקום והאדם, המגביל הדבר לפרטיו

פתח עינים פרק ראשון

ו

לפרטיו אשר שמו בלשון רומיים לפעמים יקרא איפטיזים, לפעמים קוסי ולפעמים קונטרורירסי, ופמו אללנו יקרא שאלה פרטית:
(הגהה א.) לא יוכל להקרא זה הסוג קושיא כמו שקוראים המורחיים, לפי שהקושיא נולדת מאיזה קושי שבדבר להבין ולהשכיל אמיתתו או בשכל ישר או לבשרות השואל, אבל כוס המקום היא שאלה אדם מהחכם במליזה שידבר על חומר דבר אחד:

(הגהה ב.) יוכל גם פן להקרא השאלה כללית בסוג דבר אחד בלשוננו או בלשון תרגום סוגיא, והפרטית על מין אחד ממינה, באמת פניא הוא מגרת מנין שיוכלו לימנות הדברים החטונים שהם מגבילים הדבר על פיהשואל:

(הגהה ג.) להכנת הדבר בנקל נמשול איזה משלים, אם יאמר השואל נדבר על השלום הלוחמים על המלחמה כטבעה על הדרך במקומות רחוקות, כל אלו הם דברים בכלל, ויקרא כללית, אבל אם יאמר הכרפתים יעשו מלחמה עם הספרדים על איזו סיבה: הקיסר יעשה שלום עם המונג' באיזה תנאי ובאיזה תורה: אם יבקש מהמליץ שידבר על הדרכים הרחוקים שהוא נגד התכונה לעשותם האדם כשהוא רץ בשנים, בער בחכמות, וכלא בקיאות בדרך ארץ ובמוסר, ואת תהיה שאלה פרטית:

(הגהה ד.) הבלל הסוג, והמין, והפרט לפי האמת והשכל, אינם בפירוש ובטבע, ואינם כן אלא לפי הצטרפות איזו דבר, ובלעזו ריראטיורי:

(הגהה ה.) אם ישאל השואל אם יש יותר קושי להשיב ולדבר בשאלה כללית או בשאלה פרטית, נשיב שהכל בזה שכל האדם, עבאומה, ומתלמוד האדם, מהלשון וכדומה. פי שיש לו שכל יקר בעושכלות ובפנימיות הנפשיות, יהיה לו נחת רוח לדבר בכללים ולכתו גם בחוקה, וכן יהיה מי שהוא בקי בחכמות ההכרסה, ומי שלא למד שכלו לדבר בנפשג מחומר, ולמד ספר דברי הימים, חכמת הטף, חכמת הדרכים וכדומה, יהיה לו בלבד נקל לדבר בפרטיות. יש שיפנידו ומוחו הם בתכלית הנדיבות ויהיה יותר משכיל בעושכלות ויהיה האדם שגידיו ומוחו יותר גסים וחכמת הפרטיות, בנקל ילמד:

יש אומות כמו האשכנזי שכלשוננו ובטבע גופו יהיה לו דבר קשה לדבר בעושכלות אם נתנהו בהשואה עם הכרפתים ועם האיטלקי. כן יאמר על האיטלקים, והלימוד, למורחי יהיה לו דבר נקל לדבר בעושכלות וגם על דברים נדיבים, אם יהיה לו הסדר שבתלמוד שיש לו למערכי. יש אדם גם כן שכל כך הוא מדקש בעשכלות ובמושללות מהחומר

פתח עינים פרק ראשון

ז

והנהגה ג'. לנשדים אשר הם מחנכים פתחם בלחות והמליצה, אהבם וידע אותם לכתוב ולדבר על פנים הדבור אשר נקרא קדינו מינו הפל חכמיותו, בכל היר, ובכל החזק, ופלא על האניות כי אם בקלות ובקוצר רב, הצורך הוא גדול על זה, לפי שהסכל בנשדים הוא רך וחינויכול על הרוב להשיג עמנו ביוחד ואלהדות על דבר אחד, ובאמת שברוב הדברים יש נחת רוח, אבל באהדות הדבר, הנידים, והמוח, והסכל מטריחים עצמם בדביקות גדול והטורח הוא קשה למי שהוא דק באיברים.

ד' לברר הדבר על מאלכונחו על תכליות המליצה כדי להגיע להם לפי סבע הדיבור והנהגה חכמי החמות חלקו אותה לשלשה מינים:

המין הראשון הוא סובב והולך על גבאי או טבח אויה הדבר:

המין השני הוא כדי להקדים הסומע לפסות דבר או שלא לעשותו:

המין השלישי הוא על הדיון להיות מוכע סענה, או למתכע להשיב כדי להקדם או שלא לפדוע

בכלל מין הראשון יבואו בפדטות כל דבר חדות איש עם אחר על טובותיו, כל שאלת שלום, פוקת טובות, דברי שבה, והספרות וכדומה, ועל הרוב המליץ מסכיב דבריו על יטרות דבר אחד, או על חמם דבר אחר: בכלל מין השני יבואו כל ההמרחות טענות, פאלת ונחמות, עיקר זה המין הוא על הטבח שמשפית האדם כעשות דבר או על אכידתו שלא לעשמו אם הוא דבר טוב, ונקודה שכנגדו אם הוא דבר רע. ובכלל מין השלישי יבואו כל דיני משונות ודיני נפשות:

הנהגה ד' לא ידעתי למה המין הראשון נקרא אצל הרומיים דימונסטריחו. זה הוא מין הראיה יותר שבעולם כמו שהיא בחכמת ההכדסה, א"כ לא ידעתי למה במין הזה שהוא גבאי או טבח אויה דבר במין האומר יקרא כן. איפשר לפרט שהראות במין האומר בלב האדם, וטרחו יבן בשכל האדם בטבעו ובנרכו א"כ נעדר הדיבור והחמות כנגד כל השימשים הוא יותר נקל לכל אדם להשיג טעמו ונשנו, והנהגה באמת היא צרורה יותר למגבירה, אבל לא כל אדם שיש לה. א"כ לפי זה איפשר לקרות אותו אצל העברים מין המכיר, אצל הרומיים יקרא ג"כ מין האגפורנטיוו שהוא משקל מין שמוצד באמת הטבת או הגנאי הוא יקרא דבר אחד או בכבוד דבר אחר, או נגד זה נקרא ג"כ מין הפודיקטיקו הכל לפי טבע לשון היוני: לא לא ידעתי למה יקרא כן? —

פתח עינים פרק ראשון

יו"ד' טרם כל דבר המליץ יתן לבו אל ארבע דברים : האחד למצוא כל הטענות אשר עליהן תשייכה מיוסדות באדני פו' דברי החכמה אשר עליה יפוא הדיבור . השני להסדירן כראוי על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון : הג' להגביל הדיבור על פי הצחות לדבר כדי שלא תהיה המליצה חוץ לזמנו וחוץ למקומו . והד' להוציא הדברים בשפתיו כראוי לכל מדבר לפי שהכבוד פה וכבוד לשון אינו יכול להשמיע הדברים לשומעיהם :

אלו הן ארבעה דברים אשר תחילת כל ראוי למליץ ליתן לבו אליהם כמו עיקרים לחכמתו ועל זה המליצים חולקים החכמה הזאת לד' חלקים : ההמצאה : הסדר : ההלצה והוצאת הדברים :

(הגה"ה א.) בין כותבי עמינו ראיתי לפעמים הטענות הראויות לנטיעת הבנין , אבל בלי סדר הראוי אשר לפי דעתי הוא העיקר שבעיקרים . זה הוא לפי שבעונות הרבים בין הרבה יהודים אין קמח ואין תורה ללמוד התכמות כסדרן , וכפרט הדקדוק , המליצה והלגינות חוט המשולש אשר בלמו שוא ודבר כוזב הוא הלימוד המסודר כראוי .

(הגה"ה ב') אם באמת מה שלמדתי בספר אחר אשר הדבר המבולבל לא יקרא דבר לפי שמיאות דבר רע הוא בכלל יותר רע מהבלתי נעלה , יראה האדם כמה הוא עיקרי בכל מיני קצמות ללמוד סדר הדיבור , לפי שבלי הסדר הדבר אינו ראוי לקרא דבר .

פרק שני

על איזה הלכות מהרבור בכלל

א' הרבור כן מבגילו טוליהו סר המליצה שברומיים , באמת כל חלקי הדבור והמאמרים לברור טבע הדברים שכבר היה להם מציאות בשכל :

(הגה"ה א.) באמת שלפי טבע הדברים , ולפי גבול הזה מהדבור , הוא אחרון בטבע להמצאת הדבר ולסדרו . מי הוא באמת האיל שבאילים שידבר על דבר בלא המצאתו בעוסכל , ובלי הכרת סדרו ? אבל לפי שלנערים יותר קשה היא ההמצאה , ולא יוכל המלמד לסדר הדבור בלי הכירו , לכן כדי לעלות מן הנקל אל הקשה ממחיל האדם מהדבור

פתח עינים

ח

(הגהה ב') באמת סגולת הדבור לדברים אינו כללי בטבע אבל הוא לפי לשון האופה לפי הדבר לפי צורך המדבר וכאלו, א"כ גבול הדבור של המליץ הרומי אינו מוחלט אבל בתכלית ההגטרפות:

ב' יקר הלשון בעצמו אינו אלא בזכות הדברים באיזה מליצה וצרכיו הדברים. אבל הדבור יפה נעים וחזק שאלל הרומיים נקרא אלוקואינציאה יוקר ונעימות רב יוסיף לדבור לכן אם הדבור יהיה כמו שהנבלט לא יאמר רק דבור, אבל דבור יפה נעים וחזק. לכן הנעימות והיקר שתי פנות הן שפליין טובב והולך כח וחזק הדבור; הראשונה נולדת ממספר הקולות, והשני מהמלות ומהמאמרים המצויירים והתמוניים:

(הגהה א') מספר הקולות אינו בכלל מביא לידי מתיקות ונעימות הדבר, אבל המספר הוא מלטרף לערך הקולות. לטרף הדבור, ולפי טבע השומע:

ממספר הדבור

א' מספר הדבור באופן זה נבילהו; הצעת קולות אשר על ידן הנקודות והתנועות הן יומר נאות, ושאיין שומעתן בנחת רוח ובנעימות רב

(הגהה א') מי שירדע מחכמת הכתוב כמה וכמה גידים יש באוזן וכמה על המוח בכלל ראשית כל המוחשים יבין כנקל אך מספר הקולות, אך טבעם וערכם בהגטרפות, וכלי עבור בהן ין קנה הכבדות אל קנה הקלות. יוכל ליתן נחת רוח לנפש החיונית שהיא בלי ספק במוק ובגידים.

(הגהה ב') על זה כמו שהיה בין היונים ובין הרומיים כן היה בלי ספק בין העברים. טעל ידי חכמת השיר וחכמת המוזיקא הבינו מה הוא כח המספר וערך הקולות בדבור לפי שהשיר דבור בתכלית שמדה היה ג"כ מניע האוזן בסדר אחד. דוד המלך פ"ה חכם דבור כמו שראינו בספר תהלותיו היה ג"כ נעים זמירות ומנגן.

ג' על מספר הדבור נדבר בשני פנים: הפן הא' על הקולות בעצמן, או על החבור כל אחת אל אחת: והפן הב' הוא על המאמר בעצמו מן ראשיתו אל אחריתו.

ב'

מספר הדבור במלות

(הגהה א') אם נכיר טבע המלה בעצמה, אינה אלא פירוד איזה

פתח עינים פרק ראשון

איוה מספר קולות מהראשונות, ומכאן אחריו, על כן קודם
עלה מגזרת מלל שהוא כמו בריעה לטעמים. על מספר הדבור כמלות
בדבר ע' פנים: הפן הא' הוא הגביעות: כהן הכ' הוא החדר, והפן
הג' הוא חבור בעלות:

א' על נשימות המילות בכר דברו המבוקשים, הקה גורו אומר על
המלות שמריך לרחקם והאחרות שגרגן לקרבן, הקה דברו כרוח
על כתי המלות וכן הם גרמקו מהמנהג או אם הן חדשות, וכן אם
הן קצות או כאלה גלשן אחרת' או אם הן נהגות לכל על פי הסיר,
אלו וכיוצא באלו שגם הבנות טריד לבטן, וכבר הוא מכור אונן
קפחמת הדקדוק! עם כלזה מבקש הנחם והמליצה טריד לבטן על פני
דברים, על המלות שקן יותר חוקקת לאיץ ויש להן קול גבורה; ועל
המלות שהן גדולות.

א' המלות שהן יותר חזקות לאונן הן גורכות פנחות ונעות שהן
משכנות הרמת קול, ועל כן יש להן קול גבורה וחזקה: אבל
איוה חכם וזה הגבורה היא כעלמה נשימות הדברים והמלות, אבל זה הוא
בתכלית הזרות: לפי טבע פלטנות יסג"כ נשימות פלטרת: יש איוה
דבר שאם ידברס האדם כחזקה הוא קשה אף כילא נעים, וכן לפי טבע
הדבור, אם יש לנו לעשות מליצה על מ לחמה, דברים חזקים כמו היות
אם נכר במלות שיש להן קול גבורה מה טוב ומה נעים, אבל אם נדבר
על איוה דבר יגון כתי ואנחה, המלות שהן לוחטות יסבכו נעמות
הפילוסופי לפי טבע המלות יתן לנו התמונה והזורה של הדבר נישל סך
אפי אומר שיש לנו לחלק נשימות הפילוסופי מנעמות הקול"י במחלטטויהן
לפי האמת ולא האחרת כפי טבע הדברים שאם כהן: על פי המלל נשם הוא
יותר גרמפי מטטר, כן האיוה השמים אדירה, הוא יותר קול"י פלאיו
השמים ואלכר: יערוף במטר לקחי יהוה יותר חזק מזה: ירד כנסס
לקחי תול כשל אחרתי, הוא יותר חזק מזה, תול כשל אחרתי:

א' חלל החזמים שמות הנגזרים מפועל הן יותר חזקות: אבל חזק
איוה מטבע המלות, אבל לפי סבה כדחתן גדולות ויש להן שמונשה
יתד שצמית על הפתח פלאמת הוא הניקוד יותר חזק.

(הגהה א') עם כל זה טריד הכנה גדולה על הרפת השמות
והמלות שלא יספר האדם כמו שוות במקום וכאן שלא
תהינה הפילודומות: על הרפת המלות דברתי בספר אחד בלשון
אילקי מודעס זה עטר פנים:

הגהה ב) באמת שנקודות הפתח הצרי והחולם הן יותר חזקות
מהחיתק והאחר, אבל על האמת נעמנו אין לנו סדר
ומורה לרוב טקן ומקיותן: לפי שכל אלה הדברים הם עיונים על
טבע

פתח עינים פתק שלישי

פתק שלישי

מהלכות הדבור והמלות

א"י כלא דברי החכמים על הלכות הדבור בפרט והמלות הדברים
 אשר עליהן חיוסל הנחות ומתקן הדבור השלם בשיון ובשלטון
 יש לנו לדבר בקצרה מסדר הדבור אשר הוא חלק עיקר המסורות והיות
 נהיה להפכה ולדע בכל אמיתותיו ושהחלק הוא השם נקרא מסדר
 הדבור וזהו המושג הראשון והשני והשלישי והרביעי והחמישי והששי והשביעי והשמיני והתשיעי והעשירי והיא
 מסדר האלול הגדול בין הרומסים בלחיות קד פיהרוב אחרים מסדר
 הדבור הוא שימת הדברים אשר כבוד המלוא בסגל במקומם
 ובסדר הנחות — א"י —
 ולפי שאלו הדבור בעצמם והמלות שכליתן הוא להחמין
 השולט על המלוא ולקבוע חוקיהן ושכלם סוד הדבורה הוא
 בתכלית האור כמו שהדבור בין הגוים התלמדה האמיתות הוא כדי
 להגיע האויב וכוונתו סודי הנבואה הוא בתכלית הסוד לנגד העקרי
 ולסוד החומות — א"י —

ד"ר באמת כל דבר אשר יהיה צד הסודי ישתמש בחסופים נחמק
 יותר גדול ומכנים האדם יותר נקל והבחן יותר אומץ לזמן
 יותר ארוך בסדר הדבור בין הרומסים הוא גדול במעלה האמיתות
 המדבר אשר מתנה סופר שולט ומתנו אשר קאסולום מסדר דבורו
 וקאסולותיו היה טיבאנטיס כמו אלה — א"י —

(הגהות) ה"ג דבראש אשר וכלנו הוא אזהר — בעין כהן בשיון
 אמיתות — הם הדברים והוא מסדר בעצרתו יבינס האדם
 בנקל יהיה לו חסק לשמען לפי שהטורה גדול להבין דבר קשה יוליד
 ג"כ ברוב המעשה החסק וכנגד זה אין טורה לאר שאהב לשמען
 אזהר דבר ועל כן אם יש לאדם חסק להבין דבר הוא עביוס בשכלו
 יותר בנקל הזכרון הוא מכולל הם הדברים כלמדין מלל בסדרן
 ע"כ אם אינו לומד בסדר אינו יכול לזכרם כפי השקף גרמור גפי
 ששללת הדברים היה סיבה הראשונה לזכרון האמיתות זאת משד אם
 הדבר אינו מסדר בשכל הלומד אם הוא רוצה לזכרם אייב הוא בתחלה
 להכביל דבר מדבר כדי לבוא יותר בנקל אל העיקר : א"כ כל הכח
 וכל הזמן אשר תבאנה בהכללת הדברים אינו שיון להכרתן ולדעתן
 וע"כ גם הזכרון לא יוכל להיות ביופיו ובטעמו אם הדברים אינם
 בסדר הראוי — א"י —

ד"ר סדר על הדבור הוא לפני סגל הסודי הראשון הוא על
 הדברים

פתח עינים - ערך שלישי

דברים אשר עליהם יחיד הדבור. הסוג הכללי עתקי הדבור
נעמו.

אם על החלטה נכרה בתחילת כל: אם תחוב עליך בטעם שיש
לך חשבון לכתוב או לדבר לאחרים על איזה דבר לפי האמת
לפעמים, על כך יתן הדברים אשר תבאם בכללך לכתוב או לדבר
אלא תדע על מה תחייבה מושגות - ארני הדבור אשר אתה בא לדבר
פלו ודברים הם האנשים אשר הם כמו מהומים מרובי הדברים אשר
עליהם יבואים לעזר מאחרים אשר אינם יודעים על מה לדבר. אבל
לפי האמת ג"כ עליו הגנות הראשונות השכל הינג טיוסד כראוי
על הדבר אשר הוא כו לפי שהרעות והטובות הכלניות והפרטיות על
פי המעט, ופחד המעט, בלי פורה וכלי סדר, בלא ענין ומספר
הנאות פאיו ולפני השכל בהתקפה הראשונה. לכן בתחילת כל דריך
ולכדיל דבר מדבר ולכחור כמה שהוא טוב וראוי לפי ערך הדבור
א. על פן בואת השכלית ובחירה כל דבר שהוא הכל ודיק עקר
ובזב או נשנה צריך לתחוק ולהכדילו מהדבר אשר הוא אמת
טיקרי ודבר גדול. חלש וחשוב ולפי ערך הדבור לפי המקום לפי
הזמן ולפי המדבר והשומע יקדים דבר לדבר. וכתב האמת ירחק
האחרת:

ב. כשהתבדלם ובחירה כבר נקטו כראוי ובהלכה בל דבר במה שהוא
כפרות צריך לשמוע המקום הדבור הראוי לפי חלקי הדבור
אשר הוא כו כדי שתפטר יהיה יותר מרגש. תהר אשר הוא שיהיה למהרם
או לרחקם לפנות או שלא לפנות איזה דבר. יש דבר אשר צריך
להקדימו לאחר. יש דבר שהוא מופיל. יש דבר שהוא ערכופעים ומכל
אלו הדברים צריך להכדיל לפי המקום ולפי הזמן מה שהוא שיהיה לדבור
ולשמו במקום הנאות והראוי:

(הגהה) באמת שיש אנשים הרבה אשר להם שכל להבין הראיות
הכרות של כל דבר וגם יודעים להגדילם ביושב הדיבור
נכונם מעליהם והנחות אבל אינם יודעים לשמוע במקום הראוי ובסדר
הראוי. סביבה היא היא לפי שהנחת הדברים בא מהשכל הטבעי אבל
שומת הדברים בסדר הוא בא מהכרת טבע האדם במדותיו ובחכמתו
ו"כ מסדר למקומים אשר עשה המדבר עם רבותיו: סביבה תב לפי
שם אדם אשר מעגמו הוא יודע אעיתות הדברים על פי הספרים אשר
מהם למה. אבל לא היה זה האדם איש מדוני ולא הוליה החכמות שלו
מן הכת אל הקטע. והאיש הזה אשר הוא יושב ודומם אין לו עסק
בדבור ואינו יבול לידע מדיו: כסיבה הג' לפי שלא כל מי שהוא חכם
הוא נבון. ובלא תבונה גם עי שהוא מלא שכל וחכמה אינו פגיע לידע

סדר

פתח עינים פתק שלישי

סדר הדבור אשר הוא מושכל בהכרת טבע האדם

ב הסוג השני אשר הוא סדר חלקי הדבור ושיעורם במקום הראוי לפי טבע האדם אשר ממונו ילמד האדם הלכות סדר הדבור המלאכותי נחלקו בכל טעם לארבעה חלקים. א' על דבר נטעים בתורה לקראת שומעיו או לקראת מי אשר יש לנו עמנו. ב' על דבר שרואו ולפניו תהיה נקשרת עמנו כדי למלאות תאוותנו ושלנו. ג' על דבר השאלה או כבוד הדבר אשר הנחנו הפנים בה. ד' על דבר ששומע בשאלות ותשובות כדי שהשומע יראה המיתות הדברים או טעם הדבר. ה' על דבר אשר הנחנו בהם וכדי שימלא כל תאוותו בכל טעם אדם שיהיה הדבר חלק והמשתים בכל המיתות כדי שלא יבט הדבר אשר הנחנו בהם.

ד אחר זה בחנה פני הטומע בכל לבנו ובכל צדדנו כדי שיהיה לדברינו ולכן הנחנו מניעים נשנו בכל דבר מהם לפי הערך בכפי ואנחה במתבטאות חוקות במופת ובשפועות וכל זה הוא כדי שהשומע ישמע ועלינו תכה ברכת טוב. — וכפי חלק הראשון הוא ההקדמה: וכפי חלק השני הוא האגדה או ההלכה: החלק השלישי הוא סדרי השואל והניוץ וחלק הרביעי הוא התפלה או החלון.

הגהה יש בין הכותבים אשר לעם חלקים חלקו סדר חלקי הדבור והוסיפו חילוק הדבר ותשובת ההשגות אשר תוכלנה לנו על הדבר אשר הנחנו בו אבל לפי האמת חילוק הדבר הוא חלק ואגדה לא חלק ההקדמה כמו שאמר בכתב אחר בין האגדות: למעשה ההשגות הנגדיות הוא חלק מהראיה והניוץ אם כן חלוק הדבור בארבעה חלקים הוא האמת והפלא.

הגהה ב יש איווה דבור או דרש אשר בכלל ההקדמה תכלול ההשגות או חילוק הדבר. עם כל זה אין כלכול כדבר לפי שיש חסד הוא בסוף ההקדמה להביד הדבר אשר הנחנו בו ולחלקו לחלקי הראויים.

הגהה ג בין האגדים מי שמדבר לליצורך הקדמה כמו ארון עם העבר או בין השיה כמו בין האזכרים או בין אים לאמתו זה הוא לפי הכבוד אבל כיון שיש לנו צורך להעיר החפץ עם הדבור הלכות ופס המליכה מטבע הדבור יהיה ג"כ ומצדו להעיר עם השומעים לפי הצורך.

ג ח"כ ההקדמה והתפלה הוא להעיר לב השומעים ולהסיר צעמם ורוחם בתחלה ובסוף וההלכה והראיה הם כדי להענין ולהשגות השומעים וכדי שיאמינו לדברי המדבר. בכלל חלקי חלקי החלקים בפרטות דברנו כלשון איטלקי מה שהוא לריבנותו חפזות חלקי חלקים שהוא הקרימיארי שכבר נדפסו בעיר הזאת. צפתים שפירא דבר כזה המקום כלכל מסדר המלות שכתבתי יהיה לא בלתי לפי סדרן א' כשימת

פתח עינים פרק שלישי יא

א. פשיטת משנת כקדמתן יסביל המדבר לשאגן ראסון ראסון ואחרון
 אחרון פשיטת טבעון ופשיטת משנתן לחטל כן ידבר האדם אם יאמר
 האנשים וכו' והטעם משפחה הטעם והכל והיא וכן אם יאמר
 עזים וכו' יוסף ולינה עשיאמר כהסך בן הוא במלכים
 וזוהי ככה וכו' בן יהודה ונתן הכניא וכו' גפי משלתן וכן
 והער דכורה וברק כן אכניותם לפי טעורה היתה כמעלה יותר גדולה
 ביום ההוא וכן אז ישיר משה וכו' ישראל :

ב. הכרה לשום המלות לפי משלתן הוא לקבל מדע הדברים לפי
 מהאדם יהיה משריח בדבר אם יהיה הדבור שלא כסדר טבע
 האב או משלתו עכ"פ סדר טבע הדברים הוא ככל האמות כשזה
 הכל מעלה חובל לשנות ולבזו כן הוא בין האנשים וכו' לפי
 החילוקים לפי הפנה ולפי דת המלכות :

ג. החלקים צריך להקדימן ד"מ ראשיכם שניכם וקניכם ופוטריכם
 כל אדם ישראל וכן לראובן אלינור בן קדיאור לשמשון שלומיהל
 בן טרישדי ולצפוף חלה קרואי עדה וכו' וכן אך את הוהב ואת הפסך
 אם הנמשת וכו' כל דבר אשר יבוא באם :

ד. הגדה א' זה ג"כ הוא ע"ד השכל לפי שאם יאמר הכל כחלה
 המבולל כל החלקים מה צורך לפרט הח"כ החלקים בעצמם ?
 עכ"פ יש איום דבור שיאמר בקלל ואח"כ הפרט כגון ויעש חלקים
 את שני המלכות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום ואת
 המאור הקטן לממשלת הלילה : אבל לפי זה הסדר הפרט הית הלא
 צירוף הכלל :

ה. יקשה המקשה לפי השכל אם החלק הא' ככלל כפ'
 מה צריך להזכיר החלק ? שתשובה הנכונה כזה היא על
 שני פנים האופן הא' לפי שבאבות הפרטים מלמד המדבר סדר הפרטים
 בעצמם : השני הנטרשיתם עם סכל וכנייהם : באופן הב' לפי
 שלא כל המבלים שוים להבין הכללים שהם כנפש ומפשטיש
 עומד ואין להם משל קרוב בטבע לכן כדי שיהא הדבר מובן
 נקל יתן המדבר משל החמשה שהוא כפרט הדבור כדי לעלות אל הכלל
 שהוא מחלט ואין לו דומה במוחש :

ו. דברים הקלים צריך להקדומן לגדולים אשר יבאו אחריו אם כונה
 העדבה היא על דרך השגות ונגד זה אם היא על דרך ההקטנה
 ישלח מן הגדול ויסיים מן הקטן : משל סדר הא' הוא כישעיה כ' כיוון
 להצטמת וכו' וכן בתוכחות ארוח אתה כעיתו וכו' ומשל הב' על ההקטנה
 כישעיה א' וזכור ואיש מלחמה וכו' :

פתח עינים פרק שלישי :

(הגהה א') זה הסדר ג"כ הוא בהנחה עפ"י הטעם לפי האסל לפי
יפלה עם הדבור בדרך העלים, יהיה להספך לפני ע"י הירידה בעד כוננת
המדבר וכן יאמר בדרך המדוי : הטעם לפי האסל

(הגהה ב) לפי האמת גם דרך הירודה היא עליה אמתית עפ"י
כוננת המדבר לפי שהירודה בקלקלה הוא עליה בעצמו
הטעמי על פי הסכל :

(הגהה ג') אצל הרומיים יש סדר לטוס הפועל בסוף הדבור כדי
ליתן חוקה לדבור בעצמו, לפי שאללם טכני האסוק
ולחזותו הוא לטוס הפועל בסוף הדבור באחריה, אצל בלשננו אין לנו
סדר לטוס הפועל אלא לפי סכפ הדברים : באמת שאימת הפועל בסוף
שהוא כמו שרשרת הדבור יהיה העומם יותר ענמי, לפי שהחירוף בדבור
הוא הראשון בזכרון : זאת ועוד כשאפועל הוא בסוף המדבר הוא מכוון
יותר לדבור בכללו. לפי שפיקר ענינו הוא במקום אחרת, אצל עכ"פ
סכפ הדברים כמו שהם כמותם אינו נותן רשות לעשות שני דברים נגד
הטכני : ובאמת נמצאת חיזה אומה שיש לה סכל וחכרון גם בלי זריזת סדר
המלות השתכח א"כ בתכלית השכח תורת העברים לטוס הפועל
במקומו :

(הגהה ב) לפי בקיאותי האעט כלשונות הקדמונות אני מוכח שלא
היו נוהגים כמו בלשונות החדשות לשנות סדר הדברים
נגד הטבע, זה החילוק בין הישן והחדש הוא על שתי עבותות : הסיבה
היא לפי שהחדשים עשורות על השיר בפרט על שיווי הסקולות במלות
אחרונות שבשיר, דבר באמת נגד הטכני ושלא יפלה על פי הדיון כי אם
בהפוך המלות לשומן שלא במקומן : והסיבה הב' לפי שהרשומים היו
עושים כל היום למד למצוא חדשות בטכני, והיה להם ג"כ הכרח למצוא
שמות חדשים כמו שחדשים היו הדברים, אצל דימינו ובימי היומנות יותר
קרובות לנו אינן אלא תוספות לדברים שכבר נמצאו, ושמות החדשים אינם
אלא חדשי עפ"י המורכב, לא עפ"י המוחלט, זאת ועוד האומות הראשונות
היה להן בערות גדול מהחדשות לפי שכפי הזמן ולפי טבע הדעות
והמלכות, ולפי טבע חכמת הסופרים ואנשי מלחמה : השכמה יותר
גדולה בין החדשים מבין הישנים, על כן היה הכרח רב בין הישנים
לזאם סדר המלות על פי הטכני, כפי חדו הדברים, והמלות בעצמם ולפי
סכלות האומות כדי שלא לכלל שפתם והכרתם, יש ג"כ הפרט לפי טבע
הלשון, שכלשונות הקדמוניות, גם בלא הפועל, השמות והמלות בדקויות
ברוב עם השמוניות והכנעניים, מה שאין צד בחדשות וכרומי בפרט,
על כן יושלחן חוקק לסיים בהן הדבור מה שאין כן בלשונות החדשות שיש
להן חוק יותר גדול בפועלים על פי אריכותו, גם כמין ובמספר המלות
עפ"י

פתח עינים פרק שלישי יב

פ"י קצות והלכה פריך לחברן אחת אל אחת כהונן כדי שלא יהיה הדבור קשה בהולאת המלות כפה ולכן

לא יבוא האותיות נמכרות אשר הולאתן תהיה קשה המשל בזה הוא שהיוניג השמים והדפסה אשר בה נחברו אותיות שהן במכלית

המתיקות והטעם: כנגד זה בספר יחזקאל ועמוס אנו מוצאים דברים קשים ובפרט בקאפיטולו ד' וה' מהרהשון

הגדה גם בזה הוא מטבע חוש הקצון שלא מהיינה התנועות קשות כדי שהאזן לא יהיה מוכה בגידויו ובעצמותיו שלא

כסדר:

לא תהינה הנקודות בעצמן ושוות בהולאתן אחת אחר האחרת כדי שלא יהיה הדבור או מופתח או כגור כסדר אחד: משה

בשירתו היסב והפחולק. אשר אמירה לה כי גאה גאה סוס ורוכבו: כי הוא מדבית הנקודות אשר הן פתוחות וסגורות וכל עיקר הנקודות

איום מן מקדים... וזה מן מאחר, וכן בכל השירה: **(הגדה)** גם בזה הוא מטבע האזן לפי שהנידוים הם יס להם שחש

לעולם בתנועה אחת הוא מרגישן בלי נחת רוח והחדשים בלכד והסגור הם לשון החוק במוחסים:

על כן לא יסיים פסוק באותיות ובמלות אשר הנה מחלת פסוק כזה אחריו כדי שלא תכפול הדבר ההוא בעלמה: כן הוא באמת

בכל הגהות אשר הן בצמות ובמליצה: **ג'** המלות אשר יש להן האותיות האחרונות בשוה לא תבאנה אחת אחר

האחרת לפי שהאזן אינו מרגיש אלה המדשות, ובאמת בכל השירה בתום הפסוקים אין סיום המלה האחת שוה לאחרת:

ד' שלא תכפלה האותיות והנקודות השוות בפרט במחלת או סוף הפסוק, הסיבה היא בעלמה מה שהמרנו למעלה, ומשה רבינו

בשירת האזינו וכו' הים הוא מלל חזק על זה: **(הגדה.)** אבל זה אינו אמת בכל מקום ובכל זמן לפי שיש בין

הרומיים שנסיבת ההלכה ככפלים האותיות וגם המלות זה הוא כדי שלא ינתק האזן מן הקצה אל הקצה האחר. — לכן ביטעיה

כדי לעשות לשון נופל על לשון במלות שהן שוות בהולאתן כפה, ואינם שוות בענין האמר (קאפיט' ל"ב) וכלי כליו רעים, וכן ונדיב נדיבות יען

והוא על נדיבות יקום, וכן (בקאפי' ל"ג) הוי שודד ואתה לא שדוד, ובתד ולא בגדו כך כהתמך שודד תושד כגלוהך לבגוד יבגדו כך — וכן

וכן ואוסף פללכם אוסף החסיל כמשק נבים שוקק בו. — אם כן זה הסדר שלא לכפול האותיות בעצמן כמו שהיו עיקרי אלל הרומיים כך אינו

שודי בין הפכרים. באמת גם לפי השכל בזמן אחד פריך לעלות פחדה

פתח עינים מרן שלישי

מקדמה אל חדשה כדי שהעולם יהיה מונע ולפעמים כריך לאלף צדק
החת כדי שהתנועה בחוק לא יזיק. לפעמים כשאנו מדברים אל החכמים
נוכל לפתוח פה בנקל בחדשות אבל למי שאינו מבין צריך לפתוח
הפה במדה אחת גם לפי טבע הדבור נוכל לבקש חדשות בלחית ולא
באחרת.

ה' לא יהיו מלות זעירות נאכפות ומחוכרות בדבור לפי טעמים
הדבור עלמו כסוד ונפרד: באמת ביטעיה אין בו פסוק טעיה

מאסף לכמה מילות זעירות וכן ככל הנביאים אשר בקשולדבר נחות:
(הגהה) הם לפעמים יש איזה פסוק שנראה כנגד הסדרים

והתורות שנתנו פה לא יהיה כן באמת הם לעיניו של
סימת המלות הי על מלות שהן בין הדברים השוים או אינם שוים בכל

מכל כל לפי שהזמן הכינוי או המספר אינו דומה. עם כל זאת לפי
הסדר יש לנו לכתוב ולדבר יפה אף נעים להקדים המלות קהל יקרות

בהולאתן כפה. אם הם שוות בענין ליותר קשות או ליותר זרות:
(הגהה ה.) שיווי המלות כלשון הקדם לפעמים יבא בהכרח לפי

שכל הכנויים יש להם האופיות שוות באחרונה:
תמו הלכות הדבור הצריכים

לחשבלה חמאמהם הבאים

לגנינו

לגנינו

לגנינו

לגנינו

לגנינו

לגנינו

לגנינו

לגנינו

ברכות פרק א'

שלוש עשר ברכות הוי הלילה וכו'

כבר הוא ידוע ומפורסם לכל רואי השמש כי היום הוא דומה התנועה והלילה היא דומה המנוחה והשקט. כיום האיש הולך וסוכך באוקים ונרחיכות וטרוה הוא בעסקיו וכלילה יושב בשלוה תחת קורות ביתו ואם הוא בלתי נשוי הוא כמעט כמו איש היער. חתם כי כיום הוא מראשו ועד רגליו כלו מדוני: א"כ כלילה שהאדם הוא כינו לבין עצמו יושב וחושב על סבבו ועל האנושות בכלל ובפרט וכשהוא יושב וזוער בעצת ההמה שההרגל והמנהג הוא לאכול ולישן יס לו כדאי לשום אל לבו כמה הוא גדולה המלאכה והטרחת. וכעבור זה ביום שבא אחריו כלו שמח וינע לכבוד עצמו משמחו ומדינתו וזה הוא התועלת הגדול נמך ממחשבת הלילה. על מלאכת היום: זאת ועוד אם הוא יסן לפני ארבו כלילה מנוחתו הוא סיבת הניעה הבאה אחריו: א"כ התאחדות האדם כלילה הוא לפי חכמת הפדות והבנת הגופות סיבת הניעה כיום: זה הוא הרמז משמרה ראשונה שמור גוער בהיות החמור דומה הניעה אוכל עצם וטורח הרבה כמו שאמר הגמון ישמך חמור גרם וכו' ובין חכמי האומות החמור הוא צורת הסרחה כמו שכתב הריפא באיקונולוגיה שלו בלשון איטלקי: התועלת השני הנמשך ממנוח הלילה ומהתאחדות האדם בה הוא האמונה בעסקיו ובמדותיו. האדם כיום רואה הדור כלו חייב חברי נכדים כלם. והאמונה נכרתה עפיהם ואין לו פנאי לטוב ולחקור על מידותיו ועל פירות אחרים אבל כלילה בהתאחדות האדם כינו לבין עצמו אומר כלבו בואו תטנון ואחרי החקירה על האדם כמה שהוא אדם ועל טריות היום רואה וחושב מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול הכל ועל דרך זה האמונה מרוחמתו בין איש לאיש. זה הוא הרמז משמרה שניה כלבים לועקים. לפי שהכלב בין חכמי הטבע וחכמי המליצה צורת האמונה כמו שאר ידוע גדולת אמונתו עם אדוניו וכמ"ס הריפא הנזכר: ובקארט בספר הנחמד בלשון רומי על טבע הבהמות והעופות שבתורה פירש שורט טס הכלב מחובר שכלו לב על אמונתו בכל נפשו: התועלת הג' הנמשך מהתאחדות האדם כלילה היא עולם האהבה. כיום כשהאדם טרוד בעסקיו ובין חדרות ועיו אז כשהוא יושב ורואה כמה וכמה דברים שונים האהבה אינה מתפורר. בו אבל כלילה התאחדות והאהבה ובהתאחדות הלב בה עוה כמות האהבה. מים רבים לא יוכלו לכבותה. על זה אמר שלמה בשיר השירים שלו אני יסנה ולכי ער ודוראני חכם גדול מחכמי הטבע בין הברפמים אחד בספרו או הן דבריו. ואני מעתיקם מלה במלה: כלבד בהתאחדות האדם כלילה

פתח עינים

בלילה הרגשותיו בכלל והאהבה בעדם הן האלכות ומתחזקות וחזרת
האנשים ביום מסכת קטנות. ובלכולן זה הוא הרמז שלישיית חנוך
יוכח מפרי אמו ואשה מוספת עם בעלה דוגמת האהבה המסתלקת
בלילה. הקדמה הזאת על פנין האהבה היא פתח פתוח להבין
הפרט אחד במכתבי שלמה המלך ע"ה ג' ספרים כתב קוללת משלי וסדר
הסירים: בקהלת נאמר דברי קהלת בן דוד מלך בירושלים לפי שהם
דברי בפילוסופיא על דברי הנפש ומעשה האדם והכלי החיים והכרחים
באחיות היתה בהקהיל קהל ועל ידי מלכותו בעיר גדולה לאתקם
זבלמודי האב דוד המלך איש גדול בישראל במשלי נאמר משלי שלמה בן
דוד מלך ישראל מפני שספר משלי מלא מכל טוב חכמה ומוסר ואליהם
ערב לכ שלמה לבשת בשמעו מוסר איב ובראות במלכותו הדבר - יואתר
נאות לאושרו ותפארתו: אבל בשיר השירים נאמר אשר לשלמה לפי
פעניני האהבה היו טבעיים בו ובלבד בהתאחותו עם האהובה היתה
עלומה האהבה ובהיה אללה שכת שלמה גדולתו חכמתו ומשפחתו
וכל מה שהוא מלטרף במדינותו ולא זכר כי אם שלמה כמה שהוא אדם
טובי: מה שכתבתי הוא עפ"י הפסט אבל רבותינו ז"ל פירשו זה הספר דרך
משל על כנסת ישראל והם אמת ודבריהם אמת:

הניא א"ר יוסי פעם אחת וכו' באותה שעה למדתי ממנו ג' דברים
למדתי שאין נכנסין לחורב: הרבה מפרשים כתבו שהטעם
ש'אין נכנסין לחורב הוא מפני המזיקים: אבל לפי דעתי הוא מפני
שכבר הוא דבר מפורסם לחכמי הטבע שבחורבות האויר הוא מעוש
ונסגר ואיננו ראו לנשימה כמו האויר הוד והטהור שבשדות הראשון
נקרא אוו"ו והשני אוו"ע וכו' וכו' וכו' פעמים רב שכתבם אדם
לחורבן מת בשיתה עמוכה על רגל אחד מפני שהריאה אינה יכולה
לעשות מלאכתה על הדם הנפשי על ידי הנשימה אם האויר הוא מקולקל
ואינו שיה לחיי האדם: ישתבא ח"כ ענת אליהו ז"ל שכמו רופא מוכק
שמר משמרת לחיים וזה שלא ליכנס במקום מוזמן לשורפנות דבר גדול
הוא שסיבת טהרת האויר וזיקותו הנקרא עימים האחרונים אוסינימי
הוא השמש שבאורו משפיע הטיב ומזקק ומטהר חלק הרע שבו ועל כן
האילנות והעשבים בלילה שולחים לחץ אויר שאינו טוב וביום על ידי
השמש נהפך מרע לטוב וזאת היא הסיבה שיש נחת רוח לחלום ביום
ולעת ערב כשהשמש בא עלטה בא עליהם כמו שאמר הכתוב בערב ילון
כזי-לבקר רינה כל אלו הדברים הנכבא על"ה למדו במעט כמות
המלות ורב האיכות שמש לרקק ומרפא בכנפיה: א"כ בחורבות שאין להם
אל הרוח פלוגות ופתחים ורובן הן תחת הארץ אין אור השמש שולטת
בהן ועל זה האויר בהן הוא מקולקל ורוח הרעה מהן תפתח וכבר הגבית
ישעיה

פתח עינים

(ושפיה ל"ד) אמר קדוש לגר מתרע לנצח: נכחים אין עובר בה וירסיה קאת וקסוד וינסוף ועורב ישבנו בה שהן כולם יפופות טמאים ומדבריים שכתבו מידוע לשכמי הטבע החיור הנטלח מריחתם הוא כתכלית הטומאה ועל זה הסברה יותר גדלה לאדם כשכון במקום ההוא: ויחזקאל הנביא (ו'ו) בכת אחת מנביח חרנן הערים והמיתה רגעית בכל מושכותיכם שפיהם החרכות ונפל חלל בתוככם והמבין יבין: כבר ידוע שפירושי זה אינו דבר נוגע ה"ו לאמונת מליחות השדים והמיוקין שאני מאמין באמונת שלמה בפרט לחי' האלק ויבאמי על דבר זה וזמן נ' שעות ויותר עם שאר סגור והדרו הרכ הגדול כמוהרר חי"דא זכו"קל

בתיב הצות לילה אקום להודות לך זכר

והוד מיהיה ידע חלום לילה ח'מת וכו' וזו סימנא היה ליה דאמר ר' אבא כגור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד וכיון שהגיע חלום לילה רוח לפוניו מנסכת בו והיה מננון מאליו וכו' :

שאלה א מה זה ועל מה זה קסה הדבר לפי החלמוד לידע רגע חלום לילה מדוד המלך ומרע"ה לא ידעו אהו על קו הדיון והאמת?

שאלה ב מדוע אינו נקל לידע רגע חלום לילה ולא כזה רגע חלום יום?

שאלה ג אם היה דרך נס או דרך טבע נתינת הכבוד של דוד

שאלה ד מאי חל בלכוד רוח לפונית היה מוכן בחלום לילה

נשוב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון: וכזה ידע חכמת רז"ל על דברי הטבע

השובה א: כבר ידוע הוא מחכמת לדור פארץ שחלום לילה במקום לפוני אינו באותו רגע במקום יותר דרומי ולאסוף: זאת נגוד סודות חכמת כוכבים ומלות ומחשבות העליון בחכמת הפנדס: שחכמת חלומות השמש על עלמו שאינו מוחס ומימת כמה תנועות כשמים זבאכץ החלום הלילה של יום אחד אינו באותו הרגע בחלום לילה של היום הבא אחריו: ההפך הוא הקטן שבקטנים אבל הוא אמת: על זה רז"ל למדו שלאדם השופט על הטבע עפ"י החושם והשכל אינו צדדי לסיפור מה שמלמד שחשבו והכדסה:

השובה ב: על האלה הסניח גשיב: שאפי' טגס חלוי יום של יום אחד אינו חזרי יום של הבא אחריו עכ"ל נג"י חכמת הכל

פתח עינים

אנו יודעים בזמנו החלי יום על השואת הכל עם אקדמיות של אלה
מתחת כמו שהיא ידוע לחכמי הטבע וכוחה הידועה אנו יודעים החלי יום
באמתו בזמנו המוכהק מה שאין אנו יכולי לידע בחטי הלילה שהשטם עמנו
תשובה ג' לא היה דרך כנס כנורו של דוד אצל דרך טבע :

הרות והאוויר הם סיבת מליחות האוסקול כמו קולות
הוא כשערים : פעמון אחד במאקינה פניווצאסיקא מקום
שהאוויר הוא בתלולית הדקות

אינו מנגן ורוח גדול וחזק די הוא אם יבוא למן האוויר : אולם בנגן
לשלוח קול או קול גבורה או קול חלושה לפי גולות האור והכנור ולפי
חוזק הרוח והקינורארי במעברו אשר לג על חכמת המוסיקא של הראשונים
נתן לנו נורוה של כנור אחד בין פערכיים ובין היורוים האלוניים שהיה
טולח קול עפ' : הרוח אם דרומי אם צפוני ולפי כפו וגדולתו :

תשובה ד' : בלבד רוח צפונית היה מוכן בחלי הלילה לפי טכא"ו
וסכיבותיה ד רוחות מנשבות בכל יום בתחלת היום

רוח מזרחית ואחר זה רוח דרופית בתחלת הלילה רוח מערבית ובחלות
לילה רוח צפונית : ומדבריי הימים של הטובורים ושבים הוא ידוע שלדמסק
וסוריא וארץ ישראל רוח צפונית בלבד מנשבת בחלי הלילה : וגם בימים
האלו טעברו שאלתי עוד על דבר זה לג ערביים ואמרולי שאמת הוא
שכמדינות ההמה רוח צפונית מנשבת כמו חלות לילה : הרוח צפונית הוא יותר
קריר יותר יבש מכל שאר הרוחות ועל זה הוא במדה גמסקל ובמטורה על
חכמת הנגינות לפי טעאר הרוחות שהם יותר חמים יותר לחים הם כגד
טכס פכנינות ופקולות : הרוח הקם וכלה הוא הקוויב החזק בטבע כגד
נגינת הקולות כולם או כפי המשורר או כיד למנגן

עד חצות לילה היה עוסק בדברי הורח מכאן ואילך
בשירותות שבחות כיון שעלה עמוד השחר ונגסו
חכמי ישראל אצלו נבד :

תועלת גדול צמוסר נמשך לנו מזה פדורטל - כסא מלכותו מכס
פוסק בתורה למדח מס טלא למד : ב' הים ידוא) (סמס וזהה
מתן סירות ומשכחות לפוראית עליה : ורוק שמסחלים : היה לתמיד ותמכ
מתפלל ועמכה לפי ששחכעה היא כריכה לחאשית אל תשכח ולסמסלל בראוי
ג' היה לפולס על לבו הללגת מדינתו והיה מכניח בענייני מלכותו וזוהי
תהיה פרנסת העם בראוי : ד' שהיה עפץ עם אחיחומל כמחוייטן חזר
מלכות בין שניהם ללד נדי - פכרוחפ : שכלר עדיע כל הדרכים : ואל
כנבולים הכריינים להצפת לתכלים במלמנת בדוד ד' : היה טואל באורים
ומומים כדי שלא לסמוך הדבר על ידיעת האדם בלבד אצל על סיוע
האלקי

האלקי ראשית כל: ו' היה נמלך בסנהדרין לפי שהם בני עמי ישראל
 ידעי התורות כמו שהוא צריך ככל מלכות שאינו על פי רצון המלך כלכד:
 ו' מדוד המלך לא היה נותן רשות ללחוס כי אם על הכרח גדול אם ישרא
 לא היה להם ענינם מסודרה להם סדרך גדול לילך חוץ למלכות למלא נפשם
 כי ירעבו כל אלו הדברים נותנים כבוד גדול למלך למלכות ולכל הסדרה
 ופירש האנשים ועל הסקדמות הכריזות להתיר בשעת הצורך כלכד
 המלחמה שכלל היא נגד טבע האדם הפדני ואם היא מלחמת מנה או
 מלחמת דת

**אמר ר' ל בר גהמני א"ר יונתן לעולם ירגיו האדם
 יצר הטוב על יצר הרע וכו'**

אמר האמונה היא שקולס ירגיו אדם בשכלו ונבחרתו יצר הטוב על
 יצר הרע כדי שיעשה מלחמה עמו וינצחנה כדי שלא לחטוא:
 האדם מוטא או מחמת כסלותו שלא ידע חוכתו ועל כן תחלת כל יעקוב
 בבורה ללמוד פרק שלא למד: כמו שאמר שלמה בחכמתו גם בלא דפת
 נפלא טוב ואף ברנלים מוטא: סוף הפסוק לותן טעם למחילתו שמי
 שאינו יודע אינו טוב לפי שאין לו חכמה והשכל לדרוש ולחקור קודם מעשה
 אשר אם הוא ראוי או אינו ראוי ועל כן בלא תבונה אף ברנלים ולכסוף הוא
 מוטא אחד הלימוד היא הפואה נגד הסטא יראה הרוממות על זה אמר
 האדם שיקרא קרית שמו לקבל עליו מלכות שמים: ואחריו יראה השעשע
 וסוף האדם למה ועל בן יגור יום המיתה:

א"ר לוי בר העוסק בתורה יסורין ברלין הימנו וכו'

מי שמוסק במורה אינו הולך לפי הרוב אחר יצרו במאכל ובשפתה
 ובחשבונו ועל זה אמרנו סוכה הקולאים אינו כולך אחר בנשו
 ושם במקור ואין לו רעיון רוח המסכך במה יסורין בגוף ובלב ואם
 יסורין גאים עליו הלימוד הוא רפואה בטבע לפי שרפואה הוא לשריו
 וקנין לעצמות יודוק נפשו ושריו לעצמותיהם שמבאר הליחה הכאה מההס
 הכאה סוכה כל כזה לקיום האוף על ישרו ועל מתבוננו: ועל זה אמר
 שלמה בחכמתו כי אם אשר יאהב ה' יוסי וכו' כיסורין מה היא רפואתו?
 היא מוסר בפסוק הוא אחריו אשרי אדם מנה חכמה ואלהם יפיק
 מנוהי שהתנה והתנה היא עם הרפואה על כיסורין הכלים מטבע האדם
 ומעקריו:

**ר' יוחנן הלש זכנו ר' ארעור דדש עאל לגביה ר'
 יוחנן**

פחת עינים

יוחנן הוא דהוה קא גני בכית אפל גלייה לדרהעיה
ונפל נהורא וכו'

להבין המאמר על מחכונתו נריך לו להקדום חייו דבר על יסוד האש
ועל האור ולהקל הענין שאלות חני שאל :

שאלה א' למה כבדו את העולם מרע"ה דבר מצד האת המים והארץ
ולא דבר מיסוד האש ?

תשובה כבדו את ביום הראשון סיפר לנו כריאת האור ויאמר חלקים
ימי אור וכו' וכיום הד כריאת החמה והלבנה והכוכבים

א"כ בילל כריאת האש היסודי כבדו את האור על יום א' וכן הפילוסופים
האחרונים כולם למדו וגמרו שהאש היסודי אינו אלא מין אחד מהאור שהוא
כמו סוג האשים כולם :

שאלה ב' אם שם האש יש לו חייה טעם או חייה רמו

תשובה הוא לפי דעתי שם הנגזר מפועל מסורס האש אשר הוא

שזה לפועל חוק כמו שמבאר רד"ק בשמים על פסוק ויפיה
לו זכרו זאת והתאזשו וכן בלשון איטלקי מפרס הר"ר ממדינת פודפ
בוא מחמת הטבע והנוף טרוח החיובי אינו אלא מסובב מחוס הטבע
בגופות של כל חיות בעולם א"כ אין לנו שם פיכול לבאר טבע האש
היסודי : והאור כמו מלת האש

שאלה ג' מדוע כבדו את בין הכתרים תנור עשן ולפיד האש טבע
בן הנורים לאות הכרית אשר כרת כ"א את הכרית ?

תשובה האש שהוא המאיר שבסודות הוא דוקא מכוננת לאיכות
הכפס אשר היה הכורתת ונ"כ דוגמת המתליה כל נמלא אשר

שמו יחעלה הוא העד לכל המתלות שבעולם והזתמו חמת : זאת ועוד אלו
מובאים בדברי הימים של אליהו והרודוס ופול' בספר פילוסופיה של
ספינקי' רו חכם גדול של אינילטירא שהמלכים והכנענים
והומות אחרות כפאת מורח כהני לאות ברית שהיו לזרמים בין אים לאים זכין
שלומי חומה א' עם מלאכי חומה אחרת לבתר אים נארי בהמות ועופות וא"כ
היו עובדים בין הנורים עם הכוקות כופרות ולפיד האש בידם כמו שקיים
ימי הכרית חבינו

שאלה ד' למה קודם המכול אין לנו מולאים במורה שהיו העמים
כוערים אש להבין המאפלים וכלי מיני משתם ?

תשובה Virey. Burger. Holmann. Kner חכמים גדולים
באשכנז וכלרפת וכמה הנשים מופהקים בחנמת הטבע וכמה

וכמה נבונים וידועים בדברי הימים של עובדים ושנים :
בולאות

בחיאת האפשרות כוחדים שכמה עמים זה שלט מאות שנה לא היו יודעים
 לנכר את להכין המאכל ומסטה: ויירא הכזר חושב שכמה מאות שנה
 עברו אחר בריאת העולם שהאומות כמו איש בער ולא ידע מפחד האש
 מלד טבעו לא היו נוהגות להכבירו לצורך המאכלים: אחר כל זה ברוחה
 הסיבה מדוע בת זמננו הקדושה לא הזכירה האש במנהג הכבירו ובמיני מאכל
 ובלד זכרהם אבינו הוא הראשון להכביר את לבן הכקר אשר עשה ומלפני
 המלאכים הנאים אללו על דבר שרה אשתו: נח בלאתו מן התכה בנה
 מונח ויקח מכל העוף הטהור ועל עולות כמזבח: והפסוק אחר כל זה אומר
 וירח' את ריח הגיחה א"כ מיד אחר המבול נראה שבעירת האש היתה
 מלאה בין בני אדם אבל אפטר הוא שהעולות בלבד היו שמוטות והקטרת
 בורח' וכו' יכול להיות על ידי חוס השמש כמו שהיה בין הקדמונים
 בלא בעירת האש:

שאלה ה': מה היה עמוד הענן שלא ימיש לפני העם יומם ועמד
 האש לילה בלאתו ממלרים ונלכתו כמדבר:

תשובה: זה היה דרך גם: אבל הקב"ה אדון הנבראים יכול על ידי
 הטבע עצמו עשות כסלפי התכלית: ידוע הוא שבאש הנקרא
 אלטריקו והמין האחר הנקרא פוספורו והאיך העולה מן הארץ יכולים
 להיות יסוד אותם העננים אף על פי שהתכלית היה אלקי כמו שהיה אלקי
 בלא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפי שהאש בלבד הוא מוחש
 בלילה כמון החשך ולא כן ביום שהחמה באורה תחסיך האש היסודי כמו
 שאמר הארמי שרגא בטיהרא למאי מהניא: והענן להפך הוא מוחש ביום
 ובהרים: והיה לעת פרב והאדם אין רואהו: המוסר הנמשך מהעננים
 הסטה הוא נפלא: האדון הפל מזל בריאותו הגדולות והנפלאות הוא
 בבור והודאי שבהיות פמו שהז ענן ופרפל במהותו ובאיכותו שאין לו
 חלה: אש הוא בהיותו: וחסך במהותו אש הוא מזל בריאותו וחסך מזל
 עצמו יתעלה:

שאלה ו': מה הוא האש אשר אמר יסעיה הנביא על דבר הפנרים
 וילאו וראו פנרי האנשים הפושעים כי כי חולפתם לא
 תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל כשר?

תשובה: ידוע הוא ומפורסם מחכמת הטבע ומחכמת הנפשות שהאור
 המתלהב הנק באטלקי *Aria Inflammabile* הוא נפרד מפנרי המקיפ
 וע"ו בבתי הקברות רואים בני האדם להכות: זאת ועוד האש הנק פוספורו
 שהוא מאיר ואינו שורף הוא לפי הרוב בין הפנרים: ואת ההקדמה של
 שמת הטבע כדאי היא להבין מדע הנביא הגדול שאמר מן הפנרים
 הסטה שהיו בחייהם אנטי בליעל לא ראויים לכבוד הקבורה (שהיה אות
 תמותה על גדולת האדם ועל נדקתו וכן לירבעם לא היה לו קבורה על רוב
 חטאתיו

פתח עינים

מסארו ילכט היה לו קבר ועונמלאבו דבר טוב) שאחר הפסד נופס פקדין
תולעים ויבאש האש לא מבכה מן הפוספורו טבהם ומן האחר האלילטנצ
שהוא מין אחר

שאלה ז' : אם יש בתורה איזה רמז על מין ואש הנקרא 'Elettrico'
דבר שפולא-בטבע ?

תשובה ידוע הוא האש האליטריקו הוא טמון בנופים מספרים
יכולים לקבלו ויש נופים אחרים שהם אמלטיים בלבר

למעשה אחר : אלו נקראים מביאים בלשון איטלקי Conduttori
הוא מדרס-ג"כ שאש זה יכול לבוא מתחת לארץ ממקום גופרית וזפת
מאזורים בו ומן הדומם בעלמו מחומות הערים ומסבינותיהם פתאום
יבא לתת זה הוא מה שיכול לרמוז הפסוק כי אש יצאה מחשבון להבה
מקריית סיחון וכן כי תבא אש ומלאה קוליס שהאש יוצא מעלמו כמו
שיכול להיות בשדות ובכל מקום שהאליטריקוסו טמון שם חכמי הטבע
ידעו וכרוו בראיות עלומות נוראות לעין כל שזה האש הנקרא אליטריקו
הוא יסוד הנרקיס וסיבת הרעמים ת"כ זה הוא מכורר בתורה בשפת
הכרד והנתן קולות וברד ומהלך אש ארצה : ולפי שהעטר הוא מביא
האליטריקו מה טוב ומה נעים בטבע פסוק הבא אחריו יהיה ברד ואש

מתלקחת כחוד הכרד מורה שהגשם בין הכרד היה המביא II
Conduttore של האש כמו שהוא בכל בטבע : זאת ועוד הקורטמסכנ
הכרד הוא שלא משקל בלא מטורה מביא האליטריקו ודע קורא כפי
שפלאן ערבי כרד הוא קור בלשון הקדש שהוא סיבת הכרד שאינו אלא
גשם שנקרא דוד המלך ג"כ אמר ברד וגחלי אש בנת אחת ועוד יזמר
ברור אש להכות בארעם וידן גפנם וכו" שהוא מסבב האליטריקוסו וידוע
הוא ג"כ מחכמת הגופות שהעננים הם מלאים וכבדים מזה האש ומביאים
אותם מן ענן זה לענן אחר זה הוא מה שבדרך משל אמר יחזקאל ופענ
גדול ואש מתלקחת הרעש הוא ג"כ מסורסם בחכמות שאינו אלא אחד
מן המסובבים של האליטריקוסו בן הוא לפי הטבע אבל דרך משל ודוגמא
מה שאמר הכניא ואחר הרעש אש לפ שכשהאש יוצא לחוץ מס ונפלים הרעש
וכשהאש הוא מתחת לארץ מסכנו באיוב ג"כ אנו מולאים שלף ויבא מבוס
וברק ממירותו וכו' ואחר זה תאכלהו אש לא נופס שהוא טבע
האליטריקוסו שאינו מנופח בטבע והוא הוא הכרק בעלמו : מחכמי
הטבע והרפואה אנו יודעים שהאש מזה המין אש בלורת כרק ורפס
מתלהב כי ונופל לארץ ממית ברגע אחד אדם ובהמה והמיתתה היא משובבת
האחור והרחה שאינם ראויים לנשימה לפי שהאליטריקו מוליד בהם מה
שהוא גשם הסבב הנקרא אוטו ונתכך ומיד האדם מתזכו מה שאמר
הפסוק ימטר על רשעים פחים אש וגופרית : זה האליטריקו ירוח ולעפות

מנת

פנת כופס : זאנו היא המיתה רנעית בזה מרוח זלעפות שהיא בעתה רנעית מלסון זלעפה אחזתני זלעפות רעב וכו' : חכס אחד מחכמי השכט כתב שהכליא עורב שהיה מנחשת בכית המקדש שגנה שלשה היה המכיא הנקרא conduttore להליל הבנינים כמו פעושים בימינו מנחשת וברול עהנרקים ואם המתלקחת פיוס סערה וסופה אכל לפי האמת הכליא עורב היה סניב סניב לבנין ולא היה לו מקום מים לירד בו כד בכד כמו שחכמת הנופות למדת בזה הענין

שאלה ח' : מוצאים אנו בתורה דבר שיפלו חייה דמיון או השואה

עם בקיעת הארץ שאחר הרעש מסבב אש האיליטריקו כמו שאנו מוצאים בכמה דברי הימים שכפיסיליהה ובנייאפוני ובאמיליקא וכמה איים נולדו מהארץ שנבקעה אחר יציאת זה האש הגדול והחזק

תשובה : כשנבקעה הארץ לבלוע עדת קרח היה קול גדול ואש גדולה כמו שאמר הכתוב ואש יצאה מאת ה' : הוא בתכלית הוודאות

שכל מה שהיה באותו מקום ובאותו זמן כלו היה ברזון הכורה יתעלה וכלו נקוי אכל הוא ידוע שגדולת יוצר הכל הוא לעשות נס מופלא ע"י הטבע ובלתי קלקול ממה שהיא תמיד בטבע בכל האפשרי כמו שכתב דון יחזקא אברכנאל בפ' וארא הובא על עשר מכות שהביא הקב"ה על המצריים וכו' שהארץ בזה הרב יפה תואר והרב נור הקדש בפירוטה על כראשית רבה על המאמר תנאי התנה הקב"ה עם הים שיהא נקרע לפני ישראל וכו' א"כ אינו נגד השכל שנס עדת קרח ועכתם בבקיעת הארץ היה באמצעות אש האיליטריקו וראה והבן שהמחמת השרופי שנקרעו לפני למזבח לזכרון הנס היושל מתכת דבר שפועה סייג לאש הגדול הזה עוד מלאתי בפ' האזינו פסוק שמבאר טבע האיליטריקסמו כשהוא תחת הארץ בכל מדותיו כי אש קדחה באפי ותיקד עד שאלו תחמת ותאכל ארץ ויבולה ותלהט מוסדי הרים : האש המתלהט ביוסווי במלכות נאפולי והאיטניה במלכות סיסיליהה וכמה וכמה אשר בלהבות גדולות בעזרות עד השמים בכח גפרית והאיליטריקסמו וכפרט האיטנא אשר מעל להר ומחת ההר כלו מלא עדות וכרמים ובאמצע האש יוצא לצדדיו מלא מכל גדותיו כראה מפרש פס' הזה של שירת האזינו שהיא כלה מחמדים תכלית הדברים שהאיליטריקו היה ניכר בימי משה ובתורתנו הקדושה בטבעו האמיתי נמשכביו וככל דבר הנוגע לחכמת הנופות בכל הכריות האיספרית הפוספירו שהוא מאיר בחשך בנופות עד אין מספר בדומם כמו האבן של עלויא ושל חוף הים בחי כמו בזוכי הליל במדינותנו ובאדם ג"כ כמו במלח על מי רגלים הנקרא פוספוריקו בשערות האדם בראשו בזקנו ובכל הגוף שא משני סוגים הסוג הא' הוא אש האיליטריקו שיוצא לחוץ ע"י מביאין הנקראים Conduccorio וסוג שני הוא מהאור הטבעי ומאורהשמש שחכמה אל הכלים בעת אחת ויוצא לחוץ בעת אחרת והקשת אינו אלא פוספורי תאור

פתח עינים

החמה שמכה נגד הענן ובאידי הענן נסתר ועל זה אחר הצהרים לפת ערב הקסת הוא כמזרח וכשחרית הוא על הרוכ במערב: א"כ התורה שמבארת טבע הקסת והיה בעניני ענן על הארץ ונראתה הקסת בענן ויחזקאל כמראה הקסת אשר יהיה בענן כיום הנשם כן מראה הגתה סביב נותנים לנו ראייה ברורה שכומנים ההם הקדמונים היו מכירים באמיתות טבע הפוספורו: שהוא מאיר ואיט צוער ולפ"ד נונה כלשוננו הוא משקל הפוספורו והעד ואורח לדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכחיהם הפוספורו הזה טמון בנוף האדם: בפרט בעת חליו הוא מתחוק ויולא לחץ כמו אש האלטריוקו משערותיו ומלפניו. וכספר של חכמי אינגלסירא הנקרא *Transazioni Filosofiche* אנו רואים כמה וכמה אנשים שבחשך ואפילה היה זה האש יולא מנופם והיה מאיר כלילה כשמש נצהרים וישטם גוזמא של אדם אחד חולס שמכח זם האש פעט מעט נהפך כלו לאפר: א"כ ר' אלעזר שהיה אישי יפה וסמן אש בעת חליו גלה לרועו ומכח הפוספורו היה מאיר בחדרו האפל אינו דבר נסוי אבל סוף כלו טבעי.

חזיה דהוה קא בכי ר' אלעזר: איל אמאי קא בבית וכו' איל על האי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא: איל ועיד ודאי קא בבית ובכו תרוויהו

נראה דבר מופלא ותמוה שכ' חכמים גדולים נזכרים לעת שנטה א" מהם למות על יופי הגוף שנאבד בקבר וכבר אמר שלמה בחכמתו שקר המן והכל היופי: דע לך קורא המשכיל שהיופי נחלק לג'. מינים ע"פ הביטינילי *Bettinelli* נספרו על ספר בראשית. המין הא' הוא יופי הקומם המורה גבורה וכו': המין הב' הוא יופי הלכע המורה בריאות האדם בדם ובליחות אחרות: המין הג' הוא יופי העזרה אשר הכל עם החלק והחלק עם הכל וחלק עם חלק כלם הם במדה במשקל ובמשורה עליהם אין להוסיף ומהם אין לגרוע וזאת היא הגדולה שבמיני היופי הגומנת סימן מובהק שהלכ והמוח הם בתכלית הטבח. פילוסוף א' אמר שהיופי הוא אגרת שלום לאדם עם חבריו: והורא' חכם גדול בלכתים נוהן לנו ראיות ברורות עפ"י דברי קיימים של יוצרים ושבים שהשכל וגדולת האדם ברהניות סוף באחומות במשורה על היופי ונפרט על יופי העזרה. ברוב אמי מלאמי שהיפים הם טובים והמכוערים רעים ובאמת המכוערים הם מלאים קנאם על היפי והקנאה והרוע לב' הם דבר אחד בעלמו: הכלל העולה אש היופי הוא במשקל עם הטוב הרוחני על הרוב אינו שוה ודבר כוזב לככות על היופי שנאבד לפי שהוא בדבק עם נפש הטוב ועם ההרגשת החושים במדרגה העליונה

הפליגה מהשלימות : על זה אמר ד"ה ע"ה יסיפת מבני אדם
 הזק חן בשפתותיך על כן ברכך אלקים לעולם. ראה והבן קורא
 נעים מלת על כן שלומדת לנו שהיופי באדם היא ראייה נמורה
 וסכה ישרה לקבל ברכת ארון הכל א"כ הרוח והנפש באדם יפה הוא בתכלית
 הגדולה.

תניא אבא בנימין אומר על ב' דברים אני מצטער כל
 ימי וכו' : ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון
 לדרום וכו' דאיר יצחק כל הנותן מטתו בין צפון
 לדרום הוויין ליה בגים זכרים : ר' נחמן ב' יצחק
 אמר אף אין אשתו מפלת נפלים וכו' :

להבין הסגולה של רוח לפנוי על דבר הכיאה לריך להביא הצפה
 אחת מהוראוי כותב לרפתי בטבע האדם אשר אני מעתיקו מלת
 במלה : הוא בח"א מספרו דף קל"ו : כלפון הצינה הוא מחזיק הנוף יהחום
 בקרב האדם גדול הוא עד מאד : כח החיוני הוא הולך וחזק עד לשמים :
 הזויר הטמור הנקרא אוסיגנו הוא כלפון בכמות יותר גדול ממה שהיה
 במורח במערכ ובדרום : כלפון אוכלים בשר וכו' : אם הדבר הוא כן
 שכלפון רוח הטמור המחזיק האדם הוא בכמות גדול א"כ הרוח אשר מלפון
 בא יהיה יותר מחזיק הכמות משאר הרוחות : והכלל העולה יהיה שמי
 שמקבל רוח הזה בשעת התשמיש לא יהיה עקר ענקל. ואחכס אמר אשכנז
 נקרא Delman אמר : הכניס הם יותר כלפון משאר פנות העולם לפי
 שהנשים כלפון הם יותר חזקות. ועל כן כלפון לא כנקל נראים הנפלים.
 ולא כנקל הנשים אוכדות דם בכמות גדול מבטנן כמו במורח וכשאר פנות
 העולם : והחכס Rudbech אמר : החאומים הם לרוב כלפון : א"כ
 לא בלבד מלך רוח החיוני הפנוי אבל גם מכח הדמיון ושלות הלכ דבר
 גדול בעיני התשמיש : הוא דבר כהונן לשמש מטמו לפי הטבע בפנה אחת
 ולא בפנה אחרת מפנות העולם ואם הוא אחת כמו שראיתי בניסיון עפ"י
 הרפואה זעפ"י קבלת אחרים מה שאמרו רז"ל אשה מורעת תחלה יולדת זכר
 איש מוריע תחלה יולדת נקבה : ואם הוא אחת שהזכר נאלץ בתשמיש יותר
 בנקל מהנקבה. רוח לפנוי שמחזיק יביא לידי לידת הזכרים ושהאשה
 העשתמשת לא כנקל נפלים תפיל. בימים הקדמונים היו זהירים ברוחות
 בענין התשמיש עד למאד : המזריים היו רואים טגס בבהמות וכסוסים
 כפרט רוח אחד היה מוליד בנים לרוב ורוח אחרת למעט עד ששכלם בענין
 זה נכשל והיו מאמינים שרוח אחד היה מעבר נקבות הסוס כן כתב אלייאנג
 ופטרבוני

פתח עינים

וסתרכונו שמביא אבוקארט בספרו על טבעי בהמת וחיות סבתורה הנקרא
אירוחוקן במאמרו על טבע הסוס. ועל זה אני מפרש פסוק אחד בבבלי כי
אתה אדם ולא אל ומוסיפה בשר ולא רוח.

אבא בנימין אומר • אלמלא נתנה רשות לעין
לראות אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין וכו':

בענין השדים כבר כתבו מה שהוא כדאי בדבר זה. הר' אברהםאל
והר' מנשה בן ישראל בספרו נשמת חיים ובדברים האלו
אומ' מה שלמד שלמה המלך ע"ה בחכמתו כי האלדים בשמים
ואתה על הארץ על כן יהיו דכריך מעטים ודי כענין זה לידע
סבתורה מליאותם הוא ברור בפסוק ולא יוכחו עוד את זכיהם לשעירים.
בנפישים בענין בעלת אוב ובכל האומות של הקדמונים מליאות השדים
אללם היתהודאות כמו מליאות עגמם וכן הוא היום בפרט בטוניס' של
ברבריה ונסביכותיה אבל גם על פי הפילוסופיה אמ'תיה ים עוד דרך
פשוט ומופשט להבין עיקר המאמר אלמלא נתן רשות לעין וכו': כל החושים
שבאדם יש להם תכלית תבול על כן יש להם מדה עשוהרת: דרך עטל
האזון שומעת למרחוק עד שיצור אחד ולא יותר. וכן העין רואה למרחוק
עד מקום אשר יותר ממנו אינו רואה והוא רואה בקרוב קטנות גוף אחד
אשר אינו רואה בכל לדיו אס הוא יותר קטן. וזה השיעור אשר לגרעון הוא
בחסב אלל הכסילים הוא יתרון אלל החכמים לפי שאס העין היה רואה יותר
למרחוק או יותר בקטני הגוף היה האדם מאבד עגמו ושכלו לראות מה
שאינו לא מעלה ולא מוריד לתכלית שלימותו ולבקש הכללת היותו. למשל
אה היה רואה בשינו הטבעי כמה וכמה שכלים ותולעים עד אין מספר אשר
באמצעות הזכוכית המגדיל הנקרא מיקרוסקופיו הוא רואה בחומץ ובשאר
מיני משקה מה טובו ומה שכרו בזה? לכן לא ניתן רשות לעין לקבאות אלא עד
מדה ידועה ועד שם יבוא ולא יוסיף לרוב שלימות האדם והכללתו. על זה
אמר דה"ע אחר וקדם לרתי וכו' יש כי כמו אדם גרעון ויתרון. אבל
שתה עלי כסף שער ומדה לשכלו ולחושי שאס לא כן אס הייתי רואה יותר
למרחוק או יותר בקטני הטבע רבו החושים היה כי לגרעון לפי שלא הייתי
רואה אותם כראוי וכשורה: פליאה דעת מפני כשגדה לא אוכל לה: ועל זה
אנו רואים ג"כ בין שאר הברואים בבהמות חיות ועופות שלפי טבעם ולפי
תכליתם יש להם בחושים איזה שלימות שאינו באדם. העוף הפורה באויר
יש לו בעין ליחה אחת ועור אחת יותר מבאדם לפי שהוא מוכרח לראות יותר
למרחוק וע"כ הנשר הפורה מעלה יש לו עור אחד וליחה אחת יותר משאר
עופות השמים ועל ראייתו העליונה נקרא שמו נשר מלשון אסורנו כמו
שביארתי בספר אשר לי בשטה חלקים בלשון איטלקי על דמות הרפואה
סבתורה

שנתורה ושם פדשתי לפיהטבע שרש השמות של החיות ועופות הנזכרים
 בספרי הקדש לכן הכלב אשר ללוד לידה הוא צורך להגדיל בחוש הריח פ"כ
 הגידים והעלמות של חוטמו הם יותר שלימים מבאדם כלורה בכמות
 באיכות " לכן בחיות היינה הנקרא בלה"ק זכוב אשר לטרופ טרף מרמה
 בקולו להדמות לאדם ולמי שמדקש לפשותו חלל ים פגרון ובקנה שלו כמה
 עורות אשר אינם באדם וזוה כחלק קולו לכמה קולות : בואת אני מבין
 פסוק אחד בנביא שהוא מופלה לפי חכמת הטבע העיס זכוב נחלתי לי
 נתנה עלי בקולה על כן שנאמיה דוק והבן .

**אמר רבין ב' אדא א"ר יצחק מנין שהקב"ה מניח
 תפילין וכו' :**

התפילין אינם ככנסת ישראל אלא אות עבדות נגד ה"י שהוא אלונו וזאת
 המלטרף גם מבחון הבנים עם האב ועלזה התפילין שנראש
 הסלרמוח הסכל והדעת ותפילין שכורות כנגד' הלב שממנו הדם ורוש
 החיוניטורש ההתרגשות וזאתה הנומוזאים בדברי הימים של אומ' המורה
 שהיה להם מין ותפילין ומעורות כמו שהם אללנו שהיו קורים אותם
 פי לקטריי ולא היו בנייהם אלא דתעת כנגד עבדות נגד האלוק שהיו עובדים
 כמו שבא הדבר כספינקירו שרלו להדמות לישראל בכל האפשר כקוף כפני
 האדםא"כ מאמרנו שהקב"ה מניח תפילין אינו אלא ד"ע להורות שבמו
 שאכחנו עושים זכר לעבודתו יתכרך בתפילין נגד לבנו וכמו עטרת
 לראשו כן הקב"ה מתעלה ומשתכח עם ישראל ועל עם אשר בחר בו שהוא
 בין הכרואים בלס אנשי סגולה וכמו תכלית הנבואה . כן בין מלכי האומות
 אנו עוצאים שיש להם כמה לוחמי מלחמה נחלקים לשבטים עם נגדיש
 שונים ועם זבעו הפרטי לכל שבט ולכל חבורה ועם א' בטכה או פעם
 אחת הקיסר בעצמו לוכס מלכוסים שהם שרים לכנדי שבט א' או חבורה
 אחת באומה צורה ובאותו זבע ובעת הזאת המלך הוא לוכס כגדי עבד
 להורות שהכתו פרטית או השנחתו פרטית או כבודו פרטי שיש לו עם
 אומ' השבט או עם אותה החבורה . כן בין מלכי אשכנז יוס א' לוכס
 הקיסר מלכוס לוחמי אונגריה והיוס אחר כנדי שבט של Regim. Gius.
 יוס שבא אחריו מלכוסו שבט בואימיה להורות באותו היוס שהוא מתכבד
 ומתפאר לעלוך מלך על שבט אחד או על שבט אחר . דוק והבן .

**אד חלבו א"ר הונא כל הקובע מקום לתפלתו
 אלקי אברהם יהיה בעזרו וכו' :**

לפי הפילוסופיה האמיתית אינו דבר קל קביעות מקום לתפלתו לפי
 טעמו המקום מניח לוחי האדם ונפרט לחוש העין בלכול
 גדול ואם יהיה האדם מתפלל פעם כאן ופעם כאן לא תהיה תפלתו
 רגוים

פתח עינים

הצויה מפני שכונתו לא תהיה בשלימות. היחוד המקום מביא האדם להתאחדות עצמו עם קונו ולא ימוט לבו ממנו: זאת ועוד אסיף לאדם קביעות מקום לתפלתו עת תפלתו יהיה יותר קבוע לעתים מוזמנים וזוה יהיו כל דבריו בלתי יראים ועללה: ויותר אס הוא מתפלל עם הצנוח חכריו המתפללים עמו. והשליח לבור כלם הם ניכרים מענו. וזוה כונתו לתפלה תהיה יותר חזקה לפי שההרגל טבע שני:
א"ר זירא איגרא דפירקא ריהטא:

זה החכם אומר שעקר שכר הבריות הרעים לשמוע הדרשה מפי החכם הוא שכר המרוצה: ונ"ל שזה החכם ר' זירא היה פילוסוף גדול. וזה משלשה פנים: הסן הא' שרוב הדרשנים עושים פלפולים של הכל ומדברים מעושכלות בלי תועלת השומע וכלי הכנתו ורוצים לנטוע האמונה בלב השומעים בכח הקבלה ולא בכח השכל נגד טוהת שלמה שאמר טוב מראה עינים מהלך נפש: הגסיון ועה שגראה בחוש טוב הוא מהליכת הכסף בטושכלות ובמשלי אמר עין רואה ואוזן שומעת ה' עשה גם שניהם. כונתו שהקב"ה נתן העין לראות על פי הגסיון אבל נתן ג"כ אוזן לשמוע הקבלה אים עפי אים ובהפסמת שניהם האדם מגיע לתכליתו. הגסיון בלי הקבלה מוליד המינות: הקבלה בלי הגסיון מביא הפתיות והסכלות: הפן הב' שהדרש אס הוא מוכיח לעם על שער המדות 'עדות ה"ת עושהו שלא כהוגן וכשורה לפי הרוב וזוה העם בער שונה מוכחתו ולכסוף מוכיא גנאי על הדרש ועל הדרש ויאל שכוו בהפסדו. הסן הג' שכעונות רבים דורשים והיגים יודעים עה הוא סדר הדרש ולעולם לא היו לומדים דקדוק הלשון שמדברים בו. ולא כנסו לשער לימוד הנחות והדבור שהם כלם יסודות שעליהם הטבע הדרש ובכן ההמון מבוה הדרש וכסיולא מתקום הקדוש אשר בו הדרש נעשה מוכיא לעו על הדרשן. אס הדבר כן הוא יפה אמר ר' זירא שהמרוצה קודם הדרש היא ראויה לקבל שכר בוודאות: כל זה קורא נעים תבין לפי מקום ולפי זמן הדרש שבכמה מקומות הפס בעצמו אינו אויב אלא הפלפול ועלכד זה בסכיבותינו וכעירנו יש דרשני כ ראויים ועליהם אומר בכל לב אשריהם ואשרי שומעם:

אמר רבא אגרא דשמעתתא סברא

אמר זה החכם ששכר ההלכה הוא שהאדם יגע ושורח ומחשב להבי טעמו של דבר: שאס לא כן האדם אין לו אלא כח הזכירה לזכו מה שלמדו אחרים אבל לא כח השכל לירד בעמקו של דבר. על זה אפי שלתה אמור לחכמה אחותי את ומודע לבינה תקרא. כונתו שהחכמה הי דבר קל בטבע שאינו אלא למוד דבר מאחרים או מפי הספר או מן אחר אבל המודע האמיתי הוא המבין דבר מתוך דבר.
א"ר ששת אגרא דתעניתא צרקתא:

זה

זהו הוא דבר גדול במדות לידע כמה הוא קטן שכר התענית וכמה הוא גדול שכר הזדקה וכמה טעמים המה הרבה שנוטים למות בשעת הליום וכנגד זוואת הרופא המוכהק חזקו לנסו והקטו את פרעם בדבר התענית :

איר הלבנו איר חונא המתפלל אחורי וכו'
 מאי כרוס כי אחאר' דימי אמ' עוף אחד יש בכרכי היס ושמו כרוס וכין שחמה וזפתת פליו מתהפך לכמה גוויני: באלדרוונלו בכופון ובזוכאנטון ג' כחגים גדולים בטבע הכהמות ועופות אנו מוצאים כמה עופות בכרכי היס ובפרט במיני הדינדיי הנשרים אשר להם כנפים ובנוג' כמה גווינים שהם יותר מלובעים ויותר מאירים כשהחמה זורחת עליהם כמו שאמרו חכמינו בזה המאמר . לבר לא מצאתי עיקר זה השם בלשונות של מורה . אכן ראיתי שיש הילן אחד שיש לו כמה גוויני בפרחיו ובעליו טנקרא קרו והוא מהמלבאר הכל דברתי בימים האלו עם ערבי אחר חכם באלו הלשונות ואמר לי שבלשון של איי היס Indiabo קרוס הוא השם של כמה עופות מצאתי בכופון עוף א' מכמה גווינים שאהב לישב בין כרמי האילנות . א"כ נוכל לפרש עוף א' שישיבתו וכרמים הכרוס שעליו דברנו

איר הלבנו איר חונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה קולות ואם שמחו מה שברו וכו'

בהשקפה ראשונה נראה דבר תמוה מדוע גזרו אומר חכמינו ז"ל לשמח החתן כמו האכל שנראים ב' הפכים בין האנשים . וכ"כ הגדילו שכר המשמש . דע לך קורא המשכיל שבאמת הבתן יש לו צורך גדול להנחם : בתחלת כל כעת דודים וקודם הנשואין עזה כמות האהבה הצין רואה והלב חומד . אבל בנשואין שהאשה היא תחת מחסלת האיש כל ימי חייה ובין זרועיו הדבר כלו נהפך . האיש חומד מה שאין לו וכזה מה שכבר יש לו : זאת ועוד אם האדם חושב בשעת נשואיו שתכליתו הוא להוליד בנים אינו בתכלית הוודאות . וכמה עקרים ועקרות יש בעולם : ואם הוא מטיס על לבו הקנאה עם אשתו טבאה לרוב אחר זמן לא רב : סודת המזונות ועצר גדול בנים הרחיים שיש כלוארו ושאין לו אחר זה כי אם רפיון רוח על עסקיו ואין לו בשעת נשואין כי אם לככות ועל זה לוו ב' זוו' גמורה לשמח החתן . ולפי שאלו המחשבות הטורדות הם לרוב באיש ולא באשה על כן פרטו החתן לכדו ולא הכלם . מוזאת המצוה יש לנו ג' תעלת בדרך ארץ כדי שהאדם יהיה מדיני ולא ילך לסעודה כי אם למלא כריסו ממעדני החתן כמו שעושים האנשים רבים שהולכים כזוללים לבית החתן כמו בבית האופציוא ומלאים בטנם כי ירעב ושואקים ונחתי כרוס

פתח עינים

כיום פיניהם ובאמת חסד הוא

א'ר חלבו א'ר הונא כל מי שיש בו יראת שמים
דבריו נשמעים וכו' :

או דברי המדבר הם בדברי עולם בין איש לחברו . או הוא חכם דורש
לרכים . אם הדבר הוא בין איש לחברו ודאי הוא שראשית חכמה
יראת ה' וע"י היראה האיש הוא עניו וספל בדבריו ומתוק הוא מדבש .
הזהירות והזריזות הן הקדמות ראויית ליראת החטא ועי"ו הדבור הוא
ססודר כהתן וכשורה ואינו מבלבל כמו שהוא בני סכדרך חטאים עמד
וכמוסב לנים הוא יושב וכמו שאפי' ישפיה הנביא והרשעים כים נגרשכי
השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפס וטיט . ובאמת שמי שאינו לדיק ויטר
גם דבריו אינם כסדר ומבלבלים ועל זה אינם נשמעים' אם הוא חכם
דורש לרכים ק"ו סדבריו אינם נשמעים' אם אין בו יראת שמים לפי שמי
שאין מוכו כברו גם דבורו הוא בלא יוסר וכולו הוא דרך טרה חידה
ונזומא . ופי' ששומעו אינו מאמין בו . וגם תנועות יגבשעת הדש הם חן
לטבע כולו חנף ומרע ומי 'ש'רואהו רנע אומר זה נאה דורש ואינו מקיים
ויהי העם שומעו כמתאוננים .

א'ר יוחנן משום ר' יוסי בן זמרא מנין שחקב'ה
מתפלל וכו' :

התפלה כהקב"ה היא ד"מ לפי שאין תפלה בני עשהו ראשית הכל
והכל בו . ולמה יתפלל ולמי יתפלל אם כל העולמות ומה שבהם
ברואים מכחו הנפלאית? אבל המפל הוא הזה ללמדנו שהכורא יתעלה
שהוא שלם בכל לאין תכלית הוא טוב ג"כ בלי תכלה . ולפי שהוא טוב
בלי תכלה ורנה שהאדם יהיה בעל בחירה כדי שיהיה לו סכר הטוב ועיכש
הרע אם לא יעשה טוב לפי גבול זכויותיו לא יקבל טוב . וא"כ הבריא
יתעלה לא יהיה טוב בלי תכלית אם האדם יחטא? ע"ז דרך טרה אומר
שמכח עוצם אהבת ה' יתכרך לאומתו הנבחרת ומכח תשוקתו הנפלאה
להשפיע מטובו על עמו אשר חשק בו הוא מתפלל ד"מ שיבשאו רחמיו את
בעשו ויגולו רחמיו על מדותיו ושיכהנ עם בניו במדת רחמים . ואעפ"י
שאלו נדקנו מה נתן לו . ולפי שוויית ה' השלימה אינו מעלה ואינו מוריד
מעשנו הטוב . עכ"ז מלך תשוקתו העצומה להשפיע עלינו טובו הוא חושק
שנבנה זכאים כדי שלפי הדין השכר יבוא עלינו . וכזה כביכול הוא יוסר
שלם בהשפעת טובו לפי רזונו וחפצו ולפי זכויותיו .

א'ר יוחנן משום ר' יוסי מנין שאין מרצין וכו' ומי
איכא רתחא קמי שמיא אין דתניא ואל זועם בכל
יוס

זם. וכמה זעמו רגע • א"ר אבין רגע כמימריהונו
שנא' כי רגע באפו חיים ברצונו :

להבין באמיתות זה המאמר טעפ"י דעתי הוא מופלא כפילוסופיה
ולפי הטבע דפ לך קורא נעים שכנחמא בחי ובמדבר הוא
כללי החיים והמות והאחת מאלו הכחות היא מטטרפת ומסוכנת מהשנית
ולעולם החיים והמות הם במאזני הטבע האחת מלד א' והאחרת מלד
אחרת אם ירבה החיים מרבה המות ג"כ • וכלי מות אין חיים וכלי חיים
אין מוליד • אם האדם רוצה לחיות הכרח הוא שיאכל וישמיד או יומח או חי
וכן הוא בבהמות • א"כ מה שהאחד אוכד במיתתו נותן חיים לשני כהיות
מאכלו • אלה הן דמות הטבע כתובות בספר לכל חי אשר הן הכרחיות
לעולמי עולמים • זאת התנועה עולמית כהן היסוד לאמונה הבוונת של
המניקים שמו שלמד שתי רשויות כשמים אחד טוב וא' רע • וזה הגלגול של
הטבע הנכבד נעשה בכח האש והחום לפי מדתו ואם החום והקור אינם
במשקל ובמסורה אבל עולים חזק לגבולם גלגול הטבע נשמד • או נשאר
תלוי ועומד אבל מה שנראה מות במלכות החיים והמדברים איננו בכללו
אמיתי אין כל דבר שמת לעולם בנלחיות : חומר הברואים הוא נלחי והוא
חי במדה אחת אם נראה מת במדה אחרת שלשלת הנפשות הוא לעולם אחת
ואם אנחנו רואים אותה איברים איברים הוא מלד קוצר דעתנו • ולא מלד
גדולת הכורא והנכבד בעלמנו • בהשקפה אחת על כבוד הארץ אשר תחתנו
אנו רואים כל היום כמה שנויים אשר היו בסנים טעברו • כל מה שכטבע
משנה עלמנו • מה שהיה בתוך היס הגדול כמו הדגים הלבוטים היום הם
בהים וננפשות בלורה אחרת • וכן הוא מכמש עלמות שאר הנבראים ואם
כן בכל מקום מהנכבד אנו רואים מות וחיים בבת אחת ואנו הולכים
ושמחים מלד אחד ואכלים וכוכים מלד אחרת כמה איי הים ואיי נהרות
היו בתחלה ים ונהר ? וכגד זה הים עם כמה נהרות הולך והוכל הארץ אשר
על שפתו • ואם הוא הולך וחזק בולע כמעט רגע מדינות גדולות עם כל
יושביהן. תכלית כל הארץ וכל אשר עליה והים וכל אשר בו אינם אלא קברים
מלאים מפגרי הבהמות והחיות כדי לתת מציאות לחיים אשר המה חיים
עדנה כמו מסוכנים ממתתם :

אם בעל החי אנו משכילים עלי המינים אשר הם יותר קטנים בלורם
ובחמרם אנו רואים שהם מרכים לרוב ורעם אין להם חזק אבל
חיהם הוא קצר עד למאד • הם גדלים כמעט רגע הולכים הם לשוכע
למשפחותיהם אין מספר • ושנויים גדול גם בהם א"כ החיים והמות
הם לפי המדה • ושניהם בקוצר הזמן והמינים אחרים גדלים בזמן רב
וחיהם ארוך • כמה הם בלומח ובחי שמציאות חיהם תלוי במות שאר
הברואים • בלומח הוא מאכל הברחי לכמה בהמות אשר אשטומכא שלהם

פתח עינים

אינו יכול לעכל הצמר. וכן בחיית המדברות והעזות מאלל הבהמות. מן הטבע שלהם לפי שהצומח חושי טעמים אינו אוהבם והאטטומכא אינו יכול לשנותו כרחוי. כמה שרשים ורמשים אינם אוכלים אלא החולים והפגרים של מליהם והורגים ודורסים שרשים אחרים. העולה מכל זה הוא שהקב"ה ברא עולמו מששת ימי בראשית ואחר זה כל הברואים כולם אינם חיים לנצח אבל מיתת או טבוי האחד היא בעצמה סיבת החיים של הבא אחריו. גם ביסודות ונדומם הדבר הוא כזה: הנכרא שומר את עצמו עם כח האלקמיה של הטבע. זאת ועוד גם; בעולם המדות הוא כן. העזיר יענה עזות ומחנכים ידבר רש. הנכור הוא לוחם וגומח את החלש. פלוס הוא בפנה אחת מהעולם ומלחמה ושמה. כפנה אחרת: א"כ אם אין חיים בלא מות אם אין טוב בלא רש. בכל הנכרא יפה אמר החכם שהקב"ה זועם בכל יום ברנע אחד ללמדנו שבעסו שנראה רע הוא כמו רנע ביום לתכלית כל הטוב שבנכרא: היום והשמע והחוס הם סיבת שלשלת כל הנכרא אבל רנע אחד לסנוי הנכראים הוא הכרחי על טוב הכללי הגמף אחריו. ועל פי העשל ג"כ למדו שכלעם היה מכיון שעת כעסו של הקב"ה לפי שכלעם נכיא רע וכליעל היה מקלל עם ישראל קרובו מלך הרע שבו. והסימן שנתנו של התרנגול היא מליצה על פי הפילוסופיא לפי שהתרנגול מבחין בין יום ובין לילה כמו שאנו רואים בנפיון. והלילה היא דוגמת המות. על פי הטבע. כמו שהיום הוא דוגמת החיים. וכזאת ההקדמה העיקרית ג"כ לנו מבינים מה שאמר לכסוף ר"מ בפעה שחמה זורקת וכל מלכו מזרח ומערב וכו' ומשתחויס לחמה מיד כועם הקב"ה: שהתכלית כל טוב שהוא יראה הרוממות הוא נשגב בתכלית רע או תכלית הכפלות שהוא עבודת בוכבים ומזלות. ועם הצעתי זאת היסודי בפירושו זה המאמר גבין כמין חומר פשוט של תהליס בי רנע באפו חיים ברלונו רלוני שרגע של המות והרע הוא סיבת החיים והטוב לרצון. הבורא על כלל הנכרא: והפרטיות אינו עולה לחשבון על כללות הטוב: בזה אגו משיבים מאמר בב"ר שאל מין א"ה הקב"ה מה הוא עושה אחר ג' ימי בהאשפת ומשיב הקב"ה בכל יום. מווג. וווגים וגו' אמר זה שחכם שאחר הכראה הקב"ה הוא שומר הנכרא. עם הזווגים הקדשים אשר בכל יום עושה מן הטבעיות ואין זווג חדש בלא גט. זאת התשובה. בעצמה לנו מוצאים שנתנה א' מן הז' החכמים שביוגים בעת אזו"פ. פו שהיה קודם ומן התלמוד. ראה בכ"ל בספרו בשם אזו"פ. וכן ראה בחיים של פלוט"רקו. עם זאת ההצעה ג"כ אני מבין מאמר תמוה בב"ר ויר"ה אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאלד בתורתו של ר' מאיר כתוב והנה טוב מות: הקב"ה ראה כל אשר עשה כנכרא והנה טוב מאלד לפי שמהיה לעולם ולעולמי עולמים על ידי המות שנמות האחד יהיה האחר וכמו שאמר אריסטו

Corruptia
mius est generatio alitius

א"ר

פתח עינים כב

אִרְ יְהוֹשֻׁעַ דַּסְכַּנִּין בַּשֶּׁכֶר וַיִּסְתַּר מִשֶּׁה פָּנָיו זֹלָתָה
 לְדַבֵּר ה' פָּנִים אֲפָנִים וּבַשֶּׁכֶר כִּי יֵרָא וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתֵּי
 אֱלֹהֵי וּבַשֶּׁכֶר מֵהִבִּיט וּתְמוֹנַת ה' יִבִּיט :

כוונת זה המאמר שהכורה יתעלה הכסתר מכל נכרה אינו ראוי
 לחיפוש דעת אדם אפילו הוא נביא אשר לא קם כמו ואם
 אפשר לראות איזה דבר בעליון מכל הוא על דרך שלילה כמו שאמר הנביא
 כי לא מחסבותי מחשבותיכם ודאמת סיבת הנכרהים הוא רצון הכורה כי
 הוא אמר ויסי הוא לזה ויעמוסה ה"כ אין לנו דרך להגיע על הכרתו יתברך
 מאט מסוככים ממנו הוא שלם לאין הכלית ואנו בתכלית הגרעון .
 על זה אמר החכם בשכר ד'סתר וזה וכו' לפי שאין לנכרה דרך להכרת
 הכורה אלא בזכרו שהוא נכרה ולשללו יתברך מכל הגרעונים והמומים .
 על זאת ההקדמה נבין מאמר הכה אחריו :

והסירדתי את כפי וראית את אחורי אִרְ חמא בר
 ביזנא אִרְ שְׁמַעוֹן חסידא מלמד שהראה הקביה
 למשה קשר של תפילין :

על פי מה שאמרו מה הוא משל התפילין הקשר שלהם אינו אלא חליצה
 על קשר הנכרהים ושלשלתם אשר הוא סוד בטבע והקב"ה לכדו יודע
 מה הוא הסלסלת והאיברי והטבעות שבו הקשר של תפילין הוא לאחור כגד
 הצורך ועל פי האמת אם האדם יכול להכיר איזה דבר בחכמת האלקות
 הוא למשל מעורף ולא פנים כמו שאמר הפסוק וראית את אחורי ועני לא
 יראו זה משני פנים . הסך הא' האחור שבאדם הוא אחד בטבע כלו חלק
 והפנים הוא מורכב משנתיים באפנים עינים וכו' על כן בהקב"ה כביכול אם
 האדם רוצ' להכירו דרך אחד ופשוט שהוא הכורה כלו הוא נקל להכירו אבל
 מצד הפנים כמורכבו שפירייעה אינו אפשר באדם לירד לעומקו של דבר : הסך
 הב' שהכורה יתעלה מצד עצמו דרך הכללי הנקרה סינטטיים שהוא מראשון
 לשני אינו באפשרי להכירו בחכמת האלקות אבל מצד פעולותיו הוא צד
 ומגודר לפי חכמתו וסכל האדם לידע אותו עלוזה מצד הפנים אין אפשרי
 בנחמה להגיע לוא החכמה . ועני לא יראו אמר הנביא שבנביאים אבל
 מצד פעולותיו אינו כדד הדבר להשכילו וראית את אחורי כמו אדם הודע
 דרכי ופעמי אדם אחר בראות הליכתו מאחוריו : וזה מה שאמר דהע"ה
 יודע דרכיו למטה ולבני ישראל פעולותיו ראשית דרכיה אינו אלא של
 פי הנבואה להכירו כמו משה אבל מצד פעולותיו ופעולותיו כל בני יש' יוכלו
 להשכיל אותו . ועוד אמר בפיקודיך השיחה ואכזיטה אורחותיך במצות על
 פי השכל שזה הכורה יתעלה שיחה מזהה אבל באורחותיו אין לנו אלא
 הבטה לכדה :

אִרְ

פתח עינים

א"ר יוחנן מיום שברא הקב"ה את העולם לא
היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם
וקרא לו אדון

עד ימי אברהם היו כל המזרחיים עובדים לכוכבים ומזלות ומלאכת
השמים היה אלקיהם עד שסרף אברהם את אלמיהו ויקרא בשם
ה' אל עולם א"כ הוא ולא אחר היה ראוי לקרוא להקב"ה אדון לפי
שהוא לבדו היה הראשון להכיר שהחמה והלכנה הם עבדים לאדון הכול
והעולם כלו הוא נברא ברצון הכורא אדון העולם אשר מלך בטרם כל
יפיר נברא .

א"ר יוחנן מיום שברא וכו' רות מאי רות א"ר
יוחנן שזכתה ויצא ממנה דוד ומנא לן דשמא
גרים א"ר אלעזר דאמר קרא לכו חזו מפעלות ה
אשר שם שמות א"ה שמות אלא שמות :

כבר הוא נודע לכל שמות הנשי הארץ הם מוכרחים כדי לקבל
הדיעה ולהבחין בין איש לחבירו דאל"כ כאלף אלפים בני אדם לא
היה אפשר לידע אחדות ופרטות האחד שאנו רוצים לדבר עליו לאיש נסתר
אם לא על ידי סימנים על צורתו ועל מלבושו וכיוצא . השמות בזמנים
הקדמונים אנו מוצאים שהיו רבים על טעם הלשון כמו בשלשה אבות
הטבטים ומטה רבינו . והיה להם עיקר שכלי לפי שהיו הראשונים שבראו
בריאה חדשה בשמות . וכן בזמנים אחרונים הנו מוצאים שמות המשפחות
שהם על איזה טעם או משמות העצם של הזקנים שזניהם עשוים שמות
משפחה או נשרשים הם משמות המלאכות של זקניהם כמו שהוא לרוב
בלשון אשכנזי : או מהפיר שכלו כמו שהוא בין האשכנזים ועוד לרוב בין
האיטלקים . אחר זה לשם כבוד הבני כנים יש להם שמות הזקנים או שמות
אחי הזקן . ועוד לרוב נשימים שם של אדם גדול בין הרבנים ובין החכמים
או בין אנשים קדושים במדותיהם או שם איש חיל והב פעלים ; וכמו שאם
מוצאים בין המלכי שמה לודוויקו אינריקו גוסטאו פידירינו ואן השפו אנג
מוצאים בדברי הימים של משפחות המלכים שהם המה לבמה דורות והטעם
הוא שמי שיש לו שם גדול אחד כמו איש חיל או יועץ גדול יש לו קבוצה
ותאווה להדמות לו ולילך בדרכיו כדי שלא יהיה לו חרפה בשיות קטן
שנקטנים . עם השם של הגדול שבגדולים : גם הפילוסוף הגדול ב"ל
בפתחו על כוכב הזנב"י אשר נחוק נחק על אינטגינות השם אמר שיש
תועלת גדול לאדם בהקראות שמו כשם הגדולים שבדור לפי שאם הוא איש
לב יבצר כמו אם קבוצתו להגדל שמו ממנו . זאת היא הפילוסופיה האמיתית
בעיקר השמות ולהבין אמימות מאמרו שאמר דשמה גרים . רכזי שהשם

הוא

היא סיבה גדולה לגדולת האדם הנקרא נפש. וכן הראיה שמכאן אין דעתו
 שהשם היא סיבה ראשונה של המסובכים הכל היא סיבה שניה על דרך
 המדות. טעם א"ת שמות לא שמות על דרך העיון הוא ברור לפי שהפסוק
 נראה ראשיתו הפך סופו לכו חזו מפעלות אלקים אשר שם שמות בארץ
 אה שמות הוא כפשוטו לשון שממה השממה אינה פעולה ומהו לכו חזו
 מפעלות אלקים. ע"כ אמר החכם אל תקרי שמות אלא שמות רזוני
 חזו מפעלות אלדים על ידי הנשים גדולים שהגיעו לגדולה בכח השמות
 כמו שבארנו. אבל ג"כ על דרך הפשט ששמות הוא מגזרת שממה בין
 תבין הלעתנו במאמר הקודם וכמה זעמו רגע וכו' בי הוא מופלא
 בתכליתו: אם השממה היא סיבת הפעולה ואם אין שממה אין פעולה באה
 אחריה. דוד המלך בחכמתו פהוגן אמר לכו חזו מפעלות אלדים אשר שם
 שמות בארץ לפי שהשממה היא עצמה הפעולה.

**אד יוחנן קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם
 יותר ממלחמת גוג ומגוג :**

עיקר זה המאמר לפי חכמת המוסר הוא שהלחמת ביתו קודמת להלחמת
 מדינתו ולהפך תרבות רעה בביתו קשה היה יותר ממדינתו ועל
 דרך נורה אמר מלחמת גוג ומגוג. לזכוראט בספרו בלשון רומי יש
 ויכוח גדול על אלו שתי אומות והדבר הוא סמוס ואינו נקל לזכרו כהוגן
 גם הדב דון יצחק אברבנאל כחכ מה שכתב על אלו האומות וחיפש למצא
 ולא מצא.

אד יוחנן משום רשב"י צותר להתגרו ברשעי' בעיהו:

שתי דברים יש לי להגיה על מאמר הלז. האחד שהחכם אמר מותר
 אבל אינה מזה. השנית שההתגרות ברשעים אינו אלא להסכיב
 הזרים על שיוכרו כעולם להלכת בני אדם ולא יותר וכמו שאמר דוד
 ממלך והמטיס עקלקלותם יוליכס' את פועלי האון שלום על ישראל :

דוק והבן
**אד יוחנן משום רשב"י גדולה שמושה של תורה
 יותר מלימודה :**

האורים והנבוערים נעם מפרטים שהשתדלות באיזה חכמה היא יותר
 מתלמודה וזה לא אפשר בעצם לפי סבלא תלמוד מה הוא
 שה פעשה כל דבר. ונגד זאת הסכרה בתכלית הקלוקל יודע שפסטי
 המאמר הזה הוא כלו להפך: רזוני ששמוס תלמידי חכמים הוא הפלסול
 והתלמוד התלוי בשקל הדעת שהיו נופנים טעם לדברי התורה והמשפה
 והיו מתאספים יחדיו ועוסקים בויכוח הישר להוציא לאור תעלומות חכמה
 ולגדל האמת. על זה נאמר שמושה של תורה שהוא הגנת דבר הוא יותר
 גדול

פתח עינים

גדול מדיעת המורה והחכמה על פי הזכרון והקבלה

תניא נמי הכי מנין שאין הקביה מואם תפלתן של רבים שנאמר הן אל כביר לא ימאס :

שאלה יש לו לשאול בעלמך הזה מה הוא החדשה הזאת שאין
הקב"ה מואם תפלתן של רבים כלום לפי השכלים למאוס
ולכזות תפלתו של זכור. אחר העיון נראה לי שבאמת יש כמה דברים
שהם מחדשים בהתפלל עם הזכור. לפי הפילוסופיה האמיתית בכלל אין
ראיה האמת אמנות הרוכ. בדברי החכמות אחד מהעם יודע והשארית
הוא בער ולא יודע. אמת הוא שיחיד ורבים הלכה ברבים. אבל זה הוא
בין החכמים המטובחים והמפלפלים אבל לא בחכמת טעמים ואילוסין וכן
הוא על דברי תורה שאמרה אחרי רבים להטות. האמונות הכוזבות הם
בדוב העמים והאמונות ורובם הם עובדי אלוילים או בכלל או בפרט
האמונתם: ועל זה יבא כ"ל הפילוסוף לברר ולפרט שאמונת הרוכ בין
האנשים אינה שיה לראיה האמת וכבר תורתנו הקדושה אמרה לא ערובכ
מכל העמים חשקה בכס כי אתם המעט מכל העמים — זאת ועוד
במי שמתפלל הכוונה היא גדולה ביחוד וכזכור נמעטת. מפני קולות
הרוכ והחשים שרואים ושומעים מה שאינו מענין התפלה: צורך היחיד
אינו צורך הרבים ולפעמים הם זה לעומת זה: מי שיש לו באזכרותיו יין
ודגן למכור אינו מתפלל כל כך בכוונה על הגשם בעתו: לא כל מי שיש
לו קרקעות תומד בעיניו ביאת משיח לדקנו וכיוצא. — אבל אחר כל זה
תפלת הזכור ראויה להתכבד משלשה פנים: הפן האחד לפי שיש לה מקום
מוכן למורא כמו בית הכנסת ובית המדרש ומרוממות במקום הכוונה
בלב היא יותר כבודה: הפן הב' לפי שיפלה זמן קבוע ובוה האיש אינו
מתפלל או מתרשל להתפלל כמו שהוא נקל למי שמתפלל ביחיד. והפן הג'
לפי שבהתכנסות הרבים הסך העולה מהזכויות יכול לפתוח פתח לבטחון
על תכלית התפלה: גם לדתי הטבע אנו רואים כמה וכמה נחשב כח הקהל
מה שאין כן בכח היחידים כל אחד ואחד לבדו. שופכדורף איינקוין וולפיו
וכהנה על הסכמת העמים ליתן שלטון למלך על מות

שמיו כפי הדיון וכפי המשפט אלפי שהאדם עם נפשו אין לו שלטון על
מות עצמו ואם כן הסכמתו עם המלך נחשב למאומה: תשובה נחמו
אלפי שאין בתיקד אלוות על חיי עצמו רצון הרבים נבר ליתן שלטון
על חייהם למלך כפי הדתות וכפי משפט הכתוב בנימוסי העיר והמדינה
ככללה :

על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא
במערכא ב' גמ' אניש אתתא אמרי ליה הכי
מצא

מצא או מוצא • מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב • מוצא דכתיב ומוצא אני מר מסות את האשה וכו' :

יש • לעין שזמן עבר • מצא הוא על הטוב • ומולא זמן הווה הוא על הרע לפי הפילוסופיא העליונה הוא אמת • במחלת כל דע קורא נעים • שהזמן הווה על פי הטבע אינו אמיתי רק • על הנע קטן שבקסמים הכל הווה או הבינוני בנמצאות הוא נגזר מהעבר ומהעתיד • ועל זה בלשוננו הקדש אין זמן הווה • אלא דרך השם • למשל בלשוננו אני אוכל העסקתו פשוטית כל איטלקי הוא io mangiante וולא io mangio לפי שזרע שאמר אוכל אני אוכל כבר הכל חזי רגע ויאכל חזי רגע • לכן על הרוב בלשון הקדש אנו מוצאים העבר במקום הבינוני כמו לשחוק אמרתי מהולל וכן עבר ועתיד במקום הווה כמו אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני • אחר זה דע שהטוב בזמן שהוא הווה במציאותו אינו דבר קטן ולא נקל להכירו כהגון • ויכל האדם לחשבו טוב והוא רע בכל דבר נרדף זמן ראוי להכירו על יפנו • רגע אחד או סעה אחת נחשבת למאומה לשביר בערה אחת אם היא הנגזרת לגשואין ולהכלחת ביתו וכפרט אם האדם אזהבה • אבל אם הוא מדבר עסאעשה אחת ימים רבים • וחושב על מה שעבר עמה בכל דעתו וטבלו • ואמר שטובה מצאה • וראויה לגשואין זה הוא הגון לפי הפילוסופיא • הדעת והחוסים בהויה בנקל טועים • אבל אינו דבר קל לרמות עצמו אחר הגשיון על מה שעבר • וללמד זה היו אמרי בדרך ישראל סמואל זמן הויה הארבע לפי שהסעות בו הוא קרוב לזדאי ולא כזה הדורש והשופט על מה שעבר • ולכן מצא אשה מצא טוב —

תניא נמי הכי תתקיג מיני מיתה וכו' :

הסימן • שנותן החכם למספר בתולאים גמ"י הנמטריא במלת בגואות הוא בכלל בין המזרחיים שמבינים כמה דברים בזה הדרך שאינו הכרחי עפ"י השכל • לפי האמת גם בדורנו אין דרך להכיר על אמיתותו מספר החולאים שבגולם • בין הרופאים יש מהם שנתנו מספר לחולאים עפ"י השם בלבד וזה הוא הכל ורעיון רוח • יש מהם שספירוט עפ"י הסיבות וקשה הוא להכירן כולן כראוי • ויש מהם שנתנו הסונים והמינים של החולאים עפ"י מקורם בנפח וגם זה הוא בלבול רב לפי שיש אחת מין חולי שהוא כללי בכל הנפח • ויש מין אחר שמקומו אינו ידוע בזדואות • בין הרפמים רופא הגדול סווגי נתן הפרש בין החולאים עפ"י סימניהם איכרים לעין וחוש המושג • וע"ז הדרך החולאים עלו לרוב על מספר גלגל אלפים • זאת ועוד יש חולאים חדשים כיום הזאגלא היו ניכרים בימי תלמוד • כמה חולאים באמיריקא • ומהמדינות ההמה נתפסו בינינו כמה

פתח עינים

כמה באו מארץ מפרצו כמו חולי בעכושי וויולו: הפילגרא הוא חולי
שהרופאים בין האיטלקים אמרו שהוא חולי חדש משלשים שנה ולא יותר
שכאש כמו חולי אנריס ובעור ורובה מכה החום והשמש אבל בכתיבתי
אחת איטלקית הבאתי ראיה שגם בימי משה רבינו היה חולי הפילגרא ניכר
וזו בתוכחת על פסוקיו ונגרבו וכחרם שהראב"ע אומר חרם הוא מכת
השמש. עם כל זה כמה חולאים חדשים המה באמת. לזה אין להוסיף לעו
על זה החכם שכימי התלמוד אמר שהחולאים הם תתק"ג לפי שמספרם
הוא בהפרט גדול בין הכותבים. עם כל זה יש לך הקורא לידע שבפוגל
הזקן. ובין הערביים הרופאים. מספר החולאים היה קרוב לשמונה מאות
ובין הרוכאים הארמיים היה בקרוב תשע מאות כמו אלל זה החכם נקרא
ראה הסווגי בהקדמתו בספרו הנקרא נוסולוגיא ושם תראה כל מה
שאמרתי בזה הענין:

קשה שבכולן אסברה. גיהא שבכולם נשיקה וכו'

זאת היא בשלימות לפי הטבע ולפי חכמת הגוף בהחלט: האסברה
היא התחממות הגרון. ומעם בעת המיתה יבוא החנק קשה
שבמיתות כמו שהוא ידוע וגם במיתת בני אדם אנו רואים בכל הנימוסות
החנק הוא כגדול שבמרדים וכן הוא אלשיהתגורמים וכל בני האיוורוסה
שאחר מיתת הנבל בשכירת העצמות. החנק הוא נחשכ לקפה שבמיתות
גיהא שבכולם נשיקה גם זה הוא אמת נמור. לפי שהנשיקה היא מיתת
הלב והריאה כאחד הנקראת סינקופי. וכמו שבנשיקה יוצא מעט רוח מפי
הנוסק. כן הוא מיתת הסינקופי והיא המתוקה שכלל המיתות לפי שהיא
על הרוכ כרגע אחד. ואין פחד קודם המות. והחולי הוא בלא כאב לב:
רעת מצוא זו קבורה: הוא ידוע לכל בעל לב כמה הוא שוה
להלחת האדם אשה טובה בחייו.

ומין המיתה במותו בענין שימת מיתה יפה ונוחה. אבל לפני קבורה אינו
ידוע מה שזו הוא לאדם אחר מיתתו אם יהיה נקבר אם לא: לפי מה
שכתבו המקובלים יש לקבורה סוד גדול. האמת יורה דרכו. ואין לי עסק
בנסתרות. אבל גם לפי הטבע הקבורה הגדילה כל החכמים שכלל
האמות מפני כבוד האדם. ומפני הכריאות: ובערט מפני טהרת האויר
שנמקום החללים והפגרים שם המיתה מלויה. וכמו שכתבתי בחלק ה'
מכתבי על המדינות הרפואה בלשון איטלקי שם תראה ושם תשיין כל
הצורך בענין הקבורה:

רעת מצוא זו בית הכסא: אין להוסיף לעו על זה המאמר

ידוע הוא שקרקע של בכל הימה
מזילות מים. ולא היו יוכלין לחפור חפירות שם. והיו צריכים לבאח
לסודות ולהתרחק מהעיר שהיו יושבים שם מאוד: מי שהוא רופא יודע כמה
הוא

פתח עינים כה

הוא סוד לשמירת הנריות שהאדם לא יסבא נקיבו וכמה חולאים נאים
לאדם מואת הסיכה :

א"ר חייא משמיה דעולא לעולם ידור אדם במקום
רבו שכל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה
את בת פרעה :

משמיה המאמר הוא ברור. לפי פאס הרב הוא במקום התלמיד כפוף הוא
לרבו לקבל תוכחתו וכוה אינו עוכר מצות אלהיו : המוסר
הגדול העולה מזה הוא ששלמה בן דוד מלך בן מלך חכם גדול בכל החכמו'
אשר דבר שלפת אלפים משל . ואמר בדיק מן הארו אשר בלכנון עד
האזוב אשר בקיר ואשר היה קודם אשר נשא את בת פרעה בן ארבעים שנה
נקרוב . כל כך היה לו כבוד על רבו שלא נשא אהובתו בת מלך מצרים
דמה תוכחת רבו שלא לבנות דבריו . ובימינו אחד מעיר ושנים משפחה
מכבדים רבו אפי' רבו מובהק . וזה הוא דבר מופלא כדברי הימים של
האדם . וגראה השפרט זה הפטוס נגד הטוב ונגד השכל . אבל אם נחקור
האדם בעומק השפלה גראה פסיבת החילוק בין הראשונים לא חרונים בכבוד
הרב הוא אלא עמד הרב . והשנית מלך התלמיד . מלך הרב לפי שנימינו
הוא היקר פכמה אלה חכם אחד שתורתו אמנותו לפי שרוב הרבנים מאכדים
זמנם על סדרת המאנות שאין להם כדאי מהזכור עליהם ועל משפחתם
אזכה שם כדברים במדיניות ולא כל זמנם ועסקם על התורניות וכוה אין
להם כבוד שם תלמידיהם במדה במסקל ובמשורה כמו שהיה בימים
הקדמונים . עלך התלמיד שרוב בני האדם בימינו אינם עוסקים בימי
החוריהם . בתורה לשמה אבל כשהגיעו לט"ו שנה אינם אחרי בלעו לכו הולך
ואם האבנטיה ללמוד הוא לומד החכמות החזוניות . חכמת החשבון .
וחכמת השולח . ומה כלם נשכחים תורתנו שבה היו עוסקים בשנים
שפנרו . ולכן אין להם כבוד לא על התורה . ולא על מי שהורה
להם :

א"ר חייא ב' אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית
המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות
של הלכה :

זה המאמר גנראה פמוה הוא ברור כפילוסופיה האמתית : הפנדה עם
הרוב הקדם שהיה נשעע בבית המקדש היה דרך יקר וקרוכ להדניק
האדם לעבודת האלקים . אבל כיון שנאכד הקדש ועבודתו שהיה דרך
נחשים צארט לקרוא האדם להכרת הכורא כפי יכלתו . אין לו לאדם
אלא ההלכה לראות דרך השכל מה הוא חוכמו . וכוה נשלמת עבודתו
ליוקר

פתח עינים

ליוצר הכל : בית הנאדרים היה כפועל האמצעיות לפנות הכורה -
ובמינו ההלכה היא אמצעית לפנותו ככח :
א"י חייא ששמה דעולא גדול הנהנה מיגיעו יותר
מירא שמים דאלו בירא ישמים כתיב אשרי איש
ירא ה' וכו' :

זה המאמר נראה תמוה משני כדדים : הלך הא' שהנהנה מיגיעו וירא
שמים הם שני דברים רחוקים זה מזה בטבע מליאותם. וא"כ איכה
נכונה ההשוואה ביניהם — הלך השני : אם שנים אלו הנזכרים הם
חלוקים זה מזה והנהנה מיגיעו אינו ירא שמים מה טובו ומה חלקו? אבל
להבנת זה המאמר עפ"י השכל והפילוסופיא האמיתית אעתיק מה שכ"על
הנהנה מיגיעו הפילוס' הרפתי וורא יקבוצת ההקדמ' תראה קורא המשכיל
כמה הוא מופלא מאמר עולא : ההעמק הוא זה : היוכל איש בעולם הזה
השפל להנהיג עליו כלל יגיעה : מליאות האדם בטבעו ככה היה שאם
האדם אינו במל הרעיון רוח הנוול מהעללות נוקמת נקם הטבע מהשפל
במלאכתו : אין חי בלא לורך ולכן יש לנו לעמל : המות לכדו היא גבול
העמל : השמים אשר הם עללים בין שאר האומות הם המה יותר חסאים
במדות ובפרט בחוש המישוש : ולכן הם עבדים וכנייט אללס יום ויום
נכרו הפשעים שהם נגד הטבע ומביאים השממה לעולם ככל פנותיו
בלא דרך ארץ הורגים ורוצחים בלא רחמנות : חובת היגיעה שיש לאדם
היא האמצעית להגדיל חבמת המדות בין האומות : באמצעות יגיעת הכשר
הגו מכריעים בכף מאזני הטבע . מה שכלתה מכריעים על הכשר עצמה
הגידים . וכשהאדם ערניס יותר מכסורה עיק וחוטא בנת אחת : אם כן
אם היגיעה בעלמה על דרך הטבעי היא האמצעי הגמור לזכירות וטהרת
החושים בגוף . גדול הוא הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים לפי שהנאת
היגיעה היא עצמה המביאה הרחקת העון גם בלא הסכלה ככח היראת
שמים על רוממות הכורה ויראת עונטו : וראה והבן התנאי שהתנה
החכם : כל הנהנה מיגיעו : בלבד הנהנה ולא מי שאין לו הנאה : לפי שמי
שיש לו קורת רוח ביגיעו היא היא הראיה שהעמל הוא לפי כח העמל וכבר
הוא ידוע שמי שהוא יגע יותר מיכולתו אינו יכול להנאות מהעמל וזה הוא
הפסד גדול לכריאות : וכזה החיים מתקצרו ואין לו טוב : ומכמינו ז"ל
המרו במקום אחד כלשון ארמי על דרך משל לפוס נמלא סיחנה :

אמר להו רבאלבטיה כשאתם חותכים את הבשר
אל תחתכו על גב היד :

מוסר גדול הוא זה כמה חכמינו הקדמונים היו זהירים בשלחן . אם
זאת המצוה היא מצוה שלא יקוץ ידו של החוהך מה טוב
מה

זה נעים מלות הזכורות בזה לפי שהחומך על גב היד הוא יכול להכח
 סכנה גדולה לפי שזרע הוא מחכמת הכחוח כמה גידים יש בהוכמה
 חולאים בגידים בהים מוזת הסיכה עד סכאגת התנועה : זאת ועוד
 זיד יש כמה עלמות קטנים : ולכן החיתוך הוא מביא כאז גדול מכח פולס
 המנה : ואם המלוח הוא משוס קלקול סעורה אף בחכורה קטנה : שאם
 ילא דס ילכלך את המאכל ומביא מילום למסוכין • זה הוא דרך ארץ שכל
 העמים ישכחוהו : וגם לכן יאמרו אין עס חכם וזכון כגוי קדוש ישראל
 שמו :

אל תשבו על מצת א-מית וכו' :

אם הוא שלא יסון בלאק"ם על המטה זאת המלוח היא נכונה לא בלבד
 לפעם כמו שידוע אבל גם על כריאות הגוף לפי שאחר זאת
 המחנה קורס הסיכה האדם הוא שלו ושקט בלבו ושאכן נדעתו וכוה גם
 סינתו יותר נעימה ובלא חלומות רעים שמביאים בלבול גדול בגידים
 וכוה אין כוחות החיברים עולוס למעלה באמצעות הסיכה : ואם הוא
 שלא ישא צורת לאשה כבר מדע הוא מהטבע שהשוואת האומה היא דבר
 גדול נכשוואין ובגידול הנכים הבה החריבן ואם מלות החכם היא שלא ליפכ
 מעט על מיטת ארמית מלבד הסכנה של המעשה שמביא הנמרה היא
 אהרה גדולה על הכריאות שלא ליפכ על מיטת מי שאין אנו מכירים
 ואין מנח כמה חולאים כמו הצרעת וכיוצא סנדבקים לאדם בריא
 מהמיסות והנגדים שכבר נטמאו :

תניא אמר ר' עקיבא בשרשה דברים אני אוהב את

המדורים :

מלכות מדי שהיה מתחלה מלכות בפני עצמו תחת מלכי אזור היה
 עיר המלוכה שלו איכבטנה Ecbatana וא"ח מלכי פרס
 אחר כורס משלו בו וא"ח מלך עליהם אלכסנדרוס מוקדון וכימו היה
 מלכות מדי נחלק לשני חלקים החלק הא' היה נקרא מדי הגדולה : והשנית
 מדי הקטנה : הגדולה היא היום אחת עם Alristan Aracogenia
 וגם Lauristan . והקטנה היא בשם Adirbeiszan ובין
 הדי Curdislan ומדינת Uacagua : אנשי מדי היו לפי דברי הימים
 של Milior . Rolin : וכן באנטיקלופידיא אנשי מידות בזכירות כמו
 הרפאים שהיו מושלים גם : ועל כן על הטעם של מאמר הקודם לא היו
 מחכים על גב היד אלא על גב השלחן : וכשמסקין לא היו נוסקין כפה
 אלא על גב היד וזהו דרך חשיבות מפני הרחק שמלכלך הפה : ואם יש בו
 רח רע אז אינה קלקול כמה וכמה חולאים נדבקים מזה : וכשוועליו אין
 יפגין אלא בשדה : וזהו דרך זכירות שהיה מכח מדת האומה לא בלבד
 כמו

פתח עינים

כמו שפירש רש"י לחמרי חנישי חניס לכותל. אבל אם הצנע הוא כרוך יתעלים כמה וכמה חולאים באים מהאוויר שמסתמא עלמו מבח נשימת רוב בני אדם אם הם בחדר א' בניסבס: רוח, השדה כוא יותר טהור וטהור וכחמד מהגידים וכזה המחשבות יותר נכונות: והעלה פליטה בעבלימה:

תניא. אמר ר' גמליאל בג' דברים אני אוהב את

הפרטים וכו':

מלכות פרס הוא גם היום גדול וגורף וידוע הוא מחכמת

הבדור: הפרסיים בחכמת המדות הם היום שומרים עלות

וזורואסטרו כמו שהיה בזמן התלמוד ולהבין בדרך מופלא כמה היו זהירים

באכלתם: כבית הכסא. וכדבר אחר די להעתיק הלכות המדות שלהם

בזה הענין: והם באנג'קלוספידיוא במילת פרסי: אני מעתיק אותם מלה

במלה. מדבר סקר מרחקו: (חפז מה שהיה מלמד כורס לאנשי טיהור

יודעים לרכוב להללוה בקשת יולדבר. אמת וזאת היא חכמתם שפוק חללי

והדרך ללח רכב על דבר אמת: מי שמדבר אמת הוא חזק. וש. שמדבר

סקר הוא חלש כלבו וכמעטיו. ולכן אנשי המלחמה הם השדועים אמת

הם מלחמים במלחמה: וכזה נבין מה שארז'ל במקום אחר עשרה קסין

גבורה ירדו לעולם. ט' נטלו פרסיים וא' כל העולם כולו) החי'קו לבגכם

מן הערוה ומכל חמדה שלא טהרה היא. אכלו מעט ולפוצע גפסכם

לבד: או זהירין בשולחנכם שיהיה נקי ופחדו מכל מיני מלאות ועיכול:

שמרו הטהרה והנקיות ושימו גדר לכל תפירה פרצה בזה הענין: רחלו

הזכו בכל יום: רחקו עלמכם מתשמיט המטה ביום חניכם לפי שהדבר הזה

לריך לעשותו בחדרי חדרים ולא ביום חג ולכבוד וקבלת אחרים בנתיכם.

וכשמדבר האנליקולופידיוא בחכמת המדות של הפרסיים אלה הם דבריה.

הפרסיים משבחים הזהירות. המיעוט בתשמיט הכבוד על כל המדות.

והבזוה בכל דבר המגטרף עם חוש השטות: כל אלה הדברים כדי הם

לראית מאמר ר' גמליאל.

אני צויתי למקודשי תני רב יוסף אלו הם המדיסאים

המומנים ומקודשים לגיהנם

גם זה בדרך מופלא הוא פשוט עם פחיתות אחת של זורואסטרו.

באנליקולופידיוא הנזכרת: בני היו זהירים שנתבים ימים סעוד

לשולם לבית חלקיכם (אלנה פסול) כדי שתמלאו עלמכם מל: היסס בבית

האלקים בהרגל טבעכם וכלא ידעה שבתם. כלכן היום על לכה

הפרסיים לעשות הרגל בהליכתם כל היסס לבית תופפת חלקיכם:

דבר גא באוני העם אין גא לא לשון בקשה וכו':

חריפות

הדרישה: ומכמת החכם הזה הוא על כ' דכחיס ח' להראות שזה הכוונ
 בדרך תחינה היה מוכרח בדרך הלו ולא זולתו לפי שכל פי
 העבד והת-השאלה היתה גבויה שהיה דרך ערמה ועלילה גמורה כמבקש
 תחבולות לגזול ממון אחרים ומתחיל בדרך שאלה ואח"כ כמו חמסן לא
 השיב הממון לאדונו: הכ' ללמד לנו שדרכי הקב"ה אינם כבשר ודם והין
 לנו לדרוש עליהם: ובאמת כפי הטבע העפ"י ששכר שררת הרבע מאות
 שנה של פכדות מזרים היה שיה כל מה שגללו ישחלהת מזרים ויותר
 השפדות הים לבגין המלכום של מזרים: והמתן של הפרעון היה של עם
 מזרים: ואם כן הארון היה הלוה והעם עבדו היה הפרוע שלא כשורה:
 אלא כפדריס האלו אין לנו רשות לחקור כמו שאין לנו לחקור במיתת הו'
 אמות וכיוצא:

הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דר' מאיר

המוסר: הכמתך מהתאמת הוא גדול משני עינים: הא' שכשם לנו
 מזערים בין בני אדם ראוי לעשות תחינה לכורה יתעלה
 שילינו מכל רע אבל אין לנו רשות לעשות נקמה בידנו ובחרבנו: הכ'
 שנוריה היתה אשה חכמה אבל יותר במלות מדבכרים ולא היתה מרגשת
 כללג הדקדוק במלש חטאים לעשות לחות בתשובתה על זה העפ"י
 שהתנועת הן הן הסדר להורות אם חטאים הוא עם המואר או עם זכר
 ועל זה אמר שלמה ואשה בכל הלה לא מלאמי:

א"ר יוחנן משום רשב"י פיה פתחה בחכמה כנגד מי אמר שלמה מקרא זה וכו':

חידושי תמוהמה לו לסכל הגמ' לשאול כנגד מי אמר שלמה מקרא זה:
 העשס ככה ברור הוא כשם בברייתא שלמה אמרו כנגד:
 השת-חיל שמשכה אומר: עפ"י ח"כ שאומר מתחילת הפרשה השת-חיל
 וט' אצל לפע"ד רשכ"י דויק שלמה דברים סמרים לעין כל שאין הפסוק
 נאמר: פלפלת חיל הקודם: הא' שלמה המלך בעצמו אומר והשת-כפל
 אלהים מלאמי ח"כ האשת חיל לא היתה ולא נכראה אלא למשל ולשחק
 היתה: הכ' הסכמה אינה שפת לאסה ואס: היא חכמה אינה כרוש השת-חיל
 אצל יהוא גלותו ורוח ולגונקס טסה כלכה ובקטתיה וכנה ארו"ל כל המלמד
 את-בנו תודק כאלו מלמדה תפלות: ובג' שאמר בפסוקים הקודמים:
 טוין עשתה ומתכרה שהסו דברים ומלכפיים לשמש היתה והח"כ עת
 והפך לבושה ומשחק ליות לחידון שהיא תנלת הללחה ופלפת ביתה:
 ח"כ העשוק והכח לחייהם פיה עמסה כשכמה הוא חוד למקומו חס הוא
 משנה מהאדם סנוברת לבגאעה שהוא"ד מ"כאמר על ד"ה ע"ה שהיה לנו
 חכמה עליוכה להשגיח כפכולות אלא ונפלאויו: וכחידוש העולם בכחו
 וכרכונו

פתח עינים

וכבר לנו ועל כן היה מתפלל לפניו תמיד ובוה ככין מה היא החכמה שהיא חכמת הנמצאות ותורת חסד על תפלתיו ושכחו לשם יתברך על הנכרה המופלא שיצא מירו. ועל כן אמר טירה על יום המיתה לפי טיוס המות הוא טוב מיום הולד הדריק לפי זכיתיו בנכחיות הנפש :

ביאי כל גמוליו שעשה לה דרים במקום בינה :

מקום הדדים באשכיחיקא דבר הוא מעויין ומכורר בין חכמי הטבע שבשאר הבהמות הם מתחת לכרס ובאדם לכדו הם כנגד הלכ. וזה מראה באצבע שהאדם נעשה לעמוד על שני רגליו ולא כמו שהרבה מהפילוסופים כתבו שהאדם נעשה לילך על ידיו ועל רגליו. וכבר מחכמת הנתוח הרבה הם הראויות נגד זאת הסברה שלא בדרך הטבע ואחת מהלו הוא מקום הדדים באשה כי בזרועיה מחנקת בנקל את הילד היונק מדדיה וכולם באים למקומם בטלום.

מה הקביה מלא כל העולם אף נשמה מלאה כל הגוף :

ההשוואה והדמיון בין הנפש להקב"ה כפיכול הם עפ"י הפילוסופים האמיתית ובאמת הכח החיוני שהוא בנידים ונמוח שממלאים כל הגוף אין לנו מקום פרטי להגביל מוסכו. דוגמת הכורא יתעלה שהוא מלא כל העולם. ואין יפולת ברעת אדם לפרט מקומו. ובאמור הנביא השמים כסאיו והארץ הדום רגלי הוא משל לקוצר ידיעתנו אבל לא לפי אמיתות מציאותו צריך האדם להתרות בענין זה המופלא שהקב"ה מלא כל העולם. לפי שאם יש לד אחד בו שהקב"ה אין בו. א"כ לא יהיה הכורא בלי תכלית. אבל בלתי תכליתו צריך להכינו פשוט ומוחלט ולא בהשטרות עם הגופות החומריות שיש בעולם הנכרה שאם לא כן ככלכל ח"ו הכורא עם החומר הנכרה ונלך אורחות עקלקלו כמו ספינוסא זתלמידיו פעלו אחר ב"ל הפילוסוף ספינוסא עשה העולם אל אחד. ובוה צירש האל מן העולם. וזה הסוד הגדול לפי דעתנו בפסוק ישעיה הנביא קדוש קדוש קדוש ה' לבאות מלא כל הארץ כבודו. ורגוני סהק"ב אין לו תכלית ועל זה מלא כל הארץ כבודו אבל צריך לקדשו בתכלית הקדושה ולפשוטו מכל חומדיה וגופניות כמו שפרשת עלת קדוש תכלית ההתפרשות כדי שלא לכלכל הרוחניות עם הנשמות וזה מה שאמרו רז"ל במקום אחר הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו דוק והכן : אבל חכמי היונים והרומיים הוא נודע בשערים שהאדם נקרא כלשון יוני מיקרוקוסמוס ללמדנו שהוא עולם קטן כמו שמבאר המחבר הלן. ועל זה אמר משורר אחד בין עמנו

האדם

האדם הוא עולם קטון

שכרו הוא לו מלך שלטון

ראשו בירת הממלכה

נפשו מספקת די צרכה

אם מלכו שם צדק יתמיד

גם ממשלתו אל רם יעמיד

החיותן זה אל לבו

עד שהמלך במסיבו :

א"ר המנונא מ"ד מי כהחכם ומי יודע פשר דבר וכו'

דברים בקיצור. ראשי מוכרח להפרות במאמר הזה. א' שאינו לאהבת כבוד גדומה וגסות הרוח החילוק שהיה בין חזקיהו וישעיהו שהאמר יבא השני אלני ולהפך. אבל חזקיהו היה מלך. והמלך אינו יכול למחול על כבודו. וישעיהו היה נביא חכם שאין כמוהו בהלכה ומורע המלוכה. כמו שהוא ידוע שאמון ואמליה אחים היו וא"כ קפידתם בזה היתה בכונה רלויה לפי מדרגתם בין בני האדם : ב' שהק"כ היה כ"כ מקפיד על חזקיהו על שלא עסק בפריה ורביה. לא זו בלבד שמלות פרו ורבו היא הראשונה בתורה ובטבע. אבל לפי שהמלכים נפדוים הם מתים בלא בנים גורמים כמה קטנות ומלחמות במלכות לראות מי יהיה היורש עטרת מלכותם וכסאם. ג' יומא חדא רכבינהו אכתפיה וכו' אין לומר שמקטנותו ניכר מגברותו הטבע. בתיכונא אחד אבל הוא אמתי שמתוך גשמותו הפרטי. מנד ליחה ידועה בחמריותו ומלד מוגו הוא נוטה יותר לטוב או לרע. וכמו שאמר שלמה בחכמתו חנוך לנער על פי דרכו. ועל זה אמר במקום אחר בכל דרכיך דעה והוא יישר אורחותיך. רלווי דע ה' בכל הכללים והק"כ בה בפיועו יישר עקלקלות טבעך בדברים הפרטיים או היותר קטנות בהלטרפומן. כבר ידעת מדרך בלסון עברי הוא דרך רחב וגדול בהלטרפות האורח שהוא קצר וקטן : ד' מה שאומר האימורא והטוב בעיניך עשיתי. א"ר יהודה אמר רב מסך גאולה לתפלה נראה תמוה מה הוא זכותו של חזקיהו שסמך גאולה לתפלה אם כל מי שמתפלל עושה כן. אבל יסוד המאמר הוא שחזקיהו סמך גאולה לתפלה לא כפיו בלבד. אבל בדעתו וכלכו. רכוני שמי שיש לו חקושה כלכו אמונות גאולות שעברו. וגאולה העתידה הוא ראו להתפלל בכונה לפי שמי שאין לו הצוה התפלה ואינה אלא לבטלה והתפלה עלמה נחשבת לעבודת אלילים. ר' לוי אמר שגנו ספר רפואות. ור"כ פירש כדי שיבקשו רחמי ס : אבל אם הוא כן למה התירה התורה מלאכת הרפואה

פתח עינים

הרפואה ככלל ובפרט בפסוק ורפא ירפא מכאן פניתנה רשות לרפואה לרפאות ולמה לא יהיה מותר לאדם לשמור חייו עפ"י יסויעי הטבע וברפואות שכרא הבורא יתעלה לטורך האדם ולתועלתו? על זה אני אומר שספר הרפואות שגנו חוקיהו היה ספר ידוע שהלכוד היו יכוניס בו כל אחד ואחד לפי זרכו ולפי חליו וזה היה דבר על אמצע גדולה וזה היה מאכל במה נפשות לשנה. הרפואה היא חכמה שנקנית מפי סופרים ולא מפי הספרים כלכד: ד"מ יש מין חולי מעים שדרך לרפאותה להקיו דם ויש מין אחר שהרופא הורג לחולה אם הוא ימקיו דם. אם החולי מעים הוא חולי הנידים או מכה האילטומכה. יש מין אשכרה שהקיו דם מועלת ויש מין אחר שנקראת פארליטיקא שהיא מחולשת הנידים שההקות דם בה היא כמו לענה ורום: א"כ הרפואה עפ"י הספרים מצוינים כלום נערך א"כ כדו שכל אחד מהנידים יוכל לקראותם ולשמם בס' ראויו שלא להמירם בום ויש בערך זה סכנה גדולה. וחוקיהו שגנו ספר הרפואות תועלת גדול גרם למלכותו ולאותמו וראוי על זה לעשות בחכמית השכח לוי שחכמת הרפואה אינה מועלת אלא עפ"י הרופאים שדואים וכודקים החולה ומכירים החולי ביחוד סכנו:

ותאמר א אישה הגה נא ידעתי כי איש אלקים וכד
א"ד יוסי ב' חנינא מכאן שהאשה פנת באורחיה
יותר מן האיש

זה הוא אמת עפ"י הפילוסופיה הטבעית. האשה יותר מרגשת בנידיה מהאיש וחולשתה באיברים מרוב כח הנידים ומושיהם ועל זה כתבת הפרטוף וכתנועות סגוף ובדבריה העולם רואה האשה וידעת יותר מן האיש: זאת ועוד האיש הוא טרוד בעסקיו ובחכמות הקדושות והחשבוניות ועל זה בדברי בני האדם ובהיכר החנושות ומתחלש. אבל האשה שאינה אלא רגע אחד להבדל ולידע כמו האורה שלא היה מתחלה ככיתה היא יותר נכונה וראויה לזה מהאיש:

א"ד ב' יוסי חנינא כל המארח ת"ח בתוך ביתו
מעלה עליו חכתוב כאלו מקריב תמידין

לימוד התורה בזמנינו הוא תחת העבודה לפי שכוונת הלב וחכמת התורה הקדושה הן אחד בטבע. וכבר אמר שלמה גם כלל דעת כפול טוב. א"כ המארח ת"ח שהוא מכבד ומסייע החכם הוא יסוד עולם החכמה. והוא נחשב כמקריב תמידין:

א"ד יוסי ב' חנינא זכו אל יעמוד אדם במקום
גבוה ויתפלל שנא ממעמקים קראתיך ה'
תכלית

חברית התפלה אינה אלא להזכיר לאדם גדולת ה' יתעלה אשר הוא
 מוכן בחסדו לכל חי רצונו. ונשפלת האדם ואשר כל רגש
 ורגש הוא כדוחק לשאול נרכיו: על זה אמר אברהם קודם התפללו על
 סדום הגה נח הואלתי לדבר אלה' ואנכי עפר ואשר. הגה נח הואלתי
 לדבר אלה' לשון אדנות שהוא הגדול שבנמלאות ואנכי עפר ואשר שאני
 קטן שבקטנים. ולפי זה הדרך יש לנו תורה אחרת בענין בית הכנסת
 שאריך לבנותה במקום היגמר גבוה שבעיר לזכור גדולת האדון שאנחנו
 בני ישראל קטן בעבוד כיראה ובהשגה. אבל במקום הקדוש הזה יש לנו
 להתפלל במקום היוצא נמוך שבו להזכיר קטנותנו ונשפלותנו. תפלה לענין

כי יעטוף

א"ר יוסי ב' חנינא וכו' המתפלל צריך שיכוין את רגליו שנא' ורגליהם רגל ישרה

הטעם שהמתפלל צריך שיכוין את רגליו הוא לדבתי פ"ס סכמת
 ההכרעה. חכמי זאת החכמה מלאו בכל הגופות הנקודת
 הנקראת נקודת המסקל אשר משני כדליו הגוף הוא בתכלית ההברעה. ואין
 לו תנועה לא מצד הימני ולא מצד השמאלי: באדם נקודת המסקל הוא
 בקירוב במקום המילה כמו שביאר ע"י זאת החכמה הגולדיני בספרו רובן
 שגורילי בספרו המשובח על תנועת הבהמות: ואם מוזאת הנקודה יורדת
 קו ישר על הקו אשר בארץ מתחתיו א"ס זה הקו הוא לחוצה מהקו היורד
 מנקודת המסקל הגוף אינו יותר בהכרעה וצריך ליעול חוץ למקומו
 א"ס הוא הטעם שמי שמתלחם עם חבירו או נידו או בזרועו הוא מרחיב
 רגל האחר מרגל האחר וזהו הקו היורד מן הנקודה הנזכרת יורדת על
 ש' ארץ תחת נקודת המסקל וכו' יש לו כח ואינו נופל: וכן א"ס האדם
 רץ על הקרח מרגליו רחובות אינו נופל במקל כמו שהוא נופל א"ס הוא
 מקריבם השד אל אחד: לכן כשהאדם מתפלל לאלקיו בכוחת רגליו
 ונקודתו זה אל זה נראים רגל אחת הוא כזה כמו אדם אשר לו כח לעמוד
 על רגליו כראוי. א"ס בא כנגדו איזה פגע. וכוחת החולסה אשר באה
 מרגל האדם בעצמו מורה עבודתו לפני אדון הכל כאילו רגליו אסורות
 והן מקצת כח להרחיק המזיק. אבל הוא כולו קרדן של עובדיה להתפלל
 לפניו ולעשות רצונו בכל לבו ובכל נפשו

א"ר יצחק מ"ד לא תאכלו על הדם. לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם

התבאר שזה מקצת על הפסוק שא"ס הוא מוכן נגד האכילת הדם
 תיח' לו לומר לא תאכלו דם על זה אמר דרך אסמכתא שהזכיר
 נזה האדם שלא יאכל שד שיתפלל על דמו. לפי שא"ס יקדים להתפלל
 האכילת וסתי' פירש שהוא מקדים לדרך נעשו ועושה נוסף. עיקר ונעמתי
 טעלה

פתח עינים

טבלה : זאת ועוד המתפלל אחר אכילה לא יתפלל אלא מתוך גאון הטבע ולא בכניעת מחשבתו שהוא פיקר התפלה : ועל זה אמר כל האוכל וכוהה ואחר כך מתפלל עליו הכתוב אומר וכו' לאחר שנתנאה זה קיבל עליו ועל מלכות שמים : ומלבד כל אלה האכילה מטרתה המחשבה ואחר הירידים העולים מהאלטומכא והרגסת הנידים באכילה ושתייה אין כוונת הלב ראויה וכונה : במקום זה ראוי לי להודיעך קורא המשכיל שבין המלריים והכנענים היתה תופעה אחת אללם שהיו עובדים באכילה ושתייה אלל מקום אחד שבו היה קבוץ דם בהמה שחוטת : לפי שהיו מאמינים שדם היו השדים שהיו אללם אלקי השדות (לטון שדה) מולאים בו קורת רוח : ולזה אמרה התורה בפ' אחריות כל נפש מכס לא תאכל דם ואח"כ אמר ולא יזכחו עוד את זנחיהם לשעירים אשר הם זוקים אחריהם : והוא הטעם לפי הפסס לא תאכלו על הדם (פל ממש) שלא תאכלו במקום הדם כדי שלא לילך בדרכי ע"ז וחוקותיהם דוק והכן :

**א"ר חרבו כשמר היוצא אומר למשמר הנכנס
כי ששיכן את שמו בבית הזה הוא ישכין ביניכם
אהבה ואחווה ושלוש וריעות**

יצא לנו מזה עוסר גדול שהקדוש ברוך הוא אוהב השלוש בין בני ישראל כמו העבודה בבית המקדש ובאמת אס אין בעולם אהבת אים לחברו למאומה נחשב עבודת הבורא : וכבר אמרו ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה : ועל זה הוא מדוקדק מי ששיכן את שמו בבית הזה הוא ישכין ביניכם אהבה וכו' : זאת ועוד הקנאה והשנאה היא כנקל בין החטובים מהאומה בענייני הקדש ושהם חיים על שלחן ומתנת אחרים. וכן הוא בין כומרי ע"ז וככל מי שדומה להם בין האומה וכפרט אס הם רבים המקריבים והעובדים : על זה היה בתכלית ההכרח ולפי זמנו ולפי מקומו שהמשמר היוצא אומר למשמר הנכנס הוא ישכין ביניכם אהבה ואחווה ושלא יהיה בינם שנאה קנאה ומתרות :

**אפי' רבא ב' חגיגא וכו' : כל מי שלא אמר אמת
ויציב שחרית ואמת גאמונה ערבית לא יצא ידי
חובתו וכו'**

אמת וליב בתפלה הוא וידוי האמונה בניסים שעברו וכפרט בגאולת מצרים : והאמת והאמונה ערבית הוא מורה בניסים שעברו ובגאולה העתידה ועל זה אמר גואל ישראל במקום גאל ישראל שבשחרית זה הוא לפי הטבע שבשחרית מתחדש הפולס בלור השמש שזרח ויבנל האמחים שלאורו מהחממים ומתגדלים : והחי שהולך ורועה בשדות זכרמי' זה האדם שביום פונה לעסקיו : ועל זה בשחרית הוא הזמן והעת הראוי להאמין

לאזנין בניסים שעברו בראות הכריאה שמתאדקת בכל יום ויום
 תמיד ועל זה נכונה היא האמונה בנפלאות העצמות שראו קדמונינו
 בערבית הטבע מת לפי הנראה לעין כולו חושך ואפילה האדם וכל חי
 יסן והסיבה אחד משסים מיתה . הפילס הוא בדממה ורות האים
 מחקטן ומסכיבות הטבע עובר אל נקוד קרבו . וזה הוא עת החשך
 והאפילה שנשמת האדם בקל אל אלקיו קורא ומאמין (בפרט אם הדור
 הוא נזרה) בנאולה העמידה . והפסוק של תהלים שכתב החסם לראיית
 הגבתי אין לו הבנה אחרת להגיד בכוקר חסוך ואמונךך כלילות רנזי
 שהפחית הוא עת האמונה כחסדים שעברו . והלילה בנאולה העמידה .

תניא אמר להם בן זומא להכמיסוכו

שמזכירים יציאת מצרים גם לימות המשיח לפי מה שאומר בן זומא
 אינו קשה להבין מפני ששעבוד מלכויות יהיה כאותו העת
 הגם היותר חזק . ולב האדם מרגיש יותר החדשות שעתה תלמחנה
 מהשנות שעברו : עכ"ל לא תעקר יציאת מצרים מחקומה לפי שהוא הוא
 הגם העיקרי של אומנתו הנבחרת לעם קדוש . שאילו לא הולידו ממזרים
 לאזיה המקום כותן לו התורה . וכלא תורה אין ימות המשיח ואין נאולה :
 ואין להחפלא אם הדבר שהיה עיקר לזכרון כמו יציאת מצרים נעשה
 לימות המשיח טפל . מפני שזכרון הנסים שעברו שחקק עליו המקום
 חוקה נפסחומנות ובמניעת החמץ וכיוצא אינו אלא לטובתנו להזכירנו
 הניסים שעברו ובה תחוק כנפשותינו עדת הכטחון חזק רב לעתיד לא
 לעזלתו יתעלה שלא יחסר ולא יוסף באותות שנתן לנו להזכיר לנו
 שנתנו : זה הוא מה שאמר דהע"ה זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה' :
 ורזן הנפלאות שעברו במצות התורה אין לו תכלית אחר כי אם טובת
 נפשינו וזהו ראיה עצומה שחנן ורחום הוא יתכרך עמנו : —

פרק היה קורא

אז יהושע בן קרחה למה קדמה וכו' כדי שיקבל
 עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול
 מצות :

אמר עולא כל הקורא ק"ט בלא תפילין כאילו עבד עזת סקר
 בעצמו וכו' :

המסור העולה מהמאמר הראשון . שאם האדם אינו מוסר מודעה
 לעצמו על מציאות ה' ואחדותו שלום כוונת הק"ט הוא דובר
 מנבוא אמונת השגחתו ומורתו מן השמים . שהוא עיקר פרשת ויהי אם
 שמוע

פתח עינים

סמוס : והעולה מהמאמר הטני שהתפילין הם מכחון כגדי הקלש אשר הם
מאטרפיים על המוח והלב מכפנים באמונה ה' : ולפי שהאדם שופט לעולם
מהמוחשות כראשונה ועולה למושכלות בשניה א"כ אמת הוא שמי שקורא
ק"ס בלא תפילין הוא מגיר מלחמה מהמושכל עם המוחש וזהו באמת
מעיד עדות שקר בעצמו . ובפרט שכל שפע מלוה הי"ת והיו לטוטפות
ואם אינו לוכטן הוא מכחיש מה שהוא קורא —

**איר איעזר מ'ד כן אברוך בה"י בשמך אשא כפי .
כן אברוך זו ק"ש : בשמך אשא כפי זו תפלה .**

ס בזה מורה שבתחילה צריך האדם להאמין בכורא יתעלה ובאחדותו
באמצעות ק"ס . ואח"כ בהשגחתו בדרך תפלתו וכוה נוחל
ב' עולמים העה"ז והעה"ב : העה"ב כשכר העמיד כנגחות נפשו והעה"ז
לפי שבאמונה בהשגחת ה' הוא נוסח בו : וכוה הוא שליו ופקט . ונגד זה
הרעש שאינו מאמין ונוסח כים נרש הוא כי השקט לא יוכל . —
**איר כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאילו
עשאו במה**

**איר יצחק אסור לאדם ליתן שלום לחבירו ולצאת
לדרך קודם שיתפלל**

אלו הן אזהרות פילוסופיות להעיר האדם לנוכח סגלותו . ולהתפלל על
צרכיו קודם שיתן שלום לתכרווישם לדרך פעמיו להזיל זהב מצד
שנידו ושל הכלי עולמו . שאם לא יעשה כן תורה בזה התפלה שמקדים
הפלו עולם השפל הזה לפבודתו ית' —

איר זירא כל הלן ז לילות בלא חלום נקרא רע :

ידוע הוא שהחלום אינו אלא מבח הדמיון שבעת השינה מתחזק לפי
ההחשים הם כמו מתים וכוה הנידום והמוח משתעשעים כדברים
שעברו ועל זה אמרתי שחלום שרשו מגזרת חלם בפסוק ותחלימני ותחייני
שעירושו חק . א"כ או החלום בא עשורש נפשי או חושי . אמת הוא שמי
שאינו חולם מורה שפסו חלושה . וכה הדמיון באלו לא יהיה א"כ הוא
באמת רע בטבעו לפי שהוא בלא הרגשה או כמו חולה בכוחות הכפשי .
הדיבור שם להם שכל יחיד עקירוב למין האדם כמו הכלב הפיל וכיוצא בזה
בנקל מתחלמים כמו שכתבו חכמי הטבע . ונגד להם המינים היותר
סתמיים בוחשיהם גזעיהם אינם חלמים . מרוא : קורא משכיל
באצוק לפעידות . וגם בפילוסוף לוק מחכמי איטליא שרוא : במה הוא חסוב
שם החלוש במה רב , בעש : בע עג סגותיהם וצדק הקדמונים . חסוב

הטוב בעיני ישראל וזה כדמיון שמוליד אותו והיו קוראים הלאה נבואה
 קטנה: שאלו יישראל המצא מדוע החכם של מאמרנו דואה בחשבון הלילות
 ו' לילות לא פחת ולא אחר: אבל ידוע הוא להיזקקות של בית רבן
 שהקדמונים כולם מספרו 'הוא היום תשוב ומסורסם גם לפי טבע
 הבריאה ו' המה ימי בראשית וימי השבוע: כל ו' שנה טבע האדם
 משתנה: במספר עד עשרה הו' כלכד אינו כולד מספר המספרים ואינו
 מוליד: ו' היו הפנים עד השמיטה והיובל היה ו' טבעה ארבעים ותשעה
 שנים האדם צולד לשבעים וגם לתשעה: כמולאים יש הו' הוא עליון על
 כל לשמוס בו הרוסא כטוב טעם ודעת מה לעצמת ומה יהיה לעמיד בסוף
 המולי: ורוב מיני הקדמת נפשוים ביום הו' ואו שבטמים יקום הטבע
 ביום י"ג שהוא כפל מספר הו' ועוד לשלישיה ביום כ"א: על זה אמר הכתוב
 כי צפתים יוקם קין: ואחר החמה יהיה טבעתם לפלא על רוב המספר
 וכן נפשו כי טבע יסול לדיק וקם י"כ אינו קטנה להבין אם גם כזה המספר
 על הלאה חבלית המספר היה ו': ראה הקורא טבעל המאמר גאמרו נקרא
 רע ביאר מחשבתו שאינו רע מלך ראונו אצל נקרא רע מלך טעמו:

רבי בתר צלותיה אמר וכו' :

רבי שהיה גדול ועסיר שהיה אהוב בחזר מלך אנטוניוס ושהיה ידוע
 למה גדולה היא סכנת מודעת איש לרשות וכמה היא הקנאה
 והעזת מלך בחזר המלכים: וכמה וכמה בכל יום חוש המה הפגעים
 רעים והחריים רעים אלל אנשי השררה לא היתם חפלתו אלא כומנה
 ועמקתה ולשי טורף טעת המתפלל:

רב ספרא בתר דמסיים צלותיה וכו' :

רב ספרא (עיין כפ' הדורות) היה דובר אמת כלכבו והיה אהוב שלום
 ודקף שלום ולא היה אהוב ממון והיה לו כספון גדול בפיות האלקי:
 אי' חסלתו היתה לפי טבע לבו: היה מתפלל בשלום פמליה של מעלה
 על שיעו ההגמה על שלום פמליה של מטה לעי שהיה מתלמידיו של אהרן
 אהוב כלום ורודף שלום היה אהוב האמת בכל מעשי חבדיו וע"ן היה בכל
 לבו מתפלל על השוסקין שלא לשמה סהיו עוסקים לשמה:

ד אלכסנדר די וכו' זמי מעבב שאור שבעימה :

ד אלכסנדר די היה לו לב מרתי: וזה אהוב פנינון וסליח צדק
 אי' חסלתו היה לפי רבו: ונקרא כן בשם אלכסנדרוס
 שהיה מלך: וזו היתה הדיקדוקים כל הנולדים באותה שנה שהיה
 וזו היתה שנתו הפקק בשם אלכסנדרוס שהיה עבדו: הוסיף הצ"ח:
 ולא

פתח עינים

ואף היה לו טעם למר ומי מעכב שאור טבעיה ושפנוה מלכות : זאת ועוד נודע הוא מדברי הימים שנאותו זמן הפרסיים כפרט גרמו כמה צרות לעמנו ולכן רבים היו נשמדים נכה הדחק שלא כרונגס . ח"כ בזמן הראוי היתה הפלתו של ר' אלכסנדר :

א'ר יוחנן כי הוה מסיים ר' מאיר ספרא דאויב וכו' :

ר' מאיר היה חכם גדול והיה מאיר עיני חכמים כהלכה והיה עני . א"כ כשהיה מסיים ס' איוב שאחר האבידות והיסורין שעברו עליו היה לו פשנה מכל מה שהיה לו אמר הכל הכלים הכל הכל לפי ססוף האדם למות : והכל למיתה הם עומדים . רלוגי שמיום שאדם נולד מתחיל למות . וכן הוא כשאר הכמות לפי שסיבת המיתה מתחלת מראשית החיים כמו שהוא ידוע ברפואה אשרי אדם שגדל בתורה ועמלו בתורה ר"ל שאם הוא כך שהכל הכל אין רפואה למכת האדם כי אם התורה שמלמדת הנשמה לעולם שכולו טוב . והכן אמרו שגדל בתורה ועמלו בתורה ללמדנו שאין די לאדם ללמוד עפי סופרים ומפי חכמים הרבה בישיבה אבל זכות האדם הוא להיות עמל בעצמו להבין דבר מתוך דבר : וכן היה ר' מאיר שהיה דורש תלתיא שמעתא תלתיא אגדתא . תלתיא מתלי וט' משלות שועלים היו לו והיה סופר גדול . ועם כל זה היה עושה נחת רוח ליוצרו באהבת חכיריו ובנדקת אחרים שנשלשה סלעים היה אוכל ושומה כאחד ומפרנס אחרים בשלישי: וזו היא סגולה ההשלים אינו אלא להקל ההכנה לתלמידיו ולשומעיו ועל זה אמרו בסוטה משמת ר' מאיר בטלו מושלי משלים : על זה אמר שתכלית הלימוד לא יהיה לעצמו בלבד אבל גם לאחרים וכן על ידי הנדקה יהיה נפטר בשם טוב מן העולם לפי שהאדם לא יזכה לשם טוב עם הלימוד בלבד . אבל גם על פי מדותיו ועל פי גמילות חסדיו . — על זה אמר אח"כ ב'גמור ככל לבכך וכו' שתכלית הלימוד יהיה לדעת את דרכי ה' ללכת בס. תורה ויראת שמים בבת אחת ויהיה נוהג בכרית הששון ובכרית הששון המעורר שהם ב' סיני קדושות שנס האדם נפרש ויהיה קדוש בהטרפות אחרים : ובאמת ר' מאיר היה לנוע וקדוש כפרט בכשרו כמו שהוא ידוע מכמה דברים פירטיים בענין זה כמו שתראה בס' הדורות עיין שם :

מרגלא בפומייהו דרבנן דיבנה וכו' :

מפורשם . הוא שביבנה היה ישיבה גדולה מחכמים וסופרים : עם כל זה לא היה להם גאווה וגסות הרוח להחזיק טובה בעצמן על שברו באומנות התורה : ולא היה להם כווי עמי ארלות כמו שבעונות ראים אנו בדורנו כמלמד תנוקות שמתייחר על עמו כמו מורה הוראה ובמנו נשיא ואכ"כ של זמנים הקדמונים : על זה אמרו אנו מוצאים שאומנות תורתו הוא חשוב יותר מאומנות עובדי אדמה כשדות ובכרמים : עם כל האנו משכחים טרחם ועבודתם כמו עבודתנו לפי שהם משכימים למלאכתם

למלאכתם כמו שפוטס אנחנו . ואין לנו כמו חכמים להתגדר באומנותם
 כמו שהם אינם יכולים להתגדר במלאכתנו . ואם תאמרו שיש להם גרעון
 לפי שאין להם זמן להתעסק במורה אין זה נגדאי לפי שאם הם עוסקים
 מעט במורה לפי שאינם יודעים ללמוד . או מפני שאין להם פנאי הם
 מושלים לכני האדם בפרי מלאכתם שאם אין זרע לזרע ולחס לאוכל
 החכמים שכיבנה מתים ברעב . א"כ הבעל מלאכה בשדה הוא יסוד המוסר
 וממי שמתעסק בה :

**מרגלא בפומיה דאביי לעולם יהא אדם ערום
 ביראה וכו' :**

ראה תראה קורא המסביל שזה החכם בנעוט מלותיו היה דורש לרבים
 תמיד עיקר כל העבודה שהוא יראת שמים : והענוה עם הבריות
 אהוב מלוס עם כל בני אדם אפילו מאומה אחת כמו שהוא ראוי כמי שהוא
 אדם עם מדות חושיות . ועם מדות מוסכלות ובעדו . שיהיה מתקבל עם
 הבריות לפי שלא די בעה"ז להיות טוב לזכות האהבת אחרים . אבל צריך
 להיות עם מתוק מדבש בדבריו ובמעשיו כדי להתקבל עליהם . יש כמה
 אכזבים שהם טובים כלבם וכמעטיהם ועכ"ז אינם אהובים מפני שאין להם
 מתקנות הדרך ארץ וזהו מה שפאמר הפ' במדרכי ודכו לרוב אחיו . וזהו היה
 דורש טוב לעלמו ולעמו . עיין והבן תחלת הצוואה לעולם יהא אדם ערום
 ביראה שנהשקפה ראוונה נראית חוץ למקומה הערמה בענין היראה : רש"י
 פירש להערים בכל מיני ערמה ליראת בוראו : והפ' הוא יותר קשה להבין
 מהתאמר בעלמו . דפ"א"כ שהערמה אינה הרמאות אבל היא מדרגת בינת
 האדם שידע לחלק הכל של הדבר בחלקיו . וכוזה ענינע לראות האמת של
 הדבר או חומריות או רוחניות בכל יסודותיה : ומתהווה יודע הפתיד להיות
 בכל הדעות . וכן בכני אדם הערום מכיר את חברו מדברו וממעשיו ואם
 הוא חקף או דובר סקר הערום מגלה סודו . א"כ הערמה היא מדרגת
 חכמה וזהו מה שאמר שלמה חני חכמה שכנתי ערמה רלוני שהחכמה אינה
 באמיתות כן אם לא ע"י הערמה . וכן על זה הדרך ערום ראה רעה
 ונסתר שבהכיר הרעה הוא נסתר ממנה . ועוד פתיאחמך לכל דבר וערום
 יבין לאשורו . שהערום הוא כגד הפתי שזה אינו מנחין בין האמת לשקר .
 ושכנעו הוא הערום . על זה אמר החכם להיות ערום בענין היראה רלוני
 יראת ה' לפי שפיראה באמיתות אינה יראת העונש אבל יראת הרוממות
 ואלת אינה נולדת אלא מעשר הבחינה על כל הברואים . ועל כל דבר
 ההנחה בעולם הספל הזה ולפי גדולת הבחינה היא גדולת הוראה . זה
 הא באמת מה שלימד אביי להיות ערום ביראה . דש עוד שאביי לא היה
 עשיר . שיהיה יתום שלא ידע לא אביו ולא אמו אפילו בימי תחלת קטנותו
 שיהיה אביי מזרע גרים : על כל אלה היה מוכרח להיות שפל כרוחו וכלבבו
 ולהיות

פתח עינים

ולחיות פרוץ עם הכריות כדי לטות לאהבתם לרחמנותם ואלו שלש
 ספיה מורק גרים אחר גם לעבמו לפילו גם נור גשוק אצפי ספיק
 מצד גידולן ירא סמים ומספ גדול ו (א"ה דבר זה לא ידעתי עמין לו
 דסוף אכני כחן סוק ומדבית עלי קאלתו פדמנת פגפ' קר"ה דף י"ח
 ויכמת ד' ק"ה א' ופיון גס' חזרות דף א' פ"ג שב' דחזיק כדריט של
 כן צואי להמפיך נפשות גרים ט"ו חמו' ואסר גדוה ראב מפלת המתגר
 (ונתפ ג :)

מרנלא בפומיה דרבא תברית תשובה וכו

כבר ידוע הוא שהחכמה בלא מעשים טובים אינה חכמה כפי
 מה שאמר דהע"ה ראשית חכמה יראת ה' אכל החידוש שמשמע
 לו: החכם רבא הוא שלא וו בלבד כי המעשים טובים הם פיקד החכמה
 אבל שהכללת הלימוד היא מנשה הסוד וכוונתו לראות לא יראה בדברים
 ריקים ושואן להם הנטרפות עם המעשה וכוונתו להקשות על סוף המאמר
 וכל הפוסקים שלא לשמה נהו להם שלא נכדו מעשה שחזרו רבותיו מפסחים
 לעולם יפסוק אדם בתורה ומטת הסינו שלא לטהר שמתוך שלא לשמה בן
 לשמה מפני שיש לחלק בין מי שסוסק שלא לשמה מנצ' לחבת סטנו עלכד
 שהוא שלא לשמה באמת ושק' אכל הוא לפי ספריאצט וצטו אצטו כלסון
 ארמי רבותיו מתחילה כיעבד אדם ארבעת דעפוי קח פכוד ופוס אמרו
 לעולם יפסוק וכו' אכל מי שעושה שלא לשמה לנכסו או לצאצאיו ונאמין
 בטמאתו כל ימיו על האדם הזה אמר החכם וכל הפוסקים שלא לשמה נוח לו
 וכו': דע קורא המעביל שרבה סיה חכם גולגטיס ועוקר הים והיפה גדול
 כמו ט' והים פחסידותו מתגלגל על סנסזופרעז אפל בפאקראיובות הסמים
 היו נפתחות להמסיר מטר ויהיה מקובל נחל וכוונתו אצטו כסגידות רבא
 ברא נברא ע"ס' יפיריה שלמדו לירוק איתים סלפס' והיה שוכד קאר
 וכוונתו ענד נאמן רבו רב ווסק' על כל אלת יאצבד אצו' סלפי אצונו היה
 מעשהו נתלמדו

מרנלא בפומיה דרבי לא בהעיהו העהיב :

בהשקפה ראשונה בראש דבר תמים פס' חכם גדול כמו שכי מהנה
 ללמדנו שלא כהע"ה וסע"כ ועיקר כבלא אכילה ובלא סתיה
 ולא פריה ורביה וכו' וזו הוא סאינו ידע שכשולם האמתות אידכו לז נוק
 ולא נאיהולא דבר חמרי' דע סקורא סהעולם הכח של מאמרס אינו הפולט
 של הצמח יחידים מיד אחר סענת אבל הוא הפולט של התחיה סחורט
 הקכ"ה לכל ה'וא' נוק באותה המטרה ובאלמה כמוז שהיה גלדעב כפס"א
 ועליהם אמר סהעפ"ו ס'סיה להם נוק לא חסיה התחיה והאפיליב כמו כז
 הפולט אכל אחר שפשו תכלית סגלימות בנופס: חערס פפיו יסוד פסטי
 קל סחנופיה יספך לנחמת אחרת ויקבל ויאר האלקובעגט הסמים לטמאר
 הכן

ת"ר גדולה הבטחה וכו' :

באמת לפי הטבע האשה איננה טרדת המונות ולא רעיון רוח כפסקי העולם וע"ז הבטחה שהנטיח לאשה להיות שאינה ובטחת יותר מן האיש זה הוא דת הברואה ויסוד העולם :

כל העולם כלו נזון וכו' ; וחנינא בני די לו בקב חרובין ;

בוקארט בספרו עושה הצעה גדולה על החרובין של ר' חנינא וגם בספרי האומות יש לוגמא לזה מיואן וחכריו — בחרוב יש העתוק שהיא מכלכל הגוף לפי טבעו ולפי זרכו והוא דבר שהוא סוה מעט. ונמצא פנקל במקומות החמים ובאיקלימים של חכמי הגמרא. החרוב הוא גומח שאינה הארץ היבשה וע"ז לפי דעתי נקרא חרוב מלשון אמן חרבה

פרק מי שמתו

א"ר רחבא א"ר יהודה הרואה את הכת ואינו מרוהו וכו' :

בהלכות מדיניות הרשאים אשר לי בחלק הם הצעתו הצעה גדולה באורך על ענין הקבורה וכל לית המת :

כל חכמי המדות דרשו לאחרים טוב. לית המת טבהסקפה ראשונה נראית דבר שאינו מועיל ומעשם תנוקות של בית רבין באמת אחר פגור מוכס בתוך ארון אחד של עץ עם מכסה שחור לסימן אבלות. מהיועיל המון העם שגליה אחרו אבל אחר העיון נראה שכל אלו הדברים מהמנהג נעשו דתות בין האנשים וכן חכמת בני האדם לבמה מועליות. המועלת הא' שליות המת אינה משקפת הגוף אבל זכרון הנפש שהיתה בתוכו כשהיה חי פעלתה לשמים להאית לרורה כנרור החיים וכזה האדם מכבד יותר עצמו כפרט. והאדם בכלל ובטבלו יבין וישביל כמה הוא להתחשב נחמיות הנפש וכ"ס אם ע"י מעשיו וזכה נקטו להתענג בנ"ע: המועלת הב' שהכבוד אחר המת הוא דבר שמתחזק מדות האדם בעודנו בחיים חיתו והוא כמו מרוסה לעבת המת אם האדם אינו פילוסוף כמו שאינם בני האדם ברוב המופלת ב' כבוד המת הוא מקלת מנחמו האכלים אשר נשאררו וזה הוא מועלת בללי

פתח עינים

כללי לכל אשר בשם איש יקרה: המועלת הד' שבאמצעות הלוייה קבורת המת שגאה אחריה היא כזה בתכלית הוודאות: וכבר נודע כמה היא נוגעת לכריזות קבורת הפגרים אשר בלתה יבאשו ויביאו כמה חולאים בעיירות ובמדינות אשר בש' מתו. המועלת הד' שברוב עם והדרת המת: ובשרט אל אחרי מת חשוב יבוא הספדן לעשות הספד לכבודו החיים אשר נשאו ימלאו קנאה להדמות לו. וכזה החכמה ודרך ארץ יתאוששו ביניהם ומלאה הארץ דעה והשכל. ומעשה הטוב. —

ר' חייא ור' יונתן הוו שקלי ואזלי בבית הקברות וכו' :

קודם כל דבר להכין הדברים על דוריון במאמר הזה שמתחברים על המתים אם יודעים או אם אינם יודעים דברים ששעולם הזה מוכרח אני להגיד איזה הנשוא :

הצעה א' נלחיות הנפש הוא דבר בתכלית הוודאות. אבל הפילוסופים טרפו להכריע הדבר על ידי ההשכל

מהות הנפש בעצמה לנלח האדם על נלחיותה היא כעורים הממששים באפילה. ונכסלו לרוע האמונה. החומר בעצמו אנו אין מכירים עצמותה בכלל: ואין לנו ידיעה כי אם ממרכבי הגוף ולא מהחומר בדקותה. וכפי היא נפשטת מהלורה. ק"ו נפש הרוחנית שאין לנו אמצעות בכח הדמיון לדמותה. אנו אומרים רוח להשמיט לשומע אחיה דבר בענין הזה: אבל הרוח הוא דק ומורכב מכמה מינים. הרופאים מכירים כח הגידים בגוף אבל אינם יודעים מהותו. אי"כ הזכות בענין הנפש לא נתן להדם להגיע אליה באמתות וכל הדברים הם קולות וכלא טעם וכלא ידיעה: כמו שהבורא יתעלה אנו מכירים אותו לא מלד עצמו אלא מלד בעולותיו כן היא הנפש כמו שאמר איוב ומבשרי אחיה חלוא:

הצעה ב' על זה אני ראיני כל מי שכתב בדרך הנקרא בין הפילוסופי הרומיים אנטיטיקו רצוני מהראשונה לשריב הבאה

אחריה. ונפרין הנפש מעלמותה ומחותה. לנלחיותה לא נתנו מכולם דברים על טעם: אם אתה קורא נעים תבין ותשכיל הרב ד' מנשה בן ישראל בספרו נשמת חיים אתה תראה שפעה כמה קוסיות בשם בעל העקידה בספרו עקדת יצחק על הכנת הנפש והשיב לקוסיותו על פי הקבלה מהכתובים ומתקבלה תהיה דרך לא מלואה גם ר' משה מינדילסון בספרו הפירון בלסון אשכנז כתב כמה דקדוקים שהיו כתובים בספרים אחרים ואינם מופיעים בדרך האמתית של ההגיון בנלחיות הנפש: דבר מדג אמר זה החכם. ובאמת הוא בזה הענין לא מפלה ולא ממריד עשה השוארה

שמואל-לין המעשה ונגד המעשה בנופות רזוני. azione e relazione עם המעשה ונגד המעשה במופשט ובחכמת המדות : ואמר. אם המעשה במתות כדיני נפשות הוא המיתה למי שלפי הדמות יומת לפי חטאו ולפי אשמתו. הנגד-המעשה בדבר הזה הוא רצון החוטא שקודם מיתתו יקבל עונש המיתה לפי חטאתו בטוב לב ובכוונה נמורה לכפרתו אבל זה הוא מהמנע אם אין לו בטחון בגלחיות הכפש אחר מיתתו לפי שסוף האדם הוא דבר שאי אפשר להתקבל ברצון אם אינו נוטח בחיים הבאים בעולם הבא. אם כן מוכרחת היא גלחיות הכפש לעשות איפשרי נגד המעשה נקבלת המיתה המתונה לפי הנימוסות ולפי הדמות. אבל ראה הקורא כמה טעיות יש בזה הפלפול : א' שאין טעם בהשאלת מעשה בחושים ובגוף עם מעשה הכפש. לפי שנגד המעשה בנופות הוא קולדה המעשה בעלמו. ולא כזה במעשה הרוחני. ב' שנימוס המיתה בעלמה כמה פילוסופים התנו עליה ופטרט הביקרי"ה והמה כותבים בזמנינו ג' שההכרח קבלת העונש לכפרת האשם בלב החוטא הוא נימוס שבא אחר אמונת גלחיות הכפש לפי שאם אין עולם הבא הוא ודבר כוזב הוא החטא והכפרה בעלמה א"פ המינדילסון הרכיב הסיבה בעסוכב ועשה הראשון אחרון והאחרון ראשון. כיולא בזה חנו. רואים לות טעיות כמו שבא להתוכח על גלחיות הכפש על פי השכל ועפ"י הטעם על עצמות הכפש ועל מהותה : **הצעה ג'** * הטעם היותר מנלח על גלחיות הכפש הוא אם תבין הקורא על הג' עיקרים של הרב הלכו בספרו העיקרים שעשה

שלטה לפי דתנו רזוני מציאות ש'. תורה מן השמים. זכר ועונש. צלמת שלשה אלו מקושרים אחד באחד והחוטא המשולש לא ינתק : א"כ אם השכר ועונש אין אנו רואים אותו בעה"ז לפי שכל יום הוא בתכלית שמוחם הדיקורע לו והרשע וטוב לו אין לנו כי אם להאמין בכח השכל החיים הבאים בגלחיות הכפש :

הצעה ד' * מי שמקשה מהראשון לשני הוא בתכלית תקלוקל גם בחכמת ההגדה והחשבון : זאת החכמה היא כולה רוחנית מופשטת מחומר וכל הלעות החכמה הן בדואות משכל האדם בעלמו. וזה הוא הטעם שהחכמה בעלמה היא הראשונה שבאמתיות והיותר מנלחת : עכ"ז אם החשבון במופשט אנו מרפים אותו לטבע נאופות אנו מצאיים שהאמת במופשטים אינו אמת במדרכפוס וכמו שאנו רואים בשלקי החכמה במשקולות במים היורדים ועולים ובתוך התנועה וכמים השקטים בלא תנועה. אם הדבר הוא כן בזאת החכמה קל במי שרובה לחקור בטבע הכפש מהותה באיכותה ובגלחיותה : **הצעה ה'** * נכספה וגם כלתה נפש לראות דברי הימים של החכמים היותר מחוכמים בחכמה ההלכה והחשבון ובמדותיהם

פתח עינים

ובמדוניהם ובאמונתם בהשׁארות הנפש ומלאתי שהראשונים שבהם היו מאמינים אותה בכל לגם ובכל טהרת כליותיהם — הראשון שכבש בקוני מחכמי אינגליטריה תראה בספרו הנקרה מפתח החכמות כמה היה מאמין בהשׁארות הנפש בכח האמונה לנדה ונפחא אמות הנבזיות. וכספרו עשה פירושים להרבה פסוקים ממטלי. וקרא זה השער בית שלמה: בין הזרפתים קרטיסין הגדול והאב של חכמי ההנדסה כחכ מה שכתב על נחיות נפש האדם. והפליא לכתוב על חמסות נפש הבהמה והחיה: גווטון בין חכמי אינגליטריה היה מאמין בנפואה ובנחיות הנפש. וכן לינגליאו ווואלפיו בין האשכנזים. ועוד בין חכמי אינגליטריה לוק סאומר בספרו על ידיעות האדם שגשג אם יש בין האנשים מי שמאמין חומר הנפש אין בזה הכרחות שלא להאמין בהשׁארותה. מפני שהבורא יתעלה ואין סוף ציכלתו יכול לעשותה נחיות גם אם היא חומרית. ה"כ אם הראשונים שכבשו ההנדסה היו מאמינים בנחיות הנפש. זאת היא ראייה טאלה. התבוננס ראו שיש סוג חכמה בטבע שאין האדם יכול להבינה כראיה. אבל עב"ו אין לו רשות להכחיש ולומר סקר מה שאינו מבין. היכן הוא האדם דעת שהאדם יש לו להבין ולהכיר כל מה שהוא. בנמצאוכל מה שאינו מבין אינו אמת ואינו נמצא? שלמה אמר כחכמתו נגד זה: אמרתי אהכמה והיא רחוקה ממני. —

אחר כל אלו ההצעות הבין קורא משכיל שכענין הנפש ואם המתים יודעים או אינם יודעים דבר הוא זה שאין אדם בעל שכל יכול להכחיש מקירות לבו. ואם הוא ספקן אמו ילין ספקו. — אבוא עמה בפרטיות או המאמרים וזו בדרך טאלה:

שאלה א' אם השני רוחות שמספרות וזעם וזו האלפי הפשט או אם יש ברמז? תשובה: הנפשות אחר מיתת פגוף הן מחשבות צמושכלות אבל אין מקום השכלות בבית הקברות. רק מקום מושבן הוא בג"ע. ה"כ זה המעשה אינו אלא דרך חלוש. וכמו שבאמת כן פירשו רש"י והרמב"ם אולם בכתבים —

שאלה ב' אם לפי הפשט הכראה איתו חסיד היה שואל אל המתים בהליכתו אל בית הקברות ופרט בליב ראל השנה? תשובה: גם לפי הפשט אין זה שאל אל המתים מפני שלא היה בדרך טאלה כמו מנחם ומכסף אבל לכד היה אינו שומעת מה שהרמות נראות וזו לזו מספרות.

שאלה ג' לפי הפשט נראה שביחס ד"ה היה הגור דין על התבואה וזה הוא נגד המענה שאמרה בפסח על התבואה? תשובה: יהדות יכולות לספר ביום ר"ה מה שכבר נגזר בעת אחרת ויכולות

ויכולות לטמוע מאחורי הפרגוד מה שכבר כתוב בספר לא באותו היום

שאלה ד • יש במאמר ד' ינחק קסה רמה למת כחטט בכטר הכי איזה הצעה או הקדמה בחכמת הגופות שיכולה לבאר זה בדוד הפסס ? תשובה ים : וים : האליר קדרגני ידרוט זמה כותבים מחכמת גוף האדם ומאיכותיו

אמרו שיש בכטר האדם והבדמה הנקרא מוסקולר כח חיוני בשם (הרגשות) שהוא מוחם גם בכטר המת . ונאמת אם כמת מקב . הוא מתקצר עצמו רגע באמרו כמה המרגיש בחיים . וזה ועוד . גלווני חכם בחכמת הנחות והטבע מעיר בונוניא מלא בכטר המת שהוא מביא הא ליטריקיסמו . ומי אודע אם אינו זה הרוח נקרא ביד החכמים בלסון ארמי הכלל דגרמיו : ה"ב חלמינו הקדמונים ידעו בזה הענין מה שזין האחרונים נראה סוד גדול וחדש :

שאלה ה • אם לפי הטבע עת הרעיה יכול להיות טוב או רע לעמיד כורעונים וכלמחים צענין הברד והסדפון : תשובה : כל הצותבים בחכמת הפמחים עשו דמות ונימוסים לפי המנהג בעת הרעיה : וכחמת הזרע חזן מסתו יכול להסביב הכידת הזרעיה או מהגסס היורד בלא צורך הזרוע או הברד . שאינו מסוכב אלא מהקוד באיר ובלסון ערכי ברד הוא קור או מרחות שאינם ראויות או הסדפון שמלקה הרך כלמחים ולא הקסה :

שאלה ו • בסוף המאמר ד' עפא השתפי בתר דמ' שמואל נפל קפא מטללא זבועא לארנקא דמוחיה מה הוא ארנקא של מוח . תשובה : ארנקא בלסון ארמי הוא כים - בלסון עכרי . וכן עירסי ארנקא כים שהמוח אינו צו . י"א לנו חזה שחלמינו בזמן שהוא היו ירפסי כראוי חכמת נוח המוח שטעמיותו גדול גם היום נשני חלקים . הפנימי נקרא חלק המוחי והחלוצי נקרא חלק הקליעה . ושל שמים אלז יש עני קראוים שהם בדמות כים לכמות הדבר שלא כתובו . —

שאלה ז • במאמר כל האספרי אחר משתן של ת"ח צועל בניהגס מה הוא זה העונש בזה הגופא שאיל נראה פ"ב גדול ? תשובה : המספר אחר המת הוא בזוי גדול לפי שאינו בחיים לזו כח עם מי שסוליא עזיו עם דע . הוא יותר גדול אם הוא מכוסה ת"ח לפי שדודא למורה הקלוטה שהיה לזמד כחיו ולפי הפילוסופיא המספר אחר המת מלא עכשו על נשמה שאינה כבויה . מפני שלפי השבט להפך האדם התקנה אמר מזכותו המת לפי שטעמו מת אינו מספר ממנו ואין לוקחאה ונד זה האדם גדול פורנו חי מלד התורה והקנאה של אחרים מולאים פני עם דע . ואף אם הוא נקי פכל שגיאה עוצאים או איזה מוס או כח כ"ב

פתח ענים

פ"ב היה כח הקנאה והכבוד

שאלה ח' * אם אלו הרוחות היו זו לזו לפי הפשט אם יש צוה רמז להאמין אמונת הגלגול : תשובה : הגלגול המקובלים כמעט כולם עשויה יסוד גדול למורה להכין הסכר ועונש יותר כנקל : וכן ארמ"ן כפי' אינן * ה"ר אברבנאל פס פ"ד תל"א : וכן ה"ר מנשה בן ישראל בספרו הנזכר : אבל ל"א בן ה"ר ר' עש"ה גאון בספרו ס' האמונות והדעות . ולא כן ה"ר ר' יהודה אריה עשרינא בספרו בתפנית אשר קריתי עמנוטוב הנקרא עיר דוד

שאלה ט' * אם מלאנו בדברי סימנים של האמונת חזק מפנינו עם אחר שהאמין בגלגול . תשובה : הפרטים היה להם הנוצנת הגלגול וכן באיים העם מימי קדם הנקרא קיינאו וכן היום כשכיבתי ה"ר לבנאן יש ע"א הנקרא דרוסי שמאמינים בגלגול והוא אולם סוד גדול שאינם מוסרים אלא בקבלה איש מפי איש לוקנים שבהם ולא לבחורים ורך כסנים אצל אלו האמונת קלה וזאת האמונה ליתן בטחון לאנשי מלחמה למות בקרב ובכלל האדם האוהב החיים הגופניים מלא קורת רוח לכח הדמיון לחיות אחר העוה הגוף אחר שוא טוב מוחשי אלו :

הצעה אחרונה * מכל מה שכתוב ברוחות בזה הסאמר אנו מוצאים שמדברים אצלנו ואנו טועים בהם דברים שנגעו לי לחיי עולם הזה השפל אבל אינם מנלים לנו סוד חיזה דבר הטוב לשיעור של מעלה אחי"ה"ב" וכן בעלת ארץ מפני שמואל הנביא לא טעם אלא דבר המצטרף עם חיי עולמנו . באמת יש בינינו אדם למאה ולמאה שיש להם תאיה לראות מת אחר ולטמוע מפני מה הם האיים הנכחיים ומה הוא האריות הנפש כדי להחיות האמונה בלבוש אבל אחר החקירה מחשבה כזאת הוא שוטות גמור וזה מהרבה ענים : הסן ה"ה . שיחיה עת א' ויבוא ללמדנו מה הוא הכלחיות והעם"ב אינו מכבוד וחכמת בעורא יתעלה : הקב"ה מלמד האדם באמונה על ידי הורמו ולא באמלעות מראות הממים . אם אדם אחד רוצה להרחיק אמונתו ע"י מראת מת אחד : גם אדם אחר ירצנו : א"כ בדרך הזה כל אדם ידבר עם המתים : ואחר שידבר איש אחד עם המתה על דבר אחד לעתיד טעם לו ספק : אם ויהיה על דבר אחד ספק טני יבוא פיר אצלנו מת אחר במראה לבדר הספקות : הפן הב' . שפראת סמת אינו ראויים למת בעלמו . החיים הם נכגים ללמדנו ולא המתים . האכות הטורי הראיות המלמדו . מקוקות מגבינו הדור מסה רבינו והנביאים אחרו הם . מסה קלמדינו : גם בתורה מצינו חיזה . מת שחיה בנס ברצון המורא אבל אין ללמד אחד מהם שגלה לנו מה שראה בעולם הרוחני : כני : כן אמר חס"ה אחר

אחד מבני צדקת ! למדו תורת ה' ונביאו ואל תמתו אור לאפילת
דעתכם ברוחניות ממאמרות המתים : הפן הב' . שמרתת הפת ללמדנו
האמונה אינה ראויה ג"כ לנו ולטבענו : שאו תהיה השלמה . ודבר כזב
ההשקט לאדם אס כל היום יהיו סביב סביב לו המתים במרהותם ללמד
לו הלכות הרוחניות ועל ידי זה כל האדם תהיה לו אמונה פרטית על פי
למוד הפרטי או פירוש הפרטי של מחו הנראה אליו . הדם אחד השומע
שמתו קרובו הוא בג"ע כמה נאותו : ונגד זה השומע שקרובו הוא נגיהנס
כמה גדול מכאובו : א"כ תאות מראת המתים ללמוד מהם מה המה
הדברים בעולם אחר העליון אינה ראויה לא לכבוד הנורא ולא למתים
בעצמם ולא מועלת לנו באמת מראת המתים . אס תהיה על דברי עה"כ
ועל האמונה בכללה לשוא יהיה תועלתה וזה ג"כ משלשה טעמים הטעם
הא' שדברי המת לא יהיו מועילים על כח דמיונו שהשקט לא יוכל
הגדיות של האמונה כולדת מגמות הרוח שבנו שרובה להבין הסודות
שהם למעלה מכחות האנושות . אנו חוקרים על האין סוף : ומפני שאין
אנו מבינים אחרוואין אנו יכולים גם לדמותו כשארים אנו מלאי ספיקות
כן הוא אלכנו . מעונש פשוטאים לעד . אנו עומים חסכוניות . אנו עומים
חמרים חמרים מהסנים ומחדורות : בהלכות הזמן ובטבעו כח הדמיון
מתחמם ולבסוף נופלים אנו בשגגה ולרוב במיעוט האמונה באמת העליון
מפני שמחננו ושכלנו אינו מגיע להבנת הדבר כראוי : נפש המאמין מכיר
י שור . אחר קאלו הדברים רלוגי תורת האל והנבואה וקזה הוא שליו ושקט
באמונתו ואינו הולך אחר הדמיונות הריקות : כלנו נטוע האמת בלי כלבול
הדעת והוא מלא יראה והאבה של הנורא הכ"ל . מה יעלה ומה יוריד מראה
רגעית של מת אחר להשקט כח דמיונו אס אינה מועלת תורת האל ודברי
נביאו . טעם הב' שדברי המת לא יהיו מועילים נגד הויכוחים והקשויו במי
שאינו מאמין : האדם רוצה לחקור כסודות שהם למעלה משכל האדם ואחר
החקירה חלומות המה בדעתו וטורא ודבר כזב ברעיוניו . הלעות והקדמת
משים לפתח עיניו . והבא אחריהם הוא בלא קשר ובלא אמתיות . בלא נבואה
אנו חוקרים באל יתעלה בחושך וכאפלה ומשליקות הטבעי שבנו אנו מדמים
האין סוף יתברך שמו . וכזה מה שהוא שלמות לאדם מוס יהיה בחלקות .
אנו משיאים בעולם הבא מה שאנו רואים בעולם השפל . ובאשר הנחנו
רואים שבעולם הזה הבי"ת הוא חנון ורחום לחוטאים כן אנחנו מדמים שיהיה
מתן לעולם הגלמי : הדין ה' מאמין בתורתו . וכה הוא שער בטחוננו
ובלי רדת בתהום החקירה באסד אל כל היום שליו יחיה . בוטח בשכר הבא
ורא מעונש אטאתיו . ומה יועיל א"כ מראת מת אחד בלא ויכוח . בלא קשר
דבריו . בלא עטורה . בלא קבלה מוכחמת נגד הבלבולים והספיקות אס
דבר ה' ונביאו מאדם ומתנה עד היום הזה : אס אמרת ה' גרופה כזויהר
הרקיע

פתח עינים

הרקיב מזהירה מיוסדת על הגסים וה נבלאות. לעין כל. גוראות אינם
פסיקים לזכות האמונה. הטעם ה' שמתאמת המת אינה מועילה לזר
אחשבות האדם ששמה רעות מנעוריו והט המה הסיבה לעקור האמונה
מלבו; אמר נבל בלבד אין אלקים ואין גלמות הנפש מפני שאינה הוא
ללכת אחרי התאוות בלי עמד וכלי ויראת העונם הבא ועל זה מצד אהבת
עצמו הוא מכחיש מה שהוא ירא: בתחלת ימי האדם וקודם וסגן. חטאתיו
לפי השנים הוא מאמין מה שלומד ואינו יודע להגיע ספיקות גם אם חטא
פעם אחר פעם וקב בתשובה שלא בוסה ומרטה ועויבת חטאו: הוא עוד
מאמין ואינו מלא ספיקות. אבל אם בימי הנעורים הקולים למעלה טוב
נפשו לחטאות ואשמות בלי פירוד: זאת היא השוקתו להכחיש ההשגחה
ועונם הבא אחר משגתו הוא הוא לחוטא בעת באות מאור השכל התרגשות
הלא. קול הטבע. הסכמת האומות גרומות העבודה: אינו כבדה
משמוע ועין הדעה מהביט. ומה יועיל מראת קמת ודבריו אם כל עתמי
השכל לו נסגרו: אם כל שערי היכל האמת נסתמו: א"כ מראות הממס
בכללם ובפרטיהם אינם ראויים שכל אלו הטעמים

תנא משמיה דר' יוסף לעולם אל יפתח אדם פיו
לשטן זכו:

זאת הנזאה שלא יפתח אדם פיו לרע כמו שהיא במאמר המשל הפרטי
ולא נפרעת ממני א' מני אלף אינו בלכד פ"ד הקבלה שלא ליתן
פתחון פה לשטן לקטרני וליטול המקום למדת רחמים לשאריך אפים אבל
הוא גם דרך ארץ לסתום פי המדבר רע ובוה האדם מתגיל עצמו לדבר
טובי זאת ועוד זאת ההתראה היא מעלת גדול לבחיאות ולשלוח לב האדם
מעני שבפתוח פיו לרע כח הדמיון מתחזק בדבר הרע בעצמו ובוה הוא
מכלכל רוחו ושער הכסחון נסתם שהוא עיקר ליראה והעבודה הרופאים
כולם יום. יום רואים כמה גדולה היא כח הדמיון אם האדם מדמה חולי
אחד לכסוף החולי לו בא באמיתות מסיבת הגידים שמהפחד מתרגשים
ומתחלטים ומביאים באמת לירי החולי שכראסונה לא היה לא ככח הדמיון
לכדו.

א"ל רב פפא לאביו מאי שנא קמאי דמתחריש להו
ניסא וכו' קמאי הוו קא מסרי נפשייהו על קדוש
השם וכו':

בוונת הפאמר היא לחולפת מוסר: הקדמונים היה להם ניסים ולא
כן האחרונים. ונתן טעם לזה הספרם שהקדמונים ביז מוסרים
נפשם

נפשו על קדושת השם וע"י זה הזכות היה עושה להם גם לפי צרכם מה שאין כן באחרונים : זה הוא באמיתות עפ"י הפילוסופיה בחכמת האקות : אם אק"בה עושה גם הוא להפך הטבע ועל זה יש מי שמדבק על הכס שנראה שהבורא כביכול הוא משנה ומתנחם ממה שעשה בראשונה . וכבר אחר הפסוק לא איש אל ויכזב וכן אדם ויתנחם . אבל במקום אחר דברנו מה שהוא כדאי על זה הענין : התולדה הגולמת מהגם הוא שהקב"ה משנה לנווך האדם לעין כל מעשהו ונותן פתחון פה לבשר ולפתי לדבר עליו סרה כמו שהוא משתנה : א"כ עתנה כזאת אינה ראויה מהש"ת אלאלמי שמוסר נפשו על קדושת השם : מי שמכבד הבורא בחייו ובמלאותו גם הנורה מסכים לו לשנות הטבע על הללחתו ועל צרכו מדה כנגד מדה וכמו שאמר מלך הרע המסורר וישב עליהם את חונם וברעתם יבמיתם יבמיתם ה' אלקיכו :

רנ גידל הוח רגיל דהוה אזיל ויתיב בשערי טבירה וכו' דמיין באפי כי קאקי היורי :

דבר גדול הוא זה שהחכם לומד שלא היה מרגיש בנשים הפולות מהטבילה והיה מדמין לאווחות לבנות

דע שבין עופות המים הוא האווו בחכמת דברי ימי הטבע : שהאווו הוא עוף סתום דעתוים לו מוש קטן כמסורה עם נופו שאין לו בח הזכרון אלא במיעוטו : שנשרו נ"כ הוא מלא מליחה לבנה וכזה חושיו אינם אף חלשים : שיש לו פחד גדול מכל דבר ומכל פגע : והאוווים לבנים הם יותר חלשים מהשחורים ומשאר הבעים : ובין האיטלקים הוא למשל עלבשר ופתי לומר שהוא כמו אוו : ראה כמה זה המשל הוא לפי חכמת הטבע מכל צדדי. דבר גדול הוא בחכמה שחכם הזה נעשה עקר (ע' קורא הדורות) ובאמת מי שאינו מרגיש עם הנשים הוא עקר מתחלה בטבעו :

ר יוחנן וכו' ואתיין בנת ישראל מן נהרא ליסתכלן בי כי היכי די ליהויין לחון זרעא שפירי כוזתאי :

קורא הנעים גם זה המאמר הוא להשכיל שגם בזמני יודעים כמה גדול כח האמיון בהשמים : בזמנינו רבים יודעים וגם מהמון העם הרכו לדבר בזה הענין . ואם יש איזה כתם בכן הנולד המורים מזה באמתיות העוברת בפרי' או בעשב א' : וזה הוא טוא ודבר כזה כמו שביארו אר"רו קלדג'י וכמה מחכמי נוף האדם . אבל אמת הוא שכל הדמיון במקרה התשמים מזה לכמה דברים דההראיתי בנסיון : אין אהבה נמורה בין איש לאשתו הבנים אינם דומים לא

פתח עינים

לא לאכ ולא לבן כסלימות :

אמרו ליה רבנן לא מסתפי מר מעינא בישא

עין הרע הוא בחכמת המדות הקטנה שמוצא האדם מן העולם וכדי ללמד הענוה וסלא להרהררה כדי סלא להקביע הקנאה והחמדה נלב הרואים על זה רבותינו בחכמה גדולה העירו לב של פיקהרע ודכרו גדולות פלוה הכטל מלאכת מחשבת כפירושו על התור' בפ' תוריע חלו חלק לפרש על פי חכמת הנוף העין הרע באמרו שמעין הרואה יוצאים חידים שהם כמו לפנה ורוש לנראה ושהגדה מעיניה יוצאים נפת וסחה כיוצא באלו ואי להגיע דבר הזה למלא סחוק פיו לאדם שלמד הטבע כסורה ?

דרש ר' עזרא אמרו מה'ש וכו' • ולא אשא פנים
לישראל וכו' •

הכושר העולה מזה המאמר יחליתו הוא שהקב"ה אינו נושא פנים ולא מקבל שוחד כדי סלא ליתן דין שפונש לחוטא לפי משרת חטאיו • וכן הוא נושא פנים לטובה לישראל והוא רב חסד פתח וימתק עליהם פני הכעס מפני שגם ביניהם יש מי שאינו כלכד ירא שמים אכל הוא חסיד לעשות לעבודתו ית' יותר מהחייב • לפי שחסידים הם מחפצנים בעול מלותיו ומדקדקים לכרך הפילו עד כזית ועד כנציה אעפ"י שאין חיוב ברכה עפ"י התורה אלא עד כדי שכיפה •

פרק תפלת השחר

תפלות אבות תקנום וכו'

שלשה זמנים יש לכל לזכר ולכל אדם : הלידה והעמידה והמיתה • גם כיום הטבעי יש זמן הלידה שהוא השחרית העמידה שהוא הצהריים והמיתה שהוא הערב • על זה נאות באלו הפרקים שהאדם יביר עצמו והסלל לקונו כנגד לידתו שעל כרחו הוא נולד • ועל חוט שעל כרחו ימות • ועל מיתתו שעל כרחו הוא מת • לו להתפלל ג"כ על כל הדברים המוצרכים לו שהם נולדים • עומדים • ומתים : וע"זה נראה לי אמתי בטבעי הכן הקורא שאברהם היה שחרית העבודה שגבר ורנן לפני חרם אבא והיה האהוב הראשון לכורא ית' : יחזק לא יסבלו פליות וירידות • אכל וסחה ושליש היה בחייו וזה היה אב' השנין בצהריים • יעקב אחר כל צרותיו מת במצרים • ואח"כ היה קפלת השעבוד שהיא כמו

למזמרת ראשית אומתנו עד שבימי משה כלו הצרות ביציאת מצרים
 שהיה כמו תחיית המתים ועל כן יעקב דונמת הלילה והמיתה תקן
 תפלת ערבית דוק והבן :

**תִּירַמְעֶשֶׁה בַּתְּלִמִּיד אַחַד שְׁבַא לְפָנֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ
 אִל תְּפִלַּת עֶרְבִית רְשׁוּת או חֻבָּה וכו'**

מזה המזמר יש לנו ללמוד מוסרים ותועלויות רבות יש לנו להוסיף
 ממנו : הא' ממעשה דר' גפליאל למדנו שראוי לחלוק כבוד
 לאמת וסאין להחזיק במחלוקת ושל כן לא מנע עצמו מבית המדרש אעפ"י
 שלעני כל הישיבה מה שהוא אסר התיר ר' יהושע הב' שהספיק של
 ערבית אם הוא רשות או חובה נראה שאחר סתי התפלוח של שחרית
 ושל מנחה רצו ר"ל שלא להטריח האדם בתפלה שלישית לעת ערב אחר
 שגם וטרח כל היום ליתן לו שהות להיות שליו ושקט בכיתו ועם משפחתו
 ועל זה נאמר יפה ת"ת עם דרך ארץ כל שכן שהאדם כלילה אחר
 טרחת היום לא יהיה לו דעת פניו ולא יהיה נכון לכוונת הלב כראוי
 הב' שאין לו לאדם להנהיג עצמו בשררה גם אם הוא נשיא כמו שהיה
 ר"ג מפני שבח הכבוד כמו גדול ועל כיוצא בזה אמרו כל הרורף אחר
 השררה השררה בורחת ממנו ולכסוף העבירו אותו מן הנשיאות ד' שלא
 רצו להקיש נשיא ר' יהושע לפי שהיה בעל הדבר עם ר"ג שלא להכניע
 יותר מכסוריה הא' ולהגביה הב' יותר מן הראוי וזהו דבר גדול בחכמת
 המדות ה' שזכות אבות הוא דבר גדול בדברי כבוד מפני שגדול בן
 אנ גדול הוא בתסורה עם מדרגתו וכבר אמרו גדולה שמושה יותר
 מלימודה ו' שמלבד החכמה גם עושר ר' אלעזר בן עזריה חשבו חכמי
 הישיבה לדבר גדול כרי למנותו נשיא ובאמת העושר בין החכמים מביא
 אותם שלא לקבל אחד בנקל ושלא ליטאפנים יותר מן הראוי לחמורים
 אשר נזמי הזכב באזניהם ז' שמשום דרך ארץ ראב"ע קודם קבלת
 הנשיאות שאל זמן לילך ליקח ענה מן בני ביתו כן אמר הוא לשלוחים
 אשר דברו לו על זה ולכסוף נתיעץ עם אשתו לבדה ח' שהעלה
 בדברי העולם מאשתו אינו לשוא לחכמים אשר כל ימיהם יושבים ולומדים
 מורה ואין להם בקיאות בדברי דרך ארץ ט' שמי שפולה לגדולה יש
 לו לחשוב לזמן אנדתה וכמו שאמר שלמה כי טוב אמור לך עלה הכה
 מהשפילך לפני נדיב ועל זה אשתו בחכמה שאלה דילמא מעבירין לך
 וט' יו"ד שגם הזקנה היא מחושבת בגדולה ובחכמה ועל זה אמרו לו
 אין לך שערות לבנות ונאה לדרשן פים לו זקן י"א שבאמת מי שאינו
 גנון במדות אין כבוד לישיבה להכניסו לכה"מ ועל כן ראוייה היפה צוואת
 ר"ג

פתח עינים

ר"ג מי שאין חוכו כברו אל יבנס לכה"מ • י"ב • שאעפ"י שאחר שלום ר"ג פס ר' יהושע לא היה נשיא גמור ראב"ע כבראשונה מ"מ לא העבירוהו ושתי שבתות היה דורש ר"ג ושבת א' ראב"ע כמו שביבקדושה • הכן עוד הקורא המאמר בהשוואתו שצפה כל השונה לתלמיד שאינו הגון כאלו זורק אבן למרקולוס • בין הקדמונים אנו מוכיחים שהיו זורקים האבן לאל הרע המאמינים שתי רשויות בשמים אחר האל הטוב וא' האל הרע : כן כתב הקרמילי אספינקירו • וכמה מדברי הימים של האלקיות פסולות א"כ צודקת היא ההשוואה שבמו המאמין בשתי רשויות מקבל האל הרע וזורק לו אבן כן הוא מי שמאמין בתורת האל ולומדה לתלמיד שאינו הגון כלי לבוא לידי גיוונה :

תיר כשחלה ר"א נכנסו תלמידיו לבקרו וכו'

גם בזה המאמר יש לנו ללמוד כמה דברים מופלים להשגת המדות היותר חשובות • א' שהתלמידים לא הלכו לבקר רבם החולה כלבד משום מנהג דרך ארץ אבל גם ללמוד ממנו דעות אמתיות ומוסר השכל : ב' יש לדקדק בתשובת רבם שבראשונה למד אותם אהבת רעיהם שיהיו בכבודם ולא יהיה כיניהם קנאה ושנאה ואח"כ אמר להם שידעו לפני מי הם מתפללים שהוא העבודת הכורא וידעו ויטבילו כי הוא ית' גבוה על כל גבוהים : ג' שימנעו כיניהם מן ההגיון שהוא מלשון והגית כו רזוני המקרא בלא טעם שהיה כמו שיחה בטלה ובלא תועלת אבל יתירו להושיבם אלל החכמים שלומדים תורה כראוי ולא יאבדו הזמן בהגיון כמו המלפכפים והמהגים שדברים בלא ידיעה ובלא השכל • ולא תחשוב קורא כבון שההגיון הוא חכמת הפילוסופיה וההגיון כמו שחיטב הר' בן גבאי פספרו עבודת הקדש לפי שזאת היא חכמה נכבדת ולא מנע ממנה תלמידיו חכם גדול בתורה כמו ר"א • ד' שרבו יוחנן בן זכאי אעפ"י שהיה פטיש החק פכ"ז היה בוכה מפחדה של גהינם • לא כלבד שלעצמו היה מתירא אבל גם לתלמידיו שהיה רוצה להיטיבם בדרך האמת וצדק • ה' גדולה היא ברכתו י"ר שהיה מורא שמים עליכם כמורא ב"ו וזאת היא ברכה כיסוד הפילוסופיה לפי שהאדם הוא מוחשי יותר ממשכיל ומה שרואה הוא בעינים שורה עליו יותר ממה שרואה בשכל וכלל :

הני שבעה דשבתא כנגד מי איר חלפתא ב' שאול כנגד ז' קולות שאמר דוד על המים :

יש לדקדק בזה המאמר מה הוא ההנטרפו' שלו • ברכו של שבת עם המים שאמר עליהם דוד המלך • ו' קולות • דע הקורא שהמים שכל הקדמוני

גזרו אומר שהוא מד' יסורות הש' רוח מים עפר : וכן כתב הרשב"ם בהל'
 יסורי התורה הבעל חובת כלבנות והר' אברבנאל בפ' וארא וכספרו זכח
 פסח וכן אריסטו ראש הפילוסופים עכ"ל באחדונים והנסיון נולח לומדים
 היום שהמים אינו יסוד ולא נמצא פשוט אבל הוא מורכב משני מיני אויר
 ולגני האויר הטהור הנקרא אוסינינו והאוויר המלהב הנקרא אידרוג'ינו
 ומשניהם נמצא המים : לאווסיר מן הפרפתים היה הא'
 בין חכמי האקמיחא שגלה . אה הסוד גדול בטבע . ראה הקורא
 מה שראיתי אני שכלשוננו שקדוש מים הוא מגורת שמות השניים כמו
 אפיס יודיס רגלים וכן מכרים נקרא כן מפני שהוא נחלק לב' חלקים על
 ידי הגילום א"כ כלשוננו שם המים הוא מן השניים להורות שאינו פשוט
 אבל מורכב משני נמצאים האוירים : דע עוד שהקול הוא נולד מהאויר
 וכלל אויר ורוח אין קול : ואני הראשון הייתי ע"י הלימוד והנסיון להורות
 שלפי טהרת האויר הוא יותר נכון להשמיע הקול יותר גדול ויותר למרחוק
 כמו שכתבתי בלשון איטלקי בה' מכתבי ע"ש : א"כ המים הוא מורכב
 מהאויר בשני מינים : הקול אינו אלא נולד מהאויר וע"י האויר נשמע : מה
 טוב ומה נעים א"כ הו' קולות על המים כמו שהיה עפ"י המשורר האלקי
 שעל זה אמר קול ה' על המים : השבת הוא יום הו' והוא דוגמת הכריאה
 שניה שהיא חדש התמידי שבטבע אחר שנברה הכל בו' ימים וכמו שאמרו
 רז"ל אמר ברא אלקים לעשות : א"כ המים שהוא פשוט ומורכב ושעל ידו
 הנמצאים כלם חיים ומתחדשים הוא הדוגמא היותר מאטרפת והיותר נכונה
 של יום השבת וע"ז מספר הכרכות של זה יש לו הסכמה עם הו' קולות של
 המים : ולפי שראיתי בזמור הכו לה' בני אלים כמה פלאות בחכמת
 הטבע שעד שנה לא פירשו המפרשים כראוי אינו חזן למקומו הביאור
 שאני נותן עליו בקצרה שבמקום הזה : הכו לה' וכו' : אמר המשורר
 שלבני אלים בלבד נצתה התודה לבורא לפי שהאלים אינו נכון לו להלל
 ולו דומיה תהלה לפי ששלימות באלים הוא גרעון באל יתעלה : הכו לה'
 כבוד ועוז : באלים שעוז והכח קודמים לכבוד : אבל הקב"ה בתחלת כל
 וצריך להללו בכבודו העליון שהוא החכמה והבינה בדעתו לברוא העולם .
 אח"כ העוז להוציא מן הכח אל הפועל מה שהיה במחשבתו כי הוא אמר
 ויהי הוא צופ ויעמוד : הכו לה' בבוד שמו זהו שם הוייתו שרומז מזילותו
 העולם . ואח"כ השתחוה לה' בהדרת קדש : שהם כל הכנויים המצטרפים
 למלאים ולנבראים שצריך להקדישם כדי שלא להביאם לידי גרעון : קול
 ה' על המים חזן ממה שכבר פירטנו דע שאני גילתי בנסיונות ובחכמת
 ההשגות שהקול לפי דרך המים בנהרות היורדים גלמעלה למטה הוא נשמע
 יותר בכח ויותר למרחוק וכבר כתבתי ע"ז במקום אחר א"כ מופלא הוא
 זה הפסוק קול ה' על המים : אל הכבוד הרעים ה' על מים
 רבים

פּתח עינים

רבים : לפי הטעם הרעם הוא נולד מהאש. האיילטריקו בלתי הלכו מענן לענן ומה באים הנרקים והרעמים : ברכות המים היורדים בצורת גשם לארץ מתרבה הרעם ומשמיש קולו. בכחו הגדול לפי שהמים הם מציאים האיילטריקו הנקראים בלשון איטלקי *conduttori* אם כן טעם הפסוק נכון על טבע הרעם באמצעות המים : קול ה' בכה קול ה' בחדר : ההדר הוא נאות לכורה. יתעלה גם מסיבת כחו העלום ודוק ההפרט בלשוננו משם פח לשם כח : העוה הוא גם רוחני כמו כי עוה כמות אהבה. והכלנים עוי נפש. כח הוא כלכד נשמי או בהצטרפות משל לבשמי. על זה אמר קול ה' בכה חבל באומות עת בעלמו הוא בחדר לפי שכולו אין סוף : קול ה' סוכר ארוזים : דוגמת הרוח הגדול שסוכר האיילנות היותר חזקים כמו הארוז : וישבר ה' את ארזי הלבנון. דע שגם היום בחר הלבנון יש בו ארוזים. ותדע עוד שהארוזים הם גדלים בנקל וסולכים הלוך וגובה בארץ הלכנה והיבשה. מלאשי בקלמי"ט שהלבנון רובו הוא מאבנים לבנות ומאדמה לכנה. ע"ז לדעתי נקר ל'כנון מלאון לבן : הלבנון הם שני הרים אחד על אחד מראה במקרא א"כ בטעם הררי לבנון ל' רבים : וירקידם כמו עגל לבנון ושריון כמו בן ראמים : אחר הרעם והאיילטריקויםו שהולך וגדל בל' דרך טבע הרעם שהוא מסוכב מהאיילטריקו : כבר ידוע לך שהראש היא חית הטדה עם קרניים כמו שבה בפסוק וקרני ראש קרניו. ולפי שהקרניים הם רמים ונבזיים כראשם נקראת ראש כמו שכתב הכוה"ק ויהי רצה עד מאד ונפרט בימי נערותה וכו'. וע"ז הוא מדוקדק בן ראמים. שריון שם הר כמ"ס הפסוק לידונים יקראו לחרמון שריון וכו'. הוא היה קרוב ללבנון ונקרא שריון לפי שבו היו חיות רעות וע"ז האנשים היו באים שם בשריון לנחם. ונפרט מין סוכרא הוא מתול שהיה מדברי ורע וע"ז נקרא שכיר מל' סוכרא. קול ה' חוצב להבות אש : דוק ל' חוצב שהוא מתחת לארץ וזה הוא האיילטריקו המביא הרעם כמו הוויסווי המלבב. קול ה' יחיל מדבר. הוא הרעם שהולך וסוכב מההרים למדברות והוא ידוע בטבע פראסית הרעם הוא בהרים ובמקומות הנבזיים ואח"כ עובר ומתעבר גם במשמקים ובמדברות. קול ה' יחולל אילות ויחטוף יערות וכו' : האייל נקרא בן מל' זאת אילי הארץ לקח לפי שיש לו כח גדול בבשר ובגידים וע"כ יש לו מרוצה גדולה : הנקבה יש לה על בן הרחם צר ואינה יכולה ללדת אלא בטורח גדול ולכן בחדשים האחרונים של העיבור להמתין הרחם ולהרחיבו פראוי בעת הלידה נוטלת עשב הנקרא צערבי סימ'ילים שהיא מין אורת וטומנה במים חמין מחמת שמש ואח"כ רוכלת פליה וכוה יולדת יותר בנקל. ראה הקורא פלאות מזה הפסוק כנביא כי אילת ילדה ותעווב פי אץ עשב : האילות זכר ונקבה הם מרגישים ביותר ויש להם פחד מהרעם והקול

הקול ובחלוצרות ובטוטרות מי שלודים ליד מפחידים אותם ואחר כן הולכים בשביה: פלגה הוא מופלא זה הפסוק על פי הטבע קול ה' יחולל אילות. ויחשוף יערות הוא על הרוח הגדול שחושף היערות אחר הרעש: ובהיכלו כלו אומר כבוד: הוא סוף הענין רצוני שהקב"ה יש לו כבוד במחילה גם שהרעש והרעם מהפטים הטבע לפי שאין הנמצא מכבד אותו ולפי רצונו ממליאו ומכריחו. תוכל להכין ג"כ סוף הפסוק הזה ע"ד שאר"ל והאלקים עפה שיראו מלפניו או ברכים ורעמים. אבל מה שפירשתי הוא הפשט בעצמו. וזה בפסוק הבא אחריו ה' למכול ישכ וכו' רצוני שגם שהמכול בא לעולם ומכריח כל הנמצאים עכ"ל וישכ ה' מלך לעולם. ה' עו לעמו יתן וכו' אמר המשורר שה' הוא נותן פון לעמו ועכ"ל ה' יברכהו בשלום. לפי שהאדם הטבעי מי שהוא חזק מחכירו גובר עליו וע"ד באו הכלחמות בין אדם לאדם כתחילה ואחר כך בין עיר לעיר בין מדינה למדינה ולבסוף בין עם לעם. כל דברי הימים של האומות לומדים לנו שאומות העפון שהן חזקות ועזות באו חזק למדינותיהם לטרף טרף וללחום וטני דרום שהם יותר רפים וחלשים. ע"ו אמר הפסוק שה' נותן עוז לעמו נחירו אבל ביראת ה' ומוסרו יברכהו גם בשלום אע"פי שגראה נגד טבע האברים. ורז"ל טראו זאת הקושיא הטבעית אמרו על כן אין עו אלא תורה. ותכלית זה הפירוש הוא מה שאמרתי מפני שהעו באחדות עם התורה מוליד בשלום:

**איל אליהו לר' יהודה וכו' לא תרתח ולא תחטא
לא תירוי ולא תהטא**

א"ו החכם שהאדם אין לו לבעוס מפני שמתוך כעסו באולידי חטא וכן שלא יסתכר ביין כדי שלא יחטא אלה הם הסוגים של החטאים בלב הכעס והחמה. שחכמי המידות האיטלקי קראו *Irascibile* ונאמט היין הוא זנות חוס הטעם. ואח"כ בא אחריו חטא חוס המיוסוט וכמ"ס הפ' זנות יין ותירוט יקח לב:

אין עומדין פ"ה

חסידים הראשונים הירשוהין שעה איזמתפלרים וכו' זה המנהג הוא פילוסופי לפי שהאם קודם שיתפלל צריך לשרט עצמו מדברי העולם ולחקן את נפשו ולהפרידה מכל מיני הכלים כדי להכניעה בראוי ולכוון לבו לאביו שבשמים.

מאי

פתח עינים

מאי וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה

דבר ידוע הוא בפילוסופיא האנייתית שכל ההרגשות הם מורכבות

מטוב ורע: הגבורה היא עליהרוכ עם מיעוט מיחוש הגידים.

העושר הוא מרכיב לאנה על חמדת רביו ועל מקרות האבידה: הכבוד

והגדולה הן הן פיזור הכסף: החכמה ב"מ שיוסיף בה יוסיף מכאוב: לכן

בעבודת ה' ויראתו ודאי הוא שמי שהולך בדרך האמת לריך שיהא שפח

בזלוקו איש ואיש כפי מדרגתו וכמ"ס הכתוב תחת אשר לא עבדת את ה'

אלהיך בשמחה. והאמת מי שלפי שכלו מכיר אמיתות הנבואה והכרחיה ע"פ

הטעם והבינה יש לו אח"ז שמחה גדולה בעבודתו. וכמ"ס המשורר

אור זרוע לנדיק ולישרי לב שמחה רכוני שהשמחה באה אחר אור השכל

סורח לנדיק בשכלו הטוב להכיר אמיתות הדברים על כוריים: אבל מכה

השמחה בעצמה באה החדה על העונש לעתיד אם עבר על דברי ה'

או מפחדו בחיים שלא לעבור כראוי וכפי רכוננו וכפי חמדת נפשו הטובה:

כל ארץ שגזר עליה אדהיר לישוב נתישבה וכל

ארץ שלא גזר עליה וכו'

גם זה הוא פילוסופי: לפי שיש היקלימין והארצו שמהטבע בפלמו לא אפי'

להתיישב ואם מהיישבים אינו ישוב או מפני שבמעט שנים מתים

היושבים הראשונים ואח"ז לא עבר בהם איש. או מפני שאם מהיישבים מאיזה

עם אשר איננו אורח יש אחיה מוס או באויר או בארץ בעצמה או במים.

וכזה אינו יכול האדם להיות מדיני: אבל נשאר הוא כמו איש יער: הדברי

הימים של הכדור הם מלאים מאלו המשלים. והנסיון מוכיח גם לא

רחוק ממנו בהרי לוויירא. הקרטיכוס ששם יושבים. ואני ראיתי בעיני

אשר לפי האמת יש דוחק גדול לקראותם אדם.

מר בריה דרבינא אייתי כסא דמוקרא בת ת' זווי

ותבר קמייהו

כסא דמוקרא הוא מין זכוכית לבנה ותראה בשייפציר כותב ה'

אשלכנו כספרו כל רומי כסא פיסיקא סקרא Physica

Sacra שכתב שהקדמונים היה להם כוסות ממין

זכוכית לבנה שהיה להם יוקר רב ולא היו כנקל נמצאים אלל הגבירי

גבירים: ראה גם כזה הענין שהם אמת ודבריהם אמת

אייתי כסא רווגיתא חורתא ותבר קמייהו

ואתעצבו.

זוגיתא

ווגייתא חורתא והוא נוס נעשה מפרי היס נק' כל' לפו קונקיליא
 Conchilia שהסקטים בזה המין להמלא על היס : ונק'
 לדעתי וגייתא מל' זוג שהוא אלל כותבי קינים La venere ונק' כן
 לפי שטררו כטבע דומה לזורת הרחם וע"ז נק' בזה הפס : באקדמיית סל
 ספונייא נמלאת מהן היותר גדולה שבימינו ובאן היו נמלאות סתים אבל
 קטנות ביותר : ואם הן לכנות הן יותר יקרות : והקדמינים היו עושים
 מאלו כוסות כמו שהוא מנהג בין חייה עם עוד בימינו

אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעה"ז

לא אמר האמורא שאסור לשחוק לפי שהשחוק בא מדרך הטבע והחכם
 שבחכמים אינו יכול בשכל לנגדו אם יש סיבה טבעית להניעו
 בהכלי העולם וכבר בארתי בח"א מכתבי *giornale medico lett.*
 סכע השחוק וסיבותיו ע"פ הפילוסופיא ודברתי מדשות עליו . אבל החכם
 של מאמריו דבר על השחוק שאינו טבעי ואינו כראוי אבל לפי רגון הכסיל
 טרונה לפשות שחוק שלא כדיוחיו פי' האמיתי של המילות שימלא שחוק
 פיו שהוא שחוק כולד מן רגון האדם ולא ממקראותיו — השחוק שלא
 כראוי הוא רע לגוף האדם לקפסו ולמדינתו . לגופו לפי שפרגוש הגידים
 יתר ממה שטבעם חפץ וכוה באה תנועה בהם שמביאה חלאים גדולים
 ובהם וכמה מתו מרוב שחוק . וע"ז אמר שלמה לשחוק אמרתי מהולל .
 מהולל בשלימות לפי שהשחוק שלא כמדה וכמשקל הורג את עצמו : השחוק
 מחמם הדם ומזאת הסיבה נ"כ כמה חולאים באים לאדם : לנפש לפי
 שהשחוק מפזר הנפש בהכלי העולם וכוה הנשמה לא טהורה היא בעבודת
 הבורא ותעלה : השחוק הוא נגד טוב האדם עם מדינתו לפי שהסכל בזה
 אינו מרגיש ולכ האדם נאכד ואינו מרחם על העניות . מי ששחוק יותר
 מהראוי אין לו מוחשות על פורך הכריות ומי שהוא שחוק תמיד ראייתו
 לעולם אכזרי . הרחמנות על אחרים בא מרחמנות עצמו ומי שמלא שחוק
 פיו אינו זוכר עצמו ואם הוא כן גם על חביריו אינו רחמן : אלו הם
 הטעמים של המאמר האלקי הזה אסור לאדם שימלא שחוק פיו וכו' —
 ואל תתמה הקורא על סוף המאמר אמרו עליו על ר"ל שמימו לא מלא
 שחוק פיו בעה"ז מבי שמעה מר"י רביק' לפי שגם פין חבמי היוונים אינו
 מוצאים ב' פילוסופים ארק' ליטו ודמוק"ריטו שא' היה שחוק על כל דבר
 ולא היה לעולם כוכה . והאחר היה כוכה ולא היה לעולם שחוק . אבל
 הכן שהמאמר הזה גם בזה הענין לא אמר שר"ל לא היה לעולם שחוק אבל
 אמר שלא מלא שחוק פיו שהוא תכלית השחוק שלא כראוי וע"פ חכמת הגוף
 מדוייק הוא שליו הפה משחוק לפי שהאוויר בשחוק בא מחוץ לריאה כשכיל
 תנועת חצר הבכד וכוה הפה בכת א' מלא רוח נגד טבעו התמידי :

תנו

פתח עינים

הנו רבנן המתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים וכו'

וכ"כ למה מפני כריעות והשתחויות הכריעה והשתחויה בעת התפלה הוא דבר של מנהג בין אומות המורה • הרב הכוזרי חשב למת סעס על הלו התבטות בכל מ"ס אינו לפי דרך הישרה הכריעות והשתחויות בהמת הם דברים מועילים לכוונה. כב' דרכים : הדרך הא' לפי שבאלו המוחשים שהן אות הכניעה וספלות הלב כמו שהם בין אדם לאדם מביאים אותן למוטטלות ההכניעות לפני הב"י שהוא מתפלל לפניו על לרכי חייו ולרכי משפחתו : הדרך הב' לפי שבאלו הכריעות והשתחויות לפי חכמת הנוף המטריחות בשר האדם והמוסקולוס שהם סיבת התנועה עזיאות נגד זה הנידום להרים יותר את עצמם שהם המדריכים את האדם למוטטל וכזה הכוונה היא יותר חזקה — דוק והבן •

רק שבתיה נעות מכאן לתפלל צריך שיחתך בשפתיו

חתיכת המילות בשפתיו מביא האדם לכוונה יותר עזומה לפי שכזה הדבור הוא מוחש וכשאדם עולה מן המוחש אל המוטטל המוטטל עצמו הוא יותר בהיר לנפשו וכמ"ס שלמה טוב מראה עינים מקלך' נפט: אבל אם האדם יהיה מתפלל בקול גדול הקול מוחש יותר מכראיו מכלכל הטכל הכוונה אינה נכונה. ע"ז אמ' אח"כ מבאן למתפלל שלא ישמיע קולו בתפלתו :
אר"א מכאן לשכור שמתפלל כאלו עובד ע"ז

ההשוואה בין השכור והעובד ע"ז היא לודקת כב' דרכים : הא' השכור לפי דמיונו הוא מגדל יותר מן הראוי כל הדברים שרואה והנקפה היתה להר • כן הוא העובד ע"ז שמתפלל הנכרא פס הכורא להגדיל הכורא עצמו: הב' מפורסם הוא שהשכרות עכלכלאת הדעת ודמיונות השכור הכל המה מעשה חטופים וכחכים מראש ועד סוף וכן הוא העובד ע"ז :

אמר ר"א מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקראו להקב"ה צבאות וכו' :

להבין הדברים על כוריון • דרך מי שאינו יודע לשאל • שאלות אני שואל :
שאלה א' מדוע חנה קראה להקב"ה צבאות מה שלא עשו הראשונים והטעם של המאמר אינו כדאי לפי שזה הוא מלטרף

מטטרף עם כל מיני טאלה : מבל לבאו לבאות וכו' :

תשובה כ"ל שחנה קראה להקב"ה לבאות מב' טעמים . הטעם הא' לפי שבימי יהושע ואופטיים שקדמוהו נהפשה עבוד כוכבים ומולות עד אין חקר וכימים האם עבודת הכעל שהיא השמש היתה נראוונה בין העבודות : וכאמת כשנים האם היה Sanoiatone חכם על הכנעניים שהיה כותב להרים עבודות המולות וכומן האופטיים היתה גדולה בת הלבאים הנקראים בלשון איטלקי. Eserci. שהוא גם כן מצבאות כמו שביאר ספי"כ קירו קל"מט וכמה כותבים מלשון רומי : ע"ז לבטל עבודת השמש והירח וכל לבא השמים חנה היתה ראשונה לקרוא גם ה טעם לבאות לומר שכל אלו אינם אלא כרוזים אבל הקב"ה הוא בורא הכל והוא ארון הלבבות מעלה ומטה : הטעם הב' לפי שבימי יהושע נראו פלאות ה' בלבבות מעלה כמ"ש הפ' וידום השמש וירח עמד . וכן בלבבות מטה בתלחמו יריחו ועי וול"א מלכים שישראל גברו כסיוע האלהי . וכן בימי האופטיים נכחו הפלשתים והעמונים . א"כ גם לפי הנסיון חנה קראה הקב"ה בטעם לבאות :

שאלה ב' אם יש איזה טעם פילוסופי על ג' בדקי מיתה שבאשה גדה חלה והדלקת הנר :

תשובה ב' טעמים יש כזה הענין : הא' לפי התכלית הגופי' : האשה נבדקת לטוב האיש אם היא אשת חיל בנקיות הגוף נהכנת המזוכות . ובהכנת תשמישי הפת וזה הוא התכלית גדה . חלה : והדלקת שרר . הב' לפי תכלית הנפש בג' עיקרים מציאות"ה . תורה מן השמים . ושכר ועונש : החלה היא מורה על חידוש העולם ומציאות הנורא כמו שהוא ראשית כל בן ראשית העריסות חלה תרים האשה תרומה גדה היא נקיות התשמיש וזהו רמו תורה מן השמים לא זו בלבד . שמתן תורה היווה אסור היה ג' ימים קודם קריבת הר סיני כמ"ס היו נכונים לשלשת ימים אל תנשו אל אשה . אבל גם שהאחות היווה היא עצמה מורה ויווג האושה עם הנורא ע"י תורתו הקדושה : הדלקת הנר הוא דוגמת שכר ועונש לעתיד ודוגמת הנפש בגלחיותו ובמ"ש הכתוב והיה אור הלבנה כאור החמה וכן באורך נראה אור וכו' :

שאלה ג' אם יש איזה טעם לפי חכמת הגוף בעומר רב דומי שאמר לא ארוך ולא גון לא צמור ולא גימור לא חכם ולא טעם :

תשובה לא ארוך הוא קרוב אל האמת מה שאמר המשל כל ארוך שוטה : לפי שמי שהוא ארוך ביותר המוח הוא רחוק כו מן סלב יותר מכראיו כלי הדם הם ארוכים וקצרים כרוחכם : והמוסקולוס נכשר הם רפים בתנועה . על זה הארוכים הם יותר חלושים בעת חליים

פתח עינים

אליהם • יותר קרובים לבוא לידי סכנת מות : ובאמת ראיתי בכסיון
סהארוכים לרוב אינם בעלי שכל • לא גון לפי שמי שהוא קטן הוא כווי
ובמדינות יש לו אבידה וגם באיזה מין טורח אין לו הבנה • לא צחור לפי
שמי שיש לו זה הכבד ידוע בחכמת הרפואה שהליחה השחורה שולטת
בו • הוא כפסן • ובאותה זה הכבד מורה מיטוט הדעת וכ"ה הניחור
שהוא הלכן היומר מדאי ששולט בו הליחה הלככה סיבת חולשת הגוף •
ואין לו הרגשת השכל • וכן באומות הלכות כלכעס יותר מדאי אנו מוצאים
סתימות הדעת כמ"ס בופון זוראי • וכמה בותבי הטלע : לא חכם •
אינו הטעם מ"ס רש"י שלא יהיה תזה בעיני הבריות ומתוך שמדברים בו
ישלוט בו עין הרע • לפי שזה הטעם הוא שני וזוה יהיה לכל טובות האדם •
אבל הטעם הפרטי בתינוק חכם יותר מדאי שהסכנה בו לחיות היא יותר
גדולה לא זוכר שיש חולאי כמו חולי העצמות הנקרא רקטיס rachitis •
מסיבת החולשה שמביאה חכמה גדולה בתינוקות החולים מחולי הזה •
אבל לפי שהשכל יותר מדאי בתינוקות הוא מרוב ההרגשה ומי שמרגיש
בשנים הראשונים יותר מכרואי הוא בסכנת חולאים נאמנים בנידיש בפרט
ובגוף כולו בכלל • וזוה העיתה קרובה :

שאלה ד' מהו הינוק כל מה שבראת באשה לא בראת דבר אל'נטלה
וכו' דדים הללו שנתת על לבה למה :

תשובה אומר בזה מ"ס בקוני החכם הגדול בין חכמי אינגילטירה
לימוד הסיכות התכליתיות הם לרוב לימוד הנשים והטף •
ואומר באמת שלימוד הזה הוא כמו בתולה בלא פרי — דוק והשכל :

**א"ר אלעזר וכו' בלהיושב בתענית בשבת קורעים
לו גזר דינו של ע' שנה וכו'**

זה הוא פילוסופי לפי הטכע מפני שאם מאיזה סיבת חסידות האדם
יושב בתענית בשבת יש לו רוב לער מפני שהכל מתענגים בו והוא
מתענה וזוה הער הוא כפול כמו במי שהוא רעב ביותר ורואה אחרים
שאוכלים עד שימלא כדיסם והוא אינו אוכל ולא סוקה • הגזר דין של ע'
שנה הוא להגדיל הזכות מפני שימי שמצינו הם ע' שנה כידוע :

**א"ר אלעזר חנה השיחה דברים כלפי מעלה וכו'
אליהו וכו'**

זה הוא ד"מ בתכלית הפילוסופיא והמדע האמת להרגיש שהמדבר
לפני הכ"י על סליחת עון עמו אין לו פתחון פה אלא על הזדדים
בזר מפורסמים רגוני בלכול הידיעה עם הבקירה וזה הוא השער הא' :

השער הב' הוא על סיוע האלהי שנתן הקב"ה דרך חסד לא' ולא לאחר
 וכמ"ס אם אין הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. וזהו הרמז הפילוסופי בע' של
 אליהו וזאת הסיבות את לבם אחורנית: השער הג' על הטבע עצמו של
 האדם מופד להזיק וזהו הנה כחומר ביד היוצר וכו'. השער הד' היה ר'
 וכמ"ס הכתוב אין אדם לדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ועוד הנפיש
 והסירותי את לב האבן מבשרכם: השער הה' שיש הרבה דברים בתורה
 שאין בהם טעם והשכל צנקה מביאם לידו בזיון וע"ז הכתוב אומר ואת
 רוחי אתן בקרבכם ופשיתי את אשר לחוקי מלכו וכמו שהוא ידוע שהחוקים
 אין בהם טעם ברור ועליהם הכרחי הוא רוח הסיוע למלאם כראוי:
 השער הו' שהטעם הטובות העולמיות שהקב"ה בחסדו מכין לנו מביאה
 צנקה לידו חטא ואמת הוא שאין ארי פיהם אלא מתוך קופה של בשר
 ושאין אדם שניצל מהחטא אם מביאי החטא הם תמיד אלנו. כמו הבן
 שאינו מופיבו על פתח של זונות ומה יעשה שלא יחטא: ההודאות
 וההסכמות של המאמר הם כולם משלים ומליכות אבל תכליתו הפילוסופי
 הוא מה שבארתי ושפתים יושק:

וידבר ה' ל משה לך רד א' ר"א רד מגדולתך וכו'

המאמר הזה הוא ברור ע"פ הפילוסופיה האמיתית: יכמו שאין מלך
 בלא עם ואין עם בלא מלך כן אם אין עם אין נביא ואם
 אין נביא אין עם קדוש: א"כ משה היה בלא אדם ישראל היה לאבידה
 ולהטמה בסיבת עון העגל. וע"ז משה התפלל בכל כחו ובכל נפשו על
 סליחת העון ונתחוק בנפילתו ובקט רחמים עליהם ועליו:

זיחל משה מלמד שהתפלל משה עד שאחותו אחילו:

אחילו היא חלחלת הניידים הנק' כל' איטלקי convulsiones מל' חול
 התחוללה ארץ לפי שהגוף מתחלחל כמו הארץ בעת הרעש:
 ומה מופלא הוא לפי חכמת הגוף מה שבא אחר זה: מאי אחילו אמר
 ר"א אם של עצמות מאי אם של עצמות איסוף דגרמי לפי שבחלחלת הניידים
 הקור הוא בחוץ והחום הוא לרוכ בפנים והחום הפנימי הוא גדול בשיעור
 הקור החיצוני: והקדחת הזרפת שכן נקראת מין ממיני הקדחת היא
 מרוכ חלחלת הניידים וע"ז נקראת קדחת הניידים בפרט. והחום הפנימי
 הוא עד הקרום העליון של העצמות הנק' פריום ש"ן. ראה הקורא
 עמה כימים ההם חכמינו היו מכירים הרבה פרטיות מחכמת הרפואה

כמו

פתח עינים

בזו בימינו — התרת הנדרים • והסתלקות הכעס וכאלה בזה המאמר
דברים הזלה כולם הם ד"מ להקל ההכנה להמון העם •

מבלתי יכולת ה' יכול ה' מיבעי ליה וכו'

כל הקושיות והתשובות בין הקב"ה ובין מרע"ה במאמר הזה הוא
מפורסם שהם כולם ל"מ ומליצה אבל תכלית העולה מחלו הוא גדול
בכל פניו • ידוע הוא שהבורא הכל הוא שליט בכל ומשגיח בכל • ויש
לג' השגחה פרטית על ישראל עמו בסיבת התורה מורשה לנו ולא לפס
אחר : א"כ הקב"ה שבחר לו זאת האומה ולא אדם הוא להתנחם גם
אם יש לו טעם להפיר בריתו בסיבת חטאת עמו • הוא מלא חסד עמו
בהכרח רטונו ודת מציאותו : הוא שלם בכל תואריו והוא כל יכול :
א"כ אינו יכול להיות כוקס ונוטר עד בלתי השפיר שריד לעמו שכבר
בנטרף עמו כמופעם למלך וכן לאב וכדי שלא ליתן פתח לאומות החולקים
על אמתות טובו ויכלתו : דע עוד שכבורא ית' היכולת אינו אלא רטונו
א"כ היכולת היא היא טובו שלפי שהרטון בשלימות אינו אלא על הטוב
שבעלמו : באדם החיים אינו אלא הפך המות : אבל בכבורא הכל החיים
אינו אלא משל לפי דעתנו על הכמלאות ממנו ועל חסדו עם הכרואים
לפי שהוא סיבת החיים : ע"כ הוא מדויק ואולם מי אינו וכו' משה
החייטני כדברך לפי ששמה בתפלתו קיים אמונת העולם שהקב"ה הוא
טוב עם עמו ובסלוח חטאו הנה החיים שיכול דעתו לדמות באדון
הכרואים כו"ס — ההרגש מבלתי יכולת ה' יכול ה' מיבעי ליה אינו
אלא פילפול לבוא דרך מדרש עם המשל חשש כמו כנוקה אבל באמת
יכולת ה' הוא שם דבר ולא כינוי אבל לפי שהמון האומות שעל פיהם
דבר משה אינו ראוי וכיון לידע שמות הכללים ונפשיים על בוריים כמו
שהוא שם יכולת על־זה בא ההרגש יכול ה' מכעי ליה לפי שהמון הטפשים
שאינם מאמינים מפני שאינם מבינים בנקל יודעים הכנויים אבל קשה
להם לידע שמות הכלליים —

דרשר שמראי לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואח"כ יתפלל וכו'

התפילה שטובה האדם היא דבר תמידי ערב ונוקר ולהרים וע"ו
רוח העם מתפלל בפיו אבל בלא כוונה נכונה ועל דרך
עלות אנשים מלומדה : השפטים יושפים ומדברים אבל הלכ והמוח
נפורים בדברים אחרים : ע"ו אם האדם קודם התפילה מסדר שבחו
של

של הקב"ה שאין לו אצל הכורא לשאול אלא דרך חסד ושיש לו לכורא ית' יכולת לעשות נקטתו • ושאלם נקטתו הוא כעני כפתח עם זאב
ההקדמה הכוונה תהיה ראויה ונכונה —

גדולה תפלה יותר מטע"ט • התפלה היא כלל והיא קרובה לכל אדם • בכ"מ ובכל זמן

אכל המע"ט אינם אלא לפי ההודמנות ולפי יכולת האדם זה הוא הפעט הפילוסופי ולא כמו שפירשו המוספות גדולה תפילה מטע"ט כלל תפילה שמה חידוש הוא זה ?

גדולה תפלה יותר מן הקרבנות • הקרבן הוא דבר חמרי ולפי החושים

אינו דבר נעשיי : התפילה היא כפה וכלב ובטוח בזמן א' • הקרבן מביא לידי ע"ז : לא כן התפלה

כל המאריך בתפילתו אין תפילתו חוזרת ריקס : בתחילת כל דבר הכוונה אינה נכונה • ובאמצע ובסוף החושים הם יותר מתרגשים • והנשמה חוזרת על עצמה בכח יותר גדולה וא"ל ששלמות התפילה היא ע"פ מדת הזמן : ע"כ האריכות הוא סימן וכיבוד השלימות זאת ועוד מי שמאריך בתפילה מורה אמונתו ובטחונו בו • ולהפך זה המקרה בה חס הוא הטעם עצמו שמי שראה בפעם א' שלא נענה יחזור ויתפלל

ת"ד צריכין חיזוק : הדבר התמידי צריך חיזוק להתמיד בה לפי שהאדם מכח הגידים ומכח איכות

נפשו איבד חדשות החיזוק הוא תד' חכמת המדות שבמסור ע"פ ארס"טו וע"פ גדוליו בין הרומיים • על זה באלו ד' דברים שהם תמידים צריך חיזוק : התורה היא תמידית משוט והגית בו יומם ולילם : המע"ט הם ראויים בכ"מ ובכל זמן : התפילה היא תמידית ערב ובקר ובהרים וכן הוא סדרך ארץ תמידים הם אומן לאומנותו • אם סוחר לסחורתו אם איש מלחמה למלחמתו : —

רבא לא גזר תעניתא ביומא דעיבא :

אינו לסימן רע כמו שאמ' הרס"בא ז"ל אכל לפי חכמת הנוף לפי שפיוס הענן הנוף הוא חלם וכשא"רזל יומא דעיבא כוליה שמשא וכמו שהוא ידוע שהאור יש לו מעט משקל כיום הפנן ובוה כלי הדם מתרחבים ומתחלשים : ע"ז רבא לא היה רוצה להטריח הכבוד כולו להתענות בעם הענן מסיבת החולסה הפזומה שבו —

ותאמר ציון עזבני ה' וכו'

כוונת המאמר אינו אלא להורות שישראל היה ראשית המחשבה בכריאת העולם

פתח עינים

הפולס וע"י הקב"ה זוכר זכיות עמו ולא הרע כדי לקדוּתוּם מכל כּוֹץ כּפּוֹרֵשׁ
לע"ל ולהתרוֹת להם לפי ההודמנות ומ"ס י"ב מזלות בראתי בריקוס
וע"כ מול ומול ל' חיל וכו' זה הוא ע"פ הפילוסופיא קל פלא"טון על
סתגלות הנכראים רוחניים ונופיים ועל סולם הבריאה —

ת"ר מעשה במקום א' שהיה בו ערוד

הערוד הוא מין נחש : והוא סס בא מל' ערבי כמ"ס הכּוֹץ"ראש
ערד הוא פּוֹפּל כּוֹסֵךְ פּמו סְקוֹף סבּע הערוד מלא לענף
וראש ונוֹסֵךְ בסכנה גדולה מסיבת הלענה שבא מליחת הריד שבין שיניו —

א' ריא גדולה דעה וכו' וכל מי שאין בו דיעה
אסור לרחם עליו שני' כי לא עם בינות הוא על
בן לא ירחמו עושהו

בהשקפה א' נראה המאמר תמוה באמרו שאסור לרחם על מי

שאין בו דיעה וכי אם הטבע לא נתן דעת לאדם מה
פשעו ומה חטאתו שלא יהיה ראוי לרחמנות אחרים : אבל דוק הקורא
שהמאמר לא אמר כלומי שאין לו שכל אסור לרחם עליו אבל מי שאין בו
דיעה : הדיעה בלשוננו הקדום הוא הכרת הנמצאים והטבע דברים
כולם טנקנים ע"י ההרגשה והשכל . והדיעה נתבלבלת עם הבינה שהיא
הכנת דבר קתוך דבר : וכ"א הכתוב ומודע לבינה תקרא : א"כ הבינה
היא הדעת בעצמה לפי שהדעת האמיתית בפילוסופיא היא ע"י הבינה :
הזכרון בלבד אינו אמצעות הדעת אבל הבינה שהיא כח השכל בעצמה
יסוד הישגת : לזה צין המקובלים הדעת היא כמו טבעת שמחברת
החכמה והבינה עם הטבע אחרונות וממך כמו המסובבת הרוחנית
מהחכמה והבינה : אח"כ זהה תחזה הקורא : שהדעת היא באמצעות
הרצון : לפי שאם האדם בעל שכל אינו רוצה להטריח שכלו לא יקנה
הדעת : א"כ מי שאין לו דעה הוא חוטא ברצון א"כ הוא בחטאה גדולה
על עצמו עם הכורא ית' ועם מדינתו . עם נפש שאינו רוצה להשליטה
עם הכורא ית' שאינו רוצה להטריח כח השכל האנושי כמה שהוא ראוי
להשיג באמתתו ית' ובמדותיו כדי להתהלך בדרכי העבודה ובמנות
שמורה : עם מדינתו לפי שכל אדם הוא חייב להשכיל ולידע להטיב
לחביריו ולמדינתו : ואם הדבר כן הוא מי שאינו רוצה להטיב לעצמו
ולמדינתו ולכבודו ית' ראוי הוא שלא לרחם עליו .

וא"ר

פתה עינים כה

ואיר אלעזר כד אדם שיש בו דעה כאילו נבנת
בה"מ בימיו

לוק פילוסוף הגדול בין חכמי איניגילטירא אמר : כל אדם יש לו
נבואה אף אם אינו נביא ע"י רוח"ק . מכל שכלו ונפשו אשר
נאמנות ההשכל על הנמצאים הוא מרים עצמו עד לשמים : זה הוא
מ"סר"א כל אדם שיש בו דעה והשכל הוא נביא על דרך טבע כמו
נמוך בה"מ שמשם היה יוצא ונשפע רוח הקדושה וכמו שהוא מסורס
עניות הדבר שמיים סחרכ בה"מ ניטלה נבואה מן הנביאים . השכל
הקוראשר"א בין חכמינו ולוק בין פילוסופי איניגילטירא הם דבר א נפנין הוה .

האומר על קן צפור יגיעו רחמיך וכו' משתקין אותו :

חבלת הקב"ה על העוף במלוא הזאה היא דמיון כוזב שאלו היה
מירך רחמנות לא היה מתיר לשחוט היה ועוף לנרכיבו .
אכל מלוא שלוח הקן כמו שביאר הספינקירי בספרו היה להטל מין ממניו
פנודה וזה שכימי משה היה מסורס בין הו אומות ובין המכריים .
ולפי דעתי ער"ו אמר האמורה מפני שפשה מדותיו של הקב"ה רחמים
ואין אלא נזירות : באמת ע"פ הפילוסופיא אלוה הנותן דת אינו יכול
להיות נטעם הדמות רחמן : הרחמנות הוא נגד המשפט שהוא יטור
הדת . ואם נכין טובו ית' על הנרואים כמו אדם ילא כמו עכד לדת .
כל שעה וכל רגע הוא רחמן —

הוא דנחית קמיה דר"ח אמ האל הגדול הגבור וכו'

זה המאמר הוא גדול בתכליתו ע"פ הפילוסופיא : כל התוארים
שאנו באמצעותם משכחים לב"ית אינם אלא לגי דעתינו ומה
שאנו תולים לו ע"פ דמיון הסלימות סוף סוף לפי דעתנו ולפי מציאותנו
אינו אלא גרסון . וע"ו כאמר לך דומיה מהלכה :

אריה הכר בידי שמים חוץ מיראת שמים וכו' אמו
יראה מילתא זוטרא היא אין לגבי משה וכו'

מפורסם הוא שמתחילת נריאם ההיות הקב"ה נור שהאדם יהיה בעל
בחירה וא"כ אמת הוא שהכל בידי שמים חוץ מיראת השמים .
אזל יש כ' סוגי יראה . הסוג הא' הוא יראת הפגוש וזה הסיג נחמד לאל
אדם ולהעון העם . הסוג הב' הוא יראת הרוממות וזה אינו אלא א' מצינו וכו'
משפחה מפני הרוממות האל וכל צורפונו בלא השכל וכל דעה מרגיש .
אין האדם יכול להגיע אליו הפילו כטפה מן היס . ע"ו ייר תגלית

פתח עינים

הדקדוק ר"ח והתלמוד אין לגבי מסה מילתא זוטרתא היא ר"ל שכמסה כדאית יראת הרוממות שהיא היא האלת הכ"י מן האדם דכר קל אבל באחרים שאינם כמוהו הוא דכר קסה : זהו כוונת המאמר והפילוסופיא המודבקת בו .

משנה אמרו עליו על ר"ח בן דוסא שהיה מתפלל על החולים : אם שגורה תכלתי בפי יודע אני שהוא מקובל וכי

גם בין היוונים והרומיים הקדמונים תראה בקרמילי . ובספינקירו כמה היו זהירים כהפילה אם הייתה שגורה בפי המתפלל אם לאו לראות אם היה נענה או לא נענה וזה היה דרך נחש ביניהם . ובין העם הנזכר שהיה סימן נצחון לפי מה שכסה מסתרת היא התפילה : הכן עוד טר"ח בן דוסא היה בו כמו אומנות להתפלל יום ויום על החולים : א"כ דוד תפילותיו לאלפים ולרבבות היה בקי כסימני תפילה כמו דוסא א' בקי בסימני החולי לפי רוב החולים שהוא מבקר המיד . על כיוצא בזה נאמר גדולה שימושה יותר מלימודה :

מעשה בר"ח בן דוסא שהלך ללמוד תורה וכו אמרה לו אשתו וכי הוא גדול ממך אמר לה לאו . אלא הוא דומה כעבר לפני המלך ואני דומה כשור לפני המלך :

להיות האדם ראוי בתפילתו לעשות נסים בכל עת ובכל זמן כמו ר"ח כד"ס שהתלמוד הוא מלא מראש ועד סוף מהגסים באמנותו בחולים ובנשמים ובדברים אחרים לריכוס הרבה דברים כמו שהיו בו . היה עני כמ"ס ביוחסין ובקורא הדורות . היה לו טבע נכון לתעניות וסינופוס . והיה אוכל מעט ורע כל ימי חייו . וכמו שידוע ומצינו בני די בקב מרובין מע"ס לפ"ס לריך האדם ג"כ להיות מוכן מהטבע לחסידות ולא כל אדם זוכה בזה . ואם הוא נכון להתבודד בתלמוד גדול ובמוסכלות אינו כ"כ נכון להתבודדות המע"ט ותפילות ארוכות לפי שמי שהוא מסביל ומכין בדעתו על דרך האמת אינו יכול לפזר עתו בתפילות ובסינופוס שמאכדיס הגוף ומרוממים הנפש באופן אחר : לריך ג"כ לחסיד ככה התמידות להרגיל עצמו בכמה דברים שהתבס

שהחכם והמשכיל כלבד אינו נכון להם • כל אלו הפרטיות היו בר"ח
 גד"ם וע"כ היה ראוי בחפילתו ובהכנתו ראשו בין ברכיו לבקש רחמים
 על בנו של ריב"ז שגשה למות וחייה : אבל ריב"ז היה עשיר גדול והיה
 נשיא : היה אהוב מטיטוס ובס מאיספסינוס : היה איש מדיני • ואם
 אדם לא הקדים לו שלום באוק : היה תמיד בין גדולי עמו : חכם גדול
 ויה בכל מיני חכמות וע"כ נק' קופת הרוכלים • ובכ"ר פט"ו אמר אם
 כל הימים דיו והשמים יריעות לא היו מספיקין לכתוב מה שלמד
 מרבותיו : היה איש ושר גדול ואמר לאנטי ירושלים טיגלימו פס
 הספסיינוס ולא סמעו לו : היה אהוב לחיות בכל עיני תענוג ובכל
 הדברים המועילים לכריזות הגוף • וע"ז אחר מיתת בנו הלך לדיומסת
 מקום יפה ומים יפים : היה כ"כ מכובד שפליו נא' במשנה משפת
 ריב"ז בסלה ויו החכמה בס' הגלגולים נאמר שרי"כו ורבי שיו ניכזן א'
 ומיהם היו גדולים ומכובדים ע"ז אומר סר' חנינא בד"ס היה ראוי
 בחפילותו להחפלה על החולים ולהיות אמנעמו הנסים ע"י חפילותו
 כענד לא כמלך • אבל ריב"ז • נשיא • עשיר • אהוב למלכות • איש
 מליטיקון • מלא כבוד • איסטנים • ואהוב האכלים וכל הדברים
 הראויים לכריזות וטרוד כמושכלות • ובחכמה שמכבדת את כפליה לא
 היה ראוי לתעניות ולסגופים • ולהתענות כ"כ נסעו בחפילות ארוכות
 ולמין ההתבודדות שזריכה לפנות מעלה מעלה כסולם הנסים • וע"ז
 אחר לפצמו ואני דומה כשר לפני המלך : הסכל והכן :

אז חייא בר אבא כל הנביאים כולם לא נתנבאו
 אלא רב"ת וכו' ופריגא דר' אבהו וכו'

ושניחם יש להם כל טעם לפי הפילוסופיה האמתית : הא' סוכר
 שמי שלא עשה דפ ככל ימיו כמו הדיוק גמור טוב הוא מפי
 נחם ננזו באיזה חטא או טעם • והאחר סוכר שמתקוס פאז"מ שומד
 אין לדיוק גמור יכול לעמוד מפני שאר שחטא וטעם טעם חטא ככס
 לא יצרו כחטה ועונות חטאו מה שלא זכה הדיוק גמור : ר' אבהו
 היה מדיני עשיר וקרוב למלכות וע"ז נראה לי שאדם כזה נקל מוחל
 החטאים ועומן להם רוחה כשער הכסחון •

אמר שמואל אין בין העה"ז לימות הכשיח אלא
 שעבוד מלכות ברבד :

באמת ימות המשיח אינו ר"ל אלא ימות סמלך של האומה הכבדת
 והמלך

פתח עינים

והמלך כמו מידוע נק' משיח ממשו מסתת שכן הסוד היורד על ראש המלך : אי' אמת הוא שאין בין הפ'יו לימות המשיח אלא סבבד מלכות החכל הקרה שסוף אל היה פילוסוף גדול . רופא מוכהק וחכם במונה ויהא בעמנו אה אורח נהירין לי שכולי לשמיה הכילי דנהרדע א . א"כ חכם בזה הוא מפרט קרוב לטוב כ"מ שהוא יכול ואינו עולה לאולם האמונה הפלוזה אלף כדברים שאין האכל יכול להגיע אליהם כראש .

אי' חייא בר אבא אמר ר"י כל הנביאים לא נתנבאו אלא למשיא בתו וכו'

מי שרצה לדקדק על זה המאמר נראה כהסקפה ראשונה שמיסוד הוא על אהבת עצמו : אבל לשי האמת גדול הוא זכות הת"מ וכל קרוביהם והמהנה אותם מנכסיהם מפני שהם יסוד העולם :

ארי'בל זה יין הפשוטר בענביו מו' ימי בראשית

היין הוא מסכה דאנת העולם ומשמה את הלב ולפי המעל . הוא רמו ראוי לשמחה וההענוג של העולם הנכחי : וכבר אמרו חסרה וריחני פקחי ושלמה המלך אמר ישנה וישנה רישו . וע"ז ג"כ נמשלם הפורה לין לרמוח התענוג טבה כמ"ס הכתוב ושמו בין מסכתי : והכן שהענבים אים נשארים לזמן רב רלוני איזה חדשים אחר זמן הכזר כשנפס קודם שרומסים אותם לפשות היין זה הוא יותר חזק וטוב לפי טבוה קענבים אוכדים חלק המים שבהם וכנהרה טבע היין הוא פרוג למאד וחלק הרוח השורף טבו כהטרפות הנשאר הוא הולך וגלל . ע"ז המעל הוא בין המסומר בענביו מו' ימי בראשית לרמוח שהתענוג הנפשי הוא מתוקן לאדם משעת היצירה :

ר"ל אמר זה ערן שלא ראתה עין מעולם

תכלית המאמר הוא שאד"בר ננו התחתון היה חמרי ולא כן הוא הערן הפתיד שהוא פולו מעדנים לשלימות הנפש וכו' וכו' רומי לא נודע לאדם איך לראשון .

אי'ר חנינא איתפלל אדם לא בבית שיש בו חלונות

באמצעות החלונות האדם רואה השמים ומגדולתם יתכונן גדולת הארץ ות' אליו מתפל' ואם הוא מתפלל ככה"כ כ"ס שהחלונות הם מוכרחים על בריאות האדם לחמש האויר כפרט במקום טיט כו הרכה נשואה שאם לא יתחדש יש סכנה גדולה מחמת שאויר הטמא

הטעם נק' אלוטו שהוא מקולקל ביותר ולא ראוי לנשימת הריאה
חציף ערי סאן דמצלי במקתא המתפלל כבקעה מקום
רחב בלא קיר ובלא חומה

שנים מהטורים בו והטוניה גאכה כנקל דע עוד סכימים הקדמונים
היו מנהג בין העובדי ע"ז להתפלל כבקעה לאלדי השדות ע"ז נקראים
שוי שדים ע"ז אמר החכם חזיק עלי מאן דמללי ובקתא מפני שנראה
כעובד ע"ז והולך אחרי דרכי הסומאם תראה עוד כספנקירו ובקרמילי
אלו העובדים המתפללים בשדות היה להם זמן קבוע להתפלל עד חצי
היום רכזי עד הפת שהחמה הולך מעלה מעלה לפי הפז . ואח"ז העת
לא היו מתפללים בשדות . ע"ז אני מדקדק שיזחק לפנות פרב בלבד
היה מתפלל בשדה כפ"ס הס' ויפ' יזחק לשוח בשדה לפנות פרב כדי
בלא יאמרו שהוא עובד לכוכבים ולחזלות

פרק כיצד מברכין

ת"ר אמור לאדם וכו' בלא ברכה וכו'

אין בעולם דבר שנתן פתחו פה למינים ולאפיקורוסים להוציא לפו
על מידוש הפולש ועל ההשגחה כללית ופרטית כמו התמידות שאנו
רואים כחי בצומח ובמדבר אשר כלם זורעים זרע להוליד הדומה להם
ואשר הם הולכים הלוך וגדל עד כי גדלים מאד כח השמש . והחום .
והטונית אשר הם בהפחה מולרכים בטבע הדברים . וע"כ כל הבחוש
הם נותנים בטבע . לגלגלים השועלים בארץ . וטוללים מתנו ית' כל מין
השגחה : אבל הם האדם משכיל בטוב טעם ודעת על הדבר הזה אנו
עולאים טעם נגר זאת הסברא לא פלולה ומקולקלה : כל הדברים הם
זכר ונקבה כחי בצומח . וכמדבר : ויש להם כח לזרוע זרע אבל אין
פולוסף בעולם טעם הנה ידע סוד הכיאה והזריעה : אנו רואים בטבע
שארץ היא דבר בתכלית היוקר וע"כ בצומח הזרע הוא נסתר בתוך
סרי כדי שלא יקלקל . ובאחרים מסתמחים הזרע הוא חדר לפני מחדר
ומכסה פרטי וככים יותר פרטי . אבל עכ"ז לא ידענו ליתן טעם
המסתרות הסיבה שהוא הזרע קטן שבקטנים . על מה ועל מה נולד
שמו אילנו גדול פלולה פר לשמים והמדרגות המצטרות להפוך הארע
לפני ולאלו . בכה במין האדם כמה היו הדעות לפרט ולכרר סוד יצירת
האל . כולם עד הנה היו כמלאו הוא ודבר כוב או דברים הפורחים באויר
בלא טעם ולא ריח . לאונקיו Lavenockio אמר שתולעים קטנים
נרע נפכים לנולד : וזה הוא סקר לפי שהחומץ הורג אלו התולעים

זורע

פתח עינים

בזרע השני והמדבר ועכ"ו בלא רמה הורש ראוי להוליד בן כמו שנסה
 הספאלננט א' מהורי בזרע הפרדעים יהודי Redi פי' סוד הזריעה
 באמצעות הכנים אבל גם זה הכל לפי סהכלים ברחם אינם זכרים לעין כמו
 שניסו האחרונים . הבוסון אמר שמכל האיברים נשת ביאת איש
 ואשתו נשתקים איברים קטנים עד מאומה . ומשם יסרד הולד : זאת
 הסברה מג'תים בכ"ר פ"ל ארס נתוק משערו ופטרניו של אדה"ר וכו' .
 אבל גם זה הכל ורפוש רוח בלא ראייה ובלא נסיון : תכלית הדברים סוד
 הזריעה והביאה הוא דבר שאין דעת האדם יכול להניעו בטלימות וזאת
 היא הראיה שבא הכל מסיבה העליונה וממטגיה הפליון שכרא הכל
 ברצונו ונתן כח לכל זומח ומדבר להוליד הדומה לו לטוב עולמו ולכבוד
 הנבראים לעדי עד זה הוא סוד הכרזה באמתות שהמברך על הסירות
 או על א' מהנאות שבעולם מודה באמתות האל שהוא בורא ומטגיה
 מנהיג הכל וסיבת הכל ועל זה הכרזות כולם כתחילתן הם בל' נמלא
 ברוך אתה ואח"כ פוערים לנסתר בורא וכו' להורות שבמציאות פדברים
 אשר האדם נהנה מהם הוא נמלא לעין כל אבל במהותו ובאבות הדברים
 שנבראים ובמהות הזריעה הוא כולו נסתר : בזה ג"כ הוא מדויק . שם
 שנהגה בלא ברכה מעל כמו שנהגה מן ההקדש מפני שכמו שנהגה מן
 ההקדש אינו מאמין בהטגה בן הוא מי שנהגה בלא ברכה : מדויק
 הוא גם כן שמי שנהגה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו נוזל להקב"ה
 וכו' לפי שמי שאינו מאמין בהטגה הכורה הוא גוולג לפי שאומר
 בלבו וכדעתו שהבורא אינו בתמידות אדון הנמלאים . זהו גוול
 לכנ"י לפי שמי שאינו מאמין בהטגה הכורה אינו יכול להורות טוב שם
 חכרו ועם מדינתו ככלל וכפרט לפי שחכמת המדות אינה חכמה אם
 אינה באחדות עם יראת הרועמות . ההרגש כפ' נוזל אביו ואמו
 שפרט אביו הקב"ה וכו' הוא ברור כשמש בזהרים ממש עם"פ הפסס
 על מה יעלה על הדעת שגוול אביו ואמו לא יהיה בו פסע . וכי האב
 אינו אדון ממונו סיהיה מותר לבן לגוולו ? דוק וכן :

**ד"ח בר פפא רמי וכו' ד"ק באן בזמן שישראל
 עושין רצונו של מקום וכו'**

באמת שהדגן והחרמש וכל עיני פירות הארץ הם המת אדנות הכורה
 הכל . אבל בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מה שהם
 נהנים הוא חגמול מעטיהם וכוס פירות האדמה הם כמו שלהם לפי
 שהאדון פורע הפועלים . אבל אם אינם עושים רצונו מה שהם נהנים
 הוא ע"פ החסד ובתורת מתנה וכוה הממון שנהגה הוא ברשות האדון :

**מ"ד זאספת דגנך וכו' אמר להו רבא לרבנן
 במטותא**

במטותא מיניכו דלא ליתו קמאי לא ביומי ניסן
ולא ביומי תשרי וכו'

רבא היה פילוסוף וחכם גדול והיה רוצה ויודע לפי צורך הדור שיפה
ח"ת עם ד"א ואין להם לבעלי תורה לסמוך נפשם ושלחנם על
דקת אחרים ועל מחנותיהם . אבל יש להם אטרות כסדה סכיב לפירות
הארץ כדי שיזבלו וישתו כראוי ויהספקת נפשם עם בנייהם ומספתתם לפי
חשם יבואו לידי צורך הכריות סופם ליכטל מד"ת ע"ו היה מתרי לתלמידי
תורה שלא יבואו אללו ללמוד ביומי ניסן ימי הקליר ולא בתשרי זמן דריכת
פניות והכדים לפי שחייבים הם לטרוח ולהביא לביתם מה שצריך לעזון
מספתתם איש כפי כמו וכברכת ה' אשר אלהיו נתן לו :

הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמי דבר קפרא
וכו בעם בר קפרא אמר לא על הסברך וכו'

יש בכרי בר קפרא סתירה מבוארת : אמר בתחילה כל חיוב כפאפרו
הראשון מה שכתבאמרו השני הזכיר כל שליל . ומה שחייב בשני אמר
כל שולל כפאמרו הראשון כי ראשונה אמר שכעס על המלנגב כלכד ולא
על הסברך ואח"כ לא צריך . זה נראה בהסקפה ראשונה דבר תמוה . אבל
אמר המקדיה ולא לנו מוסר גדול והוא שהכועס כל מיני גהינם שולטים
בו וכוה השכל מתקלקל שאע"פ שכעס על דבר בתכלית שהקפדה כמו
כזה הפנין שהיה לפניו דין עכ"ו הכועס הוא לעולם חוץ למקום הטעם
ואין לתדרי הדעת וכוה גם שעל יסוד הכנין הכועס יש לו דין ומטפט
בטעת כפסו הכעס מתעורר ופושל הוא בתכלית הסתירה :

אי כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה

זה המאמר הוא כמו נמשך ממה שאמרתי בפנין סוד פילוסופי של
הברכה . זאת היא מיוסדת על אמונת הנריאה כחידוש העולם ועל
הסגנה : וע"ז אם אין בה הזכרת השם אינה ברכה שהיא על חיוב
פניאית הבריא אם היה מחדש הנכרא ועל ההסגנה באה שנית שהתראה
סברכה שאין בה מלכות אינה ברכה :

אי זירא וכו' בוא וראה וכו' מדת ב"ז כלי ריקן
מחזיק וכו'

זה הוא ע"פ הפילוסופיא האמתית . אינו אוהב ללמוד אלא מי שמכיר
ויקר הדעת והחכמה אבל האויל והטפש שלא ידע מה היא חכמה אינו
יכול

פתח עינים

יכול לאהבה ולטרוח פלמו להגיע אליה: אין אדם אוהב מה שאינו פנוי
ואינו חומד מה שאינו יודע .

א"ר זוטרא בר טוביה א"ר מנין שמברכין על כל
ריח טוב וכו' איזהו דבר שהגשמה גהנית ממנו
ואין הגוף נהנית ממנו הוי אומר זה הריח

בוה שמאמר הנטעה אינש הרומנית אכל החיונית כלכד כמו שהיא
יודע לחכמי הרפואה שהריח הוא כנפש הנדים שמנידי שחוטם
עובר למח' וע' איזה תין מהכלבים יש להם חוש הריח יותר דק מפני
סיס להסנידי החיטם מספ' יותר גדול וגם כרחכס הם יותר פופטסיס
מנידי האדם

א"ר חסדא בר טוביה א"ר עתידין כל בחורי ישראל
שלא טעמו טעם חטא שיהנו ריח כלבנון וכו'

חמאמר הזה הוא לדעתי מופלא שמחפלאים שמחכמת הטבע : דע
שמעור האדם יולא תמיד כמו איד הנק' אכל חכמי הטבע
היפה בלי מוחשת Sautorio סנטוריו א' מגדולי הרופאים פסה הרבה
כסיונות בדבר הזה והכריע שמהאכילה וטמיה היא מחלקה לח' חלקים
ה' יולאים מהעור ע"ז האיד שהוא מוחשת תחת המקינה פניאומטיקה וע' י
שמקרוסופיו ג' כ"כ הוא נראש כמו עשן דק וכוה הדם מטהר פלמו לפי
סבנקבי העור יולא הכלמי טהור הנק' אוטו: זה האיד א"כ הוא לפי טבע
האדם ששלחו לחוץ וע' בוקנים יש לו ריח אחר ולבחורים ריח יותר טוב
דע עוד שנקרדנו כספרו הנק' כלסון רומיי de Subtilitate
אמר שנס לו היש חוש הריח דק ומדוקקק עד שהיה יודע להכדיל בין
הבחור שלא טעם טעם חטא ובין מי שפכר עכירה : וכך כנסים אם
בתולה היא כפרה או אם היתה לאיש : ואת ועוד ככרי' י כתוב לרפמי
כמלא שהיה חכם כבואמיה שהיה יודע מריח העור להכדיל אם היה האיש
בחור או נסוי וגם באשה אם היתה בתולה או נשואה : וגם כיום אחר
הביאה היה מרגיש ההפרש שהריח מיום שלפניו : כל ההכדלה היתה
פטבע שהאיד היולא הוא יותר נרגש לחוש האף אם הוא יולא ממי שחטא
בחוש המיטוס : א"כ מופלא הוא זה המאמר של רז"ל בכל גדדיו : ידוע
ג"כ שכלבנון גם היום יש ריח הרבה כשמים שנדלים כסכיכותיו והרבה
גירות שריחם נודק וע' הוא מדוקקק ג"כ הנמשל שיחכו ריח כלבנון :
שנפוריו הנזכר פסה נסיון שהאוכל חויר הייפה שאינה מוחשת היתה
מתפשטת

תפסטה וע"כ האיר המקולקל הנשאר בעור מוזק העור בעצמו וע"כ
 נאכז חולאים כזה המקום כמו הזרעת ומר"ב גם על זה הסעם אסר
 נטר חזיר לפי שבא"י כבר היה הזרעת חולי המדינה ולפי דפתי זה הוא
 שאמר בתורה בלשון סמוט כי תבואו אל הארץ ונתתי נגע זרעה וכו' :
 וכן *Morueque* לפתחי גדול אחר שנא"י כפרט היה בטוב טעם
 ודעת אסור בשר החזיר מטום הזרעת ורז"ל בתלמוד שבת הכירו כל זה
 הענין בכל יסודיו באמנם האונל מדבר אירי יס"ע בדבר אחר רמזי מי
 שאונל חזיר יסול בחלי הזרעת דע עוד הקורא אלפי מה שכתבו חכמי
 הטבע גם בסוגי החי הנז' רואים ההפרט ריח העור מכה התשמים : הקוף
 הוא מתואה לביאה : והוא טרוד כ"כ אחר חוש המישוש שהוא מוציא ט"ז
 לנטלה לרלנו : וכשהוא מרכה בתשמים טולח ריח מעורו שהוא חסריח :
 וכן בכלבים הנקבה בפרט כשהיא מתחממת יותר מן הראוי בתשמים
 יש להסרחן בעורו וכן בהכלית הוודאית הסכימו על זה רב סמאנטי
 הלידה שמהם וכרתי על זה הענין :

א"ר חסדא בר טוביה וכו' מ"ד את הכל עשה
 יפה בעתו מלמד שכל א' וא' יפת לו הקב"ה
 אומנותו בפניו

גדול זה המוסר בהלכות : מדיניות : כל אומן הוא מופיל לחכרת
 בני האדם וכמו הכסס וקוטר מרגליות גם הורסקי נאה
 לענין ית' כדי שלא יחסר אומנותו מן העולם לתועלתו : הכל צריכים לכל
 ואין לך אדם שאין לו טעה : ולפי שבכל אינו בלא מורכב מהחלקים שבו
 אסכן כל א' לפי מקומו הוא ראוי וזכה לתועלת חבריו : זאת היא ג"כ
 ראייה עלומה שהשגחת הכלל מכרחת אמונת השגחת הפרט :

ת"ר י' דברים גנאי לו לת"ח אל יצא וכו'

כל אלו הדברים הם מוסר השכל : אל יצא כשהוא מבוזס לשוק מפני
 שנראה שמתבטט עצמו כדי להניע תאות אחרים עליו : אל יצא
 נמצעלס המתולאים משום כבוד : אל יצא יחידי בלילה משום סכנה ומפני
 החשד : אל יספר עם אשה בשוק כדי שלא ליתן פתחון פה לדבר עניו :
 לא יבנס באחרונה לבה"ט משום דיקראו לו פושע ופיר"ט בתכלית
 הסעם פושע מתעלל : לפי שהעלל הוא פושע עם עצמו ועם חבריו :
 ואל יטב כמסיכה של ע"ה לפי ש"חכס אס הוא חכס הוא משפיע הטוב
 לעמי הארנות אס הוא יושב עמהם והוא מקבל מהם ספע הרע שהוא
 האולות

פתח עינים

פאלות והכסלות: ואי יפסיע פסיעה גסה דאמר מר פסיעה גסה נוטלת א'
מחמם מאות מאור עיניו של אדם ומה היא התקנ' שטותה כוס של קידוש
כשבת כלילה: וזה צריך פי' הכל הוא לדעתי צהיר כשמש לפי חכמת הרפוא'
הפסיעה גסה מחלטה שם הראות מג' פנים . הדם מתחמם ועולה לראש
וכזה הפין בתחלה פתחמם ואח"כ מתחלם . זה הוא הפן הא' : הנידים
מכח התנועה מתחלמי' וצפין יפ' הנידים שמהמו שנים שנים יורדים לפני
וסבובותיו . וגם אם הוא פוסע פסיעה גסה רואה בזמן קלר הרבה
דברים טובים במהירות גדול וכזה הנידים יותר יורדים מטה מטה. זה הא'
הפן הב' : הפן הב' לפי שמכח התנועה במהירות הויפה מתרבת ויולאה
לחץ וכזה הליחות הגשארות בנוף בה לטרפות הם יותר נספח זעירי' גם
הפין אינו רואה כראוי מפני שהג' ליחות שבו לפי מדת הנסות שבהן אינן
ראויות ונכוונות לשרת לפי הצורך : א"כ אם החולסה היא סיבת הסולי' הוין
הוא ראוי לרפואה לפי שהוא מחויק והוא מפמח הסתום . הקידוש של ליל
שבת הוא יותר מועיל לפי שהוא תחלת הרפואה ואינו כן קידוש היום
לפי שהוא שני לקדושה וכבר ההרגל נעשה טבעי . וכבר ידוע הוא שכל כן
התועלת של הרפואה בפעם הא' הולכת ומתעטטת בשנית . אם אינה
יותר נכמות . זאת ועוד הקידוש של הלילה הוא מיד אחר טרחת ע"ש
והוא יותר מועיל בפרט קודם הביאה של ליל שבת שמחלסת הגוף באותו
אחר . ולא ילך בקומה וקופה דאמר בר ההולך בקומה וקופה כאילו
דוחק רגלי שכינה : וכאמת הליכתו של אדם בקומה וקופה הוא נסות הרוח
בשלמו הגסות הרוח היא הסיבה של המינוח גם נגד מליחותו ית' לפי
שהמסית הכופר אינו אלא נסות הרוח שבו מסוכר שמה שאינו מבין איש
אמת : אם ההולך בקומה וקופה שהוא גם רוח מבחון הוא נאה לב בפנים
הוא דוחק רגלי שכינה : וכדרך הזה אני מבין מאמר אחר בסוסס
שאמר כל מי שיג' בנסות הרוח אומר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור
בפולס .

פרק שלשה שאכלו

ת"ר איזהו עם הארץ וכו'

דבר מפורסם הוא שפ"ה אינו ראוי לזיומן ולכמת מ"ע שבתורה . ע"כ
היה מחמת המדות מרז"ל לסוס נבול לזה השם של עם הארץ כתי
שהחכמים בעיניהם או באמתות לא ינהגו שררה ויגם רוחם לבאר ע"ה
כל מי שאינו חכם . או שהוא כסיל לא בתכלית הגבול : והבן הקורא
שכל אחת מאלו הדברים לפי דעת של החכמים החולקים במאמ' להגביל
השם

אדם הארץ הם אמידים וגראה לחוץ כמי מי שאינו מניח תפילין או שאין לו כיצית או שאין לו גזוזה. והאמת בנקל למצוא מי שאינו קורא ק"ט שחרית וערבית. א"כ אלו החכמים הקטן הדבר ליקרא ע"ה אלא א' מעיר או ב' ממעפחה הוא דרך מוסר הסכל. לבד נראה דבר קשה דעת אחרים אחרים אפי' קרא וסנה ולא שימש ת"ח ה"ע"ה שהוא התלמוד המלוי בטברא שהיו גותנים לדברי המסנה טעם יוביו מתאספים יחד ועוסקים בכך: וכי מי שאינו לומד תמיד התלמוד הוא ע"ה אצל הקושיא מסתלקם לוי הפילוסופיא האמיתית מי שיודע שאחרים הוא ר"מ שהיה מאיר עיני מבנים בהלכה זהיה סידי ועקר הרים. א"כ אם היה חמור נגד מי שאינו יודע התלמוד הלכותיו היו לפי חכמתו ולפי הכנת דעתו.

א"ר נחמן קטן היודע למי מברכין וכו' אביי ורבא וכו' היינו דאמרי אינשי בוצין בוצין מקטפין ידיע

כמה מופלא המאמר הזה למי שמביט כראוי: דע שיש מחלוקת גדול בין הפילוסופים אם הטבע הוא המסבך שראשון של מדרגת האדם נחממה ובמדות. או אם גדול והוראת מוריו. יש מהם שסוברים שטבע הרוח החיוני הנידם וליחם הנוף הם הסיבות של מדרגת האדם גיעות: ויש מהם שמכירים הסיבה של חילוקי האדם מהלימוד והנידול. ומכלל כל האדם מוכן לאל מהטבע: אלו ואלו לפי האמת שנו שניאם גדולה. לפי שהטבע והלימוד שניהם ביחד הם סיבות הכרחיות למדע האנושי. אם שטבע הוא נכון. בלא מלמדים ובלא השעות שוא דכר אצו שיא בטחון המדע. ואם האדם עיר פרא יולד בלא הכנה טובה לעמוד בנפשו. המלמדים: וההשעות אינם לו לתועלת. זה הוא תכלית מאמרו הפילוסופי: אכזי ורבא מקטנותם היה להם נפש נכון להכרת המדע וללימוד תורתו. לפי קטנותם אבל הוסיף בעל המאמר המשל של הילפת פרי שרובו מים שמעפה שהוא חובט ויולא מתוך השרף הוא כיכר אם יהיה טוב או רע ללמדנו שכמו שהלמחים ופירות הארץ לא די להם אצו רעם. ואדמתם סבהם נטופים פורחים וגדלים אבל מוכרח להם איש המדה לגדלם כראוי ולטרוח סביב סביב להם עד האסיף. כן האדם לא לו הכנת הטבע אבל צריך להצלת דעתו המורה שהוא יורה לפי יכלתו ועל כיוצא בזה אמר האדון של הנביאים כי האדם עץ השדה:

ינאי מלכא ומלכתא וכו'

דוע הוא ינאי המלך ממלכי בית חשמונאי היה והרג חכמי ישראל שבאו לפוסלו מן הכהונה: ע"ו התלמוד הביא מעשה של שמעון

פתח עינים

בן טטח בענין הנרכות ללמדנו ב' מוסרים בכת א' : הא' שנעל מורס
ראוי להנהיג עצמו בכבוד כמו זה החכם שאמר למלך ולמלכה שהם לא
היו מכבדים אותו אבל הוא היה מכבדם לבוא אלם מלא חכמה ובינה .
וש' זורתו בלבד היה לו לכבוד . הפני' שבנין הנרכה פשה מדעתו מה
שאינו לפי חמרת הדיון כדי שלא לבא לידי קטטה פס האיש החזק ואלם
כמוינאוי . וטיט להקל בדברים שאינם עיקרים לדת : כדי שלא לבוא לידי
סכנה .

**תניא ר'ג אומר מנין שאין פרי אשה מתברך
אלא מפרי בטנו של איש וכו'**

גם בזה הענין מפורסמת חכמת רז"ל : כל הפילוסופים : אחרונים
בקיאים בחכמת הטבע פה אחד נמנו שהאדם הוא האתר משפיע
בביאה ובטבע הוולד : ושהאשה חין לה טפע כ"כ גדול כמו האיש : האשה
חיא יותר חלושה וביטבע : היא נשפעת ומשפעת ברגע א' : חין לה זרע
ככמות טזה לאיש : א"כ לפי הסיבה הוא המסוכב : כל זה מוכל הקורא
להכינו כאורך בפרי א' ר'ו . בויפון . ווראי . קרדני .
ידלוט וכנהה :

**תניא ר"ט אומר מנין שאפי' עוברין שבמעו אימן
אמרו שיבה על הים וכו'**

זה הוא נאמר ד"מ לפי הפילוסופיא האמתית ללמדנו שהרוח החיוני
והגידים מתוך השמחה של האם העוברת . גם הוולד במעי אמו
הוא מרגיש בגידיו וכנופו . ויש לו לפי שמחת האם שאומרת שיבה
הרגעה יותר נכונה . והוולד עצמו יותר בריא ויותר חזק ונס ע"ו גא' אש
הכנים שמחה . הכן הקורא שקידם יליאת מזרים לעוברות כ"י היה להן
הנעות מרובות של יראה ופחד כי מכות שהביא הקב"ה למצריים : בברוח
מהעיר ההוא בלב רגז אנשים ונשים וטף . יאח"ו בראותן פרעה וכל
חילו שהיו רבים אחריהם ובמ"ס הפ' שבגשלת פנייהם על המצריים יראה
גדולה נפלה עליהם ונעקו אל ה' אבל הוא מפורסם שהיראה והפחד
מביאים בנקל העוברות לידי נפל : א"כ ראוי ההלכה גדולה שה' גאה
נאה וסוס ורוכבו רמה ניס . שלוח והשקט היה בלכם והעוברים טכמעו
אמש מתוך שמחתם נתחזקו אחר החולשה שקדמה לסעבר .

**תניא אמר ר"י בן אישע ג' רברים סתרי סוריא לוכו
לפי**

לפי פט המאמר • אלו דברים שאין לאדם להתווכח עליהן • מפני
 שהם מצטרפים עם חבורות שדים וכמו שמפרט המאמר בעלמו
 אחתי יבוא אדם לידי א' מהדברים האלו ונלכד • על כ"ז יבא לנו מזה
 מוסר גדול רטובי שכל אלו הדברים גם לפי הטבע ולפי חכמת הגופות
 הם דברים מועילים לכריאות ולדרך ארץ : א' שלא יטול החלוק שחרית
 מיד השמש וילבש • אבל הארון בעלמו יטלחו ממקום שהוא וילבש • הוא
 נזר גדול לשמש • אם יש לו • זהו נגע צרעת או חולי אחר שיכול בהגעה
 פשוטה לידבק באחרים • וזה הארון לעלמו הוא שליו ושקט : כ' וק
 הוא הטעם בעלמו שלא יטול ידיו ממי שלא נטל ידיו • שאם מי שנותן
 הוא מזהם גם המקבל לא יהיה טהור • ג' שלא יחזיר כוס אספרגים אלא
 למי שנתנו זה הוא ברור כשמש משם ד"א : ד' שלא יעמוד לפני הנשים
 בטעם שחורות מן המת זה הוא מוסר שלא יבקש האדם בטעם קלקלה
 לחזור עיניו אחרי הנשים ובטעם שהן יותר מתרגשות וזכות על צרה
 לפי הפילוסופיא הן יותר ראיות להגדיל היצר לפי שהרחשנות מגדיל
 האהבה : ה' אכזקה כב' ורח כב' לפניו שלא יבא א"ח יחידי בלילה ג"ז
 לפי הטבע הוא האמת בעלמו לפי שהאור הוא נדר לאדם שלא יבוא לידי
 סכנה כמו חברת כני האדם בתוך החשך ואפילה

פרק אלו דברים

מי שאכל ושכח ולא בירך וכו'

ב"ש לפי הפילוסופיא האמיתית חושב מקום הנרכה עיקרה לפי
 שהאדם המוחם צריך לו להודות במקום שקיבל הטובה כדי
 לזכור חובתו וכדי שלא להיות כסוי טובה • וכ"ה מקיל לברך במקום
 שזכר מפני שאם האדם צריך לחזור למקום שנהנה כדי לברך כנקל לא
 יחזור ולא יברך כפרט אם מקום הראשון רחוק מן השני יותר מן הראוי •

הנהו תרי תלמידי וכו' ומ"ש יונה נקם משום דאסתלא כנ"י כיונה וכו'

לבר מהטעמים שמביא התלמוד על פסל ישראל ליונה • עוד נראה
 לפי הטבע שזה המשל הוא נאות מפני שהיונה היא כמדומה
 מחוקה מדבש • ואין לה רינו • ואהבת בנייה וקרוביה והיא בין הפילוסופים
 דוגמת אחבה והענוה : זאת ועוד ידוע מכתבי הטבע שיונה כאשר
 יצא ממין לומן פורסת כנף א' בלכד ונשארת שוקטת עם השני והם
 משת

פתח עינים

מעט לעת כרי שלא לעיף עממה סוקטת כמעט רגע בלא תנועה וכו' .
אחר פעט זמן חוזרת לעוף בכח יותר גדול מכראשונה . זה הוא מוסר
גדול סבוכמה . וגם בעבודת ה' יש לו לאדם לא לחזור תמיד בלא שלום
ובלא השקט ללמוד תמיד ולהיות נדיק הרבה שלבסוף יבא לידי שממה :
אבל כריך לרדוף אחר הטובה לפי תורת הפסע . רגע יש לו לאדם
לעוף . ורגע יש לו לשקוט . ובלא זה הסדר מכה התנועה למעלה למעלה
יורד אדם כשאל תחית כנפשו וכגופו ובהללחתו : ע"ז אמר המשורר
מי יתן לי אחר כיונה אעופה ואשכונה : כריך לו האדם בעבודתו ית'
לעוף מעת לעת כיונה בתחילה אעופה ואת"כ אשכונה . כדי לחזור לעוף
יותר מכראשונה :

פרק הרואה

אלו מעברות נחלי ארנון פ"ל וכו'

בתחילת כל ים לך לידע ע"ס האנדרקומיו והבוקארט שארנון
הוא מל' כנפני הר ובאמת ארנון ע"פ אלו החכמים של
כמות הכדור היו הרים רבים זה אלל זה עם עעקים באמצע א"כ הוא
דרך טבע שישראל שהיו תהלבין בדרך היו בעמק והאויבים היו על ההר
וגם כמערות באמצע ותחת ההר כדי שוכלו נקל להלחם עם ישראל
והיו מתחייבים שהיו פוכרים בעמק כדי לגרם ולהרגם בחרב ובשאר
כלי מלחמה שהיו נוהגים בעת ההוא : אלל לא היו יודעים האויבים
שישראל היה להם סיוע האלדי ושארונו הקדש דרך דוגמא של הרוח
הבדוא הלוחם עליהם היה גם בעמק גובר היושבים בהר וכמערות
ושדמם היה מוכן להשפך בו כן רצה אלדי הנבואות : ראה בנוקארט
הנו' במלת ארנון וסם תראה שכל מה שאמרו רבותינו על הרי ארנון הוא
לפי האמת וטבע המקום : וע"כ גאות הפסוק את והב בסופה ואת
הנחלים ארכין : סניכ סניכ להר ארנון היו נחלים ארכה וכבר מפורסם
הוא שגנחלים לעולם הם יורדים מהרים כי כן טבעם : והב הוא לשון
ערכי ספי' הוא מיש בלא תנועה בתוך גומא : סופה הוא ג"כ פים עם
קנה שגדל בתוכו כמו קנה וסוף קמלו : וזו הוא הפסע לפי חכמת
שכדור והטבע של והב בסופה . וכ"ז הוא סנה עוד ועוד להכנת
מאמר רז"ל .

אבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל

גמרא גמירי לה וכו'

הוא

הוא מפורסם שגב המאמר כולו הוא ד"ש ומליצה : כבר הרש"כא
 הגדול הפיר על ענין שהגדות כאלו כי באו שהן בלשון עמוק
 לשכות רבות או כדי לחדד לבות התלמידים . או כדי לעור עיני הכסילים
 המטילים טבוב בדברי החכמים . או לפי כי לעתים היו החכמים דורשים
 דברים ומאריכים בדברי תוספת והיו העם ישנים וכדי לעוררם היו
 אומרים להם דברים זרים לבהלם כדי שיתעוררו משנתם : גם זאת
 ההגדה בענין עונ מלך הכסן בודאי אינה לפי הפשט לפי שהוא נגד
 פסבט שאדם ה' יכול להגיע הר ארוך ג' ערפאות ועל ראשו יוליכו כדי
 להטילנו על פחנה ישראל . וכל שאר הדברים הבאים בסוף המאמר הם
 ג"כ חזן משורת הטבע . ע"כ כדי להבין עיקר המליצה ותכלית המשל
 ראוי בתחלת כל לשקול במאזני השכל ולפי דברי הימים האמתיים מהם
 אלו הענקים ואם יש להם מציאות אמיתי אם לא : מחלוקת מציאות
 הענקים היא בין האחרונים גדולה לאין חקר : בזמנת לפי תורתנו
 הקדושה אנו מוצאים הנפילים והנכורים אבל אינו מכורר במפרשי
 התורה שאלו היו ענקים באמת : עונ שלך הכסן היה גדול וארוך :
 אבל הכתוב נתן לנו בפרשת אלו דברים מדת מטחו בט' אמות ולא
 מדת גופו . ה"כ אין לנו ראיה שסיה כ"כ גדול וארוך למי פיודה שבני
 המזרח היה להם לכבוד גדול עטות מטות גדולות ולעולם מדת מטתם
 לא היה מדת גופם באורך ורוחב : ומ"ש הפסוק מגובה גלית הפלשתי
 אין לנו נדוד המדות של האמה כומן שהוא : ארוד"שו . פלוט"רקו .
 מליג"י . סולי"נו . אפילו"ניו . פילוסט"ריטו . כתבו גזמות גדולות על
 אלו הענקים . וכולם שקר דברו . וכזב הוא למאדם ופרטיות ראיות
 שקרם מראה באגזיקלופדיה במלת ענק : הרבה עצמות אשר תחת
 הארץ מלאו הקדמונים וגם האחרונים . גדולות לאין סוף בארכם ורחבם
 אשר הרבה מהכותבים ומהפילוסופים הגדילו לאמר עצמות ענקים
 המה . מלאו חכמי הגתה שהיו עצמות פיל . ודגים גדולים אשר תחת
 המ : גם עונרי הים והולכי מדברות רבו כעו רבו אשר אמרו הענקים
 גזמת הם בקי"ל : ובארכות מגילניקי . אבל לא ראו בעיניהם מה
 טבתו בקולמוס א"כ מחלוקת מציאות הענקי היא עוד היום
 בעלפול ונבלבול . אבל לפי חלק מאחררונים היא אמיתית אבל לא
 נמדת והגזמות שכתבו הקדמונים הנזכרים למעלה . אבל יש לך כפטן
 המאמר הזה מרז"ל לידע שבחכמת ודברי ימי הטבע אנו פולאים שבברי
 מלכות ימי כפרט עוד היום בעפר וארץ ההר' מכובלבלים בעים שיודע
 מן ההרים אחר שעברו במה שנים חומר האדמה ע"י המימות היורדות
 ולמעלה קוצה צורות אנשים גדולים כמו ענקים ורבים מחכמי האומות
 אשר ראו שקומות האלו כתבו בזב ושקר באמנם שענקים המה . ואינם
 אלא

פתח עינים

אלה לרות בחומר האדמה ע"י המים נעשית כמו עונה ומכניז' גורמ
כמו כהמת גדולה ואנשים גדולים כמו פנקים : ראה באנליקלופדיא
הצרפתית במלת פנק ושמה תראה כ"ז ברוחב העניין רבותינו א"כ
טדכרו כמה דברים על הפנקים וההרים ביחד אינו אלא ללמדנו שעל
פי הטבע ההרים דמו הפנקים בחומר והפנקים הם לורה בהרים :

א"ר יהודה אמר רב ד' צריכין להודות וכו'

ד' אלו : שצריכין להודות הם בסכנת נפש כמו שהוא מבואר בטבע
יורדי הים והולכי מדברות אין צריך פני' להוכיח סכנתם
וכן חולה שמתרפא לפי שאין חולי' בעולם היותר קל שאינו ראוי להביא
האדם לסכנת החיים וכן החכוש בבית האסורים אינו יודע בזמן שהוא
חכוש אם יהיה לו עליו משפט מות וגם אם לא יבוא עליו : היסורין של
האסורים באכילה ושתיה ושינה : והפחד שבכל שעה אופסת אותם לפי
שאינם יודעים עת קץ חירותם ופסק דינם : די להם לבוא לידי סכנת
מות : הטעם שצריך להודות בפני' אינו אלא לקידוש שמו ית' ולפתוח
פתח לאחרים השומעים ההודאה שלא יהיו כפויי טובה לאדון הכל אם
יהיה להם דפורס באמת מאלו ההגלות : ולפי שלא כל אדם סוה להכיר
עיקר ההודאה והנס שהוא סיבתו : ע"ז בעניין הזה כמו רבותינו שב' מאלו
הי' יהיו חכמים ראויים לפרסם ולברר הנס כע"ש מר וטרא ותדין מינייהו
רכנן :

א"ר יהודה ג' צריכין שמור וכו' הסמירה בזה העניין הוא

חברת מרעים ובזם
סמירה נמורה היא מן המזיקים כמו שכבר בארנו למעלה שגב' לא כראה
הסד ולא מזיק : אבל גם בלא טעם המזיקים כל אלו לפי מדרגתם יש להם
צורך ליטב בחבורה : חתן וכלה משום רעיון רוח שמסבב הנשואים כמו
שבארנו למעלה במקומו ובאמצעות האוהבים : שהולכים סביב סביב להם
מתנחמים החתן והכלה כפי יכלתם : החולה יש לו הכרח גדול ליטב
בחבורה כמו שהוא יודע שהחולה יקידי הוא קרוב למיתה בלא סיוע אחרים
שיתנו לו הרפואות האכילה ושתיה וכל שאר הדברים שהם מוכרחים למי
שהוא על פרט דוי ובפרט אם גבר החולי עד שנטה למות : החיה גם
היא גדולה סכנתה וסיוע האחרים לה הוא מוכרח : האכל הוא בובה יום
ולילה על איבודתו ומנחמים צריכים לו : ות"ח בלילה הם אינו יחידי אבל
במדת אחרים טוב לו וסוב לחבורתו ולפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה
כמו שהוא מפורסם :

ג' דברים פאריכין ימיו של אדם וכו'

מפורסם

מפתחם הוא שרוב הדברים כל המקור הרי זה מסיבה לכל יש
 איזה דבר שמפס טבעו האריכות בו הוא לשבח :
 האריכות בתפילה הוא לרוב טוב הכוונה לפי שבתחלת התפלה
 דעת האדם אינה כראוי מכוונת לדברים שמוכיח כפה ורבע ברבע
 השכל הולך ושוקט ושכוין יותר וע"ז כל המאריך בתפלתו הזמן בעצמו
 מטיף כוונתו המאריך כשולטנו מועיל לכריאתו לפי שהאוכל כמהירות
 הסינייס אינם טוחנים כראוי המכלל ולכסוף האלטומכא ושאר כלי הפיכול
 אינם מבינים לפי דת הטבע מה שפריך האכילה והשתייה והמאריך בבית
 הכסא ג"כ שזה לאיות לפי הכריאות מפני שבזאת העמוד הראשון של
 הלואה וכעבור הכרסא' ההרגשה בעלמא היא סיבה ליציאת עמוד השני
 וכן ע"ז הדרך בג' ודל"י א"כ מי שמקצר הוא מעכב ההרגשה שיכולה
 לבוא אח"כ וזוה הלואה הנשארת בפנימיות הקרה יותר מן הזמן הראוי
 יכולה היא לבדה היות סיבה לחלואים רעים ונאמנים כמו שהוא יודע
 מחכמת הרפואה

אמר ר"י ג' דברי' מקצריך ימיו ושנותיו של אדם וכו'
 גם זה הוא לפי הטבע אע"פ שגראה משפס שהמאמר סובב והולך על
 ענין מופשט מחומר פי שבותנין לו ס"ת לקרות ואינו קורא מורה
 שאינו לו נפש ישרה וכזה גם במדיניות הוא חשיב כפת : וכן הוא מי
 שבותנין לו טוב של כרכה לכהך ואינו מכרך : זאת ועוד מי שאינו
 רוצה לקרות ושאינו רוצה לכרך הוי' לו יראה שמים בדברים אחרים אז
 הוא רסע גמור : אם יש לו יראה שמים יבוא עת החרטה עלי חילול
 קטש גדול כזה ונס הכריאות וחוקת הגוף מתחלשת : או אם הוא רסע
 גמור מסורסם הוא שהרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכלו והחיים
 בהכרח מתקטרים : בזאת הכוונה אמר שלמה כחכמתו יראה ה' מוסף
 ימים ושנות רשעים תקפורנה : לפי שכלא יראה שמים האדם הולך ואכז
 וזוה מאמר רבותינו רשעים הפילו בחייהם קרואים מתים : ודוק בפסוק
 של משלי שכיראי שמים אמר מוכיף ימים אבל ברשעים לא אמר וימי
 רשעים יקטרו אבל ושנות רשעים וכו' מפני שהירא שמים שכולו רוחני
 הוא מוכן למות מיום ליום ועל דרך כוונת אבות טוב יום ה' לפני מיתחך
 ונפיהם יום ה' בשנה חסר שנה : אבל הרשעים אינם חושבים לפחיד
 ולחיי הנפש ומראש השנה ועד אחריתו הולכים לבד אחר טוב הגוף והיום
 לפניהם הוא ברבע וכוה אינם חושבים אלא משנה לשנה לעניות האדם
 וקטנותו : והמנהיג עצמו ברבנות מקצר ימיו לפי שהאסטנים אם הונך
 מן משורתו ומשהרגל שהוא טבע שני : פתאום או מחמת כים פחים או
 מנחורשות אחרות על ערש ד"י הוא נפל ונוטה כמורה למות עוד יש

פתח עינים

לדקלוק שמי מקורא כמורה יס לו לעשות חזיה נדרהא גדכה לכבוד התורה
זמי שאינו רוצה לקרות חולי הוא מטוס כליות . מי שאינו רוצה לברך
חול הוא מטוס רוע לב שאינו יכול לברך הכעל הכית . זמי שהוא כילי
או יס לו לב רע מקצר ימיו על דרך מורת הטבע והגוף

א"ר יהודה ג צריכין רחמים העיקר של המאמר הזה הוא
שאלו ג' דברים רצוני חלוס

טוב . שנה טובה זמלך טוב צריכים לבקש רחמים שיבואו כדאח לפי
סהם לכד בידיו של הקב"ה ואין כח בתנועת האדם כראש וכוסוף
להטיבם ולהחליפם לפי סהם מיוסדים על מקרי ומאורע הטבע שאין באיש
שולד חכמה לסלום עליהם : ובאמת השנה טובה עלטרעת היא פשו
כל הדברים שנאוויר . כרוחות . כנשמים וכנעמים שאלט עליהם איוון
הכל ואינם מחמת רעות האדם . וכנגע ברצונו ד' מ'ו שהיה עסיר שנה
א' בתבואה וכפירות הצדד נהך ארצה וכל עשרו הולך לאמרון :

החלוס טוב הוא מיוסד לרוב על מה שראה דרך מקרה החולס ניוס
שלפניו . ואין כח באדם שלא לראות מה צרואה כטוקים וכרמובות . וכן
שלא לשמוע הדברים שבמדינות מוכרח הוא לשמוע באזניו : המלך ג' כ'
אנו רואים בדברי הימים שמולכים על כסא אנשים שבחולס וכבאמתם
גברו במלחמה אויביהם . לרוב נקחבולות ובמקרי הדברים גברו בנקל
יורטי המלכות וגם ע"ז לריך לבקש רחמים לפי שמלכוהא צא מגזרת
הנורה העליון ולא באופן אחר . וע"ז הדרך אחר ר' יוחנן אח"כ ג' הקב"ה
מכריו עליהם בעלמו רענ וטבע ולרנס . רענ וטבע לפי סהם בלבו
בידיו כמו שהיא השנ טובה ומה הוא השנה טוב או רעה כי אם הכלל הוון
ומירות וכ"מ שכל לעולם לטוב האדם . הפרנס הוא ג' כ' כמו ר' יס אמון
במדינות היותר הכרחית וע"ז אמר החכמ הגדול הזה שהקב"ה מכר
עליהם בעלמו :

א"ר יוחנן אין מעמידין פרנס על הציבור אלא

א"כ נמלכין בציבור

זה הוא מוסר גדול בערט בימינו אלל הרבה קהילות שמעמיצים פרנסים
עלה ציבור שאינם ראויים ואינם מרוצים והסיבה היא מפני שהפרנסים
כבררים מאנטי המעמד הפרטי ולא מהכללי . העפ"י מכולם איט כמקנא
דס העסיר בעטרו והעני בעטו גוהנים לטוב הקהל לת"ת ולפרנס העניים
וכיוצא

א"ר יוחנן אין הקב"ה נוהג חכמה אלא למי שיש

בר

מפורסם הוא שער פרא אדם יולד נמטת מעט תבת אידול וזאת
 דומע וטרנים בחושי לולם ואת"כ הוא מכין ויאלך מהזנקות
 אל המושכלות : ידוע ג"כ שכל החכמות הן מקושרות זו בזו ואין אדם
 יכול להבין בחכמה א' אם לא באמצעות חכמה אחרת לכן אמר אין
 ספק"ה נתן חכמה אלף למי שישיבו חכמה : וכאמת אדם כלמוד יוש"א
 הוא מחכים דעגורמכמה להבין דברים אחרים כיום שכל אחריו ולהסך
 אמרו אדם יום תעובני יומים אעובך יס"ד"ת חכמה א' שהיא כמו שקדמה
 לחכמה אחרת כמו חכמת הדיבור והמליצה פשוטה קודם חכמת השיר :
 וכן חכמת השפן הפשוטה קודם היותר קשה ומסותרת שהיא האלגיברה
 המדעה והאלגיברה העליונה על זה העיקר שהוא כולו פילוסופי ארו"ל
 אין הקב"ה נתן חכמה וכו' :

א"ר חסדא כל חלום וכו'

בבר בתנתי למעלה וכספרי בלשון איטלקי ובשאר לשונות איזה דבר
 על דרך הפילוסופיא האמיתית בענין החלום : דע א"כ קורא
 נעים שהחלום נחלק לכ' מינים : המין הראשון הוא חלום שאלקי כשהוא
 ברוח הקדש הנשפע ליריאתו או לחושים כמו ייסורין לעונותיהם
 ולפסעיהם או בדרך התראה כדי שישובו בהשוכה עלימה לפניו יתברך וממין
 סזה דערו רז"ל כשאמרו חלום אחד מס' בכנראה וכאלו היו חלומות יוסף
 וטרעה וככוכדנאזר ואחרים : מזה המין טוא הוא לדבר ע"פ הפילוסופיא
 הטבעית לפי שהנבואה והחלום הנשפע מלמעלה אינו ע"ד הטבע אבל
 הוא סתום לשכל האדם ולהכנתו : המין הב' הוא חלום הטבעי שכל מסיבות
 חמרות אשר כל אדם מגיע אליו איש ואשה קטן וגדול גם הוא לפי דעתי
 סיבת החלום הזה אינה לכדה במוח וסביבותיו אבל הוא ככל הגידים וכחוט
 הסדרה שמוליד אותם אחר המוח קטן וגדול והאדם כעת שיצאו אם האויר
 ע"י רוח פרטי או ע"י החושים והקור מגיעים להגיע חלק מחלק הנוף בחושים
 ולפרט בחוש השישום רגע כרגע גידי החלק המוחש כמו שלשלת מניעים
 החוש הסדרה והמוח הגדול והקטן ובויה לא כח השכל שהוא כעת כעת
 השינה אבל כח הדמיון שהוא יותר חמריי וגם קרוב לחושים הוא כתוביה
 רגע כאמרו והולך וסוכך על המוחש של הזמן שעבר בלא מספר וכלא
 סדר וכזה הטעם בא : מלג חלום לפי דעתי הוא מגזרת ותחליתי לכוני
 כח הדמיון שנתחוק וכוונתו מכין לפי הטבע שאם האדם אכל מהכלים נסים
 תתכלבל דמיונו ויראה ברעיונו דברים משונים מכהילים אותו אבל
 הסיבה

פתח עינים

קסיבה אינה לפי מה שכתבו הקדמונים שנתת עלות העסקן מן המאכל על
הראש ; אם העסקן הוא גם יהיו חלומותיו נסים בסוגם המאכל
הגם . אכל האמת הוא שהמאכל הגם בעת שמתעכל הגידים כולם
הנולדים מהמוח ומחוס הסדרה שחלק מהם סוכך והולך לאסטומכא .
לכבד ולטחול ולכל חיברו הכטון הם בתנועה לפי כח המעכל . ולפי
המוח . גם כח הדמיון אכי החלום הוא יותר מרגיש ומחזק . לחילוק
אלו ב' המינים מבין הקורא מאמרו ה"ל בפנין החלום . ואע"י שגרא"ח
הדברים סותרים זה לזה לפי ההנחה הזאת שהיא כמו הקדמה יסודית לענין
על אור האמת ולא יתכלכל המעיין לדרוש ולתור על כוונה כוללת במאמרים
האלו כמו שתראה בפרטיות בפירושים הבאים .

א"ר חסדא כל חלום בלא טוות :

זה הוא מצטרף לחלום הטבעי : לפי שכאדם שרוי בתענית והוא חלם
אם כח הדמיון שחלק לפאוד ממליש יותר בעת ההוא בעצמו שאר
שכחות סבגוף : והראיה הגמורה על זה היא שאם החולה חולם חלום הוא
יותר חלש כמ"ס הפילוסופים וחכמי הרפואה :

א"ר חסדא הלמא בישא וכ"ו : ג"ו הוא ע"פ הטבע לפי
דעתו : אם אדם חולם

חלום רע בעת שיסור משנתו ומולא שהוא חלום וזוהו דבר כוזב ממרכת
השמחה בלבו . ואם התנה החלום לשמחה נהפכה . מה רב טובו . וטוב
כפשו : ולהפך הוא בחלום הטוב שמולא בעת שהוא נוער שהטוב לא היה
אמיתי אכל דמיוני בלבד . וע"ז אמר אח"כ רב חסדא בעלמרחלמא בישא
עדין מטבא לפי שהוא יותר טוב לחלום הרע שאינו אמת במציאותו מחלום
הטוב . שנתת שהחולם מתנער כוזב הוא לפי האמיתות שנראה ברנע
החלום :

א"ר חסדא לא חלמא טבא מתקיים בוליה :

זה המאמר של ר"ח מדבר ממין הראשון מהחלום שהוא אחד עם בנבואה
אכל גם כזה המין מהחלום אמר החכם שאינו מתקיים טלו אלא
עקבתו לפי שהאדם החולם גם בסיוע הרוח"ק אינו יכול כחשבו וכדמיונו
הטבעיים שלא לחלום היות דבר שאינו לפי המראה האלקית וע"ז אינו
מתקיים כולו אלא מקצתו רצוני החלק האלהי ולא חלק הטבעי . ועל כפי
החלום האלהי או הכפשי אמר עוד חלמא דלא מיפסר כאיגרתא דלא מקרייא
לפי שתכלית החלום במראה הבאה מלמעלה היא ללמד אדם דעה . ואם
היו לו קהרון הבגל הוא ומעשה העתות הטבע . וע"ז במק"א ר"י שהוא קשה
עקמלקות א"ר רע . הוא . והאוי איפשר לחלום בלא דברים בטלים לפי
שהמראה

למראה התקלקלות מצח הדמיון הטבעי ומצח החושים המתכללים בחלומו

א"ר ברכיה חלום אעפ"י שרובו מתקיים כולו אינו מתקיים :

זה מדבר ממין החלום האלקי שהוא ממערב עם הטבעי נסיבת מופת האדם ודמיונו העולמי : וע"ז כן התבס דובר שמתקיים כחלום הכל האלקי ולא הכל הטבעי :

לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה :

עד ולא עד בכלל שהם ג' סגופות אשר נטבע האדם הוא דבר נחשב וע"ז ארז"ל כן כ' לרדוף שהוא נכנס בסנת כ"א וכדי להפיר הנטת האדם אמרו על חלום טוב שיכטח בו עד שנת כ"ב : הללח האדם הוא יותר כמה סגופה ממה שכבר קנה לפלמו וע"ז יקרו דברי רז"ל כעניין החלום :

א"ר הונא בר לואי לאדם טוב מראין ולו חלום רע וכו'

איפשיך שמדבר כאן כמו שמפרש רס"י מחלום הבא מלפעלה רכוני ברה"ק ועל אדם טוב מראין לו חלום רע כדי שידאג ולא יחטא טכפר לו שזכמו ולהפך לאדם רע מראין לו חלום טוב כדי לשמחו שיאכל שלמו אבל לפי דעתי גם אם הדבר נאמר על החלום האלקי בזה הוא להפך : לאדם רע מראין לו חלום טוב לפי שכשנעור מולא שפסונו הוא הוא ודבר כזכ ולתכלית המראה יש לו עונש גדול בדאגתו ולאדם טוב מראין לו חלום רע לפי שכשייעור משנתו מולא הרע בדמיתו סקר במציאותו ולכסוף ככל לבבו ובכל נפשו הוא שמח באמת : זאת ועוד לפי ישר שכל העולמוספיה בדמיון אינו מתפעל אלא מדבר חוץ מן ההרגל ומדבר שהיא טבעי ותמיד אינו מוחש לדמיון לפי שהרגורי היום הולכים וסוטטים נחזק רק בדבר שאינו מן ההרגל כמ"ס המיימון ההרגל טבע שני : ע"פ האדם בדמיונו אינו הולך וחושב מחשבות על השמש בלילות ועל הכוכבים התמידים בשמים אלא אם בא הרעט או ברכים ודעמים וכיוצא מהלכות השמים והארץ הוא מתפעל בדמיונו ביום וחולם חלומות מהרגורי לבו בלילה שאמריו : כן הוא באדם כחלום הטבעי אם הוא ממש טוב בהרפואה ממשו אינו מתפעל דמיונו אלא קהדע שהוא חוץ ממשו וע"ז האדם הטוב

פתח עינים

החוק והוא תלמיד רב : ולספר חסד הרע הוא כיסודו כי המוסר
זכר מרעה לרעה אחרת אינו דומה וחלם אלא הטוב שהוא חזן מטבעו :

נרתי ורואה חלום ונפשו ענומה ילך בבגדי ג' וליסא
להו חלמא טבא חזאי וכו'

אם הוא חלום כנף מלמעלה כוודאי שהטבת תלום הוא דרך תשובה
בכמה פנים : והוא כמו כפור קטן בדרך התרת נדרים וקבלות
חלם הוא חלום טבעי : ההטבת חלום הוא כמו כפס לבח הדמיון שהוא הולך
גדל בפחדו פחד נגד השכל : ואין רפואה למכתו אלא בדברים כאלו
ששקטנים דבר הרע לפי הדמיון בעלמותו : ובאמת הרפואה האמיתית
אינו אלא בעשות מלחמה חזקה נגד סיבת החול : וע"ז הדרך היא תפילה
לכ"ע בעת ברכת כהנים : אם הוא חלום הכף מלמעלה מה טוב ומה
נעים לעשות תחנונים ותפילות בעת ברכת בני אהרן הקדושים עת שפרי
דטון להסתח נגד כל קלקולי העולם בין כמחשבה בין בדיבור בין כמעשה :
ואם החלום הוא טבעי שוא על דבר כזה לחזן פני הכורא : אבל הוא כחסדו
גמון רשות לעשות תפלה לשמח לב הנטבר בדמיונו החלם : ובפרט שהאדם
אינו יכול להבין אם החלום הוא אלרי או טבעי : ובספק הזה התפילה היא
טובה בכל שבעי החלום לפי כוונת המתפלל :

פתח אידך ואמר האי טאן דסליק למתא ורחיל
מעינא בישא וכו' :

העין הרע אינו אלא קנאה אחרים מטוב עצמו : לא כמו שרואה הבעל
אגלגלת מחשבת שפין הרע הוא כולר מסיבה חמריית בעין : וס
הוא שוא ודבר נזק ואין לגיטור בחכמת הנזק ובפילוסופיא האמיתית : אבל
אמת הוא שראות האיש רע וכליעל בעיניו טובת אחרים הוא לובט
קנאה גמולה כנז שיש המגליק וחשב מחשבות לאבדו על חמדת ממונו
ועשרו

העין כוונת החוש היותו חזק להביא הקנאה בלב המקנא וכמ"ס העין
הוא ואלכ חומד וכנף אמר שלמה בחכמתו טוב מראה עינים
שהלך נפש לפי שהראשונה היא יותר חזקה וסיבת השנייה : רבני שהמראה
עיינים היא סיבת מהלך הנפש וחמדת הלב : וע"ז אמר האמורא שפי
שנפחד מהעין הרע והקנאה ראשונה יחשוב כלבו שכל הסיבות שבעולם
הכל שעה מעשה תעתיבים ולראות הדבר אמר סיקפול הנודל יד קישין
ויקטרהו

ויקראו ביד השמאל ולפסך להורות שהימין : החזק בשמאל החלם
 מתערכים ונחשבים לכלום וסלא יתהלל הנבחר כגבורתו : זאת ועוד
 יזכור יוסף הצדיק שקראו בו אחיו והביאו עליו כמה רעות ואחר עלותו
 עד למרום שכי למלך במלרים : מת יוסף קודם אחיו הרבה שנים מפני
 שגנב עצמו ברכנות : אחר כ"ז לא יירא לנו מקנאת אחרים בהכירו
 שכל טובות וגדולות העולם הנכבד : הנה הכל הכלים הכל הכל ושכאחדם
 לא נאחד דבר חשוב —

**פתח אידך ואמר האי מאן דחליש יומא קמא לא
 לימא מידי וכו'**

שמי שחלה לא יגלה יוסף חליו שמה יבארע במולו מבין זה הקורא
 סלא יפרסמו לזכור אבל לא תבין סלא ידבר מחליו לרופא ולאומן
 ולאחרים שיוכלו לסייעו סיוע אמיתי ברפואתו לפי שכבר יודע הוא
 ומפורסם שכמה חלאים שנעולם מביאים האדם עד שפדמות אס סיוס
 הראשון נאחד בלא רפואה

שמאל כד הוה חלמא בישא וכו'

שמאל היה חסם גדול ברפואה ונחממת הנכבדים החלמת
 ובהכיר טבע החלום היה אומר כשהיה חלום דבר
 שיכול לשמחו כדי להסקיט דמיונו לפי שהיה ברור חללו אס הוא טבע
 החלום עצמו

**רבא רמי כתיב בחלום אדבר בו וכתוב החלומות
 שוא ליק כאן ע"י מלאך כאן ע"י שד :**

זאת היא ההקדמה בענמה שהבאתי קודם כל דבר בזה הענין
 ההנחה אמיתית : אס הוא כרה"ק ע"י מלאך החלום בעת ההוא
 אחר מס כנבואה : זאת הוא ע"י שד שהוא לזכר רוחני וחמרים בעת א'
 אס החלום בא לדרך טבע בהתכללות כח הדמיון שהוא השד ע"ד מס
 שכינתו באלו נאמר החלומות הוא יזכרו

כל החלומות הולכים אחר הפה :

זאת ההנחה של החכם הדורס שבהשפלה דאשונה נראית כולה נבד
 הסכל היא אמיתית לפי טבעו לא נסא החלום סגא עלמעה
 אלא

פתח עינים

אלא כסוג החלום הטכני שאין בו יסוד נגזרת האל אלא ככה הדמיון
 כלכד : אחר הפתרון הדמיון סובב והולך עליו : ואם הוא כמין
 שאפשר מתקיים החלום ככה הדמיון בעלמו : ראה ראינו בדברי הימים
 על היוונים שכחור א' חלם שהיה עושה מלחמה עם שריצו ויהי נוכחו
 ופותר החלומות אשר לו כעם אלדיו שאם ילך ללחום יהיה נוכח ויקיה
 ששברו שר ומלך בזמנתו : הלך ונכח : והיה לראש בעמו . גם כיון
 החולים ראיתי שאם חולה חולם למות . מכה הדמיון . הסכנה היא
 עתה גדולה ולרוכ מגיע עד שערי מות ולהפך אם הוא חולם להגיע
 לבריאותו הראשונה מה רב טובו . אם א' חולם לילך בסעודה בים
 למרחוק לפנות רוח גדול . כיום שאחריו כולו הפך לכו לסחורה והולך
 ונדל עד למאד מכה דמיונו : א"כ החלום אם הוא כלכד טכני ע"פ
 הפתרון הדמיון שפעל על החושים ועל השכל וכו' הוא אמת שכמין הוא
 מהחלומות כולם הולכים אחר הפה או של הפותר . או של החולם שפותר
 אמת לפי הרגשתו ולפי תאוות לבו . והדברים מתמלאים לפי דמיונו .

ארי ג' חלומות מתקיימין וכו'

זה מדבר מתוך החלום האלדי אשר כרה"ק נגלג : חלום של שמרית
 אינו כדעת האכילה והשתייה לפי זמנו : ולא מכה הדמיון הטכני
 שמתפעל לרוכ בשעות ראשונות של הלילה ולא בשעות אחרונות . וחלום
 שחלם לו חמירי לפי שלא פא מכה קדימרי לבו . עם ענמו וחלום שבפתר
 במוך הלואו לפי שהפתרון הוא קוץ מטכני החלום אם כה מסינות
 חמריות ונפיות . ו"א אף חלום שכנסה : לפי שאם שנה ושלא אפי
 דבר דמיוני כלכד דע שנלשון פרקי חלם הוא רומז לחלום . ולכל דבר
 שכנסה לטובה : כן אמר לי חכם א' מהערביים כפי בלשנו :

אמר רבא מנין שאין מראין לו לאדם לא מהרהר
 לבו ופי רשי מהרהורי לבו מה שהוא מהרהר ביום :

זאת הבאה היא כולה פילוסופית ואמיתית כמין החלום הטכני
 שהדמיון המוליכו אינו מתפעל אלא מהרהרי היום כיום א'
 הוא קודם לחלום הלילה הבאה אחריו : וזה הוא ידוע אפי לתינוקות
 בים רבן ואינו כריך לפירוטים ופלפולים :

בר דריה טעור חלמן :

זה המאמר אינו כה א' לאריות שהחלום הטכני גם אם הוא מתפלג
 עם פשוטי התורה וכו' אין לו יסוד ושגם פתרונו יס פותר
 סקר

נקר למצב ולרע כמו בר הדיה שיהיה מותר לטוב אם היו נותנים לו סכר
ולרע אם לא בא לו שכרו

הרואה מרקולים אומר וכו' :

בתחלת כל זאת הנרכה ברוך שנתן ארץ אפים לעוברי רגונו היא
ללמד לאדם דעת שיהיה מאריך אף עם הנזים שאזכרים רגונו
ית' וכמו שהקב"ה מאריך אפו כן האדם ילך בדרכיו ולא יקום לשנוא
משאינו מאומתו ויחשוב שהבורא יתעלה נתן הכחירה לאדם לעבדו או
פ"פ הדרך הטובה או הרעה ואם הוא מפנהו ברחמי ק"ו לאדם
שלא יכריחהו ופלא ישאלו אם הוא הולך לעבדו דרך חנוך ילדותו
ומ"ם רבותינו כזורק אבן למרקולים פנך איתה העבודה האנוה לאלור
היה : דע שהם אמת ודבריהם אמת בכלל ובפרט : מלאמי בדיניה
ונשאר כותבי דברי הימים שפס' א' מהקדמונים שבאשכנז הנקראים
Marcosiani רגוני אנשי מרקן היא יכולם אנשים וגשים וטף בני
מלחמה ובעתים ההם לא היה להם חרב אבל היו לוחמים עם
הקשת באכנים והיו מגדלים הבחורים לזרוק אבן עם הקשת ובלא קשת
קשת פיוע אלה א' פהיה לאות נידו מכתם קטן הנק' כל רומי
Marculus

א"ר ירמיה נתקללה בבל וכו'

מוסר גדול לחירות שגם כיון המלכויות כמו בן אדם לאדם יש טוב
ורע לשכניהם וע"ו המלחמות ביניהם באות כנקל

משנה על הזיקים ועל הזוועות וכו' מאי זיקים

אמר שמואל כוכבא דשביט וכו' ●

בבר ידוע הוא שחכמת כוכבי' ומולו' כומן התלמוד היתה חסרה וכלכד
כומן הגלילאו קיפלירו קופרניקו ונווטסון הגדול התחילה
לחיות שלימה א"כ אם במאמר הזה אין לנו מוצאים שלימות החכמה
אין להפליא : עכ"ו ראה קורא נעים שיש דברים הרבה במאמר שהם
לפי האמת ולפי חכמת הנסיון של האחרונים והחכמים היומר גדולים
שבאומות

א' שהכירו בזיקים הכוכב הנק' קומיטה cometa ואלו הם הדברים
של שמואל שפרש כוכבא דשביט כוכב שהולך ממקום למקום
וארוך כשבת ויש לה זנב ונראה כמו שפותח הרקיע

פתח עינים

ב' סכמו שידוע כוכב הקומיטא אינה גראים אלא לפרקים ידועים ואף
כה נכלל וכפרט חשבון ידוע ובטוח על' זמן ראייתה - וריחוקה
הגדול מהארץ אינה מתרת לאדם לידע כוודאות מקומה וחמרה : ע"א
אמר שמואל טהיה חכס גדול באסטרונומיה אלא היה ידוע מה הוא
חומר הכוכב הזה :

ג' מהכחה שהקומיטא אם עוברת מקום ידוע וזכה קרוב לארץ יומר
מהר"וי יכולה להחריב העולם תם בופאיו Buffon אמר בספרו
עסוק העולם המר הזה יהיה ע"י הקומיטא שצבוא קרוב לכדור
הארץ והשרף .

ד' טהיה לרבותינו ידוע טכב הכסיל שהוא כוכב גדול שיש לו כח
לחמם לפי סקמחי שהצרכיים קורים אותו סו"אל והרומיים קורים
אותו Orion והארים קוראים Hjadea זכרים ידועים כתבחה
הצדסה .

ה' מהמירו טבע הארץ בטכבים טבך איקלי"סי ח"ג הטכס וילן הוא
דמקרה למותי נהארף דרקיסה .

ו' שהפירו טים סוכבים מלך לפון ואחרים מלך דהים שחלנבים ומתמשים
לפי מקומם וזה הוא מה שלמדו באמנם אלמלא חמטה על כסיל'בו :
ז' טהיה גדוע להם כוכב כימה שסקמחי אמר שהוא חיבור של סוכבים
שגוליד הקור : האמנס ד' אכרהם כ"פ בארצ ט' חוטב שהוא כוכב
לפניו שחפצ החממות ומגליד הפירות : אמת הוא שהרומיים קוראים
חיבור הכוכבים הזה Arcturus ואחרים קוראים אותו Pleiades
שהם ז' כוכבים כסוף מזל טלה וזה הוא מ"ט אח"כ בפנין הטלה .

ח' טנם הקיפלירו Keplero חכס גדול בהמציה וכחמתי הכוכבים
ומולות דיער מחיבור כוכבים שקראם Centurio דהוי
לחוכר מק' כוכבים : וראה מ"ג שמואל מאי כימה אער שמואל בק'
כוכבים .

ט' טנס כוכב ביכר מהחכמים האחרונים של האומות וכן העקרב והטלה
כערך כוודיאקו Zodiaco וכזה ראם העור וזכב הטלה פידוע .
י' טאע"פ סדכרו דרך נוחה בעליון המכול טכפעה שבקם הקנ"ה
להביאו טל ב' כוכבים פכיעה חמת הוא טנס חכמי האומות ובערש
הכופאון Buffon מפרט בספריו שמיכת לחטול איה מנועה
הכוכבים .

יא' והקומיטא כפרט תם כיבא כמו שאמרתי טנם סוף העולם היה
ע"י הכוכבים פרכותינו אכירו כמה הכוכבים - והחמה והלכנה
שומלים על חנוטה טים התחחונים וכפרט על הים קטון והגדול וכוונת
סוף

אלו חלקי כל שינוי וכל החשים נסיעת סגולה ע"י הכת
אטרקציות

י"ב קודמו כמו האחרונים שהיו מול סלה הכן Ariere ומת שהוא
יותר ברוך לכבוד הגותיקו לא בלבד שהכירו סימן העקרב שהוא
מי"ב סימנים שכווריאקו אבל ידעו שכשהחמה בעקרב הוא קנה החום
ואריות הים בעת הקיץ וע"ז ע"ד משל ועליה אמרו שאם זכב
העקרב לא היה לו מנתה כנשר דיגור סימן העקרב היה ממת מרוב
החום אבל החום נמתק עם הסיבות אחרות שבטבע וכזה החום יורד
פעט מעט עד שמגיע עת התאומים והדלי שהוא זמן האסיף והחורף
ענה אחריו . א"כ בכל אלו הדברים נאמר הם אמת ודבריהם אמת
לפי הטטרפות הפנים שבהם נכרו רבותינו ז"ל.

עולא ורב חסדא הוו קאורי בארחה וכו'

מוסר המחמר הזה הוא שכל אדם צריך וכוסה או על עצמו או על
אחריו אם ירדו מנכסיהם לפי שגדולה היא דאגת העניות
במקום העושר שקדמה : עכ"ל היהודי שצמינו יש לו לישב דעתו
בראות הסיבה הראשונה והיותר עקרית שבכללן הוא הגלות ואין תכלה
למטה האמנה הזאת כמו שידוע למבחין בשכל-המסובכות מחרבן
גמ"מ ומגלות אומתו : והוא מ"ס ר"י מיום שחרב ב"ה-וכו'
ואחריה יבחין האדם אם הוא כלער שנס הכי"ת שהוא האין סוף
שבשלמות יש לו דאגה בחרבן ב"ה שהוא ביתו רצוני שאינו יכול
לשפיע כרצונו השפעת טובו ועונותיו הטו אלה ע"ד ככל צרתם לו
לרובו שדברו בבירור ע"ז חכמי האמת גם לפי הפילוסופיה האמיתית
האין סוף של השלימות שלם הוא בכללות הכל לא בהטטרפות אס"ס
מלה להשפעתו מהיא כפי זכות המקבל ולא לפי רצון הנותן.

א"ר אנחה שוברת חצי גופו של אדם ור"י אמר
אף כל גיפו של אדם :

האנחה היא כשהאוויר נכנס בכל כמו זריחה עד שפגיע לחצר
הכבד ומליחה היא הריחה מהרוח בכל קלותיה עד
שיגאת לחץ מחדש וכו' החצר הכבד עלמו והקיכה מקבלים משקל
הרוח יותר מהראוי וכו' שוברת חצי גופו של אדם כראשונה אבל
מכחמכת הרוח של חצר הכבד נשברים ג"כ האצברים שבטון התחתון
דעת האנטומא הסחל והכבד וכל האצברים הנכבדים מכטון התחתון
וע"ז

פתח עינים:

וע"ז סמית נשבר כל גופו של אדם לפי סגס הרגלים מקבלים הגיחס מחוט הפדרה שטולה בגידים לכל האיברים שבגופו התחתון וכמו שידוע הוא מחכמת הניתוח וע"ז טוב הוא וטוב מדבר ר' יוחנן ג"כ שאמר שבח האנחה בשבר כל גופו של אדם .

ועל הזועות מאי זועות א"ר קטינא גוהא

גוהא כלסון תרגום כמו גוהא ובר גוהא ר"ל כריכה גדולה ובריכה קטנה ובאמת הרעש הוא בחוך מפי הארץ לפני ולפנים כמו הכריכה שהוא בתחתית הארץ לאסוף המים . זאת ועודנו גוהא כלסון תרגום הוא אמלע תוך וכן מפנים . ובאמת הזועה שהוא הרעש מל' זוע . תנועה מפרט בכל הכירור טבע הרעש : אבל סיבת הרעש לפי הנסיונות של האחרונים מחכמי הטבע רז"ל בזמנים ההם לא ידעו באמת מפני שלא ידעו מה הוא האליטריון ואשר וולגת בזמנינו קמו הביקארו וולסה . גלווני . ואחרים מחכמי אינגילסירא וארלות הסכנו להורות ענף זאת החכמה ובוה אנו יודעים שהזועות והרעש מפוככים הם מהליטרקיסמו . ובלא יודעים כזה רז"ל ד"מ אמרו מה שאמרו במאמרנו מהורדת דמעות . וספוק ידים ודחיקת הרגלים וסאיבת הקול של הכורא כביכול שהם כלם מאלים דרך נחמה הדאית לער ודאגה על חרבן הבית ועל גלות עמו . אבל כולם תסלים ודמיונים לשכך האוזן . והקולות והזועות היו קודם מתן תורה במזרים ובהר סיני וגם בזמן טבע"מ קיים היו זועות אבל לא היו כ"כ בזעף כמו במקומותינו . וידוע הוא שבא"י הזועות והכרקים אינם זועפים כמו בהורופה :

א"ה גוהא גוהא מיבעי ליה . ולא היא גוהא
גוהא עביד :

זה מורה שרכותינו הכירו מה שנקי כלעז הי"כו . הנה שהוא כמו הקול שבכפל . וידעו ג"כ טבעו ומתו כמו שידוע הוא לאחרונים מחכמי הטבע .

נעל הרעמים מאי רעמים . אמר שמואל ענני
דאתיא בגלגלא .

שמואל היה חכם בחכמת המולות והרפואה . א"כ הוא הכי
באמיתות

האמיתות טבע הרעם שהוא כולד בעניים • וכסידת תטפתם •
לא היה יודע חכמת האליטרקיסמו ועפני זה לא היה יודע סיבת
חנופת הענן שמולד הרעם : וטורף רעם מפרם בלשון רומי
Tumultuari וכן הסלגת הסוסים נק' רעם • א"כ גם עס הרעם
הוא מדוקדק לפי טבע הרעם •

ר ארכסנדרוי אריב'ל לא נבראו רעמים אלא כדי
לפשוט עקמסיות שבלב :

כי טרולה לתכס על שנות התכלית • רואה שרעם וכיאלא אין בו
טוס תועלת לאדם לפי טבעו ושכל אלו האומות ומופתו הטבע
אינם אלא לרעת האדם לפחדו וגם להרגו בחייו • וע"ז בא החכם
להודיענו שלפי סברתו אינו הרעם בטבע כ"א להפחידו ומחמת כיעונו
ליק נלכו לשוכ בתשובה על פשעיו ועל חטאיו וכזה העקמסיות געשט
מלב האדם לטונו תמיד :

אז ארכסנדרוי אריב'ל הרואה הקשת בענן צריך
שיפור על פניו

הקשת כמו שגדוע הוא דבר טבעי וגולד בענן כסיבת אור השמש
שמכס בו • וע"ז בשחרית הקשת ביום הגשם הוא במערב •
אלהך אחר הלהרים ובטעת המנחה בפרט הוא כמורחו וככלל הוא
לשולס פנים בפנים לאור השמש • ומחכמת הקדסה נודע כדירור לפי
זה למה צורתו הוא כמו גלגל לא שליחה כמו קשת • וכמו שמורה שמו •
ותפני שלפי חכמי הרפואה אין לך דבר שמחליש העין כמו ההבטה בכחם
גוונים בכח א' כמו שהוא בקשת לפי טבעו ולפי טבע האור המכס
בענן המוליד בו כל אלו הגוונים • ע"ז רבותי עמו התראה למי שרואה
בקשת שצריך שיפול על פניו ולא יביט בכוחה ובתמידות כובדו של
לאבד חוש הראות שהוא עלמיי" בטבע האדם • זע"ז אמרו בחגיגה
המסתכל בקשת עיניו כהות • וכבר ידעת שהמסתכל הוא מי שרואה
דבר א' זמן ארוך בכוחה ובתמידות גדולה •

משנה הצועק על מה שעבר ה"ז תפלת שוא וכו'
המפור הוא ברור ומה לנו להתעלל על דבר שאר רכזי על דבר
שעבר ?

על

על כן הסיפק מוכס לנפשה במקו מ' יום * דע שגם כן הכתוב
 מסאר האומת על הטבע ועל חכמת הגוף יש מי שאומר כזה
 סגד פ' יום איש נמור הפרי שלומח ככסן האסא אפי' בשרשו זמחה
 למרשטינו ניבר בין זכר לנקיבה אלא בת"כ ימים וע"ו חכמי הדיינים
 בתנו סגד פ' יום מי שנזכר הכפל באסא פ"י מכה פ"י אנדף וביולא
 אינו חייב בדין הגורם הנפל . ועל דבר זה ראה בספרי ח"כ מאסולות י"ח
 לדיקה כל' איסלקי זרחה ככותמים *Ladlot Caldani Fachia*
 גאר חכמים מיורעים . —

מארבעים ועד ג' חדשים שלא יהא סנדל

ראה שחכמינו סבירו מה שנק' בין חכמי הרפואה וחכמי הטבע
 Molla שהוא ולד שנאכד צורתו וחיוו מכמה סיבות שמאדנות
 קה סכבר היה ולד . וגם הנמק דוד סי' סנדל גולס כלתי גורה שהוא
 מה סנק Molla דרונני ולד שנאכד צורתו . וראה ברס"י ספי' סלא
 יסא סנדל סלא תחפכר אשתו ולד אחר ויהא פוסק צורתו של ראשון
 גדומה גבג האם גדומה לסנדל וכן אמרינן בגדה סנדל ודומה לסנדלת
 על מים ומתחלתו ולד היה וכו' כמדומה שהוא סוכר שנאכדס צורת
 סולד הראשון מחמת פיבור שני סאובד פראשון אכל זה אינו אמת לפי
 הנסיון והטבע לפי פרבו הסיבות לגרום הסנדל כלא פיבור שני : ואם
 יחמד לכך לידע למה נק' סנדל הגולס כלתי גורה . לפי דעתי הוא
 מהסנדל הוא הפך שמעל שזה הטני הוא כסגר הראוי . והסנדל הוא
 פתוח . וכן הגולס כלתי גורה גורם סמה פראוי הוא להיות סגור לפי
 סגרה הראויה . גסאר פתוח . —

אמר ר"י אשה מורעת תחילה יולדת זכר איש
מוריע תחילה יולדת נקבה .

שהדבר תלוי אם הוא זכר או נקבה בהורעה הראשונה זה הוא
 מה סלומדים החכמי הרפואה והטבע כלם כאחד אע"פ
 סגד היום הזה סוד הוריעה והלידה הוא דבר נסתר לשכל כל אדם :
 פכ"ו טיביה זכר הנולד כשהאשה מורעת תחילה . ולהפך כ סיבות
 י"ט דגבר : א' כשהנקיבה מורקת תחילה דמוכה נאכדת קורס דמיון
 באיש פ"כ דמיון האיש פועל באתרוגה ונוצה והולד הוא זכר לפי מהותו
 וכן הוא להפך : כ' סלפי הכופון סכל אכר מטעת הביאה באיש מה
 פקרא *Particelle Organiche* ואליהן סיבת היצירה : א"כ מי
 ספועל

שחול באחרונה הוא בזר כדברו לפי שגאורו סבלה הסיה מורגו
 תמנו יומר עמי שפעל בראשונה יובלמת שכו' ורלתי כנסיון כמו רופא
 בתרנה פספסות שבעה ים הוא חלם או כסיפת הזקנה . או סיס לו מוס
 בטבע סמסכני אכיות הווע בעמס רגע בפפת הייתה רוכס כמלס
 היו לכן נקנת ארזות . ולתוך הזכירס ס' לרוב .

ת"ר מעשה בהלל הזקן וכו' ההוא תלמידא דהוה שקיל ואזיל וכו' חזייה דהו ספאיר וכו'

מוסר . המאמר הזה הוא ברור ויקר עד מאד לפי הפילוסופיה האמתית :
 דע קורא געים שלפי דעת הפילוסופים ונפרט של אלויזיו
 Elvezio . נספרו על האדם ועל רוחו יס כ' עיני הפעלה . ופחד
 שכנודו המין הראשון הוא פי שמפעיל על כל דבר כל הכחנה אע"פ
 שסכנס גדולה וס"א לזכרה : זהו בוא הפעלה שהיית המין הכ'
 הוא מי שמפעיל ע"ס הסכל ומכחין מעלת הסכנה אם האדם יכול
 לנזרה אם לא . ולפי מהותם מפעיל או אינו מפעיל : כן בפחד יס
 פחד א' טכעי ע"י החושים שמפחדים רוח האדם אף על דבר שאינו
 רחוי לפחד ומנה . וזה הוא פחד המפעיל סנקרא בלפו Timor
 passivo . הוא הפחד שאינו מנטרף אלא עם הנשים הרקות ועם
 יונקי גדים : יס ג"ב פחד שני שהוא פחד הפועל Attivo לפי החושים
 ולפי הסכל שהוא מכבד האדם אם מחיט אותו כמו בדבר חמרי אם
 סכנכו קלה ומלויה . או בדבר רוחני כמו בחטאים והפסעים . או
 נד"ת אם מפחד הלמד שמה תסכח הימנו שמתוך כך הוא טכ בתמינה
 סלימה לפניו יתעלה . או מחזיר לסנות תמיד מה שלמד כדי שהסכחה
 לא תהיה מלויה : ראה והכן שזה הוא עיקר המאמר הזה ולכן בפחד
 המתפעל שאינו רחוי לאדם אמר הפ' פחדו בליון חטאים ככנין הקל
 פחדו . וחטאים לפי הפסט היא מל' גרעון כמו והייתי אני וכני סלמה
 חטאים : ובפחד הפועל אמר הפ' אטרי אדם מפחד תמיד מפחד
 מננין ציגל פרזנה לפחד לפי הסכל .

משנה חייב אדם לברך על הרעה וכו' לעולם יהא אדם רגיל לומר בד דעבדין מן שמייא לטב וכו'

עיקר . המאמר הזה הוא ברור לפי התורה ולפי הפילוסופיה האמתית :
 לפי התורה מפני שהטוב והרע אינו נפרד . לפי הפעל לא נשארות
 כנפס

פתח עינים

קבצת לעולם הנא : לבי ספילוסופיה עמני סהסוכ והרע הם לבי
סמנסרף ולא לבי סכלל . וכל היס חנו רחלים סהאדם כסדוא כסכלחה
סיותר נדולם סכלחה עמס סוא סיבת רעמו . ולהפך הרעה סגורם
למדם לרד למאל סחמיה סוא עמיה נורמת סוכמו וסקימו מעפר
להלינו עם נדיים ועס נדיי עמו :

ת'ו של ב'ע

diluvio giusta il parere di Buffon, dei Solstizj, del Capricorno, Cancro ec.

Teoria fisica completa sul respiro.

Simile dei tremoti, dell'eco in quanto al suono, delle nubi, del lampo, e dell'arco baleno.

Grandi cognizioni dei Talmudisti della Concezione e della Gravidanza, delle Mole e di altri Corpi non perfetti, e della differenza dei prodotti se mascholini, o femminini.

Metafisica sul coraggio affermativo o negativo, attivo, o passivo giusta Elvezio.

Bene e male, che sono mere idee di relazione, avuto riguardo ai rapporti misti.

Molte cose che indirettamente raccorciano la vita.

Cautele necessarie nelle pubbliche deputazioni.

Disposizioni occorrenti per ben riuscire nelle scienze, e concatenazione delle medesime.

Divisione de' Sogni riportati nella scrittura e degli ordinarij; e teoria de' Sogni stessi ampiamente dilucidata in tutti i suoi rapporti sì metafisici che fisici ---. Tempi e modi che rendono i Sogni più complicati e confusi, e tutte le cause che dispongono a sognare ---. Rapporto de' Sogni, col clima, col temperamento, cogli alimenti e colle bevande, colle malattie e col sistema morale del sognatore; filosofica analisi delle interpretazioni de' Sogni, e loro utilità per la quiete dell'immaginazione.

Deità detta Mareolis, Mercurio ossia Ermete giusta la comune opinione, e nuovo pensiero dell'Autore, sopra altra praticata presso gli antichi Marcomani.

Vicinanza delle limitrofi Potenze decisiva in Politica.

Cognizione dei Misnici e Talmudisti, delle Comete e loro essenza e periodico giro, e loro influenze sul Globo se troppo si avvicina producendo diluvj, conflagrazioni, e tremoti.

Cognizione dell'orione ossia Hyades, delle Eclissi, di Arturo, dei Plejades de'latini, del Centurio, del Zodiaco, dell'Ariete, dei Poli Artico e Antartico; dell'influenza dei Corpi Celesti sul Mare e suo flusso, e riflusso; de'

Dilu-

Diversi doveri di decenza dovuti specialmente dalla classe dei letterati, e osservazioni fisiche sul danno che produce il camminare a passo troppo lungo.

Ateismo che ha per base l'orgoglio nel pretendere che quello che dall'uomo non si comprende, non sia vero.

Definizione del vero ignorante, e dell'ignoranza in astratto.

Che per riuscire negli studj, non basta la sola disposizione fisica nè la sola educazione, ma che occorre la combinazione dell'una e dell'altra.

Dominio fisico più ampio nell'uomo che nella donna in rapporto ai risultati della generazione.

Influenza sul feto delle circostanze dell'animo della donna gravida.

Precetti di decenza e di sanità nel vestirsi e lavarsi.

Qualità morali e fisiche della Colomba.

Digressione geografica sui Monti della Finicia. Simile molto più estesa sui Giganti, e che anche nei tempi del Talinud si conosceva la confusione nata presso ai naturalisti di pezzi di Mineralogia nei monti creduti ossa di Giganti.

Ringraziamento pubblico religioso di chi passò grave pericolo nei viaggi e nelle malattie.

Conversazione necessaria a diverse classi di persone a titolo di sanità.

Molti prolungamenti di azioni e funzioni fisiche utili alla salute.

Mol-

Simile sugli attributi d'Iddio.

Simile sulla libertà dell'uomo.

Simile sulla franchezza della favella nell'Oratore.

Le personali relazioni diverse, formano la diversità di quelle sentimentali di Religione.

Confronto del penitente con chi non ha mai peccato.

Stato politico dell'israelitica nazione nella sua felicità.

Parabola e allegoria sul vino, e sulle uve.

Avvertimenti morali e fisici sul luogo che deve essere destinato alle pubbliche orazioni, e per allontanare le usate idolatrie.

Dissertazione sulla generazione e suoi rapporti e con nuove riflessioni sulle Benedizioni praticate per rito dagli ebrei nell'alimentarsi dei prodotti della terra.

Unione dell'applicazione de' studj colla attività nell'agricoltura nei mesi più addattati.

Indole dello studente necessaria per riuscire negli studj.

Osservazioni esatte sui nervi olfattorj e teoria degli odori.

Cognizione di Cardano e di un filosofo Boemo sulla distinzione degli odori diversi della insensibile traspirazione giusta l'essere l'uomo Vergine o nò, circostanza conosciuta anche dai Talmudisti.

Rispettabile ogni arte anche ignobile, avuto riguardo al bene che ne risulta al generale della società.

Di-

- Teoria dell'affezione del ridere, e suoi rapporti, Simile sui movimenti praticati dagli orientali nel far le orazioni.**
- Vantaggio del moto della pronuncia nell'orare. Riflessioni sull'ubriacchezza, e l'essere suo quasi criminale delitto.**
- Simile sugli essenj, sul nome d'Iddio Zabahot, e sui precetti affermativi delle donne.**
- Simile sulle diverse costituzioni fisiche de'temperamenti, e di strutture, non meno che de'colori giusta le operazioni di Buffon Pallas ec.**
- Simile sulle Cause finali.**
- Simile importantissima sulla complicazione della prescienza Divina coll'umana libertà.**
- Rapporti necessary del legislatore col popolo a cui é la legislazione destinata.**
- Cognizioni de'Talmudisti de'Spasmi, e lor specie, e sensibilità del periestio.**
- Provvidenza Divina generale e speciale.**
- Riflessioni sull'ordine di orare, e confronto dell'orazione con altre azioni religiose e virtuose.**
- Giornate Scirocali che portano debolezza nel corpo e perchè.**
- Cognizione di una specie di Serpente e sua descrizione.**
- Colpa Metafisica di chi non impiega il proprio talento.**
- Talmudisti che confrontano con Locke in un pensiero sublime.**
- Osservazioni sui precetti negativi diretti a abolire gli usi antichi degli Idolatri.**

Simi-

- bene in parte sembrano anche di superstiziosa indole, a chi non sa ben analisarli.
- Confronto degli antichi e de' moderni in quanto ai miracoli che si asseriscono dai primi ottenuti.
- Cognizioni di Storia Naturale sulle Oche, e sulla differenza de' loro colori.
- Immaginazione non indifferente nell'atto della generazione.
- Allontanamento dal cattivo occhio, e dall'invidia dell'altrui bene.
- Ragione de' tre tempi del mattino, mezzogiorno, e sera, destinati dagli orientali alle orazioni.
- Diverse riflessioni morali e metafisiche sulle cariche pubbliche.
- Diverse altre circa la decenza economica, e nelle conversazioni non meno che avvertimenti salutari sulle visite degli infermi.
- Grandi teorie sui venti, sulle piogge, sull'elettricità, e sui terremoti, non meno che sulla storia naturale delle Cerve in quanto al loro partorire.
- Divisione morale delle passioni in irascibile e concupiscibile e loro derivazioni.
- Teoria delle passioni miste giusta Condillac e altri.
- Riflessioni fisiche sulla diversità de' climi e loro rapporti.
- Cognizione del Cristallo bianco degli antichi.
- Simile di diverse specie di Conchiglie e della specie così detta la Venere, di cui la più grande era in Sassonia.

**

Teo-

umano molto, da riflettersi in Storia Naturale.

Riflessioni profonde sull'Anima.

Svantaggio dei Ricettarj a comodo pubblico se non sono diretti dai Medici giusta i casi particolari.

Buon senso della femmina in molti rapporti al disopra del maschio.

Luogo più opportuno anche per la salute delle Scuole di orazione.

Cognizioni nel tempo del Talmud della Centro-barica nel corpo umano.

Sangue proibito nei cibi, e la ragione.

Emulazione e invidia facile nei Teologi.

Atti di fede continui e lor ragione.

Dissertazione sui Miracoli.

Circostanze necessarie per le orazioni.

Orazioni particolari di diversi Rabbini giusta il lor carattere.

Discorso su i sogni.

Simile sul timor riverenziale verso Dio.

Simile sulla Penitenza.

Inimmortalità dell'Anima confrontata colla vita.

Discorso sul costume di accompagnar i morti alla sepoltura.

Dissertazione estesa dell'Autore sull'immortalità dell'Anima, e esame di molte filosofiche ragioni tolte a priori su tale assunto da diversi metafisici e analisi di quanto si espone nel Talmud sulle visioni e apparizioni de' Spiriti, e delle Anime de' trapassati.

Molti avvertimenti morali sul ben parlare, seb-

bene

Simile sui Digiuni.

Cognizione di Storia Naturale sopra una specie di Dindio Indiano che si cambia di colore coi raggi del Sole.

Utili riflessioni sul Matrimonio.

Simile sul carattere degli Oratori.

Simile sulle Orazioni.

Morte e vita nella natura che si alternano per la conservazione della natura medesima nella sua totalità.

Oscurità dell'essenza Divina, e evidenza della sua esistenza.

Riflessioni Metafisiche sui nomi delle cose, e personali e loro teoria.

Utilità dell'economia, e sua felicità.

Teoria e pratica necessarie ad ogni studio.

Vantaggi e svantaggi delle orazioni in pubblico.

Riflessioni Metafisiche sul Matrimonio.

Nosologia delle Malattie.

Riflessioni sulle diverse specie di Morte.

Utilità della sepoltura in molti rapporti.

Polizia delle Strade.

Ossequio dovuto ai Maestri.

Utilità in rapporto anche religioso della fatica nell'uomo attivo.

Polizia delle Tavole, e degli Alloggi.

Costumi de' Medj in tale rapporto.

Simile de' Persiani con molte utili dilucidazioni.

Morale dolcissima anche verso i nemici.

Qual punto di letteratura convenga alle femmine.

Posizione e località delle Mammelle nel genere

uma-

Doveri del Sovrano nel Governo de' suoi Vassalli, e nella Guerra da sostenersi.

Occupazione negli Studj di gran sollievo all'abbattimento dello spirito.

Gran cognizioni che si avevano al tempo della Scrittura della teoria della luce e del fuoco.

Si conosceva il Calorico causa della Vitalità, e suo nome significantissimo in tale rapporto nella lingua ebraica.

Uso del fuoco nell'incontrare le alleanze tra gli antichi, e perchè.

Tardo suo uso nel cuocere i cibi giusta la dottrina di Wrey, Burges e tanti altri.

Spiegazione delle due mistiche Colonne che precedevano Israello nel deserto.

L'idrogeno e il fosforato che si sviluppano nei cadaveri, conosciuti a tempo di Isaja Profeta.

Grandi cognizioni al tempo della Scrittura Moisaica, dell'elettricità, causa de' tremuoti, de' fulmini, e di tanti altri fenomeni atmosferici.

Cognizione della Tempesta, della sua fisica costituzione, e della sua causa.

Simile del fosforo animale, e della luce che tramanda; Metafisiche utilità della bellezza, e sue degradazioni.

Aria e clima più o men favorevoli alla propagazione abbondante.

Limitazione e confine alle sensazioni umane a maggior utilità dell'uomo stesso.

Erudizione e riflessioni Metafisiche sui Filacterj.

Utilità della stabilità del luogo per le orazioni.

Riflessioni sulle Prediche,

Simi-

ELENCO

OSSIA

I N D I C E

Delle Materie contenute in questo primo Volume.

Prefazione ragionata dello scopo dell'Opera, che è la dilucidazione delle Materie Metafisiche, Fifiche, Mediche, e Matematiche contenute nel Talmud, e rapporto di questa con altre Opere dell'Autore, stampate in altre lingue in tale assunto.

Istruzioni necessarie di Dialettica, e di Rettorica, e molte riflessioni affatto nuove sull'indole della lingua ebraica.

Utilità della solitudine, e tranquillità notturna con metafisiche vedute, e spiegazione di allegorie a gusto orientale.

Cognizione nel tempo del Talmud dell'Azoto che si sviluppa nelle Caverne, e ne' luoghi non dominati dalla luce.

Cognizione in que'tempi del punto della mezza notte in via matematica.

Strumento Musicale a Aria.

Cognizione dell'Aria più favorevole alla propagazione del suono.

*

Do-

פתח עינים

והוא פירוש עפי' הפילוסופיא האמיתית על
הדבת מאמרי רז"ל בעין ישראל
מאתי

בן ציון רפאל הכהן פריזי
חכם בהנרסה וברפואה וחבר להרבה חבורות
חכמה ממקום אופתיאנו תחת מדינת מנטובה
חלק ב'

*Dilucidazioni Filosofiche , Fische e Ma-
tematiche su tali materie contenute nel
Talmud raccolte in Libro apposito chiamato*
OCULUS ISRAELITICI POPULI

DI **BENEDETTO FRIZZI**

**R. Ingegnere, e Dottore di Filosofia e
Medicina, di OSTIANO Provincia di
Mantova, socio di varie Accademie .**

TOMO II

IN LIVORNO 1815

Presso AROVAS e COMP.

Con Approvazione.

הקדמה

פרוץ

אלהי שבראני לכבודו והסדילני מן התועים
אשר מורא אחותן ואינן בכותבים ולא זרו
נפשם לחכר ספר או מכתב כאמרם שאינם ראויים לדבר
גדול כזה. ויושבים במושב העצלות שלא ליתן פתרון
פה לדבר כנגדם ולכן גזרו אומר. לנו דומיה תהלה :
גם אנכי שמעתי פה מדבר גדולות עלי באמרו שהקרמונים
לא ידעו מה שאני פירשתי בחלק הראשון אשר בא
לדפוס בשנה שעברה ושכימים ההם לא היו החכמות
במדרגה שבימינו ושאינן להאמין שחכמי התלמוד כ"ל
דרשו בחכמות בהצטרפות כתבי. אבל דבריו אלה
אינם פ"א לשון מרמה. אולות וטפשות : ידוע הוא
לכל מבין ולכל מי שהיפיש בחכמות. כמה דברים
בחכמת הגופות. בחכמת הטבע. ובחכמת ההנרסה
ורפואה הכירו. בכל עומק חכמי התלמוד. והרב נייטו
ז"ל בעל מטה דן הפיא ראיות עצומות על זה. ואם
דבותינו במל כתביהם הגדילו על פל חכמי האומות בדקה
מן הדקה במדות שחתורה נדרשת בהן. וככל מה שהוא
מצטרף עם עומק הענין. אין להפליא אם בחכמות ג"כ
הגדילו לעשות בכתביהם. מפז יקחים. ומנופת צופים
מתוקים אמרותיהם צרופות. לעד עומדות. לא אחשוך לומר
שאינן בספריהם בפרטות היריעות חכמה א' אשר עליה
כתבו בסדר ההגיון כמו שאנו פוצאים בין חכמי העמים
לפי שתכליתם היה מדע התורניות ולהוציא דבר מדבר
מכתבי התורה ולפי קבלת הזקנים והנביאים ואנשי כנה"ג
ולעשות גדר להוראת המעשה. אבל עב"ז פיהם לא חשך
ללמד

הקדמה

ללמד לאדם דעות נאמנות בכל החכמות לפי פרטיות הדבר אשר עליו דברו לא העדיפו ולא החסירו לפי תכליתם העליזין ולפי האמת בין בלימודיות בין בהפריות בין במורכבות משתייהם ביחד . אמנם לסתום פי מדבר שקר על חכמי התלמוד באמרו שהלכו בדרך לא סלולה בהכרת החכמות . דע עוד הקורא שהחכם הגדול מנשה בן ישראל רב באמסטרדם מקהילת בני ישראל הכאיים ספורטוגאל הלך לעיר הגדולה לונרדיום עם אנשי חיל מאומתנו לדרוש משררת אינגילטירה על אחינו אשר גורשו מכל מלכות אינגילטירה בימי Eduardo הראשון וכימי Cromvele שמה חזרו ככראשונה ע"י הרב הגדול הזה מחמת דבריו בציבור לפני השררה עצמה . ומחמת כתביו היקרים . בעת ההיא החכם השלם הזה כתב איגרת לשר משרי אינגילטירה להגדיל טובות אומתנו ותורתנו ולהגין על חרע אשר דברו עליה בשנים שעברו ובימי הגרוש והצרות אשר עברו עליה בלא צדק ובלא משפט . האיגרת הזאת באה לרפום בלונרדיום הבירה בשנת 1708 לנצרים בס' א' אשר שמו הוא בלשון אינגילטירה כזה

The Pheux . Revival of scarce and valuable pieces no Where to be found but in vhe closets of ve curious ,

סוף האיגרת הזאת בלשון איטלקי הוא

Dal mio gabinetto in Londra li 10 aprile dell' anno

הקדמה

anno 5416 della creazione del mondo, e 1656
dell'era volgare

ואחר זה

Per soddisfare al vostro desiderio qui v'indico la
Nota de' Libri da me Scritti e Stampati, ovvero
già finiti e pronti a Stamparsi.

Michmat Chain. Pené Rabà: Consiliador: de
Resurrectione: de Creatione: de terminis Vites:
de fragilitate humana: Spes Israel: Orationes:
Chomasch Sive Pentateuc: Thesoro dos dinim:
Piedra pretiosa: Orationes deli Anno:

Libri pronti nel 1656. ad essere Stampati

De Culta imaginum Contra Pontifices: Sermones.
Leges Comunes Omnium Midraschim: Bibliotheca
Rabinica Hipocratis aphorism. hebraica: Flavius
aduersus ap. hebr.: Refutatio Libri Cui titulos
Preadamite: Continuatio hystoria Flavi Iosephi:
De divinitate legis Mosaicis:
De Scientia Talmudistarum in Singulis facultatibus:
De Philosophia Rabinica:

עוד בס' דברי ימי החכמות אשר שמו מאסף בשנת תקמ"ה
מצאתי דברי ימי החכם הגדול הנ"ל ר' מנשה בן
ישראל ז"ל מאת המליץ הנכבד Franco de Mendez ושם
נמצא לוח כל הספרים אשר נזכרו למעשה באיגרתו
ובניהם ס' אשר שמו ידיעת בעלי התלמוד בכל מיני
חכמות אבל נראה שער עתה לא בא לאור הדפוס
אמנם בראות אשר דרכי בספרי הוא דרך החכם הגדול

הנז'

הקדמה

תנו מלא שחוק פי על מי שפיער פיו לכלי חוק ננו
רבותינו באמרו שלא היה להם יד בחכמות לפי ידיעות
דורנו וכהנה אמת הוא ג"כ שלא בקשתי בספרי הלז
יפוי ואחות הלשון בכל ערכו אבל מי שמדבר על פי
הפילוסופיא האמיתית בחכמות אינורודף אחר יופי הדיבור
אבל הוא מעמיק בחומר הדברים וכירורם לפי האמת
ולרוב פי שמגדיל עצמו כיופי הדיבור אינו יורד ליסוד
דברי החכמות ואין לו בי אם קליפת הפרי בלי תוך :
הא לך הקודא לפי ההקדמות האלה החלק השני מספרי
פתח עינים וה' ימלא משאלות לבי בסיועו הגדול
עד תשלום המלאכה מלאכת ה' נאמנה אכיר :

פתח עינים

חלק ב'

מסקא בכל לבבך וכו' ויבן ה' אלדים את הצלע
 דב ושואל ח"א פרצוף • וח"א זנב :

שואל היה חכם כרפואה ובחכמת שניהו וע"כ אמר זנב • לפי
 שהוא יותר קל לאוכיח הכריאה הריא ועכ"ו אין האדם יכול
 להטיב בשלימות לפי טבע הדברים : ד"א ויבן אמר ר"ח וכו' מק
 האור זה רחב מלמטה וקצר מלמעלה כדי לקבל פירות אף אשה רחבה
 מלמטה וקצרה מלמעלה כדי לקבל הולד ;
 שפתים ישקרו : זה הוא אמת לפי חכמת שניהו של האחרונים •
 והגסיון התמידו שבאמת האשה היא בעלמות
 ובמקום אשר ניתן רחם יותר רחבה מהאיש כדי לקבל ולקיים הולד
 בעת שהריון • ולקבל את הלידה כמו שידוע מספרי הרפואה והגימות :

ויביאה אל האדם מלמד וכו' דתניא לא ילך אדם
 אחורי אשה בדרך וכו'

זה הוא מוסר גדול בנשים

האדם לא ילך אחרי אשה בדרך לפי סגנאי הוא הדבר ואחרי אשה
 בנהר הוא גנאי יותר לפי שמנכהת את בנדיה מפני המים :
 וזה האיש מסתכל בה : וכל אלו סגנדים הם חשובים עד מאד מפני
 שנה האדם עושה גדר לעצמו כדי שלא יבא לידו עכירה גמורה • וזה
 הוא הסיקר של הלאמר הכא אחר : ס"ר המרצה מסופר מידו לידה וכו'
 א"ר יצודר דומה לזבוב וירשב על ב' שפתחי
 חלב וכו'

היצודר נמשל במאמר הזה לזבוב לנ' טעמים • הא' שהוא כוזב הוא
 קשה עורף ובתכלית ההפעלה הוא יושב ומגין דם האדם
 והכהמות

פתח עינים

והנהמוצ ופוסה להם מלחמה גמורה וכושיפנ האדם או הכוס או השור
 ועושה כל מאמצי כחו לסנדיחו הוא בורח וכמעט רגע חוזר למקומו
 הראשון כן היזה"ר הוא קשה עורף בלב האדם : הכ שהזכוכ הוא
 מלא עינים יש לו עין כמו רשת ולפי האחרונים מחכמי הטבע ראו
 בזכוכ יותר מאלף עינים : ובעונות גם היזה"ר הוא כולו מלא עינים
 לפי סכל דבר נכרא יכול להיות פגע ליצר לב האדם : הג שהזכוכ הזכר
 יש לו כלי הניאה מכוסים וכשהוא בא עם הנקיבה זאת באה כמוד כלי הזכר
 לקבלו וכן הוא היזה"ר שנראה מתפעל passivo כשהוא באמת
 עושה Attivo ויוצא על כ' מסתחי הלב : לפי חכמת הניתוח הוא
 אמת שיש ללב כ' מסתחות סנקראים אזנים Aunios שמקבלים הדם :
 האזן היטן מקבל הדם מהורידים היורידים מהראש והא"כ ארמס
 הראשון יורד הדם לריאה ומתריאה האזן פטני מקבלו והולך לרחס
 חסני Ventricolo סיורד אח"כ בכל הנוף ע"י ההו"רטה Aorta :
 א"כ הוא אמת שהמפתחות שבלב ין שמים : הלב הוא עיקר האדם
 לפי שהדם הוא הנפש כידוע מחכמת הניתוח והרפואה והלב מקבל הדם
 שאינו שלם ופולחו בתחילה לריאה ע"י האזר הסהור סיורד בה לא פ
 בלבד מטירו הכל נוזר בו : ואחר זה הולך מחדש ללב ששולחו אח"כ
 סניב סניב בכל הנוף ונכנס מחדש ללב . א"כ אם הלב הוא עקר האדם
 ודמו מה טוב הוא ומה נעים לומר סיזרוג"כ יושב על מסתחי ואם חרנה
 הקורא להבין מפתח הלב דרך מוסר ידוע הוא שמפתחי יצר האדם הם
 פדת הכעס ומדת התאוה שקראו הפילוסופים האיטלקים Irascibile
 אחת Concupiscibile פסנית . א"כ ראוי הוא לומר גם בדרך צורת
 מוסר סיז"הר עומד על כ' מפתחות אלו :

ת"ר ב' בריות יש באדם יועצות א' לטובה וא' לרעה

אמת הוא בחכמת הניתוח שיש כ' כליות באדם סנקראים בלעז Reni
 ולפי שהם כולם מורכבי' מכלים קטני' בתכלי' הקטנות מה טוב ומה
 נעים שאם מטס כלי אכל אמת הואג"כ שחמרס נורתס וטנפס מוריס
 שלא היו נכראים בנוף כ"א להפריד מהדם המי רגלים סיורדים אח"כ
 לבים ואח"כ לאכר המסתניס לחון : א"כ איני יכול להבין שהכליות
 יועלות אלא כדרך אחד והוא זה : דע שהמי רגלים הם מחמוס הדם
 וע"ז בחכמת האלקימיה אנו רואים שכמי רגלים יש ו' או ז' עיני מלח
 שאם לא ילאו לחון הדם אינו טהור : וכוז כמעט ימים גם השוח אינו
 מוכן להבין ולעשות ענה ולהבין דבר על ישרו : וכדפואה אנו רואים
 שמי שאינו מסתין בנקל נעסס פוטס והמות נאבד וראיתי אני ג"פ שמחמת
 האבן

באנן הנפשה נכים טאינו מתיר להשתין . האדם החולה נפשה . מכולכל
נחשו והיה טעמו פסונה : א"כ הכליות שמכניס המי רגלים ומטהרים
הדם מכל דבר פסור . באמת הם שיבת עלת המוח טפל ידם נלה
עשה נכונה כלכו .

ומסתברא דטובה מיפין ורעה משמאל

אצל הקדמונים הימין שהוא יותר חזק מכן התנועה טעושה יותר
משמאל יהיה יותר טוב ומקובלים אמרו מה שאמרו על זס
הענין ודעתם רחכה פדעתנו .

ת"ר לכ מפין וכו' . הכינה היא כמו ונחט הסדרה וכנידים ולא
כלב בפיקרה : אבל דע קורא נעים שהכינה היא פעולת הסכל
שמנין דבר מתוך דבר ויורד לעמקו של הדבר וזאת הטרחה של כח השכלי
אינו אלא כסביל קורת רוח שמואל המבין בפעולתו שהיא כמו בריאה
חדשה וכוה אינו כ"א בכח סלכ שהוא מקור הטוב והרע נפשי רגוני מה
סקוראים הפילוסופים האיטלקים : Sensibile שוכ חושי א"כ הבינה
נפעלה הראשונה היא כמוה . אבל מקורו הוא כלב : וכוה בא כמין
חומר מ"ש החכם שהלג מבין : כליות יופטות כבר פרטנוהו במאמר
הקודם .

קנה מוטיא קול . מה שקוראים חכמי הנאות לרינגי Laringe
שהיא מורכב מה איברים קשים שנקראים Cartilagini קוא
דאשית בקנה שהוא מקור הקול :
וושט מכניס כל מיני מאכל : זה הוא ידוע וכרור .

ריאה טואכת כל משקין

לפי חכמי הטבע והבימות הריאה היא עושה הפועל גדול שהדם
כשנכנס בו אינו מוכן להיות דם וע"י האויר היורד לריאה נכח
לשום הטבעי שהאויר סטהור הנק' אוסיגיני הוא מחליף ע"י תנועתו
ואמו כל מיני משקין שבים וגם הקילו של המאכלים כדם טהור : א"כ
אמת הוא שהריאה טואכת כל מיני משקין ומחליפם כדם
לשון מחתך פה גומר .

אמת הוא שהלטון מחתך את הדיבור להוטיא מפיו והסס עם
הספתים גומד הדיבור ומוטיאו . חכמי הניתוח ראו ששפנך הסמי
מנגיד החמשי של המוח יורד ללחי העליון וללטון ואם תחכעת חולי פגע
דע שאותו הנגד מאכד החיות גם הלזון הוא קרוב לעיתים והוטיא הדברים
אינה באפשרי : א"כ הוא בתכלית הוודאות שהלפת מחתך
כבר .

פתח עינים

בבד כופס וכו'

מצל הפילוסופים האחרונים נ"כ הלכ הוא כועס לכל הוא ע"י המרה
שהכבד מחליק בעצמותו וע"ננק' הכעס bile מרה : ומי
ככועס biliosus זאת התכופה היא ע"י הנידים : ואמה הוא ג"כ שאחר
הכעס האדם נעשה ירוק : והמרה יולאת לחץ בחוץ הדם ופסמא וכו' וכו'
מוכנס ע"ש אחר זה מרה זורקת בו טפה ומניחה .

טחול שוחק : ראינו כתיבה א' כלשון רומי מחכס.. שלא מכני
עמיכו האמת השכנו על טחול שוחק : ולפי דעתי
הוא להודיע שהטחול לפי חכמת הטבע והלימוס אינו נעשה אלא להפין
הדם שנכנס בכבד א"כ הטחול הוא עבד הכבד : וראו ג"כ חכמי הניתוח
שהכמות אם אין להם טחול המרה של הכבד היא יותר מרס יותר
ירוקה או יותר שחורה וכוסבל חגוף נאכד כמעט ימים : א"כ אם הטחול
מתתיק המרה שהיא מקור הכעס אמת הוא שהטחול הוא מקור הפסמא
והשחוק :

זאת ועוד השחוק היא תנועת אגרווי Nervosus של הכבד הבבד
והטחול הוא תחתיו ושכנו א"כ אמת הוא שהטחול הוא כנף ביש השחוק
לפי שהוא תחת הכבד ושכנו הגדול .

קרקבן טוחן .

קורקבן הוא כמו שפי' הלמח לוד Ventrivulus Gallinorum
שהוא העסס על הבתמות טוחן המאכל .

קיבה יסכה

הקיבה הוא האלטרמכא עם כל בני מפייס כמו שפי' הקמחיו והלמח
לוד : ואע"פי שהסיכה היא בנידים וכמוח . אמת הוא שאם
הבני מפייס הם מלאים ממאכלים וממשקים . גורמים הפיכה לפי שהמוח
מוחש' מכח בנידים של הכסון .

אף נייעור : לפי שכל ידו יולא הרוח מן הריאה לחוץ ויאח' חלק
בגוף היותר מוחש' לחנועה ונראה שהוא לפולס נייעור
ומעט ריח או רוח שנכנס לאף האדם כמעט רגש נייעור

נייעור היסן או יסן הנייעור כחוק והולך לו

רצוני שאם האף אינו כמנוחה : ובתנועה גדולה . הקיבה והכסון
זה מורה שהריאה היא מתבלית הקושי לשה' האוויר וכו' הנשימה
נאכדת והעיתה ברה .

תנא פנייה יענים או חקיקה געורים מיד מת

זה הוא אמת שאם האף והקנה הם או בלא מטעה או בתכלית
הענופה האדם הוא גוסס ומת והולך לו .

תניא ר' יוסי הגלילי אומר צדיקים יציה"ט שופטו .

זה הוא כולו פילוסופי . האדם אם הוא טוב הטוב עצמו מכינו לטובות
אחרות כפתים שכאים . ואם הוא רע כולו נטתה לרעה . אם יש
לו לטובתו על מעשי האדם אם הוא טוב ידון אותם לכף זכות . והם הוא
רע ידון אותם לכף חובה : זאת ועוד אם יש לו איזה דבר לעשות הוא טוב
ואם אם יש בדבר איזה טוב או לעצמו או לאחרים ימחר עצמו לעשותו
לפי שילרו הוא טוב אתמליתו טובה ולהפך הוא בראש הדע אשר לנו כולו

חמם .

ואמר רבה לא אכרי עלמא אלף לצדיקים גמורים ולרשעים גמורים .

זה הוא אמת : לצדיקים גמורים נכרא העולם לא כלכד הע"כ לטוב
שכרן אבל גם הע"כ לפי טעונה טעה א' בהטובה ומע"ט בע"הפ
מכל חי הע"כ ולרשעים גמורים שאמרו כלכם אין אלדים והשחיתו
והתעינו בע"הו ככל מיני הענוה כמאכל ממתה וממחה ומשמים .

תניא ר"א הגדול אומר אם נאמרה בכל גפשך וכו'

זה המאמר הוא כולו פילוסופי והנסיון מוכיח שיש אדם שגופו חביב
עליו מממונו ולכורך גופו הוא מסור . ויש לך אדם שגופו חביב
עליו מגופו כמה הקמלן מעטרו שמור לרעתו .

פעשה וגזר ה כלכות ופרו

זה המאמר על ד"ש שמהם נעשו על קידום הפס , אתלמוד האמת
ברבים אינו מופלג ולא נגד דרכי האמונה . הדברי אומים כולם
על ההימנות כל דף מביא מפשט מן הכומרים שחטרו נעשים על אלוקים
ועל דלת סה"ז מאמינים פה : גאון להבליה על הדבר הזה לפי שכל
האמין אם מאמין הוא מפזמק הלג . בע"הו הספל ודענו כו' נחשב לעולם
עם נחיות הנפש והע"כ שבין לו . קץ : והלל המאמין אמתות שנחיות
הפס הוא אללו האמת נכחי כמו בהכמת הסדסה שב פעמים פ הפ
ד' : זכיה הוא הטעה של גמה אלטים שמטרו נפשים על אמונתם .
ובאמת : אם מוטלים גזרי דרכי הימים על האמות לעמים וזכות
שאלמו חיהים בחלטה או כאופן אחר על אהבת בנייהם
ואהיהם . על אהבת עירם ואומתם . מה לנו להבליה אם מאמין א' גמור

מסר

פחה עינים

אסר נפשו בחיי הפ"ה ואבדי על אהבת כוראיו וכפרט ר"ע שנכנס
בשלוס רבוני שלמד הרבה מפילוסופיא וכיזאז אכל עיקר אמונתו נשאר
כמו אילן שכל הרוחות שבעולם לא היון אותו ממקומו .

ואמר להרגך ותחם עליך וכו' ומאי צניעות וכו'
זש הוא עופר גדול לגניפו' שהוא השוכ שבתדות כמדינו וכל דיני דרך הרץ
א"ר יוסי ב"ח כל המבזה את הבגדים וכו'

זה הוא מוסר לאדם בהנהגת עניו ובהנהגת כמו שלא יהיה פזון לפי
שמדת הפורעות מביאה לידי פניות וכזה הכל נאכד .

אם ה' הסיתך בי וכו'. ויסת את דוד בהם לאמר לך
מנה את יש וכיון דמנינהו לא שקר מנייהו כופר וכו'

בהשקפה ראשונה נראה זה לפי הפילוסופיא האמיתית בענין
מנין האנשים : נשים : וטף . מה הוא הטעם
סהתורה לא התירה למנות העם : ואם התורה פ"י הכרח לא התירה אלא
פ"י הכופר אכל פי סוורד לפי השכל לעומק הדברים רואה בתכלית
הבריות כמה ראויים הם הטעמים על האיסור כזה : כהחלת כל המלך
והשר שמונה העם . הוא מתגלה ונסות ארום כנסם כלכו כראותו בהשכח
גודק כחוכה פתדיו . משרתיו ועמו ככלל . שנית אם הוא רודף כלכו
אחר המלחמה ידוע הוא שבנין אוכלוסיו ואנשי מלחמה נורר אחריה וזה
הוא נזק גדול לעמו כפרט ולאדם אשר על הארץ ככלל : זאת ועוד כשטר
ה' מונה עמו הוא יחזיק באנשי האנשים הם כמו גדיים ואין
שמונה אותם הרועה לראות כלל עדרו וכזה מתגלה כלכו ואומר אעלה על
צמתי עב אדמה לפליון ואח"ז ברגש נאכד סכלו ומסבטל בדברים
פאסי" תיכקות של בית רבן יודעים בהם זדכרי הימים של המלכים והשרים
וגם ביעיבו ראינו שהנסות הרוח כמלך וכשר הלכה עבא אותו לידי שגגות
ואנשים כלם כנגד השכל ושאין להם כפרה ! ואחרון אחרון שמי שמונה
האנשים מורה שאין לו כלכו אלא כלל העם ולא הפרט האנושי ומי שאינו
קבחין בין אדם לאדם שיש בינם לפעמים הפרט לאין תכלית : אינו
יכול להיות בכל דרכיו משכיל כמלכנו מפני שטובו אינו אלא ליתן שכר
לכל אדם לפי זכותו או כמעטיו או כשכלו או כמדומין ומי שמונה . הכלל
ואינו מכיר הפרט אינו אלא מלך עממי הדעת לרעתו . ולרעת מדינתו :

משנה כל חותמי ברכות וכו' התקינו שיהו
אומרים מן העולם ועד העולם
המשמש

הפשוט של המאמר הוא מוסרי. במקדש הראשון לא היו אומרים בברכות אלא ברוך אלדי ישראל עד העולם אבל מסקלקלו המיכן ואמרו אין עה"כ ואין עולם אלא הוה. התקינו פורא וסיפתו סיחיד אומרים מן העולם עד העולם לומר ששתי עולמות יש. ולהוציא מלב הכופרים בעולם הנשמות וכתחיית המתים.

התקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם

השאלת שלום בשם הקב"ה הגם זה הוא מוסרי: השאלת שלום בינינו הוא כולו חנינות ואינו אלא בדרך סקר בין אדם לאדם. ונמקום שאלת שלום וברכה אין אנו מוצאים כ"א דברים רקים וסקר נמור סא' אומר עכד ככנע והאחר ביוצא כאלו הדברים כמקום ברכה ושלום שמקור הלב: ומעני שהאדם אינו מכיר מה הוא טובו ושלמו ולפעמים הוא חושב לרע מה שהוא טוב ולהפך הוא חושב טוב מה שהוא רע ואין לנו מדת הטוב והרע וגם פעם אחר פעם האדם נותן שלום כפה ואינו מתקור אלא ע"ז תקנו רבותינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם הקב"ה שהוא כותן לבנות וכליות ויודע מה חושב המכרך על המכורך. וזוהי השאלה בשם הוא מורה עליו לעד הקפ"ה על נקיות לבו. והוא ג"כ עכיר מה הוא הטוב הפרטי של האדם המכורך אם הוא טוב או רע הפקת רצונו או שלילתו:

הפרו תורתך מה טעם משום עת לעשות לה

זה עיקר גדול בפילוסופיא האמתית: כל הדמות שבעולם לתכלית הדת עצמה ישרנע שראוי הוא להפר אותה מעיקרה לפי זמנה ולפי מקומה: יש לאדם כמה הנטרפויות עם כמה דברים סא' א שהדמות כולן כשורם וענף תוכלנה להכירן ולגדרן בדרך נאות. ע"ז נא' עת לעשות ל"ה הפרו תורתך פעמים שמכטלין ד"ת לתכלית התורה עצמה ולעבודת הכורא: וכן מלינו אליהו בהר הכרמל שהקריב בכמה נשפת אישור הכמות משום דהיה עת לעשות סייג וגדר בישראל לשמו של הקב"ה ולכבודו האין סוף:

תניא הלל הזקן אומר בשעה שמכנסים פזר: ואם

ראית דור שהתורה חביבה וכו'

לפי פסטי המאמר נראה שרצה ללמד ע"פ השכל והאמת והכרה הטוב המדיני שאם חכמי הדור אין מרכיבים תורה לתלמידים פזר אותה לשנותם וללמדם וכמ"ס במקום שאין אנשים הפתלל להיות יש ונאמת יש הרבה אבנים שאם חכמים גדולים לפגמן ואינם ראויים.

יפתח עינים

באויים ללמד לאחרים ואינם יודעים ידרך הלימוד ללמד. על זה אמר
 חכמים בטעם שאתה רואה שאין עומד ראוי והגון לנפרי האומה יסתדל
 ולמד ללמד לאחרים: אבל הלשון בעצמו על הלל מלמד עוד לאדם
 דעת בענין הפרקמטיא בטעם שמכנסים אחרים ומייקרום הממוין
 הוא עת הראוי למכור להם. מפני שבהרכות הכניסה היול בא כמחרה
 ולהפך הוא שבעטה שהמוכרים רבים. הוא עת לקנות לפי שהוא דבר
 קל טח"ו היוקר בא. וע"ו אמר דרקפרא וילת קפיז קנה מינה. רבני
 אס רחית פרקמטיא בול קפוז יקנה תפנה שסופס להתייקר.

באתר דלית גבר תמן הוי גבר

בומר של ענוה שלא יורה אדם הלכה בפני רבו וכלכר במקום שאין
 אנשים ראוי להסתדל להיותו: ע"ו אמר החכם באתר דלית
 גבר תמן סוי גבר ולא יומר. ואם באת במקום תלמיד חכם ואינך גדול
 ממנו אל תטול עטרה לדרוס במקומו.

דרש בר קפרא איזו היא פ' קטנה וכו'

ראה גם' ככל דרכך דעהו והוא יישר ארחותיך ההפך שיש
 בלשונינו הקודם בין דרך לאורח. דרך הוא הדרך גדול
 שהלכים בו העוברים ושבים כולם למאות ולאלפים ביום לארצה
 לדפכז מל' דורך גת סדורכים בו כמה רגלים בדרכם בה; אמת
 היא דרך צר שאינו כללי אבל פרטי והוא קטון בהשטרפו עם הדרך.
 ע"ו אמר הפ' שהאדם בעה שהוא אדם אינו יכול לידע ולעבוד כראוי
 לאלוה דרך כללי. אבל הפרטים נקטנם אינו הגון לנהגם כלם אס אין
 לו סיפס סאלדי לישר ארחותיו. ולזה כיון רכספי באמרו הפ' לדבר
 שכירה דלנוי סאפי בהטפתיו יכול האדם להיות לו כוונה לא כ"כ כלגלחי
 ונפרט אס כל דרכיו תכליתם לכו"ת:

דרש בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה

כמה מוסרים וכמה טילוסופיא חמתית ים בפאמר הקצר הזה א'
 המוסר של האב שפייב ללמד את בנו אומנות לפי טבחה הוא
 צפוח אס ים לבריות: להרויה בטרפו. לאפול ולשהות וללבוש עלמו
 וכו' ונסתחו לפיכודו ית' ולטובת עמקו בלא דאגת הסחורה וכלת לער
 חלטי יספ ומדקרות וכלת דאגת הלימוד אס הוא רוצה להכניס בדתי
 לטובת נרפיה ויולא: כ שהאומנות תהיה נקיה וכחמת הנקיות היל
 מזרנה

מדרגה לאדם לעלות כרומי מעלות האנושיות . ג' שתהיה האומנות
 קלה לפי טבוח כמעט ימים הוא לופדו כנקל הוא הולך להרוח לחמו
 ולס בני משפחתו : ד' שהראשונה שבאומנות היא לדעת ר' יהודה
 מחטף דמלמדתה שהיא עבודה הקרקעות . מלאכת הקדשנים קודם
 מתן תורה ואחריו וגם מלאכה חשובה בין המזריים וזונים ורומיים
 כמו קידוש מספריהם . ובאמת מה לו לאדם לפדות אחר מלאכות
 אחרות ויתעבל בא' שהיא עיקר האדם לאכול לחם ולשכופ עממו ואשתו
 ונני עמו ולמה לא יסרה לחפור מפירות עשיות סודות כמלא מפנה .
 ושאר לרטי השדות וכרמים לאכול מלחמם ולשכופ מטונם ולהביא תחת
 קורות טתו הדגן והתירוש והיצהר לחיותו ולבריאותו :

**ח"ד הרואה אוכלוסים ישראל אומר ברוך חכם
 הרזים לפי שאין דעתם וכו'**

המאמר הוה הוא כולו פילוסופי לפי חכמי הטבע : אין אדם א'
 דומה לחכירו לפי שכנין עממותו ואיכרי הראשון אינו טוח
 לפני וגם חנוכו כל ימיו וכמעטו אינו טוח בכל לדיו בין אדם
 לאדם ועין לפי שאין פרנסי האדם דומות זו לזו גם דעתם אינם דומות
 לפי שחומר הנגף בכללו עביא הנידים והטוח להצת פעול . תחמם ובוה
 דעת הא' אינו דומה לחכירו . ולהסך הדעת והטוח פועל על שאר
 איברים . ולכן איברי הא' אינם פויס . לאיכרי השני ופרנפס משתנה :
 ונימינו חכמת הפרנפץ לפי הסכמים לוואטר *Lavater e gallo*
 היא כולה מיוסדת על חכמת הגוף וחכמת המדות כנת א' וכמעט הוא
 מ"ט החכם של המלמד מסומך דמות ספרקוף לדמות הדעת :
 ראה ישכנן אמיתות דברי מדבר הוה . בן זומא אחר זה בא
 בפילוסופיא אמיתית ללמוד מה שהוא בכר ידוע שכרכות העם
 ומספר בני אדם במדינות רבה טוכת מלאכת הקרקעות והאומניות
 נוין לטוב האדם . לפי שאדם א' לבדו לא היה אפשר לו לעשות כל
 הסדמות וכל היגשות לחרום ולקטור כדי להביא לחמו . ועוד לגזוז ללכך
 וכו' כדי לעבול כנגד ללכוש אם לא ע"י המדיניות והאומניות שרכו
 כרכות האדם לטוכתו הכללי והפרטי .

**והאיש בימי זכר אמר עולא אין אוכלוסא בבבל
 תנא אין אוכלוסא פחותה מס' רבוא**

בבב הוא ידוע שאנל רכותינו הרבוא אינו אלף מי' אלפים : א"כ
 האוכלוסא היא ו' מאות אלף כמו שהיו היוזאי מזרים . ואין לאפליא
 אס

פתח עינים

אם בזמן ההוא כתי' אומתנו היתה עולה לזה המספר . גם היום
בתחלת כל דבר היהודים כלם שאנו מזירים כדור הניכר אללנו אינם
כ"א בני יהודה ובנימין וחצי שבט מנשה מלבד איזה כהנים ולויים משבט
הלוי . ואם אנו עושים החשבון של 'הי' שבטים שהם מעפר להר
קוקסו Caucasus כמו שנראה מדברי הימים של האחרונים ;
חשבון האומה בכללה הוא עולה לסך יותר גדול מס' רבוא : זאת
ועוד איין להפלא אם בזה הענין יש הפרש בין מספר שקדמון ומספר
אחרון של אומתנו שגם ברומיי' ד"מ היו מולאים סב' מאות ות' מאות
שנה אחר כנין פיר רומי הקדמון היו בסביבותיו ז' ות' מאות
אלפים נושאי כלי שלחמה ויוצאי כנף . בזמן הזה אינו י' ממאה
באותו מספר הקדמון : מספר בני האדם בעיר א' או במדינה א' יש
לואנטרפות גדול עם האומניות . עם החכמות : עם עבודת הארץ
והשדות . עם המלחמה או בשלום ובפרט גדול עם מין הפררה אם הוא
מלך א' : או שררה או העם שמולכים וכיוצא בזה ומפני כך אין לשפליא
בהשתנות הדברים האלו . וגם מספר היושבים . מתגדל או מתקטן

ת"ר הרואה מלכי ישראל אומר ברוך שחלק וכו'

הגדולה היא לעם סגולה שגמון לו תורתו וארץ קדשו וע"כ למלכי
ולחכמי ישראל אומר שחלק . רצוני שנתן הבורא לו חלק
כגדולה וכחכמה : מה שאינו כן במלכי ולחכמי האומות שאינם בהם
אלא דרך מתנה ולא דרך חלוקה .

לעולם ישתדל אדם וכו'

זה הוא מוסר לעם ולמשרתי המלך שיהיה להם מורא מלכות . ולא
בלבד המורא אלא גם האהבה בלבם למלך ולשררה ולזה חייבים
הם לכבדם ולהשתדל לנאת לקראתם . ולא בלבד לקראת מלכי ישראל
אבל גם לקראת מלכי א"י ובפרט אם אנו חיים תחת משלתם שבמדינתם
הוא בעירם :

רב ששת סגי גהור הוה

ג"ז הוא מוסר גדול שכבוד המלך בין העם הוא לכבדו כעין מלכות
של מעלה רצוני לא כשחוק ולא כדברים בטלים . אלא כדממה
דקה . ובמ"ם שלמה כי האלדים בטמים והתה על הארץ ע"כ יהיו
דכריק עם סים כן בפמליא שלמטה כבוד המלך הוא בראותו בכניעת
הגוף ובשפלות לב . וכדברים מעטים ובלא הרמת קול וכיוצא דברים
כולם שהם ככלל הכהמיות גסות הנפש . ולא מגדולתה ולא לטובתה .

י שילא גגדיה להווא וכו' בריך רחמנא דיהב
מלכותא דארעא וכו'

זה המעשה נתן לנו יד למוסר גדול וזה סנס כימים ההם פיה בלב
היהודים נאמנות ועבודת אמתית למלכות והיו מכבדים אוחו כראוי
לעבד נכנש ונאמן והיו נותנים תודה לאל שנמן כתר מלכות לאדם על
הארץ כעין מלכות של מעלה ונתן להם לשון ובלב השררה הדין כמוק
עם רחמים על הפושע נגד הדת: ושהמלכות בעלמנו נתן פרס ליהודים
על הכבוד שהיו עושים למלך ונתן להם רשות ולדייניהם לידון הפושע
לפי מה שהיו רואים לפי דתם.

איל רשע ולאו חמרי איקרו דבתיב אשר בשר
חמורים בשרם וכו' חזייה דהוה קאזיל למימר להו
דקרינהו חמרי :

באמת פנראה נגד האמת ונגד השכל תס נגד המוסר והמדינות
לקרות חמור מי שאינו מאומתנו. והגוי בכלל ולדמותו
לכמה: אלו רואים בשארית האומות כמה חכמים מחוכמים ככל בחכמות
ופיש להם מוסר וההבנת רע גם עם מי אשר בשם ישראל יבונה. ולמה
לו לזה החכם לדמות הגוים של המעשה לחמור הכר? ומה לו לזה החכם
לדבר קוץ נגד ר"ע פילוסוף גדול שנכנס לפרדס ונכנס בשלום ונח
לשלוש שאלמר במם סנהדרין חסידו א"ה יש להם חלק לעה"כ. ובאמת
שאלם יש לחסידיהם חלק לעה"כ אינם בהמות ובשר חמורים? אין לנו
לחטיב על זאת כ"א שהחכם דבר זרה כזאת במעשה פרטי כדי להגיל
פגמו נגד מלכותו. וכפרט שהדיבור היה על אשת זנונים כי תמאס:
ואפשר נ"כ שהחכם דבר ע"פ חכמי האמת שראו חילוק גדול בין
הקניות נשמות ישראל החובות מתחת כסא הכבוד ובין נשמות שאר
האומות שביאת מלך הלפון וכו' והמנין יבין

דכל לראש א"ר חנן בר אבא אפי' ריש גרנותא
מן שמיא וכו'

זאת. הוא הקדמה מזסרית להורות שההשגחה היא לא בלבד כללית
אבל פרטית ובאמת אדון הכל הוא יודע הכל לא על דרך חלק
אבל על דרך כלל: ואם בכל בכללים כל הפרטים. אין האדם יכול
להאמין בהשגחה כללית ולא פרטית. אמונה מנוגדת מן ההזיה בעלמה
ותן השכל. ע"ו אמר החכם הפילוסוף הזה שאפי' העפונה על אותם
החופרים

פתח עינים

האופיים חפירות למלאכתם מים כדי להשקות בהן השדות הוא בהשגחתו
ית' לפי שאפי' השכל שבפוליס אס הוא ראש באינה דבר הוא מיד המתנסח
לכל לראש שיחא הנורא ית' המכניח על כל וראה שהאדון הכל הוא
הראש שבראשית ומשפת הכריאה עד היום הזה בורה מיום ליום בהשגחתו
ולזה כל ראש שבפוליס השכל הזה כמו שלטת הוא מרובק בראש הראשון
בכרת העולם יש מאין ונוכח בהשגחתו.

תניא ר' אומר לעולם אל ירבה אדם רעים ובו

זה הוא מוסר להכלמת המעפחות שברכות הרעים כמך ביתו של אדם
מביא קטטות בינו ובין משפחתו וכמ"ס הכתוב איש רעים להתרועע
ונאמת הרעים שלא לצורך כסית האדם מביאים לידי קנאה ולבסוף ליד
טנאה כידוע כן הוא בענין האפטרופוס כמך הכיף לפי שזה המכניס
ומזיח נכפי כע"כ במינים ליום נכסה אדון וכוה מקלקל הסורה והשלוס :

תניא ר' אומר למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת

סוטה ובו

בספר גדול ופלה אמתה מלת הכותב ספינס ירו מאיננילסירה
Spencro על רומי על הדמות ומדות של יהודים
מלאתו שבין המצריים והקדמונים בין הכנענים היה אללס אלוד ה' שהם
מכבדים אותו כנזירות היין למצוא חן בעיני אלוד הסקר שהוא שהיו
עושים בו כדי שהאשה לא תהיה נואפת תחת כפלה : ראה שזה האתבעין
מאמר החכם הזה : אבל ראה בשכלך שגם לפי העוסר מי שארבע השלוס
בין איש לאשתו ושלא תהיה קנאה ומררות ביניהם פהם האמתשים
לקלקל הסוטה הוא לפי השכל להזיר עליו מן היין מפני שיהיה הוא
סוגות יין ומיחם יקח לב ומביא האיש והאשה לידי כואף.

אמר חזקיה וכו' שכל שישלו תרומות ומעשרות

ואינו גותנן

בראה בהקפה ראשונה סב' הדברים האלו אין להם בטבע הכסופות

שמי טים לו תרומות ומעשרות ואינו נותן לכהן סוף כלך
לבן ע"י אשתו שמביא אותו לידי קנאה אבל באמת יש להם הכסופות
עב' פנים : הפן הא' שמי שאינו ירא שמים ואינו מכבד בראיו ראש התומה
כמו הכסנים נותן שתחון מה לאשה שתראה האיש וכן תפסה שלא לכבד
בעלה שהוא ראש המשפחה והם נאבד הכבוד נאבדת האהבה וכאש לידי
זואוף הפן הב' מלך הנפל שאם אינו נותן התרומות ומתנות כהונה

וגוול

פתח עינים

וגו' למזבח הו' אכסכת הקמנות ומי שהוא קמלן נותן יד לאשתו לקבל
מחנות האדם אחר להתקטט עמה כראוי לה וכו' האשה שמקבלת
מחנות באה בנקל לידי נואף : לידי קנאה ולידי קלקול הסוגיה :

**א"ר הונא כל המשחף ש"ש בצערו כופלין לו
פרנסתו וכו'**

מי שהוא בצער ואין לו כסחון : הוא מאכזר סכלו ורוחו' וכו' בנקל'
לידי עניות וכנגד זה מי שמתוך הצער מנרד על הרעה כמו
שמנרד על הטובה ומשחף ש"ס לבטוח כו' סכסיועו ולא מאשילק לאורה
רוח א"ס וכלכל מחלבו ויכוא בינים בגיג ובכרכת ה' להתעסר מדס'
ופנסתו תעוסף ככפורה לפי שהעניות מביאה האדם ע"י ההכרח ליגיעה
ועל ידה יבוא למי עוסר .

**א"ר טוביא א"ר וכו' כל המרפה עצמו מד"ת אין
בר כח לעמוד ביום צרה :**

אם באה צרה לעם הארץ ולכסיל אין לו סכל להכיר הכלי העולם כמה
הס טוים וכאבוד נכסיו או אם יש לו איזה צרה ממין אחר רופו
מסחומס ואין בו כח לעמוד אכל מי שאינו מרפה עצמו מד"ת והוא חכם
ונכון החכמה תחיה את בעליה בתוך ים פירות ומולא שלמו בתלמודו
ומכמתו וע"ז אמר שמואל אפי' מזה א' כלו' לא בלבד החכמה : אכל
גם סירת טמים והעסק אפי' במזבח א' די לאדם ליתן לו כח לעמוד
ביום צרמו . ושסמר בטחוונו לא יסיה סגור .

**א"ר ספרא ר' אבהו הוה משתעי וכו' היה מעבד
שנים וקובע חדישים בח"ל :**

הגדר . שהיו עוסקים הקדמונים שלא היו מתירים לשכר שנים ולקבוע
חדשים בת"ל אלא בארץ יהודה הוא מש"ס דכתי' לטענו מדרשו
כל דריסות טאמה דורס לא יהיו אלא כסכלוסל שקוס וזה היה מחכמה
לכנול כבוד שקוס הסנדרי' ופרנות סכנות מרבה גדולת החכמים
והדינים שהיו עשנים בו כמו בימנבג שכפיר סמלוכה בלבד ראוים הם
הדברים שאינם בעיירות אחרות וכו' כבוד המלכות הולך מעלה מעלה
וכנגד זס קנא סגיירא קמלונות וועטכס ירד מטה מטה .

**ת"ר כשנבנסו לחדם ציבנה וכו' עבשיו יאמהו
הרב בכעם ותלקיד בכעם וכו'**

זה

אח הוא מוסר הנרול שהקורה יש לה יסוד על הקב"ה שכותנה ועל הכניא שהוא מלמדה ומפורה. ומה לו לתורה ולכותנה הם אין כניא ללמדה לעם?

ועוד פתח ר"י וכו' וכי הומו היום וכו' הלא ללמדך סחיכה תורה על לומדיה כיום שנתנה מהר סיני לפי שמי שבאמת לומד התורה ומכין דבר מתוך דבר בכל יום ויום מחדד שכלולהבין חדשות או בפשטן של דברים או בדרשותיהם או בסודיהם. או כרמוס וכו' נראית חדשה כיום שניתנה מהר סיני :

הסכת עשו כתות כתות וכר שאין התורה נקנית אלא בחזרה :

גם זה הוא דבר מפורסם לפי פילוסופיא. מי שלמד כד בכד הם עלה בדעתם שנגה אין לו ממי יוכל ללמוד להסירם. ואם אינו מבין ממי יוכל ללמוד מה שלא עלה על דעתו אם אינו לומד בחזרה. ע"ז בא הח"כ ולא עוד אלא שמתפשין ולא עוד אלא שחוטאין לפי שכל מלמד אין לומד ואם הוא לומד אינו יודע כראוי ומאד עשמו לדעת והוא באמת חוטא: חוטא בשכל (מל ואני וכני שלמה חטאים) ונעסה טעם: חוטא בלב ולפי המוסר שמאכזר וענו ותלמודו ואם אינו לומד כראוי הוא חוטא ומכניא עלמו לידי חטאים אחרים.

ד"א הסכת ושמע וכו' כתתו עצמכם. שאין ר"ת מתקיימין אלא בכי שכמית עצמו עליה וכו'

זאת היא פילוסופיא אמתיה: קמית עצמו הוא ד"מ ומליצה חבל הסוד הוא שמי שמענג נופו אינו יוכל ללמד כראוי לפי שהלימוד הוא בשכל ונפש. האדם בשלך הרוחני והרוחני אינו מתעלה להשכל בתוך הענג ושקט הנוף והנסיין מוכיח שהיותר רוחני כיו בני האדם הוא עמוג בני מרה הרקוקה שאוהבים להתכתדות ושוגאים תחברה התעודית שהניחה האדם לכל מיני שחוק ושפחה.

ד"א הסכת הם ואח"כ פתח דאמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה ואח"כ יהגה

מי פרוה לעלות מפלה מפלה פלימוד ולהיות מעיין ומפלפל בתחלה כדרך לו ללמוד פשט הדברים שהוא קל ואח"כ עולה לחמור שהיא העיין. ובאמת קצרון של הדברים הפשוטים מבין להשכל ולהבין דבר מתוך דבר ולחדד קבחי והשכל ע"ז חמר שלמה חמור לחכמה אחותי את שהוא

סמאל זכרון דברים הפסוטים שהוא דבר נקל. אבל מודע לבינה תקרא
שהמדע האמתי הוא הכין דבר והוא היותר חמור והיותר קשה.

**במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שמקיא
חלב שינק משדי אמו עליו וכו'**

החלב בחכמת הנפשות נרכב מנ' חלקים חלק הנקרא שהיא
הגבינה. חלק המים שנק' בלעזו Siero וחלק השמן שהוא
החמאה. וזה הוא עליון על כלם.

גם בלימוד היותר מסביל צריך שלא להטריח הסכל והזכרון בצברים
קלים שאינם מועילים ואינם שוים לבלות ועל זה גם אם הוא קורא
נשפרים דברים שאינם מועילים לזכרון צריך להקיאם כדי להתחיל הסכל
והזכרון בדברים היותר שוים כמו החמאה בחלקי החלב.

**ומיץ אף יוציא דם כל מי שכוועם עליו רבו פעם
ראשונה וכו'**

הסבלנות היא עדה גדולה לתלמיד כדי שילמוד ויהנה כראוי לפי
שמי שאינו הולך לאט אינו לומד אלא חיטונות
הדברים ולא הפנימיות. ועל כיוצא בזה הוא מכנים בנז"ל ע"כ לפי
הפילוסופיה הוא טבעל מדת הסבלנות שכונעם עליו רבו פעם ראשונה
ושותק. וזכה להבחין בין דם טמא לדם טהור שהוא דבר לא כ"כ קשה
אבל מי מסובל ב' כעסים שכונעם עליו רבו פעם ראשונה ופניה ושותק
זוכה להבחין בין ד"מ לד"כ שהם דברים עמוקים וכמ"ס ר' ישמעאל
הרובה להתחכם יפסוק בדיני ממונות ואמת הוא שאין לך מקצוע נחודה
יותר מהן שהן כמעין נוכע לפי שיסוד הדיני ממונות הוא התורה
עלמה ושכל האדם הוא בורא הדת ולזה הם כמעין נוכע ומביאים הברת
האמת בשלשלת אמתית לפי שיסוד דיני מעינות הוא נכרא משכל האדם
עצמו לא כמו חכמת הנפשות בחופך הטבע מכוסה לעולם ככל חלקיו
כשיני האדם ושכלו.

כל המנבל עצמו על ד"ת סופו להתנשא

בעונות הרבים גם בימינו יש נערים ואנשי טא שמלעינים על
ד"ת ומי שלומד. על זה הוא זהב ופנינים שמוסר הזה
צריך ללמד התורה לנכל עצמו והע"פ שחבריו מלעינים עליו צריך
לסמוס פני ולעבור על מדותיו ולא להשיב למי שכוועו על תלמודו.

**פתח ר' נחמיה בכבוד אכסניא וכו'
בימים**

פּוּחַ עֵינַיִם

צִיטִּים הקדמונים התנאים והאמוראים היו הולכים ממקום למקום
 מא"י לכבל ומכבל לא"י ללמד ולרבות תורה וזהו להם הכרח
 בדרך לאכול ולשתות ולקבל האופעיא כמו הגר אלל המושב וע"ז
 הגילו לדבר בכבוד אכסגיא . כ"ט ר"נ שהיה עני כע"ט כס' הדורות
 היה תלמיד ר"ע שהיה מכבד פסירים כידוע ובאמת ההבטת אורחים
 ללמד סגורה וליודעי דת הוא דבר גדולי לחך המשפחה והבנים בכבוד
 התורה וללומדיה כדי שלא להביאם לידי בזיון כמו האכיון שמקבל
 פרוטה ולאס לאכול לשם נדקה ידוע הוא שחכמת המסכן בזוים : ואם
 אין קמה אין תורה ואם נאכד כבוד התורה . נאכדת גדולת התורה והדת .
 מפני שהדת ככתובים ובספריים בלבד היא קרוב למיתתה וחיי התורה
 היא כפי החכמים ותלמי העם . וע"כ צריך לכבדם ולמשוב מארח ת"ח
 גדול מעובד אדום הבטי שנמארח ארון האלדים בנימו .

א"ר אבין הלוי כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו וכו'

דכל זמן ועת לכל חסן תחת השמים ומי שהשעה משחקת לו ורולה
 לדחוק הדברים והמזל יותר מהראוי ואין לו תבונה לילך בדרכיו
 לפי הזמן ולפי המקרה ואינו מבין שמי שמרולה יותר מהלכני רולה
 לרדוף אחר הפררה טררה ברחק שמו . ובימינו ראינו
 גם בימים הקדמונים מדברי הימים ידיעה נאמנה כשה מלכים ואנשי
 כבא אכדו כל גדולתם ברנע א' לפי שיחקו את ה' ופיה מפני גסות הדוח
 שהיה כלבם . שמביא האדם לידי סבלות ואינו מרגיש זאינו מצין סכנתו
 המלחמות וכיוצא וע"כ ברנע א' אכדו כל קניכם שטרחו לפמה שנים ע"ז
 תחלואתם ואמתה .

סיני ועוקר הרים איזה מהם קודם שלחו להו סיני קודם

ג"ז מוסר גדול סלהורות לפס אינו צריך שהמורה יהיה עוקר הרים
 כמו רפה בר נחמני שהיה מיוחד בעלפול כי מה לו לעם ומ"ס צריך
 ללמוד לחדד שכלו בעלפולים אם אינו פסט הדברים . ע"כ שלחו מא"י
 המטובה שיותר גדול הוא דב' אס' מדב' להיות דאש יפיבה לפי שהיה
 סיני רבזני שהיה בקי בכרייתות הרבה ונמשניות סדורות בפיו כנתינתם
 מהר סיני והוא שקבץ היה לו ללמד העם בחכמות הריוח ובאמת גם
 בכל החכמות במחלה צריך להיות מכיר ובקי בקבוצ המלות והדברים
 ואחרי כן יכול להבין ולשפול ולהויתא דבר מדבר : האדם אינו בורא
 חדשות

חדשית כשכלו אם אינו יודע כראוי הדברים הפשוטים והשנונית : ראה
 עוד שמי שהוא מחדד כשכלו הוא הפילוסוף האמתי וזה הוא מק שמכיר
 האדם בקטנותו וכשהוא קרוב לחכמה . החכמה החוקה מענו וע"ז הוא
 בתכלית הענוה ואינו מניס גרוחו ולכן רבה עקוה מקלסל גדול היה
 עניו וספל רוח ולא כהג שום כל טרפה וכשהיה צריך להקיץ דם היה הולך
 לבית הרופא ולא היה סוגח לבוא אליו :

וא"ר אבין הלוי כל הנהגה מסעודה שת"ח שריו
 בתוכה באילו נהגה מזוי חשכניה

ודוע הוא כנסיון שהאכילה ובפרט כסעודת מרעים היא הנזה וקורת
 רוח האדם . ומחמת הטעם אנו וודעים שכלל האכילה וסעודה
 ה"א לחיות לפי טכניך למקן חמיד מה שמקלקל החיות קלמה בהטעם
 ובחלף הדם ובאגודת כמה דברים שמוציא מענו האדם צניעותו
 ובחלמודו . וכבר רמז שלמה בחכמתו כל עמל אדם לפסו עכ"ן . אם
 האכילה וסמיה אינס בתכלית המדה לפי טרך הנוף ואינה בלכד למנוע
 געט האדם אבל הוא ממלא כטנו וותר מהדאוו והולך אחרו קיון עד
 השכרות : אין לגעש קורת רוח ומחלים כמו ומביא עלמו לידי סוגלים
 גדולים : ע"כ אמרו חכמים שאם האדם נהג מסעודתו עם קצרת ת"ח
 שהם בעלי מדות טובות ואובלים פל שלמנס כמו על שלחן ה' ביראם ה'
 ובכרות הנהנין כראוי לכל דבר ודבר השלחן בפעם הזאת דומה למנוח
 והאכילה לקרנן לפי שנהנה הקוף ע"י נדו והנפס החיונית שהיא בדם
 האדם וכזה נהנה כמו שנהנה מזוי השכינה :

א"ר אבין הלוי הגעטף מחבירו אל יאמר לו לך
 בשלום אלא לך לשלום הגפטר מן המת וכו'

מ' שאומר לך בטוב מדבר בשלום טבבר היה לו לשעבר וכומן שהוא :
 ושאומר לך לשלום מדבר למה שפחיד להיות : א"כ הנקטר מן החי
 יאמר לו לך לשלום לפי שיש לו לחיות עוד וצריך להוסיף טובה על ט כחו
 ולהפך המת אין לו להוסיף וע"כ אין לומר לו אלא לך בשלום .

אמר ר"ל היוצא מבה"כ ונכנס לבה"מ וכו'

בדי' להקביל האדם פני השכינה לפי זכותו צריך להיות גדול כמעט
 ובחלמוד : ע"כ צריך סיהו כבת א' המעסה בבה"כ והסקמוד בב"ה

א"ר חייא בר אשי אסר רב ת"ח אין להם מנהגה

פתח עינים לא בעה"ז ולא בעה"ב

בעה"ז אין להם מנוחה בשכלם לפי שינסכים וספספלים על תלמודם ואין להם מנוחה כרוחם לפי שדואגים על מעשיהם ומפקדים תמיד דינו של הקב"ה ית' וכפ"ה אין להם מנוחה לפי שנשמתם יושבת וחוקרת בגדולתו ית' ובמ"ם נדוקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנון מזיו הסכינה אבל לפי הנאמן אין להם עבודה לפי שעולים ממדריגה למדרגה מרנע לרנע כמו המשכיל בעה"ז שהולך ועולה בשכלו מדבר השטוט לסתום ומהסתום ליותר סתום וכן הוא בכל החכמות

א"ל חנינא ת"ח מרבים שרום בעולם וכו'

היה בין הפילוסופים אחרונים שדברו גדולות נגד חכמה והמדע וסיותר טוב היה לארץ וליושביה אלא היה חכמה לפגם אבל היה פאדס בסכלות פמו עם הארץ זה הוא שואדכר כוז ואם אין חכמה אין תנוכה ואם אין תנוכה אין שלום ועל זה אמר שלמה גם בלא דעת נפש לא טוב וכזה אמר החכם ת"ח מרבים שלום בעולם : זאת ועוד מי שאוהב החכמה אינו אוהב להיות מאכטי מלחמה והנסיון מופת שהחכם הוארך לבב ואוהב ההתבודדות : ונגד זה הוא מי שחוצר מתניו בהעפלה לילך למחלס : טוב ה"כ דבר החכם היה שהת"ח מרבים שלום בעולם לפי שכרבות פת"ח הנטי העלחמה מתמעטים

שבת פ"א

רבא בר רב הונא רמי פוזמיקי וכו'

מוסר גדול הוא זה : כשעת המפלה צריך האדם לכבד עצמו כלנטויו כדי לזכור גדולת האדון שמדבר עמו מלך המלכים הקס"ה אבל בזמן ההוא בעלמו צריך לזכור קטנות המתפלל ולזה יש לו להכניס את רוחו שלא יראה כחסוב וכאותו החכם שהיה מסליך אדרתו מפניו יחונק ידיו באלכעמותיו באדם המלטער מאימת רבו • עוד מוסר ב' בזמן צרה צריך לצער את עצמו כנגדים לא חסוכים לדאג עם הכבוד שכל צרתם לו צר • וכשעת שמחה וחדוה להסך לפי הטעה וכדי לשמח עצמו עם הכבוד וכשעת חדותו מהיה לו • וכן במאמר רבה חזיית וכו' יש עוד מוסר ג' יותר עיקרי : התפלה אינו אלא לורך טעה לאדם להתפלל על פמונות • על השלום • ועל הרפואה • והת"ת הוא פתח למחול להבין ולהשכיל גדולת האדון וכחינת ברוחיו • וע"כ אין להאדפ להאריך

פתח עינים

להאריך כתפלתו · וירויח הזמן ללמוד תורה ככל לבו וכלל רוחו :
 כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפי' שעה א' מע"ע
 הנתוב כאילו געשה שותף להקב"ה במ"ב :

זאת הגדה היא פילוסופית · כולה · בריאת העולם בידי חכ"ת מן
 האין המוחלט אינו אלא לפי התכלית לחדש טובו ככל יוס תמיד
 געשה בראשית · וע"כ שדן דין אמת לאמיתו שהוא יסוד המדינה בין אדם
 לאדם הוא בלתי שותף לקב"ה במ"ב והתמדתו לפי שכל הדון העולם
 שיוונתא מוראת הדתות והנימוסים איש את רעהו חיים בלעו וכלא
 מדינות האדם הוא הוא חומר העולם וגורתו :

עדמתי יושבין בדין אמר ר' ששת עד זמן הסעודה :
 הוא מוסר גדול ככ' פנים : הא' ש"פ המוסר בעצמו לפי שאם
 הדין מאריך בדון יותר מכראוי · ומאחר סעודתו המחשבה מתחלשת
 וכל אינו מכין מחמת חולשת התענית · וכלא חטא וכלא עון הוא
 ומה שמעט ואינו מבחין בין טוב לרע : השני מצד הרפואה · שאין לו
 אדם להחליט האצטומכא ולאחר סעודתו יותר מהראוי לפי שבעו כד
 א"ל להביא עליו איזה חולי מחמת הסיבה הזאת שהיא בראשונה כלום
 המלאים אצל המוכהקים בחכמת הרפואה : וע"כ בא אחריו ·

חזי שעה ראשונה מאכל לודים : מכאן ואילך
 בזורק אבן לחמת וקשה לגוף :

הבוקארט בספרו כל רומי הנק' פלג וכנען מוכיח שחלודים הם
 אומה מהפרכים באפריקי ושהם שחורים שרבה ולפי
 שנת המלכות בצורת הקרקע נקראים לודים : וכד"אי כותב ברפתי
 שנת שמינית החום הפנימי ובסיבת המרה שהיא בזאת האומה חזקה
 המרה כלענה בשעת שיוצאה מהכבד · האנשים ונשים וטף מעבליים
 האצטומכא וכשאר האיברים המעבליים יותר למרה וע"ז הם עד למאוד
 עתכתיים · כשעם שלימה א"כ אמרו רבותינו שעה א' שכיום מאכל
 איש ב' מאכל ליפטים · כרוח הטעם משני שאינם כלילה לשלול
 מלא ולכוזבו ועינם שמה נסף לאמר לא תשורינו עין · וכשעם ראשונה
 המוכהקים שלא לגלות עצמם לעיני העוברים ושמים · וכשעם כ' רעבים
 אדם ואוכלים אחר שחלקו הכזה · ג' מאכל יורשים לפי פירשו הגו' ר
 ש' טרחו בו ואינם עסוקים במלאכה ואין לקם לפוט אמר המזונות

פתח עינים

ד' מאכל כל אדם - אחר ג' ראשונה ביום שכבר טרחו ויש לו שוקת לעכל
 מזון סכורה שחרית הקטנה עד הצהרים ומן סעודה קבועה לרוב האנשים
 לפני חלצה ואנשי סחורה : חמשת מאכל פועלים : ליה אחר הזמן
 יהיה שכר עיפים אינם אוכלים עד הערב או כיון הערבים : ו' מאכל
 ת"ח לפי שינוס מעכלים כנקל מחמת טרדת השכל וכמ"ס למה נק' שמה
 תהיה שמה"ת כמו של אדם : וזאת ועוד שקודם טעה ו' אינם פוסקים
 חלוצות צהירה או כמו דיינים שופטים הם דברי רכות וסופטים הם
 ת"ח : מאן ואילך כזרק אבן לחמת : זה הוא ע"ס הרפואה מפני שאם
 י"ב ביצה הוא האלטומכא העיכול הוא אחר הזמן הקבוע לאכול לפי
 התרבות והטבע הוא מקולקל : וכבר ברור הוא הטעם אלל כל כותבי
 דמי הטבע בזה הפניין

הנותן פתנה לחברו צריך להודיעו

דרך צבור דמא יתביש המקבל לקבלה : אם מפני שהנותן מדמה
 בעצמו ליתן מאנה ראיה להתכבד : ומי שמקבלה יראה בו
 איזה גרעין : כמו הסכת שהיא דבר חשוב לפי האמת וכשרט אלל התקבלים
 שאמרו מה שאמרו על יסוד השכת ומיקון כמה פגעים ט"ס בו : ולהפך
 אלל המון העם : נראה דבר אכדון לסכות ממלאכה ותעמל העולמי
 ועוד נראה לו דבר קשה לשמרו כשותן וכסורה : בכל גדלו וכל
 האיסורים ט"ס בו :

אמר אב"י שאיף ליה משתא ומלי ליה כוחלא

ידוע הוא לרופאים שהסמן בין העינים ושכחול עליהם הם דברים
 כשלה על בריאותם וגם על חליים וגם בימינו נוהגים לה
 כסס הנק' Manteca Janin שהיא מחמאה או מאיזה שומן פס הכמול

א"ר חמא בר גוריא א"ר לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים וכו'

המוסר הזה לא יערבנו זהב וזכוכית כמבואר הוא אלל כל הפילוסופים
 וצריך לפיין כמה מדקדק הל' בדבר הזה שאמר אל ישנה
 אדם בנו בין הבנים רצוני בסגוי הנראה לפיין כמו כתובת יוסף וכויל
 כאלו הדברים המפורסמים : לא כסגוי הלומדים ומיני הלימוד והאומנות
 שלכן א' מלמדו השחורה ולאחר חכמת הרפואה או ההנדסה : לפי שאלל
 הדברים הוא להפך : וכפי טבע הכן ורצונו האב מלמדו וכמ"ס שלמ
 חנוך לנער על פי דרכו :

א"ר

אִדָּר לְעוֹלָם יַחְזוֹר אִלֵּים וַיִּשָּׁב בְּעִיר שִׁישִׁי בַתְּהָ קְרוּבָי !

הַשֵּׁשֶׁט הוּא שִׁיחֹזֵר אִלֵּים וַיִּשָּׁב בְּעִיר שִׁישִׁי בַתְּהָ קְרוּבָי כִּלּוּ פִּיָּה
 חֲדָשָׁה : וְהַטַּעַם שֶׁל הַנִּמְרָא שֶׁמִּתּוֹךְ שִׁישִׁי בַתְּהָ קְרוּבָה עוֹנֹתִים
 מוֹעֲטִין חֵינוּ זוּ בְּלִבְךָ לְפִי הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים וַיִּרְאֵת הַרומָמוֹת אֲכַל הַעִקָּר
 הַגְּדוֹל הוּא שֶׁבְּעִירוֹת חֲדָשׁוֹת הַשְּׂמֵלֹת יוֹתֵר גְּדוֹל כַּסְתֹּרֶה • עֲכָנִין
 הַנֶּחֱמִים • וּבְכַמֵּה דְבָרִים וּפ"ו הַיֵּשׁ מַזְלִיחִיּוֹתֵר בְּנִקְל וּבִפְרֵט בֵּין הָאֲזוּרָחִים
 הַנֶּחֱמִים מְכַל שֶׁאֵר הָאֲרָצוֹת בְּאִמְזֵר לֵהֵם רָחֵם זֶה חֲדָשׁ הוּא אֲשֶׁר לֹא הִיָּה
 לְעוֹלָמִים לְפָנָיו • וְאִין הַשְּׂמֵלֹת חֲנֵם מִתְרַבֵּה כִּמּוֹ כַּשֵּׁלֵךְ הַעִירוֹת אֲשֶׁר
 זָהן הַיּוֹשֵׁבִים קְדָמוֹנִים וְהַמַּפְחֹתִים כֻּלָּם הֵם טוֹנָאִים כְּכַל לֵב הַנֶּחֱמִים
 מִחֲדָשׁ • וְהָאֲזוּרָחִים בֵּין אֵלֶם הֵם פְּסִירִים • אִזּוּ עֲנִיִּים וְאִבְיוֹנִים • הַרְאֵנוּ
 עֲחֻמַּת קִנְיָה • וְהָאֲזוּרָחִים מִחֻמַּת הַדָּקָה הַרְאִינוּ לֵהֵם

אָמַר רַבָּא וְכוּ' אָמַר רַב תַּחַת יִשְׁמַעֵל וְלֹא תַחַת גְּרִי :

זֶה יָדוּעַ הוּא מִדְּבָרֵי יְמֵי הַטַּעַם שֶׁהֵיטְמַעְהָל הוּא זְעַל דָּקָה • זִמְרָחַס
 הַיְהוּדִי בִּפְרֵט וְאִינוּ טוֹנָאֵל כִּמּוֹ הַגְּרִי : תַּחַת גְּרִיזְלָה תַּחַת חֲבֵר •
 אֲלוֹ הֵן הַקְּבָרִיִּים הַיּוֹמֵה מַכְּנֵי הַפְּרָסִיִּים שֶׁהֵם רַעִים יוֹתֵר וְאֲמַלְחֵי
 רֹפֵעַ לֵב עַם כָּל אִלֵּים : תַּחַת חֲבֵר וְלֹא תַחַת ה"ח • לְפִי שֶׁהַט"ח בְּנִקְל
 זִמְרָחִים קָבֵס וְעוֹנָטִים מִי שֶׁאִינֵם עוֹבְדִים כְּרִאִיוֹ לְפִי כְבוֹדֵם וְגְדוּלַּתְּם :
 תַּחַת ה"ח וְלֹא תַחַת יְתוֹס וְהַלְתֵּנָה מִפְּנֵי שֶׁדַּמְעָתָם מְזוּיָה וְרַחֲמֵנוֹתָם
 אִין קִלְכָּה :

אִם יִהְיוּ כָל הַיָּמִים דִּיּוּ וְכוּ' אִין מַסְפִּיקִים לְכַתּוּב
 חֲלֵלָה שֶׁל רִשׁוֹת :

ב' דְּבָרִים יִסְלִי לְדָקָדֵק בְּזֶה הַמֵּאֵמֵר : הַרְאֵנוּ בְּעִיקָר הַחֲגִדָּה וּבְחֵמִיתוֹת
 הַדְּבָר בְּאִין קִלְכָּה לְעוֹמֵק לֵב הַסְרָרָה שֶׁרִיךְ לִהְיוֹת לֵה לֵב לְכַמֵּה
 מְדִינוֹת לְמַס הַקְּלוֹב • לְכַמֵּה מַלְחָמוֹת וּלְכַמֵּה מַסְפָּטִים וְהַכֵּל זִיוֹס ח'
 וּמַרְגֵּעַ ח' • וְלִכֵּל טְרֵי הַמֵּלֶךְ וְלַעֲבֹדָיו בְּחֵמֵי הַסְרָרָה וּבְחֵמֵי הַמַּלְחָמָה
 בִּיבְשָׁה וְכִים • וּפ"ו אָמַר שְׁלֵמָה זֶלֶב מַלְכִים אִין חֲקָר : הֵב כְּדֶרֶךְ הַנּוֹחַמָה
 שֶׁל הַמֵּאֵמֵר שֶׁהוּא הַעֲתָק גְּמוּר מִהַעֲרָבִי כִּמּוֹ שֶׁרִאִיתִי אֲנִי כַּסְפְּרֵי הַעֲרָבִיִּים
 אִם יִהְיוּ לֵל הַיָּמִים דִּיּוּ וְכוּ' :

וְאִדָּר חֲנִינָא בְּקוּשֵׁי הַתִּירוֹ לִנְהֵם אֲבָלִים וְלִבְקָר
 חוֹלִים בְּשַׁבָּת :

הַטַּעַם הַרְאֵנוּ לְפִי הַמוֹסָר הוּא שֶׁעוֹגֵג הַשְּׂכַת נַסְסֵר בְּדְבָרִים כֹּאֲלוֹ
 שְׂמַרְכִים

פתח עינים

שמריכם הרעיון רוח וראגת הלב : הכ' לפי חבמת הרפואה
סכנת שאין לאדם להטריד עצמו בעסקי הסחורה מאריך בכיקור חולים .
וחם החולה חלה מחולי שנדבק בשו קדחת הנידים וכיאלא . הסכנה היא
יותר גדולה לפי האריכות זמן הביקור :

לעולם אל ישאל אדם צרכו בל' ארמי שאין מה"ש
מכירין בל' ארמי :

הטאמר אינו אומר שמלאכי השרת אינם יודעים לשון ארמי אבל
שמלאכי השרת אינם מכירים ר"ל שאינם מושיבים למי
שמתפלל כזה הלשון לפי שהיה בזמן ההוא לשון העם . וכשהאדם מתפלל
בל' הצהוב כפי הכל בכל עת ובכל זמן . אינו מניע עצמו להתפלל כראוי
ואין לו כוונת הלב . והתפלה אינה רלויה בפני ארון חבל . וכפני משרתיו .
זאת ועוד הלשון ארמי היא בין לשונות המורה ביותר קרוב ללשוננו
הקדוש וז"ל הוא יותר מאוס לפני משרתיו ית' לפי שהוא קרוב ביותר טוב
ואינו טוב כמו בין הבהמות . הקוף הוא יותר מאוס בפני האדם לפי
סבין הבהמות עצמם הוא ביותר קרוב ללשנו ולדמותו . וכן כענין
הדתות . השנאה היא יותר גדולה בין הדתות אשר הנה יותר קרובות .
ואין בהם חלוקי' עקריים . כמו בין פלוסראני והרוט'יים :

הנבנם לבקר את החולה לא ישב וכד' מפני
ששכינה למעלה מראשותיו של חולה :

זה הוא דרך משל להורות שהקב"ה רחמן סומך החולים ושהכל תלוי בו
ושאין לחולה ולבני ביתו לסמוך שער הכטחון אלא כסיוע האלרי :
זאת ועוד שמבקרים החולים אם ישנו כמחשבתם כשכאים בחדר החולה
שהשכינה למעלה מראשותיו ישנו באימה וכיראת . ולא יסתחו פה לשחוק
לפער פיהם לכלי חוק ונקול גדול . וכרכות הדברים אשר אין להם
מיפלת אשר אינם אלא סבה גמורה להרכות החולי מפני שפי' החולה
אין לו חרוב ומנוח זהקט לא יוכל :

קשה רמה לטת במחט בבשר ההי

ה יום הוא ידוע בין הנותחים והרופאי' שהכה הגק' כינס irritabilità
והאט הטבעי הנקרא elettricismo הוא נכסר המת .
ישו הוא הכלף דג'מי סנובר ככמה מקומות מהתלמוד א"כ גם כזה
הענין נאמר שפמים ישקו הם אמת ודכריהם אמת .

א"ר

א"ר פרנך האוחז ס"ת ערום נקבר ערום :

ד"ם ומליכה . למר שהדתות שפאורה לריך לפיינס בעיון גדול
ולכנס ולא ילמדו אותן לרך שקר בלא סודם . וכלא רמוס
וכמו נוף ערום לפי שכוה הדרך המורה נקראת חמריית ולא אלדית כרתי
לה ולכותה הגדול :

ת"ר וכו' א"ר הונא הרגיל בגר חנוכה וכו' הוהיר
במזוזה וכו'

בשמיעיין מ"ס הפ' כי נר מצוה ומורה אור . תבין כי ע"י מלות כ"ח
ושבת בל אור המורה : וכל תבאים אחרי זאת האמירה .
הס כולן מדה כנגד מדה . ולפי האמת גדולת הליין האלדי ניכרת בהיות
מוד מדה כנגד מדה לפי שעל הדמות סוכות עם הפכר . והעונס עם
החטא . יש לנו ראיה גמורה שהדבר אינו מקרה אבל בהשגחה וכלאונת
מכיון וכמ"ס הכתוב וכרעתם יביתם אלדינו .

א"ר דרחים רבנן הוו ליה בני רבנן :

לפי שאם האדם אוהב הת"ח הוא ילך אלכל עם כניו ומחוך שטע
החכמים גם הם ילמדו תורה : דמוקיר רבנן וכו' אהבת האמת
ואהבת עלמו הם העיקרים של זאת האגדה .

שאלו שאילתא וכו' לענין שאלת כינוי הנר מפני החולה
המוטל . בסכנה הוא ברור ומבורר לפי

הטעם שבדברי פקוח נפש . חלול שבת הוא מותר לדברי הכל . והאגדה
על הסתירה הנראית בפסוקי תהלים וקהלת בענין המיתה כריח הוא
שהמתים לא יהללו יה לפי שאין להם בחירה ואין בהם לא זכות ולא
חובה : שהמיתה אינה מיתה באנשים הגדולים טובי בחיים כמו מרע"ה .
דוד המלך וכיוצא בהם הוא לפי שיש להם ההשגחות הנפש ובגריד החיים
קטורה בפסס . ושמש הטוב הוא רולך מדור אל דור לעולמים . וזכותם
מגין לבאים אחריהם . ועליהם באמ' ושכח אני את המתים שכבר מתו
ולחפך מיתה הנוף בהשגרות החומר בעלמה . היא קטק על מהד
שהולך לסרחן ולאכדון וברור הוא שעל המיתה החמריית נאמר כי
לכלב חי הוא טוב מן האריות המת . ועל ד"מ אמרו על דוד המלך שהיה
עוטל בחמה וסכיוס מיתתו היה מסרוח . א"כ כל אלו הדברים הם ע"פ
המורה והאמונה . וע"פ הפילוסופיה בבת אחת בדברי קהלת יש לפי
הפטט דברים סותרים זה לזה אבל לפי סכרת הרבה מהכותבים וממפרשי
הספר הלז . אעפ"י ששלמה מחברו היה אמת הוא נכראה לפי הכסף
ששלמה .

פתח עינים

ששלמה קנץ. ואסף דברים מדוגרים שגנים יושבים בחבורה א' שהיו
נאספים בה הרכה ת"ח ופילוסופים זה אומר ככה : וזה אומר כפה :
הא אמר שהשמחה היא טוב שאין לו הסוואה : והאחר אומר להפך ושלמה
אסף וליקט בחבורה א' כל החלוקות ; וזה נראה קרוב לפשט השם של
הספר קהלת לשון קהל רגזו שהמחברים היו כמו קהל וכמו שבלשון
רומי ולעז קראים Accademici אלן שהם נאספים במקום א' לעיין
וללמוד הרכה דברים ביחד וגמ"ס ארו"ל און התורה נקנית אלא בחבורה
וכזה מדוקדק הוא שזכה הספר בכל קאפיטולו וככל דף אנו מוצאים
הכנוי אני ש'זכו לרוך כמו ואמרתי אני : וראיתי אני : אבל זה הכנוי
מדבר בעצמו הוא נוסף להורות שהמדברים בעניינים ההם היו הרכה
וכפיהה מדבר האחד אחר שאמר שקידמו היה מתקיל ואומר אני לפי
מתקנתו קדבר הוא כזה : והאחר היה נזקן תשובה וגם הוא היה משיב
: ואומר אני סופר כן :

בתיב ותזנח משלום נפשי א"ר אבהו או הדלקת נר של שבת ;

לפי שפרט פיוס החג אם אין נר כנית אין שלום : שכלכד הרשעים
בחסך ידמו : אבל משפחה אחת היושבת בחברה אם אין נר אין
שלום : גם בית שמרחה נפרס בזמנים ההם היה פונג גדול : וכן
הרחיכה ומטה מולעת ולאנו הדברים נ"כ נטו לבס החכמים אחרים
שאמרו מה שאמרו על הפסוק הזה : וראה גם ראה שר' יצחק נפתח
היה עשיר והיה לו אשה יפה כמ"ס בס' הדורות וע"ז אמר מה שאמר
בזה הפניין מכח הנסיון על עצמו : ובאמת קנדול היא השלום לת"ח
ביום השבת ע"י המטה מולעת והאשה מקיטטת כפרט ביום הזה שאמרו
בו על הת"ח : ות"ח מקבת לשבת בעניין התשמיש כו ע"י זה יקרא
לשבת פונג ולקדוש ה' מכובד : ויתענג על ה' ויתן לו משאלות לבו :

ת"ר איזהו עשיר כל שיש לו וכו'

העושר הוא מהרבה סוגים : הסוג הא' הוא במעטות החמדה והא'
לו תאוה היותר על הצורך וכמ"ס החכם באבות איוס
עשיר הקמה בחלקו וזהו העושר הפילוסופי בימי ר' מאיר שהיה חכם
גדול ומאיר עיני חכמים בהלכה : ר"ט שהיה עשיר אומר שהוא עשיר
מי שיש לו נכסים וממון הרבה : ר"ע שהיה אוהב האשה יותר עו
המנהג ושאלתו היתה לו סיבת החיים האמתיים כמו שידוע אמר שהוא
עשיר מי שיש לו אשה נאה במעשים : ובאמת שמעשי האשה עושר גדול

הם לבעלה : ר' יוסי אומר שהוא עשיר מי שיש לו כל המוצרך לקיים
הבריאות הגוף ובאמת מה ימרון לאדם בעשרו אם אין לו בריאות שלם.
גופו ? ע"כ אמר שהוא עשיר מי שיש לו בית הכסף סמוך לשולחנו לפי
שנימים ההם היו הכתי כסאות רחוקות מהכית . ובהליכה רחוקה וארוכה
היו מעבדים הרכים לפי הטבע וכוה היו מביאים הקדמונים שנימים
הם עליהם חולאים גדולים ונאמנים וזה הוא מפורסם בחכמת הרפואה :

א"ר אלעאי וכו' תחש שהיה בימי משה וכו'

נראה לבעל המאמר שהתחש בריה בפני עצמה היתה בימי מספ
ולפי שעה נודמן לפי שחפמי הטבע האחרונים הימרים כביחור
שהתחש הניכר היום באפריקי אין גם אחד . א"כ במדבר שהיה בערכיא
המדברית אינם אלא בימי משה כי הם הזמנות כנגד הטבע : דע עוד
שהתחש הניכר היום נקרא daelis כל' אשכנז tasso כלשון איטלקי
ונרפתי tarson שהוא הקול בעלמנו של התחש בלה"ק שהוא מל' חשה לפי
דעתי לרמוז הטבע שיש לו נקרא בארץ חור גדול לישיב שם : ראוי עוד
לדע שהוא אוכל בשר הבהמות קטנות שרלים וחולעים כמו החיה . שיש
לו צפרנים כחיות ושוטה פלחמה בהם . אבל יש לו פחד וטומן עצמו בנקל
כמו הבהמה . והוא כל דבש כבהמה . לא ולמד בחכמת הטבע ותמלאה שיש
עור לתחש שעוד היום עושים ממנו מכסה לאדם ולבהמה כמו שהיה במשכן
והוא עור גם ע"ד מאור : מהויפה הגדולה שיוצאה לו במלחו ובפרט בין
העינים בנקל החומר ההוא נקרא ונראה כמו קרן מחמת גסותו והרבה
מהטבעיים במראה ראשונה בראות העצרות כמלאה התחש מכולכלות בין
חומר הויפה שנתבס אמרו שיש לו קרן הכל אינו לפי האמת . כל זה
נקרא גם' הרפתי הנקרא

modarne d' Histoire naturelle Dictionaire
נמילת Blairaux שהוא התחש הנק' כל' צרתי קדמוני Taison
דוק שאמרו חכמים תחש שהיה בימי משה ה"כ הכירו גם התחש של
ימיהם שהיה בו הפרש מתחש הקדמוני של משה . וכל מה שאמרו באותות
טבעו הוא אמת או קרוב לאמת .

שור שהקריב אדה"ר קרן א' היתה לו במצחו :

בארץ מורח . נחרן . וכמסופו שמי נמלאים עוד היום שור ועו בקרן
א' כלבד במלחם כמו שתקרא כנופון . בוראוי וכמה כומכי
דברי ימי הטבע . ואני זה שנים ראיתי עו' א' בקרן א' כלבד במנחה .

בקשו לגנוז ס קהלת מפני שדבריו סותרים זה

פתח עינים

לזה וכו'

כבר אמרתי שקהלת הוא ס' מהספ ספרות איש ואיש כשו הקדמיא או
 חזרת חכמים זה אומר בכה וזה אומר בכה : ולפי הפסס
 הסמירה הנראת בפסוקיו אינה גמורה : לפי שהשחוק לפי שעתו הוא טוב
 לכריאות הנוף ולשמחת הלב שהוא עיקר הדריאות וכמו שאמרו והסיר
 ה' ממך כל חולי רב אמר זה רשיון רוח : אבל אמת הוא ג"כ שמי ששחוק
 כל ימיו הוא שוטה וע"ז אמרו שלכל זמן . ויש היזה דבר שמי שכוּפס עליו
 טוב הוא ממי שפליז שחוק ואינו יודע להכיר הדבר על שלמותו : וכן הוא
 וכשפחה : שמחה פיסכו עיקר היא תיוקרת ועל זאת נאמר ושכחתי אני
 את השמחה אבל שמחה של הכל וריק עליה נאמר ולשמחה מה זאת עושה
 קרובים לזה החילוק האמיתי הם דברי רז"ל בענין הזה : מה שאמרו
 במילי דכדיחותא הוא כולו פילוסופי לפי שהשמחה הקודמת ללימוד
 היא כמו פתח להאיר עיני השכל ולפתוח לב התלמיד ליושר האמיתי
 להכין הדבר על ברוי .

ואף ספר משלי בקשו לגנוז וכו' אל תען כסיל
 כאולתו ענה כסיל כאולתו .

לפי הפסס אין סתירה . לפי שבדברים שיש עיקר האדם הוא חייב
 להאיר עיני שכל חבירו וכזה נא' אל תען כסיל כאולתו . ובדברים
 שאין בהם עיקר . המטיב אינו חייב להכז זמנו וע"ז נא ענה כסיל
 כאולתו : זאת ועוד בעיקר הדברים לפולט נאמר אל תען כסיל כאולתו .
 אבל באופן ההסוכה לריך האדם לפי מדת עין השכל התלמיד ללמדו :
 ד"מ אם הדבר בחכמה ה' שמי שמקבל התשובה אינה יודעה לריך ללמדו
 לפי דרכו ולא יותר : ועוד כה שלישיה : כסיל בלה"ק קרא מי שאינו
 יודע . וגם השוטה מוחלט . עם מי שאינו יודע נאמר ענה כסיל כאולתו
 לפי שריך להאיר עיני שכלו : אבל עם השוטה מוחלט נאמר עליו אל
 תען כסיל כאולתו לפי שעם השוטה אינו לריך תשובה

עתידה אשה שתלד בכל יום וכו'

זה הוא ד"מ להורות שההלכה בימי משיח תהיה כשפע גדול וברוב
 הטובה . ולפי האמת בחכמת הנוף אין לנו טעם על זמן העיבור
 וכמו שיש אשה שילדת בט' וגם לז' וששה חדשים . כן אין לנו לפי השכל
 עיקר טלא להאמין שגם לפחות חמשכר ומלד אשה העפ' שכל יום אינו
 לפי הנהוג ונפרט בימים האלו .

עתידין

עתידין אילנות וכו' • גם זה ד"מ :

דאית' בנוסחות שמקום כלק כתוב אלף בנמ' נפק ואחוי ליה ללף
 אלף הוא בלשון ערבי מין תמר אשר הוא מוליד אכילות
 סנקראות בלשון לעז Bachiuz לולכין סנקראי spirali וקפריסין סנקראי'
 Granelli והוא ברור שאנת הוא מ"ש התלמוד בחוקת הכתים ללף
 מין אילן הטוען ג' מיני פירות אכילות יקפריסין ולולכין וכי ליתיה להאי
 איתיה להאי • וכן הוא בשון ס"ש לולכין וענבים בכת א' וכל א' וא' ראוי
 לאכילה בזמנו •

עתידה א' שתוציא גלוםקאות וכו'

במהין וסטרויות סס ב' מיני פירות שיוצאין כמות שהו' כלילה א'
 סנקראים פונג' Fungli כמחזק הס קטנים ולזה נקראים
 כמחזק מל' כמה שלפי הדואק הן ככלל הכמה • וסטרויות לפי דעתו הוא
 מלשון סטריון שבלשון יוני נקרא כוס זים הרכה מיני שאנ"ני שיש להם
 צורת כוס •

ואכלי מילת גברא בר קורא :

זה הוא ידוע מחכמת הנוטנ"קה ומדברי הימים שיש בפרט כא"י הים
 ובאמדיקה הרכה אילנות שבשנפיהם מוציאים סיב כמו לבוש גדל
 טיבות הקור של דקל ונקרא גס כימינו הלבוש מעיר הזה של האילן
 Scorza d' Albero

ת"ר לעולם יהא אדם ענותן כהלל ואל יהיה קפדן כשמאי וכו'

מוסר המאמר הזה הוא ברור להורות במה הענוה חשובה שכלאי היא
 לקרב הנפשות חמת כנפי הסכינה • וזמה לנפאי היא הקפדנות
 שמקסמת לטורדן מן העולם : אבל ראש בעין הסכל שממאי היה עשיר
 והלל היה עני כידוע מן התלמוד בכמה מקומות : ע"כ אין להקפיד אס
 הענוה אבל הלל היתה שמחנינים ידבר רש' והקפדנות עסבנת לכ שמאי
 שעשיר יענה עוות •

מפני מה דאשיהין של בבליים סגלגרות :

רש"י בלשון סמני פי' סגלגל עגול וכן הכמת דוד פי' כמלת סגלגל
 עגול Rotondo לכן הוא האמת מדברי חכמת הטכע שהבבלי'
 גם בימים האלו יש להם ראש עגול בתכלית העיגול וגם זה ימים דברתי

פתח עינים

פס'כ' תרכים חכמים שהלכו כ' פעמים כנכל ואמרו לי שהעת שראון של ככליים פגול הוא : מפני שאין להם חיות פקחות : אעת הוא ג"כ שהכליים אין להם פקחות כהשכל ודעת : ודע שדאם העגול לפי הרוב יש לו גידים נסים ומי שיש לו הגיד נס אינו פיקח ע"פ הכרח חכמת בנוף לפי שהרגשה היא לפי מדת הגידים אם נסים הם או אם הם קיים .

מפני מה עיניהם של תרמודיים טרוטות :

שלמה כנה תדמור כמדבר של תרכיאו ותדמור לפי הפוקארט הוא פס שכיום הזה הוא כלול עם המצריים : והתרמודיים והמצריים כל א' מהם יש להם חולי עינים מפני החול וגם משמת הימוסים שכאזיר שהולכים בחוך העינים כמו שהוא ידוע מדברי הימים ועל חולי העינים של התרמודיים והמצריים הדפסתי בין כתבי כל' לעו אנרה א' בחלק הראשון של *Giornale medico lotte* טרוטות פירושו רכוס לפי רשי ז"ל שהוא פין חולי : דע עוד שיש לאלו האומות חולשה גדולה מואת הסיכה כעפעפים וע"ז הם סגורים או מעט פתוחים וכן הלח דוד פירש טרוטות עפעפים סגורים או פתוחים קעט :

מפני מה רגליהם של אפרקיים רחבות :

מדברי ישי הטבע וגם מההולכי דרכים היותר פקחים ידעה שזמת הוא שהרגלים של אפרקיים רחבות : שדרים בין כלפי המים הוא אמת במקומות שאינם מדבריים כמו במצרים וכיוצא :

גיירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה וכו' :

דעלך סני לחברך לא תענד זו היא כל התורה כולה : מוסר גדול וחשוב ככלי פו הוא זה : ונריך לדקדק שלא אמר הלל דרך הנחה ואהבת לרעך כמוך כמ"ש בתורה לפי שנראה נגד הטבע לאהוב אחרים כמדת עצמו . וע"ז אמר דרך שלילה כפנין ההפך שהיא שנאת איזה דבר דעלך סני וכו' שזה הוא חובת תורת מוסר והוא דרך טבע שלא לסבב דבר רע לאחרים כמו שהוא מצקט על עצמו .

בשעה ששכניסין אדם לרין אומרים לו נשאת

ונתת באמונה קבעת עתים לתורה וכו'

עיקר זה המאמר הוא להורות כי דוע שהלימוד בלא מעשים טובים ובלא יראת הרושמות דומה לבית בלא יסוד ולנזכר בלא מפתחוק

פתח עינים

פתיחות : ושעיקר האדם הוא בין הכריות ליפה וליתן באמונה עם חבירו
וע"ז שאלה הראשונה נשעה שמכניסין האדם לדין הוא בעיקר הזה
דרש רב עולא וכו' יודעין רשעים שדרכם למיתה
ויש להם חלב על כסלם :

קשיות פורץ של החוטא ידועה היא בין הפילוסופים והקסיות פורץ
בעלמו הוא תכלית האולות והטפשות והוא מחסרון השכל
נעלמו . וע"ז מדוקדק הוא לומר בזה הענין שיש לחוטאים חלב על כסלם
לפי שמחמת הנזפות ידוע הוא שהחלב בין הכסלים ברוב מביא מונ ליחה
לגנה שהוא נגד . כח השכל שלפי הרוב הוא כחונן השחורה והירוקה :
זאת ועוד החלב ברובו היא רחית חולסת האיברים ומוזה בזה גם
חולסת השכל .

על ג' עבירות וכו' אמר רבא נפל תורא חרד
סכינא וכו'

הכל הוא לפי ההודמנות . וע"ז נאמר לא יעמוד אדם במקום סכנה ;
וכן הוא באשה בעת לידתה : האשה כבריאות אין לה טעם
לפחד לא כזה משכניעה לפתח סכנת הלידה שפעמים ראויה היא
להגבל לפי הטבע ולפעמים לא כן : גם נחמתי הרפואה ונכל החלאים
ישג סיבות : סיבת ההגנה : סיבת ההודמנות ומאלו השתי סיבות
השלישית מביא שנקראת הכינה הקרונה : ועל ההודמנות עלמה סוכב
והולך המאמר השכי : ת"ר מי שחלה ונטה למות וכו' שהוא על העיקר
ההוא בעלמו .

על ג' עבירות וכו'

הנדה היא התראה על בריאות הגוף כידוע וכמו שכתבתי בזה הענין
בכתבי שכר ג'פס ח"ב מהפוליטיקה מדיקה : החלה היא
התראה על בריאות המאכלים היומר פולרכים כמו הקמח והלחם וכיוצא
והזקת הנר היא התראה על הזכירות והנקיות בצרכי הבית : וכוז
הצלחת האשה ומשפחתה היא בטח :

וכבר כתבתי שם שראשית העריסה לכהן שהיה רופא באומה צעתיים
הקדומים הודמנות . היה לבקר הקמח אם היה ראוי לאכול
לפי תורת הכריאות או לא ראוי :

לעולם

פתח עינים

לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה וכו' עלה למטה ונפל יהי דומה
בפיניו כמי שהעלוהו לנדרים לידון: כל זה הוא כדור מחמת
הרפואה: החולי יותר קל וקטן כרצו איכול להיות סיבה קרובה לחולי של
סכנה ולמיתה עצמה: ואנו רוצים בכל יום שאדם כריח וחוק משוטט כל
היום בפיר של פסקיו. ולכרוב חולה חולי מיתה. היום בפיר ולמחר
בכר:

בעון נדרים בנינים מתים כשהם קטנים:

הנדר הוא מביא האדם אם אינו מקיים וגם אם הוא לזמן ידוע
שאין בלבו בטח והוא כיס כנרש כי השקט לא יוכל וכזה הנזק
בעלמו אינו בקו הכריחות והנידים מתחלטים וכזה אם הוא כושא אשה
הכנים אינם גריאים ובתפליה החולשה ופתים כשהם קטנים. וגם אם
האדם אינו זהיר במזווש ונלילית גם הכנים שרואים האב שאינו ירא
שמים ממנו יראו וכן יעשו וכזה חוטאש בעת נפרותם והחטא מביאם
לשערי מות. וכבר ידוע הוא שהמוצה והלילית הם מלות היותר דליוה
לנפר ולבחור לחנכם בשארית מנות אלדינו ית' ואם אינו זהיר כהם
פגרהים יותר קלות לקיימן ק"ו במנות היותר גדולות וכחומרי לא תעשה:

**בעון שנאת חנם סריבה רבה בתוך ביתו של
אדם ואשתו מפלת נפלים ובנינים מתים כשהם
קטנים וכו'**

כל זה הוא מסופק אמתי וטבעי: הסגלה חנם מביא קטטה בין
המספחות וכין האיסוהאסה וכניהם ובנוהיהם וכזה האשה מפלת
נפלים כנקל פחמת הרעיון רוח ומחסרון שהשקט. וכנים החלטים אם
אינם בכלל הגפלים מתים כשהם קטנים.

בעון חלה אין ברכה במכונם וכו'

מדה כנגד מדה: וגם לפי הסכע אם אינם זהירים בחלה שיש לה
יסוד לראות הקמה ואיכותה וגם הדגן אם הם טובים וראוים
לאכילה. כולאי שאין ברכה במכונם ומארה משתלחח כשערום:

בעון ביטול תרומות ומעשרות וכו'

כבר כתבתי בס' הנ"ל שהתרומות והמעשרות היו פתח לכהן לראות
דגן באיכות וגם בכמות אם היה כשנה שנקצר כדאי לצורך
העם

פתח עינים

העם או לאו א"כ הוא בריא לפי הטבע שאם לא היה העם זהיר בתרומות ומעשרות היוקר היה והסכר אובד וכוני אדם רגיש אחר פרנסתם ואינם מגיעים :

בעון גזל הגובאי עולה והרעב הווה ובני אדם אוכלין וכו'

אם בני אדם גנבים ולסטים הוא ברור שאינם רוצים ליגע עצמם בשדות ובקרקעות וכברמים ובזעת אפם אינם מוכרחים לאכול לחם לפי שכנקל יש לחם כל צרכם מפרי הגזל והגניבה ואם השדות אין להם זרועות האדם לתרום ולזרוע ולכל העלאת המזרקות כהכרח הולכים לאכידה וכוז הגובאי עולה והרעב הווה :

וכבר ידוע הוא שהגובאי אינו עולה בנקל אלא בארץ שאינה כראוי זרועה וחרוטה וכארץ מלחה שלא תשב.

בעון עינוי הדיון וכו'

ידוע הוא שאם אין דיון ומשפט כין אדם לחכירו העולם הוא כאבר וחרכ וכוז ובטורת כא פחמת הטבע בעלמו לפי שהמדינה שהיא כמו משפחה גדולה היא נאכדת אם הראשים והדיינים מטיס המשפט וגם כעון טבועת הוא ושקר חיה רעה באה לעולם לפי שהאמת אינו ניכר ואם אין אמת בעולם האדם הוא כמו חיה רעה בעלמו וכוז אין אהבה בין אדם לחכירו וכהכרת בני אדם מתמעטין והדרכים מסתוממים :

בעון ש"ד בה"מ חרב ושכינה מסתלקת מישראל וכו'

אם האדם הוא רוצח כהכרח הכה"ע חרב לפי שהאדם הוא עולם קטן ואם הוא חרב המקדש שנבנה לכבוד ה' וליראתו הוא חרב מעלמו גם אם הוא על יסודתו מה לו לאדם ליראה את ה' אם הוא רוצח :

בעון ג"ע וע"ז גלות בא לעולם :

לפי שמחטא הכסר והע"ז האדם הוא שוטט בכרח מעיר לעיר או כדי למצוא מרגוע לנפשו או כדי לעשות ריוח או כדי לילך במקום הראוי לאליל שהוא רוצה לכבד מחדש במקום שאלוהים הקדמון :

בעון נבלות חפה צרות רבות וכו'

הנבלות

פתח עינים

הנבלות פה לפי הפילוסופים האמתית מכלכל המדינות ועבירה
 צרות רבות לעולם ומי שמנבל פה בעת בחרותו הוא בין אדם
 לחבירו בלא מורא. אל ובלא מוסר והעבדות והחטאים מביאים האדם
 לחולאים גדולים ונאמנים ועל זה מתים בלא פתח: מי שמנבל פיו הוא
 נאה ואכזר. א"כ היתומים והאלמנות וצעקים ואינם נענים. ומי שמנבל
 פיו מעמיקים לו גהינם בעה"ז לפי שמביא עליו טהאת המקום וטהאת

הכריות כל הממרק עצמו לעבירה וכו'

ברור הוא שהעבירה הוא עבירת הכשר והחוש שחרפה הוא לנו וע"ז
 נאותה הוא הלשון שממרק את עצמו לעבירה משני שהניאוף מביא
 האדם למרק גופו ולפנות לבו משאר עסקיו להתעסק בעבירה כל היום וכל
 הלילה. וברור הוא מחכמת הרפואה שחכמות ופגעים יולאים בו כמו
 הדבר וכיוצא. וכמו חולאים המסוכנים מעבירת הכשר: ולא עוד אלא
 שנידון כהדרוקן: ראש בלמח רוחו הוא חולי שנופח כל גופו כן כתוכמה
 מפרטים עם הלמח דוד שמפרט *Hydron. Infermità che il suo*
capo è gonfio וברור הוא בלשון יוני *più gonfio Hydra* עם
 וע"ז יפה אמר ר"כ בר ילחם סי' לעבירה הדרוקן לפי שסיבת הניפוח נגף
 בין כהויר בין ממים היא החולשה: ואין נטבע מה ששחלים האדם אישואה
 יותר מעבירות הכשר וכמ"ס שלמה בחכמתו אך מתן לגשים חילוף.

תירג' מיני הדרוקן וכו'

אמת הוא שגם בחכמת הרפואה שכימינו אנו מולאים מין הדרוקן
 שבו הכשר מתקשה ונעשה עב ונפוח בעוביו וגם כימינו עוביו
 עבירת בשר אנו רואים שמתקשים בהם גם העלמות הנקראים *eostosas*
 ורואים אנו גם פחמת הרעב שמחולשת חסרון האכילה כופחים עורות
 הכשר והמים ננמים ונראים כזכוכית והדרוקן של כספים שדומן הוא של
 הקודמים היוקראים לחולאים המשובים של הנידום כמו סולי הנכפה וכיוצא
 חולי של כספים אמת הוא שכאן הוא מ מחולי הדרוקן אחר הנפחה
 נעשה בשר החולה דק וכחוש ונקרא חולי *Tabes* או *marasmo*
nervosa ראש עוד שחכמינו ז"ל הבירו שהדרוקן בא משהיית הנקבים
 והוא אמת לפי ששהיית המי רגלים מביא הדרוקן במעט זמן וכשפות
 מופטות וכמו שידוע הוא מחכמת הרפואה: וגם משהיית הכרכים גדולים
 מביא הכטן לדי עיפוש וסרחון וחולשה ומחמת כן הדרוקן בא:

תיר ד' סימנין הן וכו'

שם סימן בחכמת הגוף הוא נתכלות הדקדוק והוא הנקרא בן הרופאים שדימינו Samajotica סימן לפכירה קדווקן כבר פירסנו למעלה ועוד ראיתי בנסיון שמי שחוטף בעבירת הקשר ניפוח בא צפרט תחת העינים ועל הקוטס כמו בחולי המים; סימן לשנאיא חנס ירקון הוא אמת בחכמת הגוף. השנאה מביא הרעיון רוח ומחמתו הפכד חולה ומרה ירוקה חולכת וסוכנת כגוף והירקון בא: סימן לגסות הרוח פניות: אם העניות הוא פניות הדעף כמו שמפרש הפלמוד באיט מקדש מאי פניות פניות דמורה הוא כרוח שאין לך אויל בעולם יותר מנס הרוח שאינו פכיר מה הוא האדם הכל וריק מה הוא ומז חייו: ואם הפניות הוא פניות הממון ג"ז כרוח לפי שגם רוח אם אינו עשיר אינו רוכס לטרוח וליגע בעל אכס שקלא קלא היה כהוג בזמן עשירו וכוזה הוא הולך להפני יותר ממה שראוי לו: ואת ושיר הגם רוח אינו אוהב הצריות אבל מה שוכחם וכוזה אם יש לו חיוה לורך אינו מונח מאחרים נחת רוח ללרכיו: סימן לל"הר האסכרא. האסכרא היא מורסת החיה חולי הנק' בלשון רומי Angona ובלשון איטלקי Schiranzia וגם בלשון ערבית לפי שאמר לי חנס באותו לשון נק' האסכרא ואמת הוא שמי שמדבר בנקל כמו בעל לה"ה צרכות הדברים החיך בא לחמס עלמו והאסכרא באה:

שהאסכרא באה על המעשר הוא ללמד שמחמת האכילה גסה האסכרא באה וכאמת מי שאינו רוכס לעשר ואוכל פירותיו טכלים הוא איש אבלן ובטן רשעים תחפר פתע שמחוס האכילה החיך הולך וחולה באסכרא: ואמת הוא ג"כ מה שאמרו מכה זו מפני מה מתחלת בכני פעים וגומרת כפה לפי שיש מין אסכרא הניכרת אלל הרופאים הנקראת עוד היום Angina biliosa שסיבתה אינה אלל רוב המאכלים ואיכותם שמחמתם חיפוס החולי בחיך בא: ומעם ליום אני ראיתי כנסיון שזה המין קהאסכרא נרפאת בנקל ע"י הרפואה שמתנים הרופאים לחולה היוה סס להקיא וכשהאלטומבא מקיף האכילה שביכותה וכמותה קיחם סיבת החולי והמסוכנ הוא נרפא:

פ"ד במה טומנין

אטימר ומר זוטרא הוו יתבי בסעודתא אייתו לקמייהו בדרא ובו

בדרא הוא בלשון עהכי דבר ששנקס העיפוס. כמו הצורית ונתר לרחוץ פני האדם עם המים וכוו שפי' רש"י הוא חילתא הילה עם עשכ. וזה משני פנים. או הוא אהלה מה שנק' בלשון לעז

aloe

פתח עינים

Aloe והוא הכיף הנקיות, או הוא מה שפי' שלמת דוד העשב הנקרא **Saponaria** וגם זה היא ככלל הדברים שמנקים הגוף כמו הנורית כשנמו. תילתא אסא היא ההדס הנקרא **mirtu** ולפי דעתי אסא הוא לפי שמרפא (מל' אסורחא) ונימי הקדמונים היו קותנים האסא **mirtu** לחוק הנידים והאיברים כסיבת החולשה וגם בימינו אינו בלא מנהג לברפואה. וכגילין הן מילתא סיגלי סנק **Viola** כמו שפי' רס"י וגם שלמה דוד סנקרא גם דודאים כמו שפי' בזה כותב א' בין האומות הנקרא **Garofalo** וראה גם ראה בלמה דוד עי סגילין דודאים **Maudragore** **vel viole** וראה עוד סגילין הוא מגורת סגלגל; סגול: כמו שהוא צורת פרח של העשב הנקראת **vi la**. ועוד שנימים הקדמונים היו הדודאים או היוצאה מהכת האובד לזהובה כמו הדודאים של אשת יעקב וכמו בשיר השירים. פאמר הדודאים נתנו ריח. וכמו שכל"הק דודאים הוא מגורת אוהב כן בארמי סגילין הוא מגורת סגל שמפרס **Amore** כמו שתראה בכ"ר ס' מהיכוח של חכמי המאמר על היתר הרחוקה נמים חמין בשבת. ומיכיו שהתיר להטמא אה הלוקח. ומשכריותא. ששגביל כבוד קובכו מחייב האדם לרחוק ידיו ורגליו בכל יום. אנו לומדים כמה רז"ל סבירו הרחוקה א' מהדברים היותר חשובים של בריאות האדם כמו שאין ידוע מכל כותבי הרפואה ומאנשי המורה. ומהנסיין התמידי.

פ' ה' במה בהמה

ח"ר מעשה באדם שמתה אשתו והניחה בן לינן

ובר'

הוא חוז מן ההרגל שפתחו הדדין לאדם ככ' דדי אשה להגיר חלב לכן היהם מאמו אבל אמת הוא מן חכמת הכיתוח דדי האיש הן נפרטן ובכללן כמו דדי האשה. שאין לנו טעם ברור למה שאיש אין לו חלב בדדיו כמו האשה מחמת הכניין הדדים שהוא טוב בכל דבר בין באיש בין באשה. שהרחם באשה אינו סיבת החלב בדדיה; שכמה מינוקות בעת לידתם יש להם חלב בדדיהם בין בזכר בין בנקבה. שבדברי הימים של חכמת הסכס אנו מולאים שכמה אנשים היה להם חלב בדדיהם נכמות הטובה להניק בן מראה נפרט באג' יקלוסידיא במלת דדין כל אלו הדברים בתכלית הכירור ותמצא מרגוע לנפסך על אמימות רז"ל בזה הענין ומראה בשכלך טוב הנס אינו מכלל הנסים שמכריחים האמונה נגד טבע הדברים. כל שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיתה נתפס

על

פתח עינים
על אנשי ביתו

לפי שמי שיש כבוד למחות הרע ואינו מזהה הוא באמיתות סיבת הרע
הוא א"כ דין הוא שילקה דתפים על רעהם ועל זאת ההקדמה
שוכנע והולך מאמר הבא אחר זה אר"ח וכו' יהיה בידם למחות ולהמחו זה
הוא מוסר גדול לראשי הדת ולראשי הקהילות שיש להם הזכה למחות
חסאת העם ואינם מוחים
א"ר אמי אין פיתה בלא חטא וכו' ד' מתו בעטיו
של נחש :

לכאורה נראה בכלל הלא היפטר שד' אלו לא חטאו מימיהם . אבל
לפי הפילוסופיה האמיתית החטאים שאינם כרוזן החוטא
אלא מחסרון הטבע אינם חטאים בהחלט . זה הוא המכזון של האמרה
האומר ד' מתו בעטיו של נחש דלאני מחסרונם היה מחסרון הטבע בעבור
שון אד"הר אבל לא לפי פרשנות לבס זרנונס . וראה גם ראה שזאת
ההקדמה של עון הקדמון היא היא הקדמת המקובלים על הקליפות
לשכבוד מצרים אחר כן מילא סהרנס זהכין אומתנו לקבלת ההורה על הר
שני . מזהת ההקדמה בעומתינו למדו הסכלים שנימימו לעשותה עיקר
למגמתם . ואל תתמה על הפרס ז' ל ד' מתו בעטיו של נחש שנראה נגד
עסוק שה"פה צקהלת כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא
לפי שבזכות העסוק לומר שגם הצדיק שעשה הטוב אינו טוב שלם אבל
בחיזה נד' אינו שלם לגמרי מל' והייתי אני זכני שלמה חטאים :

א"ר שמואל בר גחמני א"ר יונתן כל האומר דאובן
חטא וכו'

זה האמר והבאים אחריו להקטין כדרך פלסול עון ראובן . בני שמואל
בני עלי . דוד ושלמה באות הוא בכ' פנים . הא' שכרך זה מאנשים
גדולים הם יתרו חסוכים לפני המון העם והכ' כדי שלא ליתן פתחון פה
לרשעים ולהולכים אחר יצרם שלא לפחד החטאים באמרם : אם דוד המלך
חטא ואש שלמה חטא . אנו בני חמורים אין לנו לחטוא . יראה עוד שבעל
האמרים הוא רבי יונתן שהיה רבו של ר"ש בר נחמני האמרם משמו
עיינתן היה חריף ומפלפל גדול וחסיד פרטי בימיו א"כ היה לו לישא
צליק בפילסולו בכבוד אלו הקדמונים ולהקטין את עונם :

ד' יהודה אמר שמואל בשעה שגשא שלמה
בת פרעה ירד גבריאול ונעץ קנה בים ועלה
בה

פתח עינים

בה שרטון ועליו נבנה כרך גדול של רומי:

ראה בדברי הימים של הרומיים ובייחוסיהם ותמלא שבצעת שלמה היק
רומולו עם הראשון של רומי: גם הוא אמת שאחר זה איטליא של
יון שהיא הניביליא שבימינו היה לפס תחת ממסלת הרומיים בימי ירכשם
ורחבם. יש מי שהולך וחושב שרומי נבנה בימי עתליה. אבל בימיה
לא היה בנין רומי הראשון אלא רוחב וגודל העיר וסביבותיה.

פ' במה אשה

השוכבים על מטות טן וכו' אלו בני אדם שהיו אוכלין וכו' ומאליין
נשותיהם זה עם זה בדברי הימים של האומות אלו
מוצאים שהיתה כח ה' מאנשים הנקראים Madalenitti שהיה
דתם ומנהגם להחליף נשותיהם זה עם זה. להרבות הזרע ולא לשם
גיחוף בלבד:

א"ר אבהו ואמרה לה וכו' ג' דברים מביאין את
האדם לידי עניות ואלו הן המשתין מים וכו'

המשתין מים בפני מטתו פרוס הוא דבר נגד הנקיות ודרך מילום
והוא ידוע מדרך הטבע שמי שאינו נקי אינו זריו. ואנו
מוצאים גם בין האימות שלפי הנקיות הוא הזריות בפסקי הפולם: וע"י
הזריות הפוסר בל. ולהפך מי שהוא עלול לזכר הוא פני: והמולגל בנט"י
בא לידי עניות לפי שהוא אוהב המילום: ומי שאשתו מקללתו בפניו
לידי עניות מפני שאם האשה אינו מכבד לאיש והוא מקללתו בודאי
שאינו אוהב ממנו ותיקן מספחתו ואין לו כח להפציר האשה להיות אשת
תל סיכטח כה לב בעלה ושתדרוש למר ופסחים בחסן כפיה ובוש הפניות
בודאי בא לאיש.

דרש רבא וכו' דמשקלות עינים דהוה מלאן בוחלא
לעינים ומרמזן

זה הוא זהונו וידוע ליהן כחול בעינים לרמות הנחורים. וכן ליטול
מור ואפרסמון במגעליהם כמו שנוהגים היום בכנדים.
ומבניסות יצה"ר בהם בארם בכעוס:

ג"ן הוא לפי חכמת הטבע. שהארם של הרבה נחשים מביא האדם אל
פנות מיתה אש הנטיכה בפרט באה נעת כעס וע"י נאמר
וגרגליהם

וכרגליהם תפכסנה :

הלפי שופרא כינא : כנבא היא ליהה הנק' כלפז Marcia
וכיב כל' ארמי הוא כלאז ואין המין
זה מהלימה בא אלא ע"י כלאז וגם הוא ידוע מחכמת הרפואה שהכול
עורומכיה בנקל העור עלמו ע"י הסמנים ההם השורקים לדי הלימה
הנקראת כינא :

ושיפח ה קרקר בנות ציון כלמד שפרחה ברהן
צרעת :

בחכמת הרפואה זכרים ז' מיני חולאים בסוג הרעת הנקראים
Tigna lattime פהס פרטים לקרקר :

וה' פתהן יערה רב ושמואל ח"א שנשפכו בקיתון :
זה הוא ידוע מחכמת הרפואה שהאשה המדכת בתשמים מביא הרחס
לידי חולש' וכזה נשפכת בקיתון שטופכת דם ויכה או הלימה הלבנה
ח"א פ' עמו פתהן כיטר ג' והוא ידוע שכרבות התשמים מתמלאת הזונה
בנקל מהשער שמרכס לרוב ע"י הדם שהולך יותר מהרה"וי במקומות
הערה וכזה השער מתרבה מחמת החום הטבעי שהולך וחוק מהל'

משנה ובר תניא אמרו וכו' ופליגא דשמואל דאמר
שמואל אין בין העה"ז לימות המשיח אלא שגבור
מלכויות בלבד

באמת לפי הנבואות כולן יש לנו טעם להאמין שלימות המשיח לא
יהיה שינוי בטבע העולם הנכבד ממנו שהוא בימינו. וכל מה
שכתבו הקדמונים להפך אינו אלא דרך גומא ולא לפי השכל הפילוסופי.
שמואל היה חכם גדול בדפואה ובהנדה ובחכמת הכוכבים והמזלות
וע"ז היה אומר נהירין לי שבילי דשמיה כשבילי דנהרדעא ולפי שהיה
פילוסוף כפרט זככלל היה מדבר דברים נכוחים בענין ימות המשיח שלא
ישתנו מימינו אלא בטעבוד מלכויות .

א"ד בהנא כד הוינא וכו'

אלו המאמרים שבאים רפועים זה אחר זה אינם אלא פילוסופיא
אמיתית בערך הלימוד : בתחילת כל' הוא ידוע שבראשית הלימוד
ריך ללמוד פ"פ הזכרון מה שלימדו הקדמונים ואח"כ ע"פ השכל והעיון
בעלמו

פתח עינים

בעצמו : ע"ז נאה היה אומר החכם לצימר איניש והדר ליסבר רזוני
פילמוד מפי המלמד בתחלה אפ"ס שאינו יודע כל הטעמים של
ההלכה ואח"כ ילמוד טעמי הדבר הו מהרב או ע"פ שכלו ים עוד דרך
אחר לחדר השכל והוא ע"ש העיון בין ב' חכמים ת"ח ע"ז בא המאמר ב'
ת"ח המחדרין זה בזה בהלכה ודווקא ב' ולא יותר מפני שנרבות המספר
המחדרין מקצתים זה את זה וכלכל האמת מתרבה. ולפי שהעבודה הוא
עיקר הלימוד וגמות הרוח כנגדן לפי שאם גם רוח הלומד אינו רוצה
להכניע עצמו להכיר סכלותו ע"ז אחר יכול אם הניע דעתו וכו' :
ולפי שהחידוד והפסול אינו ראוי בכל מקום ובכל זמן ולא כל אדם
הלומד יכול לפלפל ואם הוא מפלפל מכלכל עצמו בכת א' וע"ז בא המאמר
ב' ת"ח הנחשים זה בזה בהלכה רזוני שנושאין וכותנין בהלכה בנחת רוחם
ולא יותר : ים עוד תלמיד היודע יותר דבר א' ואחר דבר אחר : על
אלו נאמר הכא אחריו ב' ת"ח המקשיבים זה בזה בהלכה ר"ל שמלמדים זה
את זה ומבינים זה מזה : וים עוד ב' ת"ח שאין להם לא לימוד בראשונה
ואין א' חכם מחבירו אבל עכ"ז מכח הרצון השכל מתחזק כם והסברה
לפייסרות הדרך הולכת למעלה ועל אלו נאמר ב' ת"ח המרגילין זה לזה
בהלכה שמאספין זה את זה ואיתרים ביניהם כוז ונכין בין שנינו שואל
ואין לנו רב ללמדנו וכסיוע האלרי נכיר אמתות ההלכה .

א"ר אבא וכו' אמת' חניקם ונוטר וכו' ראם עם הארץ הוא חסיד אל תרור בשכונתו

בבר אמר שלמה נחמתי גם כלא דעת נפש לא טוב לפי שהכסיל
פניעתו רעה ואם נידיו אינם מוחסים להכין כמחו . גם לנו
ריק ואין בו חוש למרק עצמו על דעת חביריו וע"ז אמר החכם שפי שמלא
לבו חכמ' נפאם הוא נוטר נכח ראו להדבק בו שסופו ליהנו ממנו וכפרט
מתלמודו . וכנגד זה אם ע"ה הוא חסיד אל ידור אדם כשכונתו . שאינו
יודע כדקדוקי המלות ואין חסידותו שלם ואין לנו טוב .

א"ר אבא כל המגדל כלב בתוך ביתו וכו'

בבר ידוע הוא שמונע חסד מתוך ביתו מי שמגדל כלב בתוכו מפני
שהכלב אינו מניח העניים לבוא לפתחו. אבל לפי חכמת הנחות
שפורסם הוא כמה וכמה מלא סכנה היא נכישת הכלב אם הוא רע . לא
בלבד להפיל נפלים לאשה הרם מחמת פחיה אבל מכח ארם הנחש
שמכיא האדם למיתה משונה ע"י חולי בנידים וכמוה הנקרא ארור' פוכיא
פ"ל שנא. המים שאינו יכול החולה לשתות מים וכל דבר הנשחה ובתוך
שולי

חולי הנידים מת הניטך כמעט רנפ :

ונקרב את קרבן ה' וכו' א"ר ששת מפני מה וכו'
 לומר לך כל המסתכל באצבע קטנה של אשה
 כאילו מסתכל במקום התורפה :

זה הוא לפי חכמת הטבע וחכמת הגופות : עכירת הכשר הוא בלב
 החומר . וע"י הפין הרואה : ומי שהוא מסתכל בחוץ ביערו הרע
 גאלו מסתכל במקום התורפה לפי שהדמיון הפועל על הלב פולט
 מדרגה למדרגה ובוה העכירה הנמורה באה :

אמר ר"י לאישתא ישמירתא וכו'

קודם כל דבר אישתא שמירתא זריך להניכו אס סטולח החוס לפנימיות
 הגוף כמו העשטר ססוגר האסורים בחוכו והוא חולי חוק
 שמממש וקודה את הגוף : הלחש שמביא הגוף ע"ז החולי ועל הכא אחרו
 הנקרא סימטא שהוא שחין קלוב אין לו עיקר לפי חכמת הרפואה האמיתית
 אבל דע הקורא שאלו הלחשים או הם לפי דרך הקדושה או כדרך הנגדי
 אינם מובנים לפי הטבל וכבר אמר הרמב"ם ביד החזקה הלכות העכו"ם
 וכל האמין באלו הדברים אינו אלא מחסרי הדעת : עכ"ז הנסיון מוכיח
 שאלו הלחשים הפע"י שאין להם עיק' לפי מציאות הדברים הם מועילים לפי
 הדמיון : למי שהוא חולה רפואה נמורה היא הכטחון ואם שערו פתוח הוא
 סגוד ברפואה וע"ז אמר שלמה רוח איש יכלכל מחלהו . א"כ כל דבר
 שמנחם החולה כמו אלו הלחשים וכיוצא בהם על יד הדמיון פועל על
 הנידים ועל המוח ובוה הם מתחזקים והרפואה באה : גם בלרפת מכת
 הכטבו' הנקראת Scrofola היו קוראי' אותה מכת המלך Maladie
 du Roi לפי שהמלך בכבודו ובעצמו עם כל שריו ועבדיו כמעלה גדולה
 היה הולך וס' א' בטנה לבקר החולים מזה החולי בביתם בין העטיר בין
 השני . ונחמת זה הכיקור גדול ומטובה היה מציא בנידיו וככה הדמיון סינו
 גדול טכמה וכמה בלא רפואה בלא תומן ובלא סמים היו מתרפאים : וזאת
 היא הדרך שגם הלחשים איזה פעם מועילים לרפואת החולה : וע"ז אין לנו
 להפליא אם הנמרא מביאה איזה לחש עלב' מיני חולאים הנזכרים
 למעלה :

כל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום
 דרכ

פתח עינים

דרכי האמורי :

זח הוא דבר גדול שכל דבר שהוא לתועלת הנוף מותר הוא גם לפי דמקראש"י שיש בו איזוס דרך לא ישרה ועפ"י הבהנת האמורי :

כלל גדול פ"ז

אריש בן פזי כל היודע לחשוב וכו' .

באמת שחכמה תקופות ומזלות היא חכמה חשובה ומעולם התועלת להכיר לפי יכולת האדם חכמת הבי"ת ולפעלות ממדדנה למדרגה מזד פעולותיו לכבודו ית' שמו ולפי זה הוא מתכלית הנבואי למי שיודע לחשוב בתקופות ומזלות ואינו חושב שלדק הוא פעליו נאמר ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו וכמ"ס דוד השמים מספרים כבוד אלו מעשה ידיו מגיד הרקיע : ובאמת שחישוב תקופות ומזלות היא חכמה וכינה לעיני העמים שפל פיה מראה להם החכם סימן לדבריו כהילוך החמה והלגנן ושאר מזלות שמעמידן דבריו שאומר שנה זו גשומה והיא כן שנתו שחוכה והיא כן שהכל מסוכן מהתמה לפי מהלכה במזלותיה .

המוציא פ"ח

אריי אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר א' לבטלה

זאת ההקדמה היא אמיתית שכל מה שברא הקב"ה לא ברא דבר א' לבטלה . אבל אין לו לאדם לחקור ולעיין על הסיבות החכליות . ומכלית הנורא אינו תכלית הנברא והאלדים בשמים והאדם על הארץ : ע"כ על תכלית הדברים הנבראים יהיו דבריו מעטים ; וכבר אמר בקון הקילוסוף שתלמוד הסיבות התכליתיות הוא כמו בתולה בלא פירות .

ברא שברול לבתית טלול הוא מה שנק' כלעו lumaca וכרומי limax כמו שפי' הלמח דוד וכן רש"י לימלא וכרפתי Limacon כתיב הוא מלסון כתיבא' שבארמי מפרש מורסה pustula ual Apostema כמו שפ' הלמח דוד : ובאמת כתיב בא' מל' שמן כתיב Contundere כתתונס Liquefare ובאמת הכתיב או Apostema באה לרוב מאיזה מכה . והמורסה הבאה בחוץ הכתיב

הכתית היא כמו גים עכור וע"ז נק' כתיית : שהשכלול שהוא דבר רך
 נק' וראוי יהיה לכתיית כדי למסמסו יותר כמו סנופגים בני הספר
 לשמו על הכתיית זה הוא דבר ברור שאפ"ת ינוקות של בית רבן יודעים
 זו כ"ט חכמי הרפואה סנופגים לשום על הכתיית או קמח ספורים או
 לחם עם החלב או מים חמים ועשבים כמו הפאלורה וכיוצא בה שאינם
 מועילים כמו השכלול טבא מהמי ולא מהצומח ולכן אופ"ל לכתיית גם
 הדגש ופ"ק ממנו ראה אחי הקורא כמה היו מכירים הקדמונים טבע
 השכלול כפי השלים כמו שכלול תמס יהלוד שמורה טבעו שהוא הולך עם
 יתו ולכסוף טבא לפ"ס ראה עוד במלת שכלול שמורה ג"כ טבעו
 נדחתו המעידות : לל בלפון ארמי היא צורתנית החי הוס. ובלמח דוד
 מק' לול Coblea goms scale נל' רומי וכל איטלקי scala
 fatta a lumaca e casaratto אי"כ שכלול הוא מפרט חי
 סיוסכ כלול :

ברא: זבוב לצירעה : רס"י מפ' למי שפקדו לרעה כותש זבוב
 ומניחה עליו : אבל לפי דעתי הוא
 שמחמת הרפואה אנו יודעים שמהזבוב בא מין הסס הנק' אלקל העוסף
 טבא מהזבובים וכיוצא שהוא מועיל לעוקץ הרעה נכון ע"ז הדרך האמתית
 אנו מבינים יתום לכתש וזה האלק"לי אנו נוהגים לערבו עם השמן וזית
 ושאר שמנים לשמו על המכה אשר אנו רוצים לרשאותה :

ונחש לתפנית חספסת הוא מין שחיון וסס חסיפית לפי דעת הוא
 שם הנגור מופ"ל מל' חספ שכלשון ארמי הוא
 angustiare באיטלקי והכחוב תתן להם מניגת לב תרגומו
 חספסת לכא וים כמה מוגזם מזה השחין שרכואתם הוא להקו"ד במקום
 הקבא או סביבת ע"ז כהש"ה קטנים שקווים דם הנקראים Sanguis-
 Polveri di drago וזאת ופ"ד ים כמה מגי עפר הנקראים
 טעל ירם המכה מתקטנת אם זורקים אותם עליה או על סביבותיה :

סממית ליעקרב סממית היא לטאה או עמפית על רומי lucerta
 lucerta ovver velarania ובאיטלקי
 ragnu וידוע הוא שהליחה הכאה מפי העכבים הוא מופ"ל לפקיעת
 המרגים והספרכים כשמוטחם אותה ע"פ הקפ"ה וזאת ועבר בליטת
 הטה מוליד האלקלי העוסף המק' Fluore וזה הוא ידוע כמה מופ"ל ע"י
 המטחם בפיקוח הקטנים גם כשיקוץ המרג' הקק' Vipera ועל זאת
 זכיר כס' גדול החכם fontana מעיר פיראנזי : ואם הסממית היא
 הלטה או lucerta הרוטאים טגימנו נוצקים למפתח עם מעפר
 הלטה

פתח עינים

הלשון אשר נותנים אותה בעל פה כמו שאר הרפואות והיא מועילת
 בכל מיני העקיצות המזיקות הנגידים : וע"י פה אמר החכם שמכיל א'
 שמורה וא' לבנה ושולק אומם כמו סס ואח"כ מושח על העקיצה ולפי
 שהשמורה היא כלו לבנה והלבנה היא כוללת הזכעים כלם ע"כ הו' לוקח
 כסס הזה ב' הפכיים וכזה הנושא הנוול הוא מועיל יותר החכם בחכמת
 האר והזכעים יתן תהלה לזה החכם בענין ההרכבה שפזזה מלא זכעים
 הלבן והשחור עוד ראיתי במטוילי כותב חכם בסבב שמדבר במין לטאה
 הנקראת גראנקיוס granchio שהוא סממית ואולי מל"ס שמרשא ואומר
Decomide sul capo de granchi dice che pestati i gran-
chi Con Basilico e messi Sopra i Scorpioni ne guaris-
scono non solo il morsico ma li ammazzano

ובזה מוכן נ"כ מה שכתב אח"ז אימת סממית על פקרב פאס הסממית
 גם אחר מיתתה הורגת באמת בעקרבים הס אמת ודקריהס
 אמת באחרס אימת סממית על עקרב.

זאת ועוד מלאתי בכותב א' שימינו שאומר שמין הנחש הנקרא
 Lucerta וגם מין אחר מהמין הנק' Granchio עם סממית
 אריים מועיל לכל מיני חולי העור כמו הזרעת וכיוצא. וגם החפשי
 פי דעתי הוא מין זרעת שגורם בעור מה שנקרא באיטלקי prurito
 או prurigine וראה בלמה דוד נשרט חף וחפף ע"ל fregare או
 grattare שהו' הנוול מאלו החולאים בעור הנקראים כך : וכזה מה
 טוב ומה נעים להכין ונתת לסממית בדרך אחר ממה שאמרנו למעלה :
Vi sono de mosconi che (808)
pasconsi dalle fronde e di fiori del napelo e questi
mosconi in numero di 24 uniti alla terra sigilata
e altri capi servono a frenare il veleno di qualun-
que morsico di Vespe e di altro, e a ogni altra
sorte di Crudelissimo Veleno

בזה הוא מוכן בעצמו מאמר רבותינו ברא זכור לזרפה

ת"ר ה' אימות הן אימת חלש על גבור

האימת מפגיע על אריי' הזמה דוד מפ' חיה קטנה שהיא
 מהלכת בין רגלי הארי ונושקת בקול
 גדול וכשומע הארי את קולה מתפחד וכותב רומייסקרא aldrvando
 מלאתי
 (א) א"ה עיין בס' הזרת איהו דף ע"ו לה' ריקו ו'ל' במ' סבת דבר נפלא בענין זה

Vie certo quadrupedo che col suo clamo- כחוק-אזף
 re anche piccioli paventa il forte Leone לפי דעתו
 מפניו נוכל להבין ג"כ על כל אדם שסולך עליו הארי שהוא ירא ממנו
 ואין גורם לו שום חץ הכותב על פטכט שנקרא moratelli כן הוא
 מדבר על טבע הארי

L' ottantoto e il nigro hanno l' ardire
 di assalirlo faccia a faccia e con armi assai leg-
 gere, la Superiorità dell' uomo sserva il coraggio
 del leone, e nelle Borgate dell' India e della
 Barbaria à Conosciuto l' uomo la forza delle sue
 armi; sono timide al Segno di obbedire alla voce
 minacciosa del medesimo e di non aver l' ardire
 neppure d' attaccarlo, questa mutazione prova che
 è suscettibile di domesticità

אימת יתוש על הזיל * להבין אימות רז"ל בענין זה
 דאיתי להביא ככאן מלה במלה
 מ"ש המאטילי בענין הזה

La coda dell' elefante è come quella
 delli Bufali lunga circa tre Spane con rarissime
 Setole e per ciò molto male si potrebbero ripa-
 rare dalle Mosche se la natura non gli avesse
 preparato altro Ingegno per ucciderle che avendo
 la pelle piena di graticolate fessure le Restrin-
 gono ranchiandosi fra quelle, e così le ammazzano

וכשתה תבין הכלה דוד מה שאמר במלת יתוש:

א"ר אליה המדקדק הרבה חושבין שיחוס ויבוכ' הוא מפניו הוא
 מוכן מאמר רבותינו שאמת הוא אימת יתוש על הפיל לפי שהאליה
 שבהמות אחרות מנגת אותן מהזכוכים והיתושים ואלית הפיל אינה
 הנוכה לפי שכלה עם העור מנין עלמו כאמר *

אימת סממית על עקרב * כבר פירשנו לעולה
 שהסממית מין לטאה שורגת

פתח עינים

גם אחר מיתתה העקרב ואם הסקמית הוא העכביש כבר ידוע הוא שאם
 העקרב הולך ולוהט בליחת העכביש אוכל הנפשות ומת בעקום הוא
 בעצמו על הקיר סבו העכביש :

אימת סנונית על הגשר בנפת דוד מפ' סנוניתא הוא עוף
 הנק' גרואה כלעו: ובאמת העוף

הנקרא גרואה הולכת מעבר לעבר למאה ולאלפים הכל כא' וזה אם הם
 ביחד משחדים הנשר בהליכתו זאת ועוד יש עוף קטן לפי חכמת הטבע
 שנכנס תחת כנפי הנשר ומעכבו מפרישות כנפיו כראוי לו .

אימת כילבית על דויתן ראה כחוקארט נכתבו על הכתובות
 שכתורה הנקרא *hyerazorion*

סכריות נמרות מילף סהליותן הוא הנקרא *Cocodrillo* ומתן
 טעם על שמו ומפ' כראוי כל מה שכתוב על הליותן כס' איוב וכן
 הכותב אשכנז הנקרא *Scheufzer* מורה באלכס סהליותן הוא כלעו
Cocodrillo . התי הזכור נים ערבי ומצרים בפרט . סס אט
 מוזאים בן ד' רגלים הנקרא *Ieneumone* וממנו פדבר הכותב
 : *moratelli* כזה :

L' yeneumone nemico del Cocodrillo della specie delle donnole si trova in gran numero, la maniera con cui le divengono funeste è di gettarsi sulle loro ova che trovansi Sulle Arene deposte e mangiarcele avidamente , e così fanno le Scimie .

עוד ראיתי כס' הנקרא *Calpinus* *Septem linguarum*
 שמדבר בננין כזה : *Iehneumon*

(*Sorcio d'India*) animal est magnitudine fellis
Specie muris Vulgomus Indicus quod nascitur in
egypto et Cum aspide pugnat, Sive quod instat
Canis venatici investiget, Crocodilum et aspidem
ovaque eorum Observet, Sive potius quod rostro
Suo, quod est simile rostro Suillo Cibum Rus-
petur et investiget . Ichaeomun aegypti adorant,
quoniam ova Crocodilorum Conterat, et luto
Convolutus Cum os aperiant ita in ventres eorum
insillire Solent, ut exests intestinis eos interimat
Plin. lib. 8° Cap. 24; Cicer. 1° de natura deorum &

בזה

בזה מוכן פ"ט האדם איפת כילנית על ליתן שהאז לחי הקטן כמו
 חתול הנקרא ichneomun בל' יוני בל' חרנוס נק' כילנית לפי
 דעתי נגזר מב' מילות כולה לב לפי פים לה פוזה רוח לפטות מלחמה עם
 הליתן כמו שמערת בוקארט על הכלב שמערת כולו לב לפי פים לו פוות
 רוח וכח"פ הכתוב והכלבים פוונפט וכו' והנחה דוד שחפ' כלנית דג קטן
 עמא נכנס בפיו של ליתן ידע מה שכתב אבל איני מבינו
 כראוי :

ד זירא אשכח זכו וחזיתיה דהוה בדיחא דעתיה
 וכו' מ"ט עזי מסגן ברישא ואח"כ אמרי וכו'

אמת הוא בטבע שהעמים הולכים בעדר קודם הרחלים אבל התשובה
 בכרייתו של עולם דכרישא חטוכא והדר נהורא רזוני שהעמים
 סתן שמורות הולכות בראש העדר והרחלות שסתמן לכנות הולכות באחרונה
 כמו בכריית הפולם מקום שאופך לאור אינה תשובה נלסית זבאמת המאמר
 נותן ההקדמה שר"י שהיה המטיב היה בטעה הדיה בדהן ומלא פיו שחוק
 ח"כ הן האוזות בדחניקס ולא לפי השכל החמור אבל האמת הוא שהרחל
 ישבת בעדר באחרונה לפי שהיא ממעדת מכל לכה ואין לה רוח להגין
 עלמה נגד אחרים והיא איסטנסית ואינה אוסבת חכרת האדם והעזו היא
 מלאה רוח יותר חזקה ויותר אוסבת החכורה הנל לא בעדר וע"ז הולכת
 בראשונה ואוסבת ג"כ לפלות כהדים ונבעות וכל מיני פליאה וע"ז ראשון
 ראשון הולכת : כן אמר החכם Moratelli

La Capra di Sua natura, a più Sentimento e più
 Risorse della pecora; si accosta volentieri all' no-
 mo; è capace di affezionarsi; è ancora più forte
 più agile, e meno timida della pecora; è vivace
 Capriciosa, e difficile a guidarsi, e a ridursi in
 gregge, compiacendosi di errare, e di rampicar-
 si nei luoghi scoscesi ed anche di dormire sulla
 punta delle Rupi e sull' orlo de' precipizii.

זבאמת לא כל הרחלות לננות ולא כל הפדים שמורת ימה השואה
 יש בין האופך מקום לאור כמו ההפדר מקודם בהכרת
 למציאות ובין הקדמת המקום בהליכה אם העמים הולכות בראשונה
 והרחלות באחרונה

מ"ט

פתח עינים

מ"ט הני מיכסיין והני מיגליין וכו

אמת הוא שהעוים אין להם איה כמו הרחלי הכל הטעם שנותן אינאל
דרך שחוק לפי שאין כיסוי האליה דומה לכיסוי הבגד: הכל האמת
הוא שהרחל היא חלשה ואיסטניסה בטבע והעו היא חזקה עד מאד לשי
טבעו וע"ז להגין עצמה בסורף כורך היה לה לכסות עצמה כלומר משא"כ
כפו ושהיא חזקה ואינה חוששת לשלג ולקרח

מ"ט גמלא זוטרא גנובתיה וכו

אמת הוא שאלית הגמל היא קטרה והזכור moratelli אומר הנמל
הוא חי כן ד' רגלים ועם אליה קטרה וזאת הוא שאוכל קוטים
ותכן ולפיכך זכור קצר כרי שלא ידבקו בו הקוטים וזאת ועוד הגמל
הולך לערחוק כדרכים וכמדכרות עם משאות גדולות וע"ז אם האליה
תהיה ארוכה במקום קטרה מכשול תהיה לדרכו

מ"ט תורא אריכא גנובתיה וכו

גם זה אמת הוא שאלית הסור היא ארוכה ולפי שיושב בשדות וכאמית
יש לו כורך לחליה ארוכה להבריח היתומים שסס רבים עד מאד

מ"ט קרנא דקמצא רכיכא וכו

קמצא הוא החי הנק' בלפו Grillo או Locusta וכן פי' הכמה
דוד והוא אמת שיש להם קרנים רבים שכקראים בלפו
Antenne ואמת הוא ג' כסדרים בשדות וכיערים וע"כ קסות הקרנים
הימה גנאי וכנגד כורך טבעם: ומ"ש שמואל שאם אובדים הקרנים יסתחלו
עיניהם. לפי שמראיתם תלוי בהם הוא אמת ואני פשיתי הנסיון ומלאתי
שהוא אמת וגם כן הסיבה רלוויטים סביב הקרנים גיד א' וגדול שהולך
לרום עינים ואם בעקרים הקרנים בעקר הגיד של הקרנים והעינים נכנס
א' ועל זה נאבד חוש המראה

מ"ט האי תימרא דתרנגולתא מדלי לעילא וכו

אמת הוא שבתרנגולתא רים התחתון של הפין כשעוצם עיניו עולה
למצלה מן העליון וכשאר כל רים העליון סוכב על התחתון
זנותן פעם משם פעולה בלילות על הנגות ועל הקורות וע"ז כריך מילת
התחתון על העליון מפני הפעם שלא יכנס בעיניו

דשא דרך שם וכו

בל

כל זה צד טוף העומר אינו אלא פה מקור המילות שפרטם הוא ממילות
 פרבה ביחד הנקראים Nomi Composti שמות מורכבים
 ונאלו מפ' טבע הדברה וההסלק מהדקדוק נק' פלעו etimologia דבר
 גדול בחכמת לפי שמות הרבה באים עטורש אחר שמפרט טבע הדבר וכמו
 שעשיתי איני נקי' הנהמות שכתורה וכן קטפות הטמאים פחלק הא'
 והרכיבי מכבדי הנק' פוליניא מדיק"ה וכן קטש בוקארט במלאכתו
 גדולה על הכהמות חיות ועופות שכתורה ובשמות המדינות והמלכויות
 שכתורה. באמת ראשונים שכראו שמות הדברים היה להם טעם לקרוא
 טשהאחד במקום טס האחר וזה הוא מ"ס הפ' וכל אשר יקרא לו האדם
 נפש חיה הוא קמו ר"ל שמו מעיקרו שמורה טבע הדקף וטבע החי הפרטי
 אשר נקרא בטם ההוא.

ת"ר ג כל זמן שמזקינין מוסיפים גבורה ואלו הן
 דג נחש וחזיר :

בענין הדגים ככרידוע הוא שנשימת רוחם והליכת הדם סביב הגוף
 אינו כמו בבהמות וע"ו הוקנה אינה סובלת כ"כ כמונו.
 ומאיתי טוב להעתיק לך כדבר סוף הכתב Motatelli

Se la causa principale della distruzione
 degli esseri viventi fossero le vicende delle Sta-
 gioni e dell' aria come qualcuno è opinato ,
 sembra certo che i Pesci tra tutti gli animali
 sono alle intemperie imeno esposti e nell' acqua
 trovar possono una sempre eguale temperatura ,
 e molto meno variabile stando secondo il biso-
 gno a diverse profondità, dunque si può conclu-
 dere che sievo per lungo tempo pieni di vita e
 di energia.

אם כן אס' הדגים אין להם סיבות להזקין כ"כ כח הגוף שהולך
 וגדל לפי הטבע הוא מתחוק : גם הנחשים ידוע בחכמת
 הטבע שאין להם חושים מוכנים לנער עצמם בשינוי האויר וגם אין להם
 נשימת הבהמות ופחיות א"כ כל זמן שמזקינים מוסיפים לפי גדלם
 גם כחם . ובאמת ידוע הוא מחכמת הטבע שארם הנחש כל זמן
 שמזקיין הוא יותר חזק ומלאסכנה בעקילתו : א"כ מוסיף גבורה לפי שכחו
 האמיתי

פתח עינים

האמת כיבר בארס • החזיר אינלו טורח ואין לו עמל • יושב ואוכל
ועתה ואין לו טוס מלאכה א"כ ודאי הוא שכ"ז ממזקין מוסיף נבוכה ובאמת
ראיתי אכזו זה ימים חזיר א' זקן גדול וחזק שהיה לו כח כמו חיה רעה
גדולה •

ריח ורבא בר רב הונא הוו אזלי באורתא וכו'

שהגויה או מקרונתא היתה יודעת ככפפים אין לתמוה על הדבר
לפי שערד היום באפריקא ובערט במונים • ופס בניעותיה

ולאחיה ולאפוס סיודעים לפעול בטמאת שטומאה. ובמזרים גם אנשים
מקראים בעלי כפפים ויודעים לדבר ולקרות המחשים מסמרים ככוחלים
וחתה הארץ • ומדברים להם ואינם מויקים לא להם ולא למי שיש בהמו
הגית וזה הוא מקורם • ואני דברתי עם החכמים שלא מאוספינו טראו
במזרים הפעולה כעניינם • ובפומכי עם אנשים אחרים • אין לתמוה נ"כ
שכ החכמים ההם ע"ש טהרה פעלו נגד פעולת הגויה ע"י עם הסומאה
שנס זה הוא מקורם • ולמקורמות אין לריך ראייה • ועוד בה קלאייה
פקטה לכפפים החוט או כלי יולר שמקנה שאלס בו אחר זרבע הגדולים •
הרינת הכינה של סכגדים • והאגודה של טוס וכרישה וכלל וכל אן הדקיים
מלאתי כס' א' כל רומי שמכיא כל הפעולות ע"י כפפים ובדרך הסומאה
שלמדו בימים הקדמונים Pietro di Abano בלסון איטלקי וכן
Reuclino ואחיו ובערט היו שופים כפפים כוהמת הכנה ובכללים
וטומים וכיוצא • וכל הדברים האלו באו כרוחק קס' גדול של הקומר
קרקיר Padre kirker שכתב הרבה על הכפפים הקדמונים •

ר' עקיבא פ"ט

תנינן וישימו להם בעל ברית וכו' טלמד שבלא
וא' וכו'

בין המכריים • היוונים • והדומיים אנו לומדים מדברי הימים שנס
בימים הקדמונים היה להם מנהג לפנות להם לקות ירהקס •
ולאנקס • ולנקס • ועוד היום הוא זה ככהו אלל אומות קרבה ובערט
באנשי המזרח •

אר"ל אין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עצמו
עליה וכו'

כבר

כבר פירשתי במקום אחר שהעונג הוא אויב התלמוד ואין המורה
 במלאכה אלא במי שטורח הרבה וכבר אמרו באבות ומי נער מחיים
 ובתורה אלה עמל.

איר חייא בר אבא וכו' שהיו בקיאים בישובה
 של ארץ • וחורי שמריחין את הארץ וחוי שהיו
 טועמים את הארץ כחויא :

בן עמיס בפסאן בארץ היונים ובאיטליא למדו לאומות בהם וכן
 בספרד חכמת עיבוד הארץ ונטשו ראשונים הכרמים ושאר מיני
 פירות שלא הכירו קודם לכן • אם כן אמרו חמת רבותינו שהיו בקיאים
 ניטובה של ארץ שהיו אומרים מלא קנה זה לזית : מלא קנה זה לגפנים
 ומלא קנה זה לתאנה : פנס כריח ניכרים מיני האיכות : אין להסליא
 סגס האחרונים גדלו אומר על הדבר הזה • וכפרט חכמי הקימיקה וראשון
 ראשון chaptal חכם גדול פורסם וכן טעם הארצות נותן סימן להכיר
 ולהכדיל מין א' ממין אחר ולמשל • המין הנקרא argila באיטלקי יס לו
 טעם מוכדל פן מין האחד הנקרא terra calcare וממין האחר הנקרא
 magnista ומכמו שהוא מפורסם כספר חכמת הקימיקה • ומי שרובה
 לחקור ולתור בהם • ילמוד חמיתות הדבר הזה בכל נדותיו במשרו"ל :
 ורחיקי עוד שהולכי מדברות מריח הארץ יודעים אם בסביבותיה או רחוק
 איזה מול יס מים לשתות לזרעם ולגורך בהמתם

איר אדא בר אבא משה בהשכמה עלה וכו'
 דתניא ג' דברים עשה משה ומדעתו וכו' ופירש
 מן האשה •

הפירוש מן אשתו טעשה משה הוא לפי הפילוסופיא האמיתית לפי
 טילוד אשה סכל טעשה וטעשה שכינה מדכרם עמו בלא
 קניפות זמן • אין לו להספיל רוחו עם האשה • ולמזוא פונג בחוש פמיסוס
 שחרפה הוא לאדם ושהוא דבר בהמיי שמאכד כח פנסמה ורוחניותה •

תניא וישב משה וכו' בתחלה פי עונשה
 ג' לפי הפילוסופיא : כל מזוא וכל דמ יס להם סכר ועונש • וכן הוא
 בדת האלהית •

דרש ההוא גלילאה בריך רחמנא דיהב אורין
 תליתאי

פתח עינים תליתאי וכו'

המספר הנ' היה חשוב בין הקדמונים כמ"ס שלמה בחכמתו והחוט
המשולש לא במהרה ינתק ובין בעלי הנמ' במלתא בגיא חוקה
ובתורת מטה עד דור שלישי וכיוצא בכין סאר האומות וכפרט ברומיים
Omnipotentia est perfectuam ובפכמת סמלדסכ מתחלת שלימות
הצורות עם הטריאנגולו שהיא מחובר מג' קווים' ובאמת המספר שלישי
בסניות הא' הוא אג' לפי שהא' אינו מספר אלא בהטרופות לפי שכל דבר
הוא אחד.

ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שבגמ' הקב"ה
עריהם את החר כג' צ"ח וכו'

זה המאמר הוא ד"מ והוא מיוסד על המילונסופיא האמיתית: שאדם לפי
טבעו הוא בעל בחירה ואינו מוכן לקבל דקות שבהם נגד ערו'
אבל הוא חייב לקבלם שלא כרצונו לתקן עלקולו. וע"י סיוע האלוינות
לתכליתו. וכמו שאמרו אס אין הקב"ה עושה לנו וכול לג'.

אמר הזקיה וכו' מלמד שהתנוה הקב"ה עם מי
ואמר לחם אם ישראל וכו'

עולם החומרי בלא הרוחני אינו אזה לכלום. ואם אין תורה לתקן
יגר האדם רע מנטוריו הוא ודבר כוב המדינות: והאדם נמשל
ככהמות נדמו. ותוהו ובוהו הוא המ' כ' שאם אין מדינות וד"ה בסופנים
למה מועיל הישוב החמרי.

דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו נעשה לנ' שמע
וכו'

בהשקפה ראשונה צראה סכלות והוללות להקדים הפשיה לשמיטת
אם אין אפשר לאדם לעשות מה שאינו יודע ואינו שומע:
אבל האמת הוא שלעשות מה שהוא לפי התורה כמעשה הטוב. כמעשה
בעלמו מביא האדם מורכב מרוחני וחמרי לשמוע מה שלא היה שומע.
ולהבין מה שלא היה מבין מתוך בקיאות המעשה: האדם הוא שלשלת
מחומרי ורוחני והחמרי שהוא כמעשה ובחוסיו מחזיק חלק במכלול הרוחני
ועי"ו הסכנת הולכת וסולת למעלה למעלה. וכן המלאכים עושים ואח"כ
שומעים מתוך הרוחניות בעלמו שאינם מתנגדת מהחמירות שאין בהם:

אנגד זש בלנטס החמרי בעלמו נפמה רחמי

איר חמא צ"ח לטה נמשרו ישראל לתפוח טה
תפוח זה פריו קודם לעליו וכו'

התפוח סנק' כלעו סוסוס אין פריו קודם לעליו א"כ אינו מה סנק' תפוח בלה"ק לפי בעל המאמר. וכמו שהקשר"ת כתוספות לכל תשובת ר"ת היא האמת בעלמו שתפוח אינו מה סנק' כלעו פומו לכל תפוח הוא האחרון סנק' כלעו cedro וריח אסך כתפוחים מתרגזי' כריחא לאתרוגא וכזה הוא נאות לומר וריח אסך כתפוחים שהאחרון יש לו ריח טוב וחוק אבל התפוח סנק' פומו אין לו ריח לאגדילו במשל על הריח האהוב של עיר השרים: והאחרון פריו קודם לעליו לפי שפטרט בארקות ומדינות שאינם כ"כ קרות גם בחורף יש לו עלים ודרים באינן חשנה לשנה ואחר שעלה הפרי בקטנותו נושרין הפלים של השנה שעברה ונאין עלים אחרים קטנים חדשים: ודע שכשמים שעברו קריתי נמטובה ס' א' כל' לאסיני מחכס שלא מכני עמנו סנק' **Garofalo** גרופאליש כו ד' מסכתות הא' על האווב: השליש על הדוד איס. השלישית על הארו' והד' על התפוח ושס בירר בתכלית שכירור. שהתפוח אינו הפומו אבל האחרון כמו שגראהמוה המאמר. ומעירוט ר"ת חכס גדול גדול צמו שידוע. דע שוד שהתפוח הנק' סוסוס לפי דעתי נק' כן לפי שמנפח הכטן ומביא רוחות וכן הוא הטבע של האחרון שמביא רוחות ומזיאס אפרי כן. א"כ גם שורט השס נאות לזה ולזה:

תחוא פינא וכו' אנן דסגינן בשלימותא כתי' בן
תומת ישרים תנחם וכו'

זח הוא מוסר גדול וכולו פילוסופי: המן ההוא היס מוכיח לרכא הפחיות של בני ישראל בזמן משה שהקדימו נעשה לנשמת שהיה להם לשמוע בתחלה ימה היא תורתנו אס היא קשה אז קלה שיוכלו לקיימה אלל רכא החכס השיי תשובה נלחת שישראל התהלכו עם סקב"ה שנתן הקורט בתוס לכ לא מלכד כדרך העושים מאהבה יאכל סמכות על המשפס ורחמנות הכזרא שמכים שכן האדם הנכרה והטור מדיח לא זסטפנו כדער סלא יוכל לשמח בה ובאמת לא היה מדין שהאורה הנתונה לאדם לא תהיה כהנטרפות טכעו.

תיר חנעלבים ואינם עולבים וכו' עליהם הכתוב
אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו:
מוסר

פתח עינים

מוסר גדול הוא זה: גבורת האדם אינו ניכרת בנופו ובהללחתו. אבל כרומו וכשמתו מסובל העלבון שזמם חרפתו ואינו משיב עושה מאהבת המקום ופחה בייסורין על העליבה הנאה עליו-זכה הנשמה היא עולה מעלה מעלה ואינה מאבדת בכעסו אם היה כועס. כמו השמש שזורק אור מתוכו ואינו אוכד לאויר הארץ ופאר המזלות שמקבלים האור ממנו והשמש עצמו מו' ימי בראשית עד עכשיו הוא מקור האור וזה הוא תהלת הגמסל רבוני הנטלג שאינו מאכד כלום מגבורת רוחו אבל הוא הולך ומתאמן כפוך אויביו ועולביו:

ארי' וכו' כל דבור ודבור שיצא מפיהקב"ה נחלק לע' לשונות

בימים הקדמונים הלכות היו טכפים כמו ע' אומות שילאו מנ' בני נח ועבשו רבו עד למחוד כמו שנתפרדו האומות יותר ובראו לשונות אחרות: אבל עיקר המחמר הזה הוא להורות שהי' הדברות הם דהי' הטבע והאויים הדברים לנותן ולניתן וכל דיבור היה נאות לכל אומה וכל לשון שלכולם היו ראויים הדבורים. וכל עם היה יכול לשמוע ולפנות עם טבה כנחיים ההם: הלשון אינו אלא שליח השכל. והדבר אם הוא נאות לאדם. ככל לשון הוא נשמע ונכבד:

א"ר הגנאל וכו' מה נגיד זה יש בו להטית ולהחיות וכו'

זה הוא ברור לפי הפילוסופיא האמתית: הדמות הם טובות לאדם. הנגרא אם הוא מקיימן ואם הוא משמאל כהם רע עליו בשולם המשפט. ורעה עליו חולה בשולם השכר והעונש:

אריב"ל מ"ד צרור הטור דודי לי וכו'

החכם מפרש אלו הפסוקים ד"מ על פת העגל: אבל אם תראה הקורא לידע פשט אלו כ' הפסוקים דע שהקדמונים כימים ההם האהובים הם מסיך עצמו כשתן המור על תענוג עצמו ותענוג אהובתו כמו שנוהגים בימינו בכמה מיני ריחות: על זה אמר האהובה שאהיב דודו בתענוגיו כמו צרור המור זכה על שדיה ילין זכה מובן ע' צרור המור וכו': דע עוד שהכוקארס כספרו שלג ונכסף. והאנדרקומי כספרו על א"י מפכסים סכרמי פין גדי היה מקום גדול בכל מיני ריחות וטעם היה מעין להשקות הנדיים אבל היה סה גדר גדול להרחיק הנדיים מהאילנות שהיו

זהו גדלים שם בכל מיני פירות מפוקות וכשמים וכופר כזאת הפקדמה
לחכמת הטבע מוכן פ' הפני אשכול הכופר דודי לי בכרמי עין נדי כבר
יעת שכרם בלה' קשיא שורת כל מיני אילן ולא הגפן בפרט כמו שמבין
המון העם

כל דיבור ודיבור וכו' נתמלא כל העולם כולו

בשמים :

ג'ז' הוא מוסר גדול : הדתות אם הם מטטרפות לטבע האדם אינם
מחייבים בו מדת הפחד והחולשה : אבל נשמתו נהנית כהן כמו
הריח שמביא עונג בלדס המריח

ואריבל כל רבור ורבור שיצא מפי הקב"ה יצאה
נשמתן של ישראל וכו'

יצאת הנשמה של ישראל בדיבורי הקב"ה הוא משני פנים : הפן הא'
מהיראה כמ"ס הכתוב וכל העם רואים את הקולות ואת
הלפידים וראו העם וינעו ויעמדו מרחוק : הפן שני שנס כחפנונו וכשמחת
הנשמה יולאה כרגע כמו שמפורסם הוא בחכמת הנוסות וכפרט נשעת
החיים שהדופאים קורים יציאת נשמה קטנה רזוני כלשון רומי parua
lipotymia

אריבל בשעה שעלה משה לארם אמרו מה'ש
מה לילך אשה בינינו

עיקר המאמר הזה הוא פלוסופי להורות שאין להפלא אם התורה ניתנה
לאדם מהבורא הכל אם יש לו כמה וכמה משרתים לאלפים
ולרבנות כולם רוחניים ומה לו להקב"ה ליתן תורה לילוד אשה סופו רמה
וקולעה על זה הוא התשובה בפי מרפ"ה בשמו"ד"ת כולה אמיתית רזוני
שהבורא נתן תורה לאדם לפי שהוא מורכב מרוחני וחמריות וע"כ הדמות
יש להן הצטרפות עם האדם בלבד ולא עם המלאכים שכולם הם רוחניים
ואין להם צורך ולא הצטרפות עם עיקר הדמות שהם בלבד מטטרפות עם
טבע האדם ולא עם המלאכים : וע"ז אמר שנס מלאך המות מסר לו דבר
לומר שנס המלאכים מכירים עיקרה הדבר ושהמות בעצמם היא סי'
החיים בין בני האדם ובכל פכרואים בחמריות ורוחניות בהרכבה לפי
שמיתה הא' הוא חיי השני וכמ"ס הפילוסוף ההעדר של הראשון הוא יצירת
Corruptio unius est generatio alterius .

אריבל

זפתח-עֵינַיִם

אֲרִיבֵל בְּשֵׁעָה בְּשִׁירֵי מֹשֶׁה מִלִּפְנֵי הַקְּבִי' בֵּא
שְׁטָן וְכוּ'

זוה המאמר עמוק הוא כיסודו אצל הוא כולו פילוסופי : השטן (או המינות) מקטרת ואומר מה היא התורה עתה צה מה רוחני בכל קדושתו להיות נשפל כמו האדם : א"כ זאת התורה היא תורת הטבע כמו שכל נברא יש לו תורתו לפי מציאותו . אצל האמת הוא שהאדם יש לו חלק רוחני וגשמי ויש לו זכאן הוא לקבל תורה מר"ק וע"פ הנבואה : לפי זאת ההקדמה המינות הולך אצל כל סדר בכל העולם ביבשה כיס ותתחום לכלכל תורת משה ע"פ הנבואה עם תורת שאר הכהנים אצל כולם נותנים תשובה נשחת שיש הפרש גדול בין תורתם לפי הטבע לתורת משה ע"פ הנבואה ודאיה לדבר שמהם שקבל תורה מסיני משוך ענותנותו לא היה משיב שאנלו היתה התורה לפי שהקב"ה שיהיה צומח איה הוא לכדו יודע הצטרפות התורה עם טבע האדם . אצל משה רבינו בשפתו לא היה יכול לידע זה הסוד שהוא עיקר התורה לפי שלמטה כמה שהוא אדם לא היה אפשר לידע זאת ההצטרפות אלא לפי הזמן אם ישראל היו נכונים מטבעם לקיים כל המצוות הנצטוו בה והספק הוא אצל משה היה כדאי לעשותו מלמד האופה להדקקם בתורת ה' וע"ו נקראת על שמו לפי שבאמת לפי הפילוסופי אדם אין מלמד אין לומד ואם אין מלמד אין לימוד ואין תורה :

אֲרִיבֵל בְּשֵׁעָה שְׁעֵלָה מֹשֶׁה לְמָרוֹם מִצְאוֹ רַהֲקִיבֵית
שְׁהִיָּה קוֹיֶשֶׁר כְּתָרִים לְאוֹתוֹת :

זוה ד"מ ללמדנו שכפי הטבע אין לנו דרך נכח דמיוני להבין איך הבורא יתעלה כולו רוחני יכול לדבר וליתן נצטווים לאדם גשמי תורה כתובה : ע"ו אמרו שאם הבורא יודע הכרה ונורד האדם לקבל התורה כדי לנהוג משה להפינו הרבני שעלה לסיני לקבל התורה מלאו להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות דמוני שהשפיל מפלתו כולו רוחני למצוא האין מלמדך ליתן תורה כתובה כמו האותיות שהם אצל כל לשון עיקר הכתוב והנקרא . כן הוא הנקטת שלום והתשובה כולם משלים לפתוח פתח למרחב מצטוות ורוחניות לדבר ולקבל תורה מכולו רוחני ותכלית הדברים שכל אלה אינם פנים אלא להתיר מיסרות הולת האדם שאינו יכול להניע להבין כל אדם אלא בשער האמונה :

אֵיל הַהוּא מְרַבֵּן מִי שְׁמִיעַ לְךָ מֵאֵי הַר סִינִי וְכוּ'

אֵין לְתוֹמָה עַל הַמֵּאֲמָר הַזֶּה אִם הוּא מֵתָן סֵפֶס לְשִׁמּוֹת הַמִּקְוִימָה כְּמוֹ
שֶׁר סִינִי : מְדַבֵּר קִדְשׁ וְכוּ' לְפִי שֶׁהַקְּדוּמִיִּם בְּכֻלָּם וְכַשֵּׁר הֵיטְלָהּ
מִקּוֹר

מקורו טעם שמות המקויות וקצמים וכן גשמות המיות. כהמות
 ועופות שבתורה כמו שהורה ע"ז הנקראת בספרו הנדול פלג וכנען כל
 רומי שנותן טעם לכל שמות האומות של התורה וחלק ממקומותיהם
 ויטויהם וכמו שכל הכהמות והעופות עקה ספרים אחרים ככ" חלקים
 ונס' אני בספרי על הפולגותיה! שידיקה ח"א בארמי כמה דברים וכמה
 שרשי השמות לפי הטבע משמות הכהמות ועופות שבתורה ע"ס :

**דרש רבא מ"ד לפו נא ונוכחה יאמר ה' וכו' אם
 יהיו חטאיכם וכו' בשלג ילבינו וכו'**

עיקר המאמר הזה הוא להורות ע"פ הפילוסופיא האמתית שאם האדם
 חוטא איך לו לפתוח פער צחצחן הסליחה על זכות אבות כי מה
 לזכרם הבן עם נשמת אביו ומה לו לקבל ספע מזכות האב נשמתו
 של הבן אם הוא חוטא גמור : ע"ז המאמר גומר אומר שלחטא האדם אין
 מנוס כי אם בחסדו יתעלה שטולח ומוחל לבן אדם מכה חמירותו ויזרו
 הקובר עליו ומכה חסדו שמעולם שמו הוא חסיד גליון לגאול משחת בניו
 אם הם חוטאים ושכיס ומתחרטים. ועל פקט הפ' אם יהיו חטאיכם כשגים
 כשלג ילבינו וכו' דע שגם בין שאר האומות וכפרט ברומיים ויונים כנע
 האדם הוא לבע החטא והנקמה ולכפ הקרינה והמלחמה כמו הדם שהוא
 אדום ח"כ הוא לבע החטא דינר הרע ולהסך גם בחכמת הגופות הלבן
 הוא הלכע שמכח כל ז' צעפים : ולכע הטהרה ופרישות ונס' בין הקדמונים
 היה כיתה הנקראת כח האיסני Essani שלא היו יכולים ללכז כ"ק
 מלכע לבן ועליהם אמר שלמה בספר ככל עת יהיו בנדיך לכנים והכהנים
 וכו' ג ביה"כ היה לובש לכנים וכידוע :

המצניע פ' י

**אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר
 ובעל קומה :**

השכינה סורה בנבואה על אדם לעשותו מלמד אומתו ע"פ רוח
 קדשו : ח"כ חכם הוא בהכרח לפי שאין הקב"ה נותן חכמה
 וכפרט החכמה שבחכמות שהיא הנבואה אם אין בו חכמה : גבור ובעל
 קומה מפני שלפי כח התמר" ובריאות הנוף גם הרוח והנשמה מתגברים :
 העושר הוא נאות לנביא כפי שידבר בכח ויכלא יראה לעם לפי צורך
 שבודמו ית' ובח"ס הכתוב ועשיר יענה ענות ונגד זה חכמת המסכן
 כזויה

פתח עינים

כנויה ו' אלהנביא היה עני לא היה מכובד מכני אדם ולא היה מכבד קולמו
הגדול שבגדולים אם השליח היה קטן עני וכנוה :

הזורק שבת פ' י"א

אר"ל החושד בכשרים לוקה בגופו וכנ"י

זה המאמר הוא כמו הסוף של המאמר הקודם על ענין המקושש דלמי
שאמר זה כלפחד הסיכו בין כך ובין כך אהיה עתיד לימן את הדין
כפועל לעו על אותו לדיק : וכיסוד המאמר בעצמו כאמר שהוא כולו
פילוסוף ולפי חכמת הנופות מפני שמי שחושד בכשרים א"א פלה יבא כלכו
הרנשה אם חשד באיש כשר ומזיח לעו עליו זכוס מפס מפס עסמפ רופ
לכו ומרה הסחורה שתכוא אחר זה עלידיעיון רוח ככללו וכפרטו והרעה
חולה עולה ועל זה נאות לו שלוקה בגופו :

ת"ר יריעות התחתונות של תכרת של ארגמן
תולעת שני ושל שיש ועליונות של מעשה
עזים וכו'

ג"ז המאמר הוא מלא מוסר נכבד וגדול שגם פיריפות המשכן התחתוני
היה נראה מעשיהם יותר מעולה ומכובד והיה נראה בש יותר
חכמה להיותם כדברים יפים וכנוונים פרטיים תכלת וארגמן בהמת
היה נפלא ממנו מעשה עליונות עם היותו נחשכ פחות מחכמת הכנים
הקן שטוו את העזים וטווי מן העזים : כך הנס שיתרון האדם הקובץ על
יד כסף והנה בעושר העה"ז יחשכ חכס וכנון הוא חכס ממנו מאד מאד מי
שכבד עכמו במלאכה אף שאינה כ"כ חשובה וכמו שאמרו גדולה מלאכה
שמכבדת את בעליה :

הבונה פ' י"ב

תניא וכו' דאמר ר"ח מ"ם וסמך שבלוחות בנס
היו עומדים וכו' כנצפך צופים אמרום וכו'

דע שיש חילוק גדול בין הכותבים השילוסופים אף שלא מכני עמנו. פמו
בוסטורפיו • וילאפכדו קאפילו וכמה מגדולי אינגילטירה ואשכח
אם האותיות של המרובע שלנו הוא כתב העברי הקדמוני או הכתב הוקן
טל

על השמרנו היה כחב משה וזורו וכן כראה ממטבעות הקדמוניות בימי
 דוד ושלמה שהיו בכתב שפרוני הוקן אשר אני מבינו עם הלשון כראוי ויש
 לי חיזה ספרים כזה הל' וגם הדקדוק מראשו לסופו אשר למדתי בימי
 נשורי: דע עוד שמאמר רכותינו מס' וסמך שכליות כנס היו עומדים
 אנו מוכן עם הלורה השמרנית ושכלשון ערבי וארמי *siriaco* לא כלכד
 ה' אותיות מנלפך אבל כל האותיות וכל התנועות יש להם ג' לורות
 מחלקות: ה' כראש התיבה: ה"ב" כאלמע התיבה: והג' בסוף התיבה כמו
 המנלפך שלנו.

**אמרי ליה רבנן לריב"ל אתו דרדקי האידנא לבי
 מדרשא וכו'**

יש לדקדק מה הוא הפי' בימי יהושע כן נון ולא כשאר דורות ונפרט
 בימי מרע"ה: כ' משוכות יש בדבר: א' שבימי יהושע היה הדור
 הנא כחך ומיד אחר מרע"ה: דור משה רבינו היה דור המורה כתובת
 מסיני: א"כ בדור שאחריו היו לומדים בכל כחם התורה החדשה והיו
 מדקדקים בכל מאמלי' כחם כאותיות ובנקודות כמו דבר חדש שמקרויב
 גל' לשלם: כ' שבימי יהושע כן נון קדמון *Cadmo* שהיה כנעני מארצו
 הלך לארץ יונית וזהו היה הראשון שלימד האותיות במלכות יון א"כ דור
 יהושע היה דור לימוד ופיזור האותיות החדשות. קורא נפיש ראה בשכלך
 שהמאמר אומר אתו דרדקי א"כ בתנוקות של בית רבן אמרו החדשים
 פ"ש האותיות ובאמת בדורות שהם שלא היו לומדי' החכמות כראוי ונפרט
 ההגדה וחכמת הטבע והנפשות לא היו יורדים לעומק הדברים בכלל
 החכמות והיו מדקדקים על הלשונות והאותיות וכיוצא אבל לפי האמת
 אלו החדשים ע"ש האותיות הם מלטרפים עם הפלפול של התנוקות ואין
 להם יסוד גמור בפרט. כשהחשוב שהשמות אלפא ביתא הם פנים בכל
 לשונות המזרח ונפרט בארמי ובערבי שלפי הנראה הם לשונות שקדמו
 לנה"ק לפי שהאותיות שהם קדמו להיות אותה קודם ישראל כמו שידוע
 מדברי הימים כלם:

מ"ט פשוט כרעא דרלית לגבי גימל וכו'

זה יותר אמתי באותיות שמרוניות משה שהוא באותיות מרוכעות שלנו.

מאמר סתום מאמר פתוח

זה הוא פילוסופי: בכל הדברים שהם תלמודיים יש דברים שתומים
 שאינו יכול האדם להבינם וכוה חייב הוא הלומד לסיתמן לו ילאחרו
 ולומר כמ"ש שלמה בחכמתו אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני: ויש דברי'
 פשוט זס.

פתח עינים

פשוטים ופתוחים שחייב האדם ללמדם וללמדם לאחרים גם בלימוד
לטובו ולטוב עמו .

אר"י וכו' מנין ללשון נוטריקון מן התורה

הנוטריקון אינו אלא רמו ולטוב הזכרון ואין בו יסוד פילוסופי :
וגם בין החכמים הערביים הנוטריקון זהו הוא בנייהם
ובלשונם וכמו שיוכל הקורא להבין בספריהם .

שבת פי"ג

תניא ר אומר וכו' הקורע בגדיו בחמתו וכו'
כאילו עעז .

שמי שכופס הוא כאילו עע"ז הוא ע"ד פילוסופי מכ' פנים : הקורא
שמי שכופס הוא גם רוח מפני שהוא סוכר שאין דבר עומד
בעולם כנגד רצונו : והנסות הרוח מביא האדם למינות נמור עד שמי
מהמין מציאותו יתעלה חסו שלום לפי שהנסות הרוח אינו מהמין מה שאינו
מבין מפני שננסות רוחו יש אללו הקדמה שהאדם יכול להבין הכל : הפן
הב' הכופס הוא אלל נפשו כמו אלוד וכמ"ס הבהוב אעלה על כפתי עב'
אדמה לעליון א"כ הכופס הוא עע"ז לפי שיוצר עצמו אללה והוא עצמו
העובד : הכל אס האדם כופס לא כלבו ולא מכחז וקורע בגדיו בחמתו
להראות לאנשי ביתו ולעבדיו שעלה חמתו באפו ויגורו מפניו זה הוא נכון
לפי המוכר מפני שאינו גם רוח מי שמראה עצמו כופס מבמוץ ולא
מנפנים לטובתו ולטובת משפחתו :

אר"י בן פזי וכו' כל המורד וכו'

עיקר זה המאמר הוא להורות לפי הפילוסופיה האמתית כמה הוא
חשוב מי שמוריד דמעות על אדם כשר או גדול שמת ובפרט על
מיתת חכמים גדולים : שנה מורה באלבע כמה אללו חשובה החכמה
והתורה שהיתה מכבדת הנפטר : ולהפך זה מ"ש שמתעלל בהספדו של חכם
ואינו חושש לו ראוי נקברו בחייו מפני שאין לחוש למי שאינו מכבד התורה
שאינו אלא או עסק בארץ נמור או לבו מלא רשע . ואינו ראוי להיות חשוב
וגחמד למקום ולבריות הכל להפך ראוי לשנאתו וכמ"ס פי יתן לי עם
הארץ ואנשכנו כחמור .

וא"ר חייא בר אבא וכו' א' מן האחים שמת

ידאנו

הנסיון וחכמת הטבע לא הניעו לשפר האמת כמו שהם דימו: עכ"ז יש לנו לידע שגם בין האחרוני ווליסניארי Valignieri חכם גדול איטלקי אמר שלא כל התולעים שנבראים בגוף האדם והבהמות יש להם דמיון עם תולעים שבארץ וחץ לגופם וטראשיתם אינו ראשית הכינה או האם הנאים מנחוז. א"כ אם אינו ידוע ראשית המין הזה יש מקום לספק:

שמואל וקרנא הוו יתבי וכו'

אין להפליא על זה: שמואל היה חכם גדול בחכמת הטבע וכרפואה וראה בבהר שהיו המים נעשים גלים והיו עכורים יותר מהראוי מחמת הרוח שהיה מבלבלם: שמע שמואל שמועה שאדם גדול היה בא נספיקה. וידע שמואל שיטתה מן הבהר אותו אדם גדול ומתוך כך יחוש נמעיו. וע"ז אמר לקרנא הרופא שמואל שיראה אם הוא חכם וראוי לכבדו שיביאנו לכיתו ויעשה לו רפואה ויכבדנו כפי מה שראוי לו.

שאל ביתוסי א' וכו'

מזה המאמר ומה המחלוקת של הביתוסי יש לנו ללמוד בפילוסופיה אלדית שרש אמוניי נאות כי יש לנו לקיים המצות כפשטן כמו שהם כתובות בתורה ואם יראה לנו שמלך השכל יש שום היתר לאיזה חלק מהם ראוי ומחוייב אנחנו לעשות מהעיקר עיקר ולעולם נקיים המצו' בין שתסכים עם הטעם המושכל בין שלא תסכים ועכ"ז עלינו לחשוב ולתור דרך ישרה איך תסכים המצוה עם השכל אם אפשר כמו במעשה שלנו כי לענין איסור אכילת נבלות יש מצוה מבוארת לא תאכלו כל נבלה ואנחנו חייבים לקיימה ולא נחוש אל המשל שהביאר' יהושע אך אמנם לענין כתיבת תפילין על פור מיוחד אין לנו בתורה מצוה מפורשת שלא יכתבו על פור נבלה רק מן המתור לפיך רצוני ממין הפותר ולא ממין בהמה טמאה: וכאשר יתקיים זה אין לחוש אע"פ שקרה מקרה שהבהמה טמאה נתמבלה והיא אסורה באכילה כי יספיק המשל הנכבד של ר' יהושע ליתן טעם לפי התורה ולפי הטעם השכלי.

ההוא בר קסא דפומבדיתא וכו'

בענין רפואת נשיכת הנחשים גם בזמן הזה במצרים יש דברים נסתרים שפועלים עוד היום כמה רופאי נחשים שיש שם שהם אמתיים לפי הנסיון ואני בעלמדי דברתי עם אזהבי פילוסופים שראו דברים נפלאים כזה הענין שאין השכל יכול להבין אבל אמת הם לפי הנסיון והם שראו אמרו לי שאם לא היו רואים לא היו יכולים להאמין: בענין הזה של הרפואה הפרטית הזאת שמביא התלמוד רצוני ליתן על נשיבת

לביכת הנחש שוכר הנמלא במעי המורה לכנה וע"פ התנאי שהאם לא
 חיה טריפה ים איזה טעם ע"פ חכמת הרפואה : החמורה לכנה ים לא
 איברים וכל הפנימי יותר ממתקים מהחמורה שחודש : אם האם אינה
 טריפה אין לחוש על חולי האם ולא על חולי הבן : העובר ברגע שנולד
 הוא מתייק לצנת הנחש וכישרו כמו שמתיק כל גשיבה החלב . החמורה
 וכיוצא ועוד למעלה מהם לפי שלא נקרט הגוף ולא נקשה תחמת הארר
 וחרוץ החינוכי והדם החדש הוא ים לו כמה מעלות נגד הלשנה ושלשי
 הפילוסופיא אין למעלה הימנו . וכל היום אנו רואים טעל שמכות היותר
 נפלאות ואכזריות הרופאים והאימנים אינם נותנים עליהם כי אם קרועי
 הבטן של הכהמות . הקיבה וכיוצא ועל ידם הרפואה באה .

ואלו קשרים פט"ו

וכברתו מעשות דרכיך

כל המאמר הזה הוא טבעי בפילוסופיא האמיתית : ידוע שא
 שהמלכות מכבד האדם והיום הקדוש שלובש לכבדו וכמ"ש ר"ה
 שהמלכות ראויה להקרא מכבדים . ההליכה יותר מהראוי מיגיעת האדם
 ואם היא ארוכה או בפסיעה גסה אינה מותרת לפי השכל בשבת ופשוט
 אם מטייל האדם בסוף שדהו כשבת לראות מה היא זריכה . ושלל ייס
 דיבור של שבת כדיבור של חול ג"ל הוא לפי טעם השכל שמכח שמדבר
 בדברי מקח וממכר וחשבונוט פוטה שבתו חול נמור : אבל מתיר ההרהר
 מפני ש"ס אים אינו מוציאו מן שבת אל הפועל ע"י הדבור אינו בא ליד
 מלאכה ולחלול שבת . ומה לו לאדם ומה הוא הפגם בשבתו אם מהרהר
 בלבו : כך וכך יציאה איני צריך להוציא על שדה זו וכיוצא כ"ש שההרהר
 בא מעצמו כפוחו של אדם ואין לו כח לפעמים לעכבו :

א"ר אמי האוכל מעפר שר בבל באילו הווכר

מבשר אבותיו וכו'

לפי שכל היתה נמוכה נהטרפות עם א"י שהיא גבוהה יותר אמרו
 ד"מ שכל מתי מכול ננשרו לשם ולזה נקראת סעוד ובן מטולה
 שכל מתי פולס נללו לשם ואמת הוא בחכמת הטבע שהארצות היותר
 נעובות הם מלאות זיהמא ועקלים ורמסים מריבים עם . ועיפוס האויר
 במקומות שהמה ברות בפרט אחר ימי הקיץ קדחות שליטות כמו פידופ
 בזמנת הרפואה . ועם נמלאת הארץ הנקראת טורבה Torba שמראה
 היא פסאיר הנשרף והנלכב שהיא אם העיפוס . וראיתי איני כנסיון כמו
 שראו .

פתח עינים

פראז' חכמי הטבע שהדגן והפירות הכאים מאלו המקומות נקל בלוי
לידי עיפוס ומתקנים כמרה עתה מהפירות והדגן שכאים ומההרים
והגבעות. וזה באמת אמרו לפי הפילוסופיא שהאכל מעפר של ככל
לזוני הפירותיו הוא כאלו אוכל שקלים ורמסים. לפי שמתעפסים נקל
והואמא מרכה עד אין חקר.

תן לחכם ויחכם עוד אר"א וכו'

כל אלו הם הלכות ד"ס וכניעות ואינס כריכים פירוס. וכל שארית
המאמר הם פירושים דרך רמו כפי. וישו ורות על פי העתיד
לכואבדורות שאחרים: לפד מלאתי נכון ע"פ הטבע והרפואה: וטבלת
עתך בחומץ אר"א מבאן שהחומץ יפה לשרב וזה הוא אמת המידו ע"פ
הנסיון ברפואה שהחומץ היא רפואה גמורה נגד הדם שמתחמם ונגד
כאבי הכטן הסורסים מעט מעט וכיוצא באלו המולאים הנקראים כפי
הרופאים טעוים להגה בלעו [Inflamatorj]

ותותר בימי רבי דאמר מר אהוריריה דרבי וכו'

אין להפליא שהמאמץ של סופים ופרדות של רבינו הקדוש היה עקר
גדול לפני שכבר ידוע מבמה מקומות מהתלמוד שפולא היה עוסק
ואדון עמו רזוני רבינו הקדוש כעבדו וזה נכון שלו לכוון לא היה כ"כ
טורח להבין ולקצר כל מה שקשר בו המשנה שחייב לטובתו ולטובת
אומתו לפי שחלצה כל כך גדולת עקמה ומכונת לא היה אפשר לחכם
שלא היה עשיר גדול. כהנטרפות לורך הזמן ארוך ולכ שאנו ושקט והואה
גדולה לקבץ כל הכתובים הנכסחים ליסוד הסרי המשנה שקיבץ אשרי
לו ואשרי חלקו:

ותחת כבודו וכו'

ר' שמואל בר נחמני אמר תחת כבודו כסרופת בני אהרן מה לתלן
סרופת כשעה וגוף קיים ע"י. מתחמת הנוסות לגו יודעים שיש הרכה
מיני סרופות בעולם. ויש סרופה שפועלת על הנשימה והגוף נשאר קיים
גמו האש היזיליטריקו. ואש זו ועה שסורפת האויר סביב ריאת האדם
אושם. והוא מת כרגע א' מתמת, שאינו יכול לנשם רוח סחינו ראו לנשימה
לחיות: אבל הגוף והאיברים נשארים קיימים ככתחלה. ורכים מאלו סוגי
רפואת כיכרים כחמת הקימיקה כמו שכל לומד יכול לכדוק בספריהם עד
אין חקר.

א"ר אחא מנין לשינוי בגדים מן התורה

אלו הדברים הם הלכות דרך ארץ לפי הפולוסופיא המדינית שינוי
בגדים

עיקר

זה המאמר אינו מוסד על הסימן רע כמו שאמרו המפרשים שיש
 לשארית האחים לדאוג אחר מיתת אחד מהם הוא : ל' ונ' מדפ
 הדין בבית אכל יש לו יסוד גמור פחמנת הטבע ובחכמת הרפואה
 בפרט : ודאי הוא שיש בכל החלצים הסיבה הראשונה שנקראת סיבת
 הכנת החולי וזאת היא בהיות הגוף הפרטית שהיא על הרוב כללית בין
 האחים כלם . מסיבת ירושה גופיית מהאב והאם ויש כמה מיני חולאים
 שהם חולי משפחה כמו הפודאגרה חולי מי רגלים חולי הקוה כאב הראש
 וכיוצא : פ"כ נכון הוא המאמר שידאנו כל האחים כלם אם מת א' מהם .
 אם מת הגדול מפני שאם הראשון שהוא על הרוב יותר חזק באיבריו מת
 ק"ו על היותר חלשים שבאו אחריו : אם מת הקטן שהוא היה יותר נער ק"ו
 ליותר זקנים שקדמו לו . ופור שאם החולי היה באחרון שבשורה מורה
 שבכל השורה כלה הזדמנות החולי הוא טבעי :

א' מבני חבורה שמת תראנו כל החבורה כולה

הסיבה הראשונה למיתה שיש כמה חולאים שבאים מסבות כלליות
 מהאוויר . ממקום הישוב . ומתאומנות פרטית על זה שא'
 מבני חבורה מת . כל החבורה יש לו הזדמנות פרטית של סכנה שגיה
 שאינה שיש כמה חולאים כמו קדחת הנידום . המגפה וכיוצא שהם נזקים
 מכן חבורה א' לחכירו ופ"ז ג"כ יש להם לדאוג :

שבת פי"ד

אר"י א"ר י"ב שעות וכו'

עיקר זה המאמר הוא במס' פ"ו פ"א ושם אפשרנו .

ובמקום הזה לפניו דין ההורג כינה צנכת פטור דאינו פרה ודנה
 וכו' גם בחכמי הקדמונים יגיס ודומיים ואומות אחרות אנו
 מוצאים ביניהם מי שכתב שיש איזה מין בין הפרגים : חולפים וימוטים
 סנדלים מן הוזהמא : אבל אחריו החכם רידי Redi וחכיריו מן הנסיון
 ומן החכמה הטבעית אנו יודעים בוודאות שאין מין א' בעולם שאינו נכרא
 מן הביצה או מן מוצאות אחרת שדומה לו ולא מן הוזהמא ואם במקום שיש
 כאפה יש תולעת אין התולעת נכרא מן הדבר הנכבאש אבל הביצה או אם
 התולעת נוצר על הדבר הנכבאש התולעת החדשה : ואם רכ יוסף בימי חכמי
 הגמ' נמר אומר על סנדלים שהוזהמא אין להפליא על זה . לפי שנימי
 הנסיון

בדנים הוא בודאי דבר הַרְרִיךְ לנְקִיּוֹת ולנְרִיאוּת הַגּוֹף ולכבוד האדם : גם הוא מהלכות דרך ארץ ללבוש בנדים פחותים בשעת עבודה גרופה ומאוס וללבוש בנדים יותר חשובים בשעת עבודה שאינה מאוסה כגון קיסור וניסוך . עוד הוא מהלכות ד"א לתלמיד חכם שלא יהיה נמאס בעיני הנריות כדי שלא יאמרו אוי להם ללומדי התורה שהם מאוסים ומגונים . וזוהו נמאס שמטניא התורה בעלמה . ועל זה לא ינא הת"ח כמכעלים המטולאים בטוק . ודרך נזומא א"ר יוחנן כלת"ח סנמלא רבכ על בנדון שייב מיתה : ולפי דעתי שקרא לבנדים מכבדי האדם . פי שמכזה בנדון : מכזה עלמו ומכזה תורמו .

א"ר יוחנן ת"ח נקראים וכו'

כמה וכמה נקראים ת"ח שתלמודם אינו כדאי ועכ"ז בנסות רוחם רוצים אצל עמם ודורם להיות מכובדי כראשונים בנאזני עולם : על זה ר"י לומד שכפי מדרגתם יהיו ראויים לדבר קטון או לדבר אמפני או לדבר יותר גדול . וע"כ מי שיט לו חכמה עם ד"א ומקפיד להפוך מלבוש אם לבשו הפוך כדי שלא יראו התפירות המגונות ואמרי החלוף . מחירין לו אכידה בטניפות עין . פי ששואלין לו הלכה בכל מקום ואומרה הוא למעלה מהראשון וממנים אותו פרנס :

ואם לבד מחכמתו מניח הפניו ועוסק בפעלי שמים אין לך ת"ח יותר מזה ומדה כנגד מדה בני עירו מצווין לעשות מלאכתו . אם הוא דבר שאינו יכול לטרוח בו וחיוו תלואים בו .

כל כתבי פי"ו

ת"ר ויהי בנסוע הארץ וכו' ר' אומר וכו' אלא

מפני שספר חשוב הוא בפ"ע

בהשקפה ראשונה נראית דבר נגד השכל ובלא טעם טע"ו יהי בנסוע נחכרת מכ' פסוקים חשובה היא לפי דעה רבי ספר בפ"ע : אבל למי שירד לסוף דעת החכם לא יפליא על זה . עפני שאלו ב' פסוקים הם יסוד המונחני רלוני שההשגחה האלרית פרטית היא לאומתנו וע"ז בנסוע הארון בפסוק הראשון היו מהפללים לאל ית' שיקום מכסאו לכפץ אויביו שהם אויביו וינוסו משנאיו מפניו שהם סוכנינו : ונפ"ה כ בשעת מנוחת הארון שהיו מניעים ישראל לנסוף המסע הפרטי היו מתפללים על השלום והשקט ישראל עמו . ולפי המנין החסר בשאר הפנים מחמת עלחמות ה' וידו שהיה מכה בהם : כן ירבה וכן יפרוך העם

פתח עינים

העם הנבחר לאלפים ולרכבות עד אין מספר

תניא הגליונים וספרי מינים וכו'

בזה העאמריש מוסר גדול א' ספרי המינים אינו ראוי לקרותם
בפרט לתלמידים ולנערים מפני שזורקים מרה בלב האדם
והאמונה נאכדת וע"כ ר"ט לא הקפיד לשורפם גם עם האזכרות שבהם
כדי שיאכדו מן העולם. כ' שאין לנו לשנוא גויים עם ז' אם הולכים בפטח
אחרי אלהיהם לפי שאינם מכירים האמת מיום היותם על הארץ עד
היום הזה והרי ככך גדלו וכך למדו אכותם : ג' שבאמת המינים שכותבים
נגד האמונה אינו כי אם רוע לב נגד האמת סיבת כתיבתם רעיוני
לפרסם המינית ולהגדיל האכזשים בלא יראת שמים וכלא תורה ועליהם
כאמר שמשילים קנאה ותחרות בין ישראל לאכיהם שבשמים וזה הוא
רשע גמור ומה מועיל להם ללמד לאדם דעת המינית ולמלא לב תלמידיה'
שכאה נגד הכורח וכו' המדינות נאכדת מפני שאם אין תורה ואמונה
אין דרך ארץ בעולם

בעא מיניה יוסף וכו' תני ספרי רבי אברין וכו'

במאמר הזה יש הרבה דברים שצריך לדקדק באשיותם לכבוד חז"ל

א' ספרי דבי אבדן הם ספרים שכתבו להם המינים להתווכח עם
ישראל ומקום שמתווכחים עם היה בית אחר שהאדון נק' אבין
לעם ביווי משורש אחד והתלמוד לא הטיב על הספק אם מצילים הספרים
ההם מן הדליקה כשכתב וזה מורה שהוא כבוד לתורת האמת. מניחות
ספרי הסקר שמתווכחים נגדה לפי שאין האור ניכר אלא מתוך החשך :
ב' שרכ לא היה הולך לבית אבדון וכו' לפי שהאכזב ירא שמים אינו הולך
בחברת המינים אפי"פ טעם לו כח להטיב כדי שלא ליתן פתחון פה
לעם לדבר עליהם וגם מפני שמרוכ הויכוח הספיקות כולדות כשכל
האדם על דברי האמונה :

ג' שסמואל לא היה הולך לכי נצרפי שרש"י מפרש ע"ו וכך שמה הכל
כמדומה לי שנצרפי בתרגום הוא מל' לרד : ור' אליהו בצמח דוד אמ'
שהוא לשון חבור ודבוק וסלא נמצא בפסוק גם בתרגום לא מצא רק
במקום א' בתרגום ירושלמי וזים מיד כמים וירפון עמהון לגיונין מן
רומאי פי ויתחברון וכו' שמהו ברהרבה כגון הקב"ה מלדפה למפסה
מלטרפין יחד והעם לרוף וכן לרוף האומות א' כבי' נצרפי פירושו כי
חבורה כמו בית הכנסת בלה"ק וכו' Scuola כל' רומי' וכלשון

Casa di societa איסלקי

ד' שר"מ קרי ליה את גליון שהוא העם של ספר הנצרים שבימינו
סנק

סנק' עוד היום Evangelio כל' רומי וכל' איטלקי Evangelio
 סטרו ידוע מל' יוני כב' מלות רזוני Evangelio רזונה לומר nanzio
 di Felicità כל' איטלקי ובלה"ק מכשר טובות :

ה' במעשה של הפילוסוף טרס"י מפ' בטעות פילוסופא מין אבל תוספות
 מפרט אמתות זה השם באמרו כל' יון פילוסופוס אויב חכמה :
 והוא אמת נמור כלשון ההוא (א"ה רש"י מפ' מין כפי הפנין
 ולא נעלם ממנו הפי' הנז' :

ו' שנס בימים הקדמונים היו הדיינים משכחים עצמם שלא לקבל שוחד
 אבל לא היה זה אלא כח הדיבור לבטלה ולא כח המעשה :

ז' שאמת הוא מה שאומר התלמוד שבדיניהם עוד היום הכן והנת
 יורשים אביהם כשזה והן שבאון גליון כתוב אנא לא למיפק מאוריית'
 דמשה אמתית אלא לאוסופי על אורייתא דמשה אמתית :

ח' שהחמור של לוכא רזוני חמור מהלביא עוד היום בספרי חכמי
 הטבע הוא חשוב עד מאד למרומתו ולזורתו וע"ז היה החמור ההוא
 חשוב אצל הדיין הנוטה משפט לקבל שוחד • מתנה ראוייה להתכבד :

ת"ר כמה סעודות חייב וכו'

כל העמים כולם מכבדים השבתות באכילה ושתיה מפני שהגוף נהנה
 מהם ואין שמחה אלא בכשר ויין לפי רוב מוני האדם וע"י האכילה
 ושתיה הנפש וכח הגידים מתגדלים אחר היגיעה של ימי החול ולפי שראו
 רבותינו ע"פ הרסואה שהאוכל הרבה בבת א' מביא עצמו לידי הולאים
 נאמנים מפני שהאלטומכא אינו יכול לעכל המאכלים כראוי על זה בקשו
 רבותינו לחלק הזמנים ערב וכוקר וצהרים וכזה כנ"פ כיום אוכלים בני
 ישראל בחיוב התורה ויש זמן לאלטומכא לעכל • זר חדקא שהיה עשיר
 ואסטנים אמר שחייב האדם לאכול ג' סעודות כדי לחלק עוד המאכלים
 והזמן לטוב האדם וטוב נפשו כדי שלא לטייל יותר מן הראוי • וליך
 אחרי דברי ניהוף וכיוצא • וע"ז אמרו כל המקיים ג' סעודות בשבת
 ניצל מן פורעניות רזוני שכל זה הדרך אין לו שעות לאדם כיום השבת
 לילך חק לביתו יותר מן הראוי וכזה יש לו זכות להכיל עצמו מן פורעניו וכו' :

**א"ר יוחנן וכו' כל המענג את השבת נותנין לו
 נחלה בלא מצרים וכו'**

מי שמענג את השבת מודה בחידוש העולם ומי שמודה בחידוש העולם
 מודה בכל בהשגחת ה' על בני האדם ועל תורה הקדושה מן השמים
 לפי שאינו מאמין שהעולם קדמון ועולם כמנהגו נוהג דרך טבע כלכד
 ונוק

פתח עינים

בזה הוא ירא פנים ומאמין בסכר ועונם כע"כ כזכה יש לו נחלה שלו
מזרים כע"כ. וזוה ניגול משפכו מלכות לפי שאם הכורא ברא עולמו
נותן המלכות כפי רצונו והמלך והעם שזים הם לפני מלך מלכי המלכים.

**א"ר יהודה אמר רב כל המענג את השבת נותנינן
לו משאלות לבו**

זה המאמר הוא פילוסופי נמור. מי פנוטה לבו אחר הכצע אין לו
הפטרות. לענג את השבת לפי שהוא מלא רעיון רוח לאכד יום
א' בלא יגיעה ובלא ריוח. ה"כ מי שהוא באמת מענג את השבת נותנים
לו משאלות לבו: וכל"ש החכם. איוהו פשיר השמח בחלקו, בחלק המזון.
ובחלק הזמן הראוי ליגיעה.

**א"ר חייא בר אבא וכו' כל המשמר שבת בהדכתה
אפי' עע"ז כאנוש מוחלין לו**

הרמב"ם בהלכות פ"ז אמר שכימי אנוש המחיל האדם להיות עונר
החמה והלכטה והככבים לכבוד הכורא הנבול שבגולס
פ"י כבוד הנכרא וכמו שעל זה הדרך פי' המגאלוטי סכס גדול איסלק
באנרוקיו שהפ"ז בתחלתו לא היה אלא כדי לכבוד הכורא הכל: א"כמה
טוב דיבר המאמר הזה שכל המשמר שבת בהלכתו ומודה לא כלכד
במני אות הכל בחידוש העולם ברצונו. הפי עפ"ז כאנוש מוחלין לו לפי
טוראיו הוא שאם עכד פ"ז לא היה כי אם לכבוד הכורא בכבוד הנכרא.

**א"ר ארמלא שמרו ישראל שבת ראשונה
וכו' ב' שבתות מיד נגאלים וכו'.**

המאמר הזה מורה בפילוסופיה אמיתית שנס בזמן של רכותינו חכמי
התלמוד ראו כמה לב האדם נוטה אחר הכצע. וכמה דברים
לאין מספר יש בתורמנו למלאש כראוי לשמור השבתות בהלכתן ועל זה
אמרו מה שאמרו והוא רחום יכפר.

הקורא הלל בכל יום ה"ז מחרף ומגדף

כמו שמי שמהלל האדם יותר מן הראוי אינו אלא חניפות וסקר כן
המהלך לא ראוייה הוא לפי הזמנים פרטיים ומה שמקנו הכביאים
הראשונים לומר כפרקים ידועים לשבח והודאה לאל ית' אין לו לאדם
לאמרו חוץ למקומו וחזן לזמנו כדי שלא יבא לידי פיסול ופיגול במומו
פירומתלכין.

א"ר יוסי יהא חלקי מהמתפללין עם דמרומי חמה
 גם זה היה פילוסופי מי שמתפלל כשהחמה כשהיא בלכד אדומה
 שחרית אחר הנצתה וערבית סמוך לשקיעתה יש לו כוונה יותר
 בתפילתו לפי שכהאור גדול בקשת הסמוכות לזהרים השכל מתבלבל
 באור השמש ומכה בעיניו יותר מן הראוי ואין לבו שלושקט ככוונתו
 וזהו עור כשהאור גדול נראה כעובד ע"ז לשמש המתגבר כאילו בפרט
 נשעה שמתפלל י"ח ברכות בשנות עצמו לרוח מורקיי וכנדה מי שמתפלל
 תכף אחר ההנצה וסמוך לשקיעה אין לספק על זה

וא"ר יוסי יהא חלקי ממתים בחולי מעים : רוב
של צדיקים וכו'

ד"ש י מע' שמתייסרין הצדיקים ניסורים וכו' מתמרקין עונותיהם
 ואמת הוא שחולי מעים מביא לכאבים יותר גדולים מהחולאים
 בשאר חלקי הגוף לפי שהאיברים שבמעים הם מלאים גידים הבאים מכל
 החוט השדר לה מראשו עד סופו וכו' הכאבים הם גדולים ועמומים : אבל
 אמת הוא ג"כ שחולי מעים בא כנקל למי שהוא איסטניס במאכל ומסתה
 ולצדק האובל לסוכע נפשו וכנ"ז זה מי שנהג עצמו לאכול ולשתות
 ולמלא בטנו בבל יום אינו חולה כנקל במאכלו על זה ר' יוסי אמר יהא
 חלקי ממתים בחולי מעים : לפי שזה מורה שבחיו היה אוכל לשוכע נפשו
 ולא למלא בטנו וזוכן של ת"ח לומדים הרכה ואוכלים מעט וכמו שהוא
 ידוע :

וא"ר יוסי יהא חלקי מגבאי צדקה ורא סמחלקי
צדקה

גם זה הוא מוסר פילוסופי : הנבאי נדקה אין להם אלא לגנות אבל
 המחלקים עליהם לבדוק לפי הנריך לכל א' וא' ופזמים
 שקרונה דעתם לרחם על זה ולחלוק יותר מן הנורד שאומדים לו בהרחה
 ואומדין את חבירו כגמזום . וא"ר יוסי מימי לא נסתכלתי וכו' מימי לא
 ראו קורות ביתי וכו' כל זה הוא מוסר ישכל לגניעות האדם וכפרט ראוי
 לת"ח ופרסי בחסידות כמר' יוסי שמימי לא אמר דבר וזוזר לאחוריו
 וזה הוא מוכן בכ' פנים : הפן הא' : אם בא מי שאמרתי עליו דבר ושאל
 אם אמרתי כן עליו לא חזרתי בי לומר אינו כדברי לפי שמתחלה אמת
 אמרתי : הפן השני : לא אמרתי דבר בנבאי חבירי וליראת השומעים חזרתי
 לאחוריו לראות אם שמשוני אם לאו אבל אמת וכראוי דברתי שלא היה
 לי יראה ופחד לראות לאחורי מי היו השומעים .

פתח עינים

א"ר הונא תיתי לי דלא סגינא ד אמות בגלגלי

הראש.

בישים הקדמונים בין עמי המזרח היה חשיפות לילך בנילו הראש כמו
סידוע מדברי ימי הזמות ועל זה המזרח הזה היה עשנה
עצמו שהיה עניו וספל רוחו וסלף היה הולך ד' אמות בנילו הראשמי
שמכסה ראשו הוא טוב ע"פ הרפואה ג"כ ומי יודע אם הקדמונים לא
הקפידו על זה לטוב הכריחות

ואכר אבוי תיתי לי דכי חוינא וכר

זה היה תכנה בין הקדמונים שכשחכם א' היה משלים מסכתו ראש
הישיבה היה עושה לו מאכל ומשתה כדי לכבדו וכמו פרס קטן
ליניעתו וזוהי היה רוחו מלא קנאה ותאזה כדי ללמוד בראוי מסבתא אחרת
לכבודו ולכבוד ראש ישיבתו ולכבוד תורתו

יוסף מוקיר שבי וכר

הוא יודע מחכמת הטבע ומדברי ימי הטבע כמה וכמה חכמים
שממציאים נמצי דני הים והנהרות וא"כ אינו מהכמנע שהמנעו
של הגוי שעשה לו כובע של לבד ושכלו כמשכלת של זהב וקבעה ע'
והרוח דחפה לים הדג בלעה ויוסף מכבד שבמות קנה הדג ועמה המרנלות
סאמר מכרה בני"ג כלים קטנים של צינרים שאינה גומא על הכן יקרה
משיכחת במאד מאד : והוא מן הנמנע נמנעה בעה"כ של לודקה
שהביאו לפניו שלהן של זקב : ובענין המסוי עלי"ו בני הדג זה הוא דרך
גומא ואספר כמ"ס הכותבי היו לאתו בעה"כ י"ו עבדים לעבודת
מלאכתו ולעת האבל היו עורכים שולחנו במיני מגדים משונים. וכלים
מכלים שונים. ושכל א' מעבדיו יביא בידו דבר זכין כלם היו מביאים
לפניו שלהן וכלים יקרים שיים : הון עתק. יש לדקדק שיוסף מכבד
שבמות קנה במחיר רב דג לכבוד השבת והרבה חסידים צימים הקדמוני
גם לפי דעת חכמי האמת היה אללם זכות גדול לכבד השבת במאכלים
שונים ובפרט דגים. ומה טעם יש בזה לפי חכמת הטבע : דע קורא
נעים שהדג מניע ומסיה האדם לתשמש ומרבה הורע והבנים כמ"ס
חכמי הטבע : ובפרט הוראי חכם צרפתי בספרו על חכמת טבע האדם
ועל זה העמים האוכלים דג מרכיב בתשמים ויש להם בנים לאין מספר.
ועל זה לפי דעתי דג הוא מלשון וידגו לרוב שמרבה הורע והבנים : א"ל
אם עונת ת"ח הוא מע"ס לע"ס : ואם התשמים בשבת גם לפי המקובלים
הוא זכות עליון כידוע מה טוב ומה נעים מאכל הדג שמתקן טבע האדם
מה

חזה ומרכה הורע הנפרד ממנו

א"ר קיסר לר"י בן חגניה מפני מה תבשיל שר שבת ריחו נודף וכו'

זה הוא כולו פילוסופי ולפי חכמת הנפשות: חוש הטעם הוא בנידים
ובפרט בנידי הפה והלשון וכמוח ותענוג במאכל הוא בשלוה
ובהסקט. ואם האדם חובל בחפזון ובמעט רגע ואם בזמן שאוכל טרוד
הוא בעסקיו ובהרוחת פזונותיו ומזונות ביתו אינו טועם טעם המאכל
והמשתה וע"כ בחיל שהוא טרוד בעסקיו ובהכלי העולם אין המאכל
נודף בכיתו אבל בשבת שהוא בשלוה ובהסקט תכלין האלו שדרך משל
חטילים בתוכו ריחו נודף וכוה מוכן כל המשמר את השבת מועיל לו רכוב
שכלכד התכלין מועילים לסומר השבת כהלכתו לפי שכוה אינו טרוד
בעסקי העולם אבל למי שאינו שומר שבת כהלכתו התכלין אינם מועילי
לפי שאין להם מציאות אלא כנפש הסומר השבת:

א"כ המנזנא כל המתפלל בע"ש ואומר ויבלו כאילו נעשה שותף וכו'

הפילוסוף הגדול לוק Loche בספרו על שכל האדם אמר על הגבולי
שים בין הטעם השכלי של האדם ובין האמונה באיטלקי
Fede שהשכל אין לו טעם אלא בדברים הנולדים מן המוחשים ומן
השכלים הבראים אחריהם: אבל האמונה היא כלב וככה לימוד האמונה והבן
והמלמדים ואחר הלימוד מילדותו של האדם עד הבחרות מעט מעט
האמונה נקשרת כלב ויהא מכח ההרגשת הלכ ולא מן השכל והטעם
א"כ אמר לוק שהאמונה היא כמו בריאה חדשה כלב האדם ואמר אלו הם
דבריו: האמונה היא בריאה על זה אמר החכם של המאמר שהמתפלל
בע"ש ואומר ויבלו שהוא בודה בהפלתו ובחמירת פרשת ויבלו שהקב"ה
ברא הכל בראונו וברא העולם יש מאין שהוא עיקר כל האמונות. נעשה
שבת q להקב"ה במ"ב: שכמו שהוא ברא את העולם: כן המאמין בו הוא
בורא באמונתו לפי שהאמונה לפי דעת הפילוסוף הג"ל היא פנמה
בריאה:

א"ר אלעזר מנין שהדיבור כמעשה וכו'

זה הוא פילוסופי עליון: האדם כשהוא מדבר הוא עושה בראותו פת
לפי שכל מפשה האדם תלויים בדבור ובין האדם לאדם ובין אומה
לאומה הדבור והכתב הם סיבת כל המעשים הנעשים תחת השמש:
א"ר

פתח עינים

א"ר חסדא וכו' כל המתפלל בע"ש וכו' וסר עונן
וחטאתך תבוקר

מי שמתפלל בע"ש אומר ויבטלו ככוונה הראויה : הוא כמו שאומר אנו
מאמין כמדות העולם כרצוננו ית' ובהשגחתו על הברואים : א"כ
דלוי שמלאכי השרת ינחו ידו על ראשו ויאמרו לו סבין הכבדאיה הוא
בין השוכים והטובים : ובזכות אמונתו אם חטא יפתירו מן השמים על
חטאיהו לפי שחטאנו לה' לא כבזכות מכות וכחארון אמונה : אבל
מחולשת האדם ומיטרו הזכר עליו ומחמת זה הוא ראוי לסליחה . וכיון
הוא שיאמרו לו וסר עונך וחטאתך מכופר .

אמר ר'ם עשה אדם מצות א' נותנים לו מלאך
אחד

גם זה הוא פילוסופי . האדם הוא כמו שלשלת פסא מטכצות הרבה
הם בעושה טובה אחת היא עלמה מגורמת לקטית וכן לאלפים ולרבו'
לפי שמי שמחיים לטוב הולך ועושה הטוב מכת הגידים בעלמם מחיים
לסובה וההרגל נעשה טכק וכמ"ס הפנימון הגדול ההרגל טכע שני זה
הוא המלאך שאמר החכם פקודתם לאדם אם עשה מצוה א' . ואם עשה
ב' מצות נותנים לו כ' מלאכים רצויה שהמצוה עצמה נעשית כמו מלאך
למצוה הבאה אחריה וכן להרבה מצות

א"ר יצחק למח מימין רבבה וכו'

דימין היא חוקה מכת התנועה וההרגל . ועל זה מי שהוא שמאלי הוא
חוק בשמאלי . ומי שקולט בכ' ידיו הוא חוק כסוה בשמאלי
וכימינו : על הרוב האדם הוא ימיני : וחוק הוא כימינו על זה אמר הכתוב
בשמאל יסולו אלף לפי שהיא חלשה אבל מימין שהיא חזקה לא יסולו אליו
לפי שהימין מנגם על עצמה : ימין לפי דעתי הוא מגזרת ויהי ידיו אמונה
ר"ל חוק כיצד שסובל סרחה גדולה ומלסון מעשה ידי אמן שסומך על ידיו
בחוקים על טרחתיו . והשמאל נק' לז' יסול מזרן אלף לפי שכלסון
פרכי ר"ל היד החלשה :

ארי' בל כל העונה אמן בכל כחו וכו'

ראדה הקורא סוף המאמר היה זוסופו מוכיח על תפלתו ועל אמתו
וזהו כולו פילוסופי . מאי אמן א"ר הוכח אל מלך כאמן : א"כ
כשהאדם אומר בכל כחו ר"ל בכל כוונתו מלת אמן הוא מודה לפי דעתי
בנ' פיקרים : אל הוא עליונות השם . מלך רומו לתורה מן השמים לפי
שאין

שאין מלך בלא דתות ובלא השבחה במשרתיו זעזדיו ובעמו. נאמן רלוני
 נאמן בנריתו ליתן סכר ללדיקים ופונק הראוי לרשעים וכוה הוא רומז
 עיקר הסלישי שהוא פכר ופונק פמ"ט החכס אלכו כספרו ס' הפיקרים
 מכובד בשמו ומכובד בלימודיו ואם מי שפונה אמן מודה כג' עיקרים
 של האמונה ראוי הוא שיקראו ש'מן הפמים גזר דיכו אם כתבו על ספרו
 קיזה פונק כחות הוא שיפתחו לו שפרי ג"ע ליתן לו בעולם הנכחי גמולו
 לפי מעשיו ולפי אמונתו והוא מן הדין שאם יש בו שמץ של ע"ז סימחלו לו
 מפני ששמך זה נחטף לכלום באים מאמין בעיקרים הכלליים של תורתנו
 הקדושה :

**איר אבהו אין הרליקה מצויה אלא במקום שיש
 חזל שבת**

מדה כנגד מדה עובר המחלל בלאולא תבערו שהוא פרטי
 לכבוד השנה בתורת משה: א"כ מן הדין
 שהרליקה תהיה מצויה במקום חילול יום שבת

אמר אביי לא חרבה ירושלים וכו'

בכל אלו המאמרים אחד אמר אחת ואחד אמר אחת ולא חולקים והם
 כולם פילוסופים :

האומה נחרבה וירושלים נחרבה כשכל שחללו את השבת: רלוני שמי
 שמחלל את השבת אינו מודה בחידוש העולם. א"כ אם בדעת
 הדור שהוא הנה"ו בלא בורא רוחני ו אין דיון אין יראת שמים והעולם
 המדיני נחרב מעצמו ירושלים נחרבה כשניל שבטלו ק"ש שחרי וערבית
 שהוא עיקר האמונה במציאות ה' ויחודו ואם אין תורה אין דרך ארץ
 ירושלים נחרבה כשניל כה תינוקות של בית רבן לפי שאם אין
 חלמדי תינוקות אין תורה ואין יראת שמים וכבר ידוע הוא שיצר לכ האדם
 רע מנעוריו ומכה התלמוד השכל הולך ומתגבר על לבו ונאסך לדרך
 היסר לטובו ולטוב עמו ירושלים נחרבה כשניל שלא היה בהם בושת
 פנים זה מזה והטווקטון לגדול מפני שאין מורת כ"א אין מורת מקום
 באדם: ואם טיה קטון לגדול אין מדינות ואין מורת מלכות בעולם
 ומזה העולם נחרב במדינותו וק"ו אם לא הוכיחו זה את זה קטון וגדול
 הם הוא ופמדינות בהכרח נהפכה. ואם ביוו ת"ח אין מורה ואין כבוד
 לתורה ומי שבוה מלמד התורה בזה התורה עצמה. פילוסופי הוא שאין
 מבטלים תינוקות של בית רבן אפילו לבנין בה"ע שמה מועיל בנין בה"מ
 לפכוד ה' ית' אם אין בפס הניכה והלימוד שנותן טעם ולומד לאדם דעת
 להכיר

פתח עינים

להכיר כאפשר גדולת הטבע וכוראו: ג"כ הוא פילוסופי המאמר שמחויבין כל עיר שאין בה הינוקות של בית רבן מפני שסוב הוא ההעדר ממציאות הרע ומה יועיל מציאות עיר א' סכולס טפשים ואין בה לימוד תורה אם ידוע הוא שכלא דעת נפש לא טוב וא"כ כולם מקטנס ועד גדולם חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו. נחרכה ירושלים בשביל שפסקו ממנה אנשי המנה וכו' לפי שאם אנשי המנה אבדו אין עדינות ואין דרך ארץ כפולס:

ת"ר מעשה ונפרה וכו'

למדנו מזה המאמר כ' דברים בדת המדינות. א' שנס בימים פהק השררה היתה נכונה לשלוח במהרה אנשים ראויים לכנות האש כפרט לאנשים ידועים בין הכריות. ב' שארון הכית היה כותן שגר למככים כמו שהוא המנהג בימינו באיזה מדינות.

כפנין פ' ח"י

א"ר יוחנן גדולה הכנסת אורחים וכו'

ההכנסת אורחים הוא גמילות חסד כמעשה וכממון ואין ספק שמכובד הוא הטוב הוה לפי תורת הטבע יותר מהשכמת כה"מ שהוא לימוד מופט מכל מעשה. ההכנסת אורחים הוא מכח לנטוב של האדם המארח: אבל הלימוד אין תכליתו ככל אדם לטובו ולטוב עמו.

ת"ר ו' דברים אוכל אדם פירותיהם וכו'

כל המעשה הטוב הקרן קיימת לו לפה"כ: אבל ו' דברים האלו מכת המעשה עצמו אוכל אדם פירותיהם כפה"ז: המככים אורחים והמבקר חולים הוא אהוב בין הכריות וכמה שהאדם מודד הכריות מודדן לו. והמעין בתפלה ובנכבד בכיון כתפלתו. מי שרוצהו מלא יראת שמים חוטבונכבד במעשיו בין אדם לאדם ומלוים לו כנקל לטובו ולטוב סחורתו וע"ז הטעם בעצמו המטכים לכה"מ ומי שמגדל בניו לת"ת שמורה כמה הוא טרוד ללמוד וללמד לטובו ולטוב הכריות. והדן את חזירו לזכות שדנין אותו לזכות כמו שמורה המאמר הבא. וע"ז האדם אוכל הפירות כפה"ז.

ת"ר הרן את חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות

הטעם

הטעם הוא כחור לפי הפילוסופיא האמיתית האדם הרע בעצמו דן את חבירו לשי טבעו: אבל מי שיש לו לב טוב דן את חבירו בהטרפות עצמותו וא"כ דן את חבירו לכף זכות ומן הצדן הוא שדינו אותו לכף זכות מפני שמי שהוא טוב ראוי לדונו לטוב. וע"ז כנ' המעשים שמביא התלמוד הויכוח הולך ונוער בתפילה ואתם כשם בדמיוני לכף זכות המקום ידיו אתכם לזכות.

אמר שמואל פורסא דרמא כל תרתין יומין זכו

שמואל חכם כרפואה כמו שידוע: הקות הדם בימים הקדמונים לא היתה כמו בימינו שנוהגי להקין דם הרבה פעמים בחולי א"ס כז' מחמת חמימות הדם ופקיזים כ' ג' וד' אונקיות בבת א' הכל היו נוהגים שלא להקין לא פחות מכ' ליטרות בבת א' וע"ז אנו מוצאים באיפוקרט חכם גדול כרפואה שאמר בספריו המקין דם במעוברת מבית ליד סכנת מות וזהו מפני שבימים ההם היו מקיזים דם בכמות גדול בפעם א' ולכן שמואל אמר שגם כשעת הצורך צריך להמתין מעט לעת ליום. וזה בשת הכהרות אבל בזקנה צריך ליתן ריוח יותר גדול בפעם לפעם לפי שקצתם הוקן אין כחו עליו והין דמו חם ונופו מלטטן כגנחטר דמו.

אבל שני וחמישי לא זכו

הטעם שלא להקין דם בשני וחמישי כ"ל מחובר מב' טעמים: הא' הוא פוליטיקו לפי שכב' וה' ב"ד יושבין בשעירות מימות עזרא והילך וכיון דיום דין הוא אין ליתן פתחון פה לא' מב' עלי דנין שלא לעלות לפני הדיינים באחרוטיס לו להקין דם דכר שהוא בתכלית סנקלות בימינו. הב' הוא פילוסופית לפי הרפואה כב' וה' הם יוס דין כב"ד של מעלה לפי חכמי האמת וע"כ מוציאים ס"ת ומרכיזים בהם בני ישראל בתפילות ובתחנונים יותר משאר ימי השבוע. א"כ כאלו הכ' ימים האדם הוא טרוד צרוחו ונפשו קטורה בעלמה להתפלל ול' התחנן על עונותיו וזה מבית קאדם לידו חולשה וקוצר רוח. א"כ אינו נאות להקין דם להרבות החולשה עלמה.

בתלתא בשבתא מ"ט לא משום דקיימא ליה

מאדים בזווי:

לפי הפעט הוא לפי שזול מאדים משמש צו בשעת זוגות זול מאדים ממוכה על החרב והזוגות קשים על"ס הנכ"ל סדר השעות כשנחלו המאורות והמולות שפה ראשונה על ד' בשבת שמש שבתאי שנייה לרק ואחריו מאדים ואחריו חמה ואחריו נוגה ואחריו ככב: ואחריו לבנה נמצא

בתח עינים

נמצאו ז' המלות לז' הסעות וחורין חלילה לפולם : נמצא בסדר זה לעולם
 סיפני מולות משמשים בהחלת לילי אשכנז כגם חלם מולתי שבת . שפה
 האשכנזי שלו ככך תחלת ליל ב' דק וכן בסדר זה וסדר תחלת הימים
 חלם סג"ט . סעודת האשכנזי של א' בשבת חמה . ושל ג' בשבת מאדים .
 נמצא מאדים חודר בו חלילה בקשה שמינית ביום זה היא זוגות . אבל שאר
 ימים אין מאדים בזה . הוונות שבהם הוונות אבל הפילוסופים הקדמונים היו
 לסי רע ורע עין מפני סמריה הזוג יתר שלם ממי שאינו זוג . וע"כ
 היוקרתו בארסו אמרו בספות סכן שמונה אהרן חי מפני שהשערה
 הוא מספר הזוג . סמואל באלו הדברים אמר וסכר מהשלמדו הפילוסופי
 סלימא ואין להפליא אם היה מקשיד עליה אפי"פ שאין לו יסוד גמור לפי
 חכמת הרפואה וחכמת הטבע ישבתי וחקרתי אם יש לפי השכל ליתן חיזה
 טפס מפני מה הקדמונים ההם חששו ז"כ על מספר הזוגות וגם רכותו
 בפסחים אמרו שהזוגות קמים שהם רשות לשדים ומלאכי באמת שהנגזרות
 בעולם הוא פ"ע הזוג . אם כן א' הוא צמסע שאינו טיה לפני היתר חזק נולד
 היתר חלם ובוה דא שלום לעולם והמלחמה שוקטת . אבל אם הוא הכל
 בהשאלה המלחמה ארובה ואין שלום בין הלוחמים . במשל אם ק' לוחמים נגד
 ק"ט משקל בנייה . והמלחמה הולכת וגדלת כמו השלשבת השורפת . אבל
 אם מאה וא' לוחמים נגד מאה . אין משקל . והחוק נולד החלם וכמעט
 רגע השלום נא : אין שאלה ביום . ואין שאלה אלה כשנים . הייתה
 במספר זוג אינו טיה לכלום אם מספר של האין ושל האלו הוא במשקל
 וע"ז אמרו אין ב"ד שקול מוספין כליהם עוד א' ועל זה אמר טלמה
 בחנמתו סדכים הסנים פן האחד והחוט המטולס לא במהרה יתקן . א"כ
 השלטה הוא חשוב מן השנים .

מערי שבתא וכו'

לא תטעו שלא להקין דם צפ"ט מפני שכלה שבת אחריו וכזה מי שמקין
 דם יש לו מנוחה וסובת מכל מלאכתו וכזה הכחות החיונית מתחזקות
 ויפרס במאכל ומסתה כדאוי לפונג שבת .

אמר שמואל ד' דתוא ו' וכו' :

כל . אפי"פ משום זנות וכוו שכתבו למעלה . גם באישוקרט ובקדמוני
 אחרים אנו מוצאים שחשטו להקין דם בני זנות . וגם במפוכרת
 חשטו להקין דם כחדשים שהם זנות זנות . למה נחדם הששי וכחדם
 הסמני והיוף . ר"מ זמני לו . וגם כג' לו הוא ג"כ משום ששקדמונים היו
 מאמנים שהלכה בהיתנות שאלת חנוף ועפרים עד השלישי לירח וע"ז
 לא קקט שרפת הלכה : כי אם אחר יום יג' זרחה בספינקירו של
 הקדמוני

הקדמונים היו חוששים עד השלישי מבירה בהרכה דברים ובפרט בהקמת
 דמות "ז' זון להסליח" אם שמאל שיהיה רופא כתב דברים אלו לדורו ל"ט
 סנדברי הסיאה יש לחוש לאמונת העם כדי שלא להחזיק כח לדמיון בפחד
 וביראה שאם "ש' ע' זון להס" יסוד לפי הספל מי שמאמין בהם הוא בסכנה
 אם הדברים אינם לפי אמונתו.

מעלי יומא טבא וכו'

אין להקדו דם כפי"ט לפי שמאל מפני שבי"ט חובלים ופוחים יותר מן
 הראוי ובחכמת ריעים ובחוד המספחה מי שמקו דם אינו סומר
 נפטו שלא לאכול ולשתות והוא סכנה אחר הקות הדם שמחלסת למלא
 נטנו נגד השורה ובנה בנקל בא חולי המעים ובאזניו נאמנים שמכיאים
 האדם לדי סכנה עוד יש סכנה יותר גדולה בערב שכופות כסידת חום
 פקין שהוא סיבה יותר מ'חשת' לחולי המעים למי שאוכל שלא בדין ואחר
 חולסת הקות הדם. וכן בי"ט ראוי הוא שלא להקדו דם כדי שלא יבוא
 האדם לדי חולסת ויאכל-לא כראוי אז יהיה לו פער יותר גדול אם עת
 עמנו שלא לאכול כיום טוב וביום שמחתו.

ביומא טבא דעצירתא דנפיק ביה זיקא וכו'

אמת הוא שגם בימינו בא"י ובסוריה נהגים סיון וכימים הקרובים לתת
 הפגרת או שכופות יוצא פנקל רחח ה' שהוא מכיא קור וכרד
 ומביא טמא כמה חולאים וקדחת שליטת בסכנה גדולה ראה זה כימ"ם
 James מלת רומנס כפותנים אחרים מהרופאים כפיין הזה.

ר' אליעזר פ' י"ט

רשב"ג אומר על מצוה שקבלו עליהם ישראל
 בשמחה עדיין וכו'

לפי שהראשונים הם שם לא היה תכלית כדאית כל היהיה לקיים מצוה
 ה"כ האדם הוא לפי הסדע והגנים שפאיש מתח' ממלאים עיקר
 האדם וע"ז הוא שמו בקבלת הטוב המילת שסוא המטיב הראשונה כשגור
 בן זכר שבימינו יותר בימי הקדמונים הוא יותר חשוב מהנקיבה ונגד זה
 כלל מפעה שכעריות קבלו עליהם ישראל בקטטה לפי שהוא נגד טבע
 האדם. מן הטובן אל לבו שיכרו גובר עליו מדך טבעי:

תניא דיש פין אלעד וכו' מי ש' סמעי ינה וכו'
 דדמא

פתח עינים

דרמיא כ"י ליונה מה יונה כנפיה מגינות עליה *

זה הוא אמתי כחכמת הסכע הינה היא משל פאהלה בין הזכר והמקנה
וזין מלחמה בין איש לאתמו . והם משל השלם זאינס לוחמים
בחרסומיהם נגד השואים שכאים עליהם אכל מגינים עמם בכנפיהם .
ופ"ו לפי גדולתם הכנפים הם גדולים וחזקים עד מאוד : מה טוב ומה
נעים א"כ דבר החכם שלפנינו שהיונה כנפיה מגינת עליה .

תניא אין טורפין יין ושמן לחולה בשבת אר"ש
בן אלעזר טשום ר"ס אין טורפין יין ושמן *

בראשונה יש לפיין טר"מ שהיה מאיר עיני חכמים בהלכה והיה פילוסוף
גדול מנהל כל הימר לטרוף יין ושמן לחולה בשבת לפי שהבריאות
היא עיקר האדם והם אין בריאות אין חיים ומוטב להסיר איזה דבר בשבת
א' כדי שיכל לקיים החולה כעת טובו לבריאותו הראשונה שבתות הרבה
ומלות אחרות עד אין חקר .

לפי הרפואה השמן הוא מחליט וממתק האיברים ומימות הנוף
והיין הוא מחזיק הכוחות א"כ הם כ הפואות עקריות ובהרכבת
סניהם יכל הנוף למתק ולהחזיק עלמו בכת א' .

תולין פ"ב

א"ר עתידה תורה שתשתכח מישראל וכו'

בעונות הרבים האמה ישראלית מפורת כל תפלות הארץ אין להם
יראת שמים ככח המדינות . אלא ע"י סיוע פרטי הנא
מהבורא ית' שלא מאסם ולא געלם וככה טרד' המזונות ליבוד הנפרי' הוא
ברוב כלשונות נכריות בבחבות חלונות ופרס' בחכמת הקטנות המולרכ'
לסחורה ולסאר שכיני העולם ואינם לומדים תורה שככתב וחורה שבע"פ
אלה כפנים הראשונים קודם י"ג סנה יו"ס א' בדרך לימוד ואינם יורדים
לעומק הדברים ולסוד הסגלה בחיקונה . וע"ז אמר השם בכל הסעמ' יס'
אל הפילוסופיא הטבעים מחידם תורה שתשתכח מישראל .

תניא ר"י אומר אם ראית דוד שצרות רבות באות

עליו וכו' .

באמת שלום העולם והשקט המשפחות אין להם יסוד במדינות אלא
ע"י הסעט בין אדם לאתידו בין גדינין עממת בין גדינין
נפשות

נשמות ואם הקלונים עשפט והיטרה יפקטו • אנדה האמונה. ונכרת ברית
 המלכות. א"כ טוב דבר החכם ע"פ הפילוסופיא • שאם כרות רבות ברות
 לעולם הסיבה היא כדויינים שמקבלים שואל ומטים המשפט: ע"ד פילוסופי.
 ג"כ אמר שאין הקב"ה משרה סכינתו עד שיכלו סופטים וסוטריום רעים
 מישראל לפי שאם אין משפט. אין הסגנה באה מלמעלה וכבר אמר התנא
 על ג' דברים העולם עומד זה ראשונה ביניהם היא הדין והשני היא האמת
 שהיא עקר הדין והשלישית השלום שהוא המסוכב משיניהם •

א"ר פפא אי בטלי יהירי בטרי אמנושי

זה הוא כולו פילוסופי עליון • כניטול היוהרא בטלה המיכות : לפי
 שהמיכות אינו בה אלא מגמות הרוח של האדם • שאינו מאמין אלא
 מה שהוא מבין ע"פ שכלי ומה שהוא על השכל אינו מאמינו וזאת היא
 הסגנה הגדולה של האדם שהוא קצר שכל ויש לו להבין שהאדם בטבעו
 אינו יכול להביר הכל ע"פ השכל • שהוא בתכלית הקטנות בהגטרפות
 הכורה שאין חקר לגדולתו ולחכמתו • ע"כ

מה טוב דבר החכם שהמיכות אין לו יסוד אלא על גמטת רוח האדם •
 ואם בטלי הגמי רוח בעולם בטל המיכות שהוא המסוכב מהיוהרא •

**א"ר מלאי מיום ששירש יוסף מאחיו לא טעם
 טעם יין**

על פי חכמת הגופות היין הוא משמח לב בהכנסו וכבר אמר שלמה
 ונות יין ומירוש יקח לבי • א"כ יוסף בהכנת האין שפירש מהם
 לא טעם טעם יין ככה רשיון רוח ואכלותו על חיותו הרע רחוק מאבץ
 ואחיו •

א"ר חסדא לא ליכול ירקא וכר

כל זה הוא דומה לפי חכמת הגופות : האדם לפי הכריאת התמר גבון
 הוא לאכול כשר ודגים יותר מעשבים ופירות וכל מיני למחים לפי
 שהטמח אין לו כח למזון הנוף כמו הכשר • וכבר ידוע הוא בחכמת הרפואה
 שכל מיני חולי הכאים אנהחלטה הרופא המוצהק משכב החולה ממאכל
 למחים כדי שלא להסלשו יתה : עוד ר"ח שלא היה עפיר והיה אוהב
 המזון כמ"ש ביוחסין וכש הדורות נוהג ענה כדי שלא לפזר הכסף בלא
 צורך לאכול ספורים במקום חטים • ולשתות שבה במקום היין לפי שיכול
 לעולם כהאחי • אבל התלמד לפי הטבע בכלל • קרנים • ולא הוא כל
 נשחית דבוסית עדיף • ללמד שאין להאדם לאכול ולשתות לפי הכליות נגד
 הכריאת ויש לו לאכול חטים ולשתות יין כדי לחזק הכמות כרחיו •

ג"ל

פתח עינים

איל ריח לבנתיה וכו'

כל אליו הפנות אינו בלכד הלכות ד"ה חבל גם הלכות דעתו לוי
 הרפואה האוכל לחם הרבה מביא לידי עיכול רע ולחלי החולשים
 בכנות. בפרט באשה שהיא יותר חלופה מהאיש והאיש טעיסות רבה עליה:
 פאובל ירק הרבה בלילה מביא כומן הטינהולא בלכד לידי הסחה חבל גם
 לידי חולשה לפי שבפת שינת האדם כוונת הדם והעיכול יתיר חלשים הם
 מומן היום בעת שהוא ער וטורח כמלאכתו: על זה ג"כ יועץ ר"ח שלא
 לאכול תמרים ושלא לשתות שכר בלילה לפי שהן מחלישים ומביאים האדם
 לידי שלשול הקיף שהוא חלי מלא סכנה:

חבית פ' כ"ב

יתיבי רב חייה וכו'

לפי דברי ימי הכתוב הטבע אמת הוא גם כומנו ששמו ספכפסמס
 טים להם מאכל ומשתה בנומא גולא. וגם במדבר פוח רח
 באנדרייקומיו כספרו הנק' Geografia sacra יש עופות ונקפות
 לרח וע"ו נק' פוס מלפון עוד:

מפני מה מועדים שבבבר שטחים מפני שהם עניים

מי שהוא עני ויחב וטורח כמלאכתו ככל ימי השכוע והוכל לקי רכנו
 ולפי עניותו כמופדים וכשנתות יסלו יותר קודת רוח מהעשיר סכל
 יתיר יושב בשלח ובהסקט וע"כ הפני חופכי יותר המופדים ושתה שמה
 גדולה עם אמתו וכנוי בהם וכמעט על הפני כפרט כאמר ושמת
 סוף:

משגי מה ת"ה שבבבל מצויינין לשי שאינן בנ

תורה:

רבי היא בר פבא היא תא' ולא היה קורב כ"כ סכמליים: חס אמת
 הוא שאינן בנ-תורה הוא לפי שדמ האדם שסי שמהו מביד סוף
 לה-לשגה הכסוד שעתה מורקו נחת הוא לנו לירחף אחר סבבוד בזקרים
 כשנמס לנבלקע ובעל הערים שחלילנו מביאים בני האדם לכסוד:

משגי מה בבליים מוחמין מפני שאוכלין שקצים

ורקשים:

פתח עינים

ג"ז הוא חמת לפי דברי הימים שהבבלים מוזהמין ואוכלים שלא כראוי ולא לפי דרך ארץ שכאורופא ושאר בני המזרח

א"ר אבין כולן דערו חוץ מקוליים האי ספנין

ראה בדברי חכמי הטבע הכותבים על הדגים שיש הרבה דגים שהסדרה שלהן אינה קשה כ"כ ואין להם הכנה לתנועות של שאר הדגים וכן אלו המינים יש א' הנק' גם כל' רומי Culler לפי שהוא בדמות סק הנק' כן כל' יוני: ועוד מין אחר בשם ההוא בעצמו וכל' רומי Culex לפי שיש לו דמות חולעת בכנפיו העורח באוויר
Vermiculus alatus

מפני מה ת"ח שבבבל מצוינין לפי שאינן בני מקומן וכו'

זה הוא לפי הסילוסופיא ולפי חכמת הטבע והד"א הנולה לעקום נכרי ואינו כיכרשם מליין עצמו במלבושים כדי שיהא חשוב ונכבד לפי שהאדם בעירו אינו צריך להסתכד במלבושים ובדברים חלונים לו וכשמו נלכד בכובד בה אכל במקום שאינו עירו כבודו תלוי בשמלתו ובכבודו.

עוד ראיתי שבלשון יוני של העם קוראים קוליה למין דג הנק' כל רומי Scomber וכל' איטלקי Scombero וכן קוראים קוליים למין דג גדול הנק' Tonno ויש ממנו הרבה מינים וכולם יש להם פוט הסדרה קשה שאין להם תנועה במיני חוליות אבל בהכרח תנועתם פוה במין דג ומאלו המינים יש א' שזה במורח ובאיספניא וזה כל' שהוא קוליים האי ספנין של רבותינו במחמר הוא שכל עליו שאין לו תנועה טבעית ללכת בימים ובנפשות כמו שאר מיני דג ודוק:

חבאים ישרש יעקב וכו'

בעל המחמר הזה מדבר בענין הבבלים לאימוהמת פנוף אלה מוזהמת הנפש: וצבר ידוע הוא שפערטגין המקובלים נחתך הדין שוהמת הנחש לא פסקה אלא ע"י עמידת הכותינו תחת הר סיני להכל התורה הבאה מלמעלה ועל ידה בשמור מצותיה פסקה הוזהמת לפי שהתורה עצמה היא רפואה למכת הנחש שמלמדת לאדם הדרך להכניע היכה"ר שהוא סיבת הוזהמת והנכרים שהלכו בדרך לא יושר באמונתם הנכזבת הכירו גם הם מה היא וזהמת הנחש. ורפואתה ע"י דת הבאה מלמעלה וכל השקרים שעליהם נסמכת ליצנות אמונתם.

ה"ר

פתח עינים

איך תלבו חסרא דפרוגיתא ומיא דיומסת זכר

עיקר המאמר הזה הוא לפי חכמת הנפשות ועיקר טבע האדם ידוע
 הוא שנוט יין ותירוש יקח לב. וגם הרחילה אי במים מלוחס
 או במים חמים הוא הנאה גדולה וע"ז אמרו רבותינו ששמים לא קפחו עשר
 הסכטים ואלו למרכות רעה לפי שהיו בעלי הנאה ופסוקים וטרודים ככך
 ובתשלוב כליות התורה שאינה נקנית אלא בחיי עמל וכפר וכבר בט'
 כאן ויוה"כ אמרו הרחילה לפי שהיא מענוג וגם התוגרמים מי טבחו
 להם בדת אשר היין. אבל ליתן להם איזה תענוג חייב להם הרחילה קוד'
 תפלתם ערב ונאור ולהרים: להבין דרך פרטי מה הוא היין דפרוגיתא
 ספי' רס"י סס מדינה שיינה מסוכח דע שנס בנוסטרשיו אנו מולאים ספי'
 כללוגרופי Vinum Prugiathynum וכחלק אסייה יש מדינה
 טנקראת עוד היוז Prugiata יש סס הטע ששורה וכרמיין לרוב
 ובניין מיז דיומסת רס"י פי' סס נהר שמימו מלוחין ואמרינן ע"ז בבת'
 טלמולת ומרפא שמימו מלוחין והטיט מלוח וכבר ידוע בחכמת הרפואה
 שהרחילה במים מלוחין מופלת להחזיק האיברי והאידיים בפרס. אבל לפי
 ה"ד"ק ע"פ ישעיה כ"ח ג' ספי' עטרת נאות שכורי אפרים שהיו משתכרין
 ביון טוב של מדינת פרוגיתא כדא' מיז דיומסת וחמרא דפרוגיתא קמא
 י' שכטים נראה שיז לנו לקרור דיומסת במקום דיומסת: ולפי' אינו סס
 מקום וידינה והעירון על תבת דיומסת אמר מים חמין טיולאים מן
 הקרקע כגון חמי טבריה וא"כ אינם מים מלוחין אלא מים חמין ופאמת
 אנו מולאים דיומסין דטבריה נגמ' וכמס' ע"ז נמלא אין כובין עמלם
 דיומסיות ומרחללות שהם מקום מים דומין לרחצה וכן הוא כיוס מל'
 יוני וזתן אמר בית בימסיא. וכמד' קהלת ע"פ ותענוגות בני אדם פי'
 דיומסיות ומרחללות ובתרגום יונתן דמסיא וכי בניין. א"כ מיז דיומסת
 אינה מים עלושים כמו ספי' רס"י אבל מים חמין וכמ"ס שהם תענוגות
 בני אדם ככל האומה ובפרט בין בני המזרח.

ר"א בן ערך איקדע להתם אימשך בתרייהו איקקר תלמודיה וכו'

אין להפליא אם לר"א אשר הלך אחר היין ותענוגי הרחילה נעדר
 תלמודו ושכחו לפי שכבר בחכמת הנפשות ידוע שהידי' הם הולכו
 והתחלטים ע"י התענוגים. ובפרט ע"י היין והשכר שבחללה וכמכס
 רבע מחזיק הנוף ומנמח לבב ההנוט. אבל אם האדם שותה שלא כדין
 מביא החולסה וכחף וכבר אמר שלמה בחכמתו ונות' יין ותירוש יקח לב
 ר"ל שמאכל כח החושים ואח"כ גם הטכחה מלויה לפי שהטכחה אינה באה
 אלא

אלאמן החולסה שהגידים אינה חזקים כ"כ להכין לכח הדמיון הדברים
 שכבר קרא האדם או ראה או שמע מאחרים. וראיתי אני כמו רופא בחולה
 ה' שאחר שחלה וגטה למות מחמת קדחת הגידים הנקראת באיטלקי
 febre nervosa טאינה עסובנת אלא מהחולסה: שאחר שנתרפא ולא
 היה לו כי אסלהתחוק עד שזכו אל קו הכריחות. סכח לקרות בלשוננו גם
 לכתוב אע"פ שקודם החולי היה בקי בחכמות ובלשונות: ומוכלח היה
 כנ' חדשים להשכיר מלמד א' ללמוד הכתב והקריאה. כ"כ נשכח היס
 כל מה שידע קודם לכן: גם התענוגים הם כמו חולי בהנטרפו הגידים.
 שמיאיים החולסה מהם ומאבדים בחס. ורוחם הטבעי והטבעה באה
 לכסוף: אמת יהיה שהחכמים אחרים התפללו עליו וחזר לתלמודו ולכח
 הונרון ככתסלה. אבל גם לפי הטבע בהרגיל עצמו ר"א אצל חבירו
 החכמים. החכרת מרעים בעצמה כדאית היתה לרפוא חולי השכחה לפי
 שאם סנת החולי היתה להתרשלות עם התענוגים ועזובן התורה. שעליה
 נאמר א"ס יום תעזובני יומים אעזוכך הרפואה המצובה בענין הזה היתה
 ללמוד התורה. מחדש וחכרת מרעים ע"י העיון והפלפול וכמ"ס אין התורה
 נקנית לא בחכורה וע"ז נא' שחביריך יקיימוה בידך ואל בנימך אל תשעף.

שואל פ' כ"ג

א"ר יעקב כל שחבירו נענש ובר

לפי אמת מי שחבירו נענש על ידו נעשה כלי רע בין חכרת האנשים
 וע"ז ראו הוא שלא ליכנס במחיצתו של הקב"ה שהוא כולו טוב

א"ר יהודה א"ר בשעה שביקש וכו' שהיה מטיל
 פור על גדולי מלכות וכו'

דע שכימים הקדמונים בין בני המזרח היה המסכב זכור עון כללי רצוני
 עון האומה לפי שלא היה להם כמו שהוא עוד היום רשות ליכנס
 נחזרה עם הנפשים וע"ז המסכב זכור כיניהם היה הקל שנקלטים. ובין
 הגדולים היותר גדול היה שזכב עם מי שהוא קטן בעיניו להראות גדולת
 הראשון ועבדות השני וכמו שהוא מפורר באליוט. ברולין וכמא כותמים
 מדברי הימים הראשונים:

נמשכה ערלתו ג' מאות אמה וכו'

זה הוא דרך נומא וגם בין הקדמונים היוונים כפרט תמלא המספר
 על ג' מאות אמה כתוב דרך נומא וכאמת השלטה הוא המספר
 שלש. והמאה הוא תחלת מספר המרבה: אבל דע עוד ס' במוראטלי
 ככתבני

פתח עינים

לכתביו בחכמת הטבע הולך וכותב על אבר הזורע של הדג הגדול הנקרא
 Balena כלעז וסא תמלא חרנוע לכפסך על גדולת אבר הזכר של הדג
 דע פוד טבעלוקה הנקראת כלעז Lumaco בזכר הנקרא
 ראיתי אני לגתוח הכיזה של אבר תוכו הוא נעשה שורות שורות וניק
 ונפסס בנקל והרוכתו היא מ' אמה בדקדוק: א"כ אם הקדמונים בארצנו
 הכיזה דברו דרך נוחא הוא לפי הטבע לפי שבאמת באיברים האלו
 בטבע שלמו הוא דרך נוחא:

א"ר ירמיה אמר רב רבב על ארי זכר וקשר תנין
 בראשו לקיים מה שנא' ובו'

הגם שהארי הוא חזק עד מאד אינו יודע ככחו אלא לפי זרכו חס
 אבל וסמס כראוי הוא טוב בטבעו: והל תתמה אם רבנו
 אמרו שנכובדנארי רכב של ארי זכר שנראה בלי אפשר ונגד הטבע:
 הכוח הגדול בטבע המוראסילי כחז מלה כמלה של הארי כז:

L'ottontotto o il negro hanno spesso l'ardire di assa-
 lirlo faccia a faccia e con armi assai leggere, I leoni
 che abitano nei contorni delle città e delle borgate
 dell'India, e della barbaria, conosciuto l' Uomo e la
 forza delle sue armi sono timidi al segno di obbedire
 alla voce minacciosa del medesimo e di non aver l'
 ardire di attaccarlo; egli è suscettibile della domesti-
 cità sino a un certo punto e di ricevere una specie di
 educazione. Quindi la storia ci parla di leoni
 attaccati a carri trionfali, di leoni condotti alla
 guerra o guidati alla caccia il leone per istinto è
 buono, e potrebbe in qualche modo addomesticarsi
 con noi, e cogli altri animali purché non irritas-
 sero il suo naturale fucoso.

התנין הוא מה שנק' כלעז וקודו ח' כמים וכיכס וס' לו כח
 גדול כמו שידוע והוא יסב' כמימי היאור ע"מ ר' ר' ר' ר' ר' ר'
 סתנין הי' לו דומתו וזרמתו באוק מלך מזר'ס זכמ' ש הכתוב בסנין הנדול
 דרוכ' ג' יאריו יודע לפי הבוקארט שמלה פרעה בל מזר'י הוא הסנין
 דס' כל מלכי מזר'ים בקראו בל פרעה ר' ר' חק וגדול כמו שהוא
 הסנין בקוד מימיו וכיכס א"כ אין לתמוה אם נכובד נאלר איס' רע' וחוק
 להראות

פתת עינים מב

לבראית לעמולו ולמרו בו רכב על ארי וקמר מנין בראשו שנים חוקבין מיט עד מאלד וכן בריפ"ה נספרו לנו מולאים שבארי והתנין הפנים שניהם זוגות המוקף וזכר .

ובענין הארי אשר האדם יכול בחכמתו ובערמתו לרכוב עליו ראיתי להכניא עוד דברי גדולי החקרי הסכסע פליניו הזקן ומסנהו כותן

Ingo subdidit leonem priusque roms ad currum junxit M. Antonius et quidem civili bello cui dimicatum esset in farsalicis campis: non sine quodam ostento temporum generos spiritus jugum subire ille prodigio significante primus autem hominum leonem manu tractare ausus et ostendere mansuefactum &c. Plin. hist. natur. lib. 8. ;

Buffon : Ca changement, cet adoucissement dans le naturel du Lyon, indique assez qu'il est susceptible des impressions qu'ont lui donne, et qu'il doit avoir assez de docilité pour l'appri-voier Jusqu' a' un certain degre et pour recevoir une espece d'education ce qu'il y a de tres-sure est que le Lyon pris Jeune et elevé parmi les animaux demestiques s' accoutume aisément a vivre et même a Jouer innocemment avec eux &c. Histoire naturelle a l' article Lyon,

תיר מעשה וכו' ונעשה לו גם ועלתה בו צלף וכו'

אין לתמוה אם הצלף נולד זעורה והוא מאיליו : דע שצלף הוא סם עשב הנק' Cappari. לפי הכתוב דוג' וגם הערוך פי' צלף הוא עפא והוא טרחה והוא סם אילן וכל' ומתעלל אלבכר ובלעו קפרא וכן כין הבגותיים בל' מבני עמנו והראשון Bustorfio פי' צלף nomen Frutia et fructus capparis ודע שיש נקאפרים כ' מינים המון הא' נולד מאיליו על הקירות והגדות. המז' הב' הוא נולד ופורה ע"י מלאכת האדם ופי' הדורס : כן האם במטולי כערך Cappari : א"כ נכון הוא שזוהי העעפה הצלף עלה מאיליו והוא כולו דרך גם כפרטי' אבל הוא בכללו

פתח עינים

ככלנו לפי הטבע. אמה כן הוא שנקאפרי ים ג' מיני אוכל כמו שפירש'י
אכיונות קפריסין ולובדין במין השני בפרט הבא מן הזרע ולפ"ז היה בין
האיטרי' שהיתה לו פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו וכן אמר במאטיולי פנ'
שכתב המנהג לעשות מי כלפץ בחומץ גם בימיו כמ"ג בתלמוד בפ' ח'
סרטים :

ראיה במאטיולי הנזכר שאמר שהלפץ או הקאפרי ים לו כרפואה ב'
דברים שנראים זה נגד זה הוא מפתח בסמומים וזוא מחויק הגידי'
עוד אמר שכלפץ בעת הזריעה כריך לעשות לו גדר סביב סביב לפי שכל'
סיני' הוא רומם והולך משדה לשדה עד אין תכלית כמו איש מלחמה שהולך
מעיר לעיר וממדינ' למדינ' : ע"ז בא על ככון מאז"ל כבינה כ"ה ב' ג' עזין
הן יכו' ו"א אף כלף באילנות ורש"י אשר לא ידעתי מה הוא עוות סלו :
תוספות אמרו לפי שפושג"ג פירות. הוא עז אבל אינו לפי הפילוסופיא
חרוזת באמת : ואם הוא טעון פירות בכל יום יש כמה אילנות שהמה כן
ואין להם לפיזה עוות : ואם ביין קפריסין בקטורת היה עז לא היה מן
הקפריסין העוות אבל מן הספורן. אבל הוא העוות בעצמו מה שפירשתי
אני. שהוא מפתח והוא מחויק ושהולך ורומם משדה לשדה אף אין לו גדר
כמו איש על חמה שהולך ממקום למקום לשלול סלל ולכוז כז' ולסבוב עד
לעשות נקמה ביושבו. (א"ה סי' המחבר טוב הוא אבל אני אומר טעם
אחר מפני שנוקב הסלע ויוזא מעט והוא עוותותקפו)

עד אשר לא ירתק חבל הכסף זה חוט השדרה

ז. ה. הוא לפי הטבע וחכמת הנפשות שזקנה החוט השדרה כרתק שהוא
כחו עיסת גידים והוא כנורתו כמין חבל ולכן ככסף וכאוב"י רז'
עשור גדול בין הרופאים אמר מחוט השדרה *Argentea midulla*
הן לך חכם בין האומות שקרא החוט השדרה חוט הכסף :

ותרנין גולת הזהב זה אמה

האדם נכרא להוליד כמים לפי הטבע וכן כל הבהמות וההויות וכל מיני
חי וכסאין להם כח להוליד הזקנה בלא והאיים הולכים וכלים
ע"ז הוא פילוסופי מ"ש שלמה בחכמתו שבאדם הוקן האמה שהוא מעין סל'
תולדות כמו גולת מים הולך ומאבד כמו. דע עוד שהזהב היקר שבחכמו'
יגלו שקל גדול מכל סאר המתגול' וכן האמה בנוף האדם הוא היקר
שבאכרים לפי שהוא אמעפי למציאות העולם זאת ועוד באמה ובסביבותיו
הוא יקודת המשקל באדם כמו שידוע מחכמת ההנדסה

אריכ"ל

אריב"ל לאחר ג' ימים כריסו נבקעת וכו'

לפי חכמת הנופות ולפי הנסיון ידוע הוא שהרקינה והעיפוט כנסר הנקרא putrefazioue בג' ימים אחר מיתת החי נעשית בכל האופנים בין בחדם בין בבהמה בין בכל מיני חי : ראה בזה הגמיונות של פרינצל חכם ברפואה באינונילטירה וכן בגמיוני החכם האיטלקי Spallandani שהיה א' מרבותי בפאריז ובכותבים אחרים : ע"ז מדוקדק הוא מהמר החכם לאחר ג' ימים כריסו נבקעת וכו'

תניא ר"ש בן אלעזר אומר עשה עד שאתה מוצא וכו'

זה הוא מוסר גדול כלדקה לעשותה עד שהאדם מוצא למי לעשותה ומלו לו ממון ראוי לסיוע אחרים ועודה ברשותו קודם סימות ובאמה מי שנותן דקה בטוואתו בכתוכים לעשותה אחר מותו לפי הפילוסופיא אינה דקה אמיתית לפי שכותן כזמן שאינו ראוי לפי שהמטון אינו ברשותו וכזמן ממון יורשיו ולא ממונו .

עד אשר לא יבואו ימי הרעה אלו ימי הזקנה

חכמי הרומיים ג"כ אמרו senectus ipsa est morbus הזקנה היא בעצמה חולי : ולפי האמת החולשה בכל האיברים ונחות העיכול והתנופה בפרט שמתחלשות בעת הזקנה לאין תכלית יגיעים האדם שהוא חולה באמת אעפ"י שנראה כריא וכו' כמעט רגע יום הוא ככאן ומחר בקבר . כמו שהנסיון מיוס ליום טובים :

אמר שמואל אין בין העדה וכו'

בנר פירשנו אותו כראוי במס' ברכות :

ותשבר כד על המבוע זה הכרם

גם זה הוא האמת בעצמו לפי חכמת הטבע והנופות לפי שהכרם הוא יסוד המציאות החי וידוע הוא שהמאכלים אחר שמתבכנים בפי ונושט ובאכטומכא העיכול היוצר יקר נעשה בכרם וע"ז נק' בזה הפ' בכרם מבוע : לפי שהוא כמו מעין נובע שממנו יוצא אחר העיכול הקילו שמתגנה בדם ע"י פריאה וכו' הוא סיבת החיים ויסודו .

תניא ר"א הקפר אומר לעולם יבקש אדם רחמים

וכו'

פתח עינים

וכו'

המאמר הזה הוא כילוי פילוסופי בענין הדקדק ותעניות וכבר ידוע
הוא שגבל הוא שחזר בפולס ואין לעשיר להתהלל בעשרו.
כולו חבל זרפות רוח וכמעט חדשים מי שהיה עשיר גדול יורד מנכסיו
ונה לידי עניות.

תניא ר'ג ברבי אומר כל המרחם על הכריות מרחמין עליו מן השמים

פילוסוףא' כימינו הכותב ג'יזיטי Gvizzetti מורה ככתביו שרחמנותו
על האדם אחר פ' מרחמנות האדם על עצמו לא כלכל
מהרעיון רוח כחשכנו ד"מ בראות עניא' שנס אנחנו יכולים לצוא לירי
עניות כמו העני ספנו נותנים לו סיוע ודקדק אבל כבטחון שאם אנחנו
נותנים דקדק האחר ס' כדי שלא יהיו כפויי טובה יתנו לנו דקדקאו
לכנינו אם כנרא לירי לורך ואם היא טובת המאמר שמי שמרחם על הנרי'
ונותן דקדק מובטח הוא שאם יבא חס ושלום למדרגת האביון ירחמו עליו
מן השמים ויתנו כלב הפסירים לעשות לו דקדק כדי שלא ישלמו רעה
תחת טובה.

תניא רש"ג אומר תנוק בן יומר וכו'

זהו הוא כולו פילוסופי: האדם כשהוא חי המדינות וכל בני איש גבול
יכולים לקבל ממנו איזה חזקת או ע"י חכמתו או ע"י אומצתו:
אבל כשהוא מת מה לו להועיל ע"ז מחלגין עשנת על תינוק חי ולא על
דוד המלך כשכבר מת לפי שהראשון יכול להועיל לדורו כש'גדול משא"כ
בשני חמת הוא נ"כ לפי חכמת הגופות והקבץ שכל מיני פאר חיים להם
קורא מהאדם חי אבל כשהוא מת ונעשה גבלה לזרמו משתכת והוא בלא
נשמה ובלא נשימה כמו דומם ושאך חכמות כחשיהם ודפרט בעין
ובאף ע"י הריח מכירים מיתת האדם ואין להם לירא ממנו:

א"ר פפא נקטינן אריא אבי תרין לא נפיל

לפי חכמת הטבע כמו שבראה בכופון ובמוראשלי הארי איבג לוחם כמו
האדם אלא לזרכו ולפעמים מפחדו וע"כ אינו עושה מלחמה מס' ב'
בני האדם יחדיו ואם עושאו הוא מחמת כח הרמיון שמתנו בהם איזה דבר
שמשקבממנו וע"ז אמרו ד"מ שאם הקרי נופל על ב' בנוהאדם ביחד הקיבה
היא שנדמו לו ככהמש ר"ל איזה דבר חוץ מההרגל טבע האדם.
א"ר

א"ר חנינא אסור לישן בבית יחידי

גם זה הוא לפי חכמת הנפשות האדם כשהוא יחידי בנקל הוא עפחד מדבר גדול וקטן לפי שהחלמה מחוקת כח הדמיון ע"ז. אמרו שהיטן בבית יחידי אחתו לילית ר"ל עד בדמיון נקבה ששולטת באדם כלילה שמש כחו כנקבת הפחדו

וכבר אמר שלמה בחכמתו טובים השנים מן האחד שאם האחד יקול לכוני שהאדם כשהוא יחידי מפחד תמיד לפי שאין לו של מי לסמוך לקבל סייע בעת לרכו:

עד אשר לא תחשך השמש והאור יזו פרחת וחוטם

כל זה הוא לפי חכמת הנפשות: הפדחת הוא המלה שהוא חלק וקושיח יותר מכל הפרטוף כמנה לפי חכמי הפרטוף כיבר לפי האדם בפרטותו. וע"י העופנות כיבר כמנה כמ"פ הבחו ולא מנה להרים ראש מנה אשה זונה היה לך מאנת הכלם וכיונא א"כ האלה הוא שמש האים שזוהיר בו יסוד המחטבה: החוטם הוא אור האדם לפי שהוא מואר עניו בפרטוף ובפנים כל האזכרים הם שמים חוץ מהחוטם שהוא באמצע ומי שמסתכל בפני אדם א' הראשון שגראה לו יחידי בפניו הוא החוטם: וע"ז משתכלבו בכוונה וזהו תוארו ולכן כל איטלקי נק' העופנות Frontatezza האדם הקר ים לטרה פרטית בפניו וסומטו nasuto: והירח נשפה: אינה נשפה כללית שבאדם אבל הפרטית בגולדה מהפרטוף הנקראת Fisionomia וכמו שהירח מלכלת אור מהשמש כן הפנים מהבנים האור בחוץ מפנמה בפנים וסם תזוהיר אור הנפש ואיכותה: וכן הנסמות שהם הלחיים אחר החוטם הם פיקר צורת האדם ולכן נקראים כוכבי הנפש

וישבו העבים וכו'

ידוע הוא מחכמת הנפשות שהנביה בלה מחלשות הנ ילים במחלשותין ושהחמעים לו מעיו כובע כפחת הפין סנק Glandula lacrimale ובטת חוקנה הדמעה באה בנקל מחמת החולסה ומחמת הכח ובזכרון השנים שפכרו אס כשמחמת הכחחות שפכרה או בנרות רכנו הכחות על האדם בעולם השפל הזה שהיא בקעת הנביה ומישמרנס מקפנות מאור עיניו הולך ומתחסך מחמת חולשת הנידים ומפני כהדמעה פלמה שהיא כמו מים מלוח מביא הרגשה עצומה וכאזכרעין סלכסוף. לא ליד

פתח עינים

לידי מולאים רבים ונאמנים :

אמר שמואל האי דמעתא וכו'

שמואל

היה רופא מובהק והכיר כיבוד חכמת הגופות שמחמת הדמעה הקנף נחלש והולך לאידיה לא כלכד כפיין עלמו אבל גם דמעה שממנו יור ייס ה גידים שהולכים ומתפשטים בפין וסביבותיו . וע"ז אמר שהנזק שהפין מרגיש מחמת הדמעה עד ימי העמידה סוור למקומו אבל אחר מ' שנה שמתחילים ימי הירידה האידיה אין לה תמורה וכן אמר ר"כ בפנין הכחול שעוד סיוס נוהגים ברפואה על הפין להחזיקו (והוא אמר הפופרת שנסתנה לורתו ואיכותו) שעד ימי העמידה מרווח מאור הפינים . אבל בתחלת ימי הירידה מחזיק העאור שלא יחסיך ממה שהוא . אבל אינו מרווח :

ד' דמעות ג' יפות וג' רעות וכו'

ידוע הוא שהדמעה של הנכי היא מחלשה לפי שבאה מאכילות מהרעיון רוח והתגס . של פפן היא דמעה של נזק לכריאות לפי שמכאנת הפין ומביאה כה חלי . וכן של בית הכסא שבאה עממת אויר הפיעוט . היא בתורת נזק : ונגד זה בכי הכא מהסס שיט לו ריח גדול ומרגיש כמו שידוע אינו רע בעלמו . וכן הוא הנכי של פירות כמו חרדל וכוכבא וקל לחוק ג"כ הוא טוב לכריאות לפי שסיבתו היא השמחה : והשחוק וכבר אמר שלמה בחכמתו ושכח אני את השמחה :

שומרי הבית אלו הכסלים והצלעות

זה - בדבר הוא לפי חכמת הכיתות האמיתות בעלמו לפי שהכסלים והצלעות הם שומרים הריאה הלב וגני המעים שחיותו של אדם תלויה בהם . וסגורים בעדם . אגסי החיל אלו השוקים שכחו של אדם כשמך עליהם . והטוחנות והרואות על הפינים והפינים כבר מוכן הוא מעלמו לפי שהפינים הם טוחנים והפינים רואים . וכל מה שאמרו אח"ז בפנין הזקנה שראש הזקן הוא לבן שקולו אינו נשפע . ששינוי אינם טוחנים . ומפופו הולך מרוב הזקנה שחוח ומתנופע כמו שמבקש דבר שכאכד לו הוא דבר פשוט שהפי' תיטקות של בית רבן יודעים אותו וכן ברגלים של בית הבחרות טובים מהג' של הזקנה שלריך משענת קם רגליו . ושהבחרות הולכת ואינה חוזרת כ"ז ידוע ואינו לריך פי' : ואם רכותינו כמאמר הזה משלו הבחרות לנזר של וורד . והזקנה לנזר של חילפי בלעז אורטיקה גם בין כותבי האומות אנו מולאים כזה וכפרט בין כותבי הלכה ודברי סיר . וכן הוא בחכמת הגופות שהאכילה ככלל . מחזקת כמו של האדם כיגישה ונפסיסיו

תפסיקו אצל פסחאום האלך וקן אינו יכול לאכול כמו שאכל כימי
 הנמרות לפי סבת הטובול נחלש ועומן סוקנה לריך לאכול מעט ולסמות
 בדפה כדי להקל העכול עמנו לפי שהצינים אינם טומאים וכח האלטרומבא
 נחלש ומימי הגוף גפים הם יותר מן הראוי וע"ז לריך לסמות להקל
 המצן במעיו של האדם ופפרש אם איכות המאכל היתה גסה ע"ז אמר
 שפאל טייה ריפא טייעא וכז' עד ארבעים טנים וכז' .

א"ל זהווא גזוא לר' וכו'

כל אלו הדברים מיוסדים בדרך פאלה ותשובה על הפערים והכחורים
 שעל אים שמחן טיהם על סוקנה ועל הזקנים הם להנרות סדרך
 טנפ בראות הכחור סוקן סכל גנשו נהפך מסיופי לעכרות . מהנסות
 לדקות . ומסליחה ליבמות בנקל בא לירי הכיוון : ואע"פ סכל זמך שמזקין
 האדם לרוב . חכמה ניתוספת בו ; עפ"ז איך לפחור אלה מה שעיניו רואות
 ומה שמתפעל מהחשים . וע"ז מיוסד בזיון הכחור מהזקן שמיס ליום
 הולך והתבר רוחו וגופו עד יום מותו ולהפך האדם בכחרותו כולו גם רוס
 ואינו זכר יום המיתה . סכרחת לו רחוקה ממנו עד אין תכלית .

וסוגרו דלתים בשוק אלו נקביו של אדם

ג'ן . האל לפי חכמת הגופות עפני שהנקבים שמהם יולאים המי רגלים
 והלואיה הם לפי הטבע כמו דלתות : מסיס טלוס כבית בטל : זה הוא
 זכר גדול שאכר התגמית נק' כל רבומינו מסיס טלוס . ובאמת כן הוא .
 וכן סכפת הזקנה כקורקבן אינו טומן מרוב חולשת האדם . וסארגלים
 מרוב חולשה כעת הזקנה געסיס רחוקים זה מזה . כמו פאמת הוא סכפת
 הזקנה האדם אינו יסן . ואפי' לפור מנשרתו משנתו מרוב חולשה הגידים
 וכבר ידוע הוא שחולשת הגידים מביאה את האדם שלא ליטן והם הוא
 יסן כנקל ליצור משנתו . וכבר ידוע הוא מחכמת הגופות שמואת הסיכה
 דעת הוקן סכא מהעוה מסתנה ולפי שהלשון והשפתים מקבלים הגידים
 מהגיד הם סכמות . והאזנים מהגיד הו' ע"ז ברורה הסיכה . על מה
 שמתתייסם של הזקנים מתרפסות . ואזניהם של הזקנים מתכבדות ולפי
 סכפת התשמיס כל הגידים סכאדם מתנועעים ומתכבדים מגורר הוא
 מדוע כל הסטוף בזמה וקנה קופלת עליו . ופפרש למי טיודע מחכמת
 הכיתוח שמהחוט הפדרה ירדים לאיברי התשמיס הגידים סנים פנים ולכן
 החלוט באיברי הביאה חלוט ככל הגוף ולזה כשמזקין וקנה קופפת עליו .

תניא ר' ישמעאל וכו' ת"ח כל זמן שבוזקינין וכו'

העם הארץ שאין לו יסוד בדעיה : ואם הוא מוקין . החלשות מוספת

פתח עינים

השפעות • ועל זה כל זמן שמזין דעתו מתרפת בו : ולהפך אם האדם הוא חכם מפיקרו ומבחרותו כשהוא מזקין מוסיף בשכלו חכמה על חכמתו • וכמ"ש ח"ן הקב"ה נותן חכמה הלא ליש שיש בו חכמה לא כלכד מחמת הלימוד הכל בכח הנסיון ומה שאינו מרגיש הזקן בחושי • וזכר מה שידע • מה ששמע ומה שראה • וע"כ אם הזקן הוא בעל שכל חכמה נוספת בו • נפרט בהנ"ל דבר מתוך דבר מה שא"א בעם הארץ שאין לו יסוד בידועה

גם מגבוה יראו וכו' והתחתים בדרך וכו'

זה הוא אמת לפי תכמת הטבע והגופות : הזקן הוא חלש בהלטרפות הבחור • ומי שהוא חלש בכח הגוף חלש הוא ברחו וכנפשו לפי שהיראה בזה מחולטת הנידים • ונפרט הזקן שמחמת זקנותו קרוב הוא למות אין להפליא אם ירא הוא מכל דבר ונעשה בו תוהים תוהים בשעה שמהלך אפי' בדרך לא פקולה •

וינאץ השקר זו קליבוסת

קליבוסת הוא הקליבוסתה הוא חלק העליון של הירך : ודע שהוא מפורסם מחמת הרפואה שבזקני' נחמת הגבות של מימי הגוף במקום שנחזר ראש הירך עם העלמות של תחתית הכרס יש שם כמו כוס לקבל הראש הירך בעצמו ונעת הזקנה מעט מעט א' הליחות נעשים כמו גוף גם וכדרך זה ראש הירך בא חוץ למקומו וכולט ויוצא כמו אילן של שקדים שמזין וכולטים בנים שלו ולא מחמת תשום כח האדם כמו שפי' רפי' הכל מחמת הליחות שמרקות שהיו בתחלה נעשות כמו כפור ואח"כ קשות כאמר גוף קשה :

ויכתבל החגב אלו עגבות

פי' של רכותו ולהעגבות בענין חגב הוא כלכד לפי השכל שבזקנה כלי הערוה אינם לאדם הלא כמש"א כבד • הכל לפי הפסט כמו שפי' הנזקארט בספרו של הבהמות והחיות שבהורס חגב כל ערבי הוא צואר : וע"ז מין הארבה שיש לו צואר ארוך נק' חגב • ה"כ הוא פסט גמור שבעת הזקנה הוצא נעשה לאדם כמש"א כבד שאין לו כח לסבול מעקל הראש וה"כ בזקן נוטה לצד הימין • או לצד שמאל והראש בזקן אינו בקב ישר עם הגוף כ"א באחד מעיר ונפנים ממטפחה :

ותפר האביונה זו חכדה

זה הוא הפסט בעצמו והמיותת מכורסם שבזקן מכטל התורה וחמדת נשי' •

כי הוא אמר גיהי זו אשה וכו'

באמת שחמדת הנשים בליט טנושא אשה היא דבר נגד הסכל בזכור כל הרעיונות וכל הכלבולים שהאדם מביא על עצמו במלאות חמדתו וע"כ אמר החכם שגראה דבר כחוב בכפר של מעלה שבעל כרחו האדם נושא אשה לפי סבלה גזרה המלך מלכו של עולם לא היה ראויה להתאוות לה שהיא כחמת מלאה מיהוס ופיה מלא דם ועכ"ו הכל רצון אחריה. גם הבנים הוא דבר שגראה נגד הסכל בלדס שהולך אחרי האשה לתלימס וכבר מפורסם לער גדול בניס ומסכננס אב ממעט האדם בשמחתו.

וארי מ"ד כי הילדות וכו' דברים שהאדם עושה בילדותו וכו'

זה הוא האמת בעצמתלפי חכמת הנפשות שרוב התשמים בילדות ובנחרו האדם משחיר פניו כמו לעת זקנתו.

וארי קשה רמה למת וכו'

ג"ו הוא בימינו מפורסם בחכמת הנפשות החכם הגדול Haller אירו כבר הכיר שבכשר האדם הנק' מוסקולויס כח א' פרטי הנק' Irritabilita שאנו קוראים מוחסוה הכשר וזה הוא גם בכשר המת בחיות ובפופו' בבהמו' ובאדם כמו שהורה הנסיון וז"כ גם אחר המות יש לפי הקדמתו האמת חיוה לך חיות: אחריו Galvani הנרול מפיר בזומי' כורה שבמוסקולו שהיא הכשר האדום בעצמו ובנידים יש בו כח האיליטריקו החיוכי הנק' על שמו Galvanism ולפי דעתי זה הוא מה שקראו חכמי המוסר וחכמי האמת בהומתנו הגלף דגמתי: ה"כ טוכל לומר שעל אלו כ' הסקדמות סוכב והולך ר' יצחק באחרו קשה רמה למת וכו'.

אמת הוא ג"כ מה שבא אחר זה טעד העיפוס האמתי הנק' שיכול אין המות בוודלות וכל שאר סימני המות כבר הכירו חכמי הנפשות שאינם סימנים מובהקים וברורים וע"ו חכם א' מאינילטיר' כתב ס' ה' גדול על סגנת סימני המות ובעל ידס כמה וכמה נקברו עודס חיים ושאלין בחכמה הנוף כ"א ראייה ה' חודאית רעוני בעיכול והעיפוס וע"ו גזרו אומר רבותינו שכ"ו טיס לאדם כשר יש לו חיוה לך חיות אבל צוה החיות ראוי הוא גם להכנה וידענה זה בדבר נראה לך למעלה מהסכל וכדומה טיס בכיוולא כזה הסק גדול.

פתח עינים

תניא ר"א אומר נשמתם של צדיקים וכו' ושל
רשעים זוממות והולכות

בוח המאמר ר"א כלשונו יושב ולומד אמונת נכחית הנפש ואמונת
הגלגול וכבר כתבנו ע"ז במס' ברכות ופיטאגורה וחכמי
היוונים פרסמו זאת האמונה וקודם לכן חכמי מצרים ויושגי
האיים.

הנהו קפולאי דהוו קפלי בארעא וכו'

שארם ה' שמת וכדר נקבר מאחיה ימים יכול לדבר אין כחמת
הנופות פה שיתן ספר לסכל להכינו לכד אמונת נכחית
הנפש והגלגול פותחים שער צר להכנה הזאת פכ"ז יש לדקדק בזה
המאמר ג' דברים: הא' שאלת הוא כחמת הנופות שכל מי שנקבר ערום
ושהפי' צדיקים נרקבים גנפים אפר. ב' שם לפי העילום ופיה האמית
הקנאה מביאה הריקוב למהרה בנות לפי עליה הירוקה יוצאז מהכנר
בשכיל הקנאה כבמות ובאיכות ואינה בהטרפות עם הקנאה כסמיה
הראשון וזוהי העיפוט מהר מהר מגיע למדרגתו בתכלית למעלה מהסכל
ג' שאין להפליא אם אחר זמן שנקברת היה בו מעשות לפי שכל ביטונו
באקלימים שאינם כ"כ חמים. וגם לפי טבע העת. לפי זמן חייו אם היה
זקן ורחוק. ולפי טבע החולי יכול אחר הקבורה בשר ההם שלא להסתנות
וזה ראיתי הרבה פעמים וגם זה ל' טבעות בקבר א' משלח מדני עמנו
וראיתי איש שנקבר זהו שנים. וזהו כל בשרו קרוכ לטבעו הראשון
וההסתנות לא היה כ"כ גדול.

א"ל ההוא מינאה לר' אבהו וכו'

גם בשאר האומות כשנה הראשנה החר החיות האמונה מלמדת להם
שהמתים אינם עולים כנ"ע הכל שיש להם עת וזמן להכין עצמם
ולעלו' מעלה מעלה אחר חייה חדש ואיזה שנה אכל עכ"ז יש באיזה משפט
בעינין הזה האמונת נססדות ואין לנו לפי הסכל טעם להכסיר דברים
שאינם אלא מסודרים כפי הסכל ודפי הספי שמאמין לכל דבר וע"ז אין
לנו לפי הסכל הקדמה שפוחתת ל' טעם טבעי להאמין דבר בשלם אוב
ועליים שמואל הכביא ואין לנו אלא פתח שער האמונה להכין אופיה
בראוי.

א"ר יהודה וכו' מהספרו של אדם גיבך וכו' אחים
ל' בהספדאי דהתם קאימנא וכו'

כל המאמרים האלו בענין ההספר שמורים באמצע כמה הקדמונים
ההם חשבו בדעתם ליוקר גדול הספרים ושיהיו כל בני העם בוכים
בצמק הדמעה עליהם . כבר אמרנו כמ"ה שלפי הפילוסופיה ההספר הוא
דעת גדול במדינות מפני שהשכח גם אחר המות מניש לב האדם ואהבת
צממו צעקות מע"ט ולגמול חסד לאחים הגתונים בלרה או בממון או
בגוף או בנפשיהם כא' עורו בחיים חתמו . זאת ועוד האדם עורו מי חושב
צממו גם לאחר מותו ומולא נחת רוח בחייו ככה הדמיון לפתיד וכמה
סאחר עיתתו דורו וכדוהו או בהספר בפניו או שלא בפניו כידוע וכמנהג
העולם :

תניא דתם ר"א או' שוב יום א' לפני מיתתך וכו'

כל המאמר הזה וגם המסל כולו ברור הוא כשמש וה"ל פירוש וכבר
ידוע הוא שהאדם מוכן בתשובה ומע"ס כל ימיו' הוא איש המללך
שכחורה' אשריו ואשרי חלקו . הכל הפ' ספוי' ככל עת יהיו בגדיך לבנים
לפי' הפילוסופיה ולפי דברי הימים פשוטו הוא זה . בימי שלמה וכימים
הקדמונים ההם היה חכורה ה' שנקראו איסניי Esseni עלשון לעו והיה
להם ספר דתות אשר כל בני חכורה היו חייבים לשמרים . ובין דתיהם
היתה אחת שלא ללבוש אלא בגדי לכן רמו לטהרת הגוף . וגם היה להם
חיוב אחר למשוח הראש בשמן כדי לקיים פאת הראש וכע"ס מחכמת
הגופות וע"ז אמר קהלת בכל עת יהיו בגביך לבנים ושמן על ראשך אל
יחסר : להורות שתיים שהוא הכנוד ומשיחת הראש כמו שהיה בדתיים .
וכבר ידעת שהרכה מהכותנים ביארו ס' קהלת כמו חכורת מרעים או
בלשון הקדמית שזה אומר ככה וזה אומר ככה וע"כ אמר ה' מהאסניי מה
שכתבנו בענין הכנוד ובענין משיחת הראש .

מי שהחשיך פב"ד

**מי שהחשיך וכו' תניא . ר' א"א בו ביום גדשו
סאה . ר"י או' בו ביום מחקו סאה וכו' .**

ז"ה הוא כולו פילוסופי ומר אמר חדה ומר ה"ח ולא פליגי. אמת הוא סאמרו
רבותינו הרבו לעשות סייג לתורה במדה גדושה יפה מדדו להרכות
גדר בישראל : אבל אמת הוא ג"כ שמשארכו לגזור יותר מדאי אין יכולים
ב"י אחיהם לעמוד בנזירתם ומתוך כך ע זכרים על ד"ת . וטוב היה להם
לחיות מדתם טפופה ולא הכוא ל"די מחק מרוב גדושתם :

כתוב

פתח עינים כתוב היה דר׳ בל וכו׳

כבר ידוע הוא מהפילוסופיה האמתית שהשמש הוא נקודת התנועה
 ודאגית האור והחום אשר מהם ימלא החיים לכל נברא בזה
 הכוזר הדומם הצומח המי והמדבר וכלא השמש וכלא החום שוא ודבר כוז
 הסכע בכלל ונפרט • ידוע הוא ג"כ שכל שאר המולות יש להם מדה
 מקובצת לפי רחוקם וקרובם לשמש אשר הוא מלך למולות וגם הלכנה
 כקטנותה הנס שאין לה שפע גדול על כרואי הארץ כמו שהורה הריקלטי
 והבלגראדו בנסיונות נכונות עכ"ז ואנו רואים שמי היס יורדים ועולים לפי
 פני הלכנה ושכעוניה • וכמה למחיים וכמה חולאי אשר יש להם הצטרפו
 עם הירח לפי חידושה • מילואה • וחצרונה • הפרט האיקלימיים
 ויושביהם כף מהשמש כמו שידוע • א"כ בזאת ההכטה האם היהודי וכן
 ישראל הוא אדם • אשר טבעו מצטרף עם שפע השמש • הוא כתכלית
 הוודאות שיש מול לישראל • הפורסם הוא ג"כ שלפי טבעי האיקלימיים •
 והנידים והשכל הנא מהסככני האדם • הם או חכמים מחוכמים או
 טפאים • וכפי דמת ר"ח מול מחכים • וכן לפי החום והקור • מדשא הארץ
 דשא עשב מזריע ורע • ועץ טשה פרי לרוב או למעט • וא"כ מול מעט
 ויש מול לזשאל בלא ספק • וכבר כתב על זה *Montesquiu* מונטסקיו
 חכם גדול בין הגרמני כספרו הנכבד הגק נשמה הדתות *esprit des loi*
 בספ"י"ט מספרו: הכל הוא ג"כ כתכלית הוודאות שהנס שספע השמש
 והאיקלימיים מולכים על טבע האדם • עכ"ז כח החזל היא הכנה גדולה •
 הכל אינו מכריח ובכח הלימוד ומוסר האב והאם ושאר רבותיו האדם יכול
 להיות סור ומור' לכה הטבעי ומפני זא מתוק זע"ז כתב האל"י *Elvezio*
 בספרו על רוח האדם ועל האדם בפרט להורות בכח הלימוד ימיר הטבע:
 א"כ אם הלימוד יכול לגבר על מול האדם ואם דח האלדית הוא היקר
 שבלימודים הנת הוא ג"כ בהכח' הזאת שאין מול לישראל • ושאין ליהודי
 לפחד על אזויות השמים • הכל יש לו ללמוד כדי פכח הלימודים יגבר
 הדת והאכפ' על העול • הנת הוא ג"כ שלפי האיקלימיים יש אומות שמרני'
 זרע ויש מהם שממטטט • וכן יש אומות שיש להם זכרים כמ"ג ונקבות
 כמ"ק ולהפך וע' כגס בזה הענין אמר לאברהם זא וכו' להורות שהולות
 הזכרים והנקבות אינו כאה לעולם ותמיד מכה השמש המול והאיקלימיים:
 הכל לפי פרטות האדם וגם לפי גידולו בלימוד • במהכל ושהיה וכיוצא אשר
 להם הצטרפות הכרחי כדבר החשמים בידוע לקבמי הנפשות ודת הטבע •
 ופ"ז הקר הכתיב שאין לו להביט העול' במערב • שהנא מנוגן ואין ראוי
 להוליד לפי שכירה הכל מניע • נדק במזרח שהוא מקום חום וראוי להוליד
 כן הנס בלמותו ללאו רלוגי שככה הדת והלימוד יגבר על כח כטבע •

ולפי

ולפי שפרי השכל ע"ה מבורא הרוחות והנשמות על זה אמר דרך טורה
שהקב"ה אמר לאברהם שילא מאלטגניניהו .

דמעשה דאבלט ושמאל . וכן המעשים של ר"ע וה"כ הם לפי הדין

להורות שגם הם לפי הטבע הנחש מפיך . בסיע האלדי מה

שהוא רע בטבע . כהפך לטוב האדם בפרט . ודע כמו שכתבתי בח"א .

שכמזרים ובשאר מקומות פרים ורכים סתים משונים ימין ממיני הנחשים

שאינם ניכרים במקומות אחרים : וע"כ גם בענין הזה נוכל בטוב טעם

ודעת לומר אין מול לישראל . בדברים הפרטיים הכאים בזה המאמר אין

לשכל להעמיקם לפי שאינם אלא רמזים שאין להם יסוד בטבע ופחכמת

הנפשות . אבל כולם באים ממה שכתבו האלטגנינים הקדמונים והאנשי

המזרח וספרי הערביים מלאים מדברים כאלו על ימי השכוע ועל המזלות

שז"ס חכ"ל ובאמת כולם מיוסדים הם על אדני הדמיון ולא על אדני השכל

וראשית המאמר כבר הודיע לנו שהם דברים כהונים על לוחות קשורות

זו עם זו באותן שלגלחים רזונים וזכרונות שהעתיק ריב"ל מספרים

אחרים ומהקדמונים שכתבומה שמלאו בכתובים ומה שמע מהאלטגני

ומאנשי סקר . וכלו ימיהם ברובן ובטוב ודבר טוב שנותיהם ראה הקורא

בטעמי הלוחות ההם ותדע בטכך שאינם אלא דברים של בטלה שהין

להם עיקר לא בדרך טבע ולא בדרך החכמה הכל הן שבוש הדעה באמיתות

מה טעם שמי שנוגד ביום ה' יהיה או טעב או רע עד אין הכליה משום

שנבדא בו אור וחשך ושיהיה הנון מי שנוגד ביום ב' משום שבו נבדלו מים

העליונים ממים התחתונים : ושיהיה זנאי מי שבה לעולם ביום השלישי

מפני שנבראו בו העשבים : דבר שפרה ורבה מאד ומתאר לגדל וללמח

וכיוצא ? האם גם הטבע ומה שנברא בו ימי בראשית . מכריח ההלטרפות

ובאדם שבה לעולם אחר כמה אלף שנים באותו היום שיהיה טבע הנוכר

בטבע הנברא בראשית העולם באותו היום ?

הנסיון מוכיח סקר זהה האמונה . בראותנו בכל יום שבמה שוטים

וכמה חכמים נכבדים וכלים לעולם באותו היום בעצמו והמה

בטבעם זה לעומת זה וכן הא' עפיר . והא' עני . הא' ירה חטא . והא'

זנאי וכמה טפשים אנו רואים שנוגדו ביום ד' וכמה שבה לעולם ביום

ה' שהוא לפי הלוחות הלוגומל חסדים . וכמה וכמה ידעתי אני שנבראו

ביום שנת ולא מתו בטבע כמ"ש המאמר ? ראה עוד שמה שאמר אחריו

ר"ה על מול השעוק הדברים ההם כולם נעתיקו מחכמי היונים והרומיים

שקראו לנגה כוכב הזנות עד היום הזה וכן החמה והאיה שלהם apollo

על החמה והלבנה . על הסובל הרעות כלבנה . הזאת שמתפנה

והולכת ועל זה נק' הסובל בזה העולם ושים לו רעיון רוח גם כל איטלקי

Lunatico . וכן מי שהוא כמאדים איש דמי יהיה וכן אלל קדמוני

באותות

פרתח עינים

האמות הים תארים לוק הטלחמה והדמים ומי שהוא איש מלחמה נת
 על היטלקי *marziale*: סוף דבר כל הדברים האלו חין להם יסד
 קשמת הצופות ונשתקו כולם פהאמת אחרות סיסדו. אומר על טעם
 ירושת: ולא על דרכי השכל ועל האמת: תכלית הדבר כל אלו הדברים
 לא נכתבו כחלמוד לפי דעתי אלא מב' טעמים: הטעם הרא' לפי שהיא
 סוליסיקי בכל חבטה לבתוב איש ענין שהאמינו בו. הטעם לרוב אש' פ'
 שאינו אמת אם אינו מויק לתורת ה'נאמנה בכוחה שלא לנתק לב האדם
 מכל אמונה ככה הפילוסופיא בכל כחה ובכל יסרה. הטעם הב' לפי שהיא
 הדברים מיוסדים על האלכאנינות מועילים ללימוד התינוקות בשנים
 הראשונים של לימודם. לחסל אם התינוק נברא ביום ד' באמר לו מלמדו
 שמי שנולד בזה יום יהיה חכם לפי טבעו כבש זאת האמונה מכין ללמוד
 בכל לבו. וכנקל ישכיל בכל חכמה ונגד זה מי שנולד ביום ג' מלמדו
 שוכיחו בנערותו על הכנתו להיות איש דמים וזכה יכין בשכלו כראוי מאמר
 יהיה איש לדקה ולב טוב וכן תאמר הקורא בכל אלו ההכמות אם לטוב
 אם לרע שכתב בעל המאמר אחרי פנקסו של ריב"ל

דע עוד הקורא טעם מול הוא ערבי וארמי אבל לפי דעתי הוא גם
 בעברי טם הנגזר מפועל שורש נול. לא בלבד לפי שהם
 נחלים במרוצתם כמו שפי' רד"ק בשרש נול אבל גם לפי שכתב השפעת
 במזלות זה על זה הנק' בחכמת הנפשות *Attrazione* בלשון לפונרואה
 כמו בחנול. מל' מול כשל אמרתי. דוק והבן.
מי שיורד טיפה טיפה נקרא נחל. מכה היא עצמה שנקראה
Attrazion כמו באהן השואכת

דרש ר' יונה וכו' יודע הקב"ה בכלב שמוזנותיו
 מועטים לפי שודה אכילתו במיעויו ז' ימים וכו'

ראה גם כזה שהם אמת ודבריהם אמת. רבותינו אמרו: שכלב
 מוזנותו מועטים לפי שמהה הבינה מצמיטיו ג' ימים

וגם החכם *Moratelli* כהנ *Il cane é naturalmente vero-
 cced ingordo; pure per lungo tempo può fare a meno
 del cibo, meravigliosa è la forza digestiva del-
 lo stomaco di questi animali, i cani scaricano il vent-
 re con gran difficoltà il che deve senza dubbio attri-
 buirisi alla grande siccità del loro temperamento,*
 וע"ז גם ביכנלס' הוא חוק ולזמן ארוך כמו שכתב בעל מאמרנו: ומה
 שמורה

שמרה עוד פענולס אינו קצר הוא טהם. נקל חולים חולי התולעים
 בכרס ונכל בני מעים העליונים והמתוכים גם חולי מולעה האחרי
 סנק' ע"ל' לעו solitario הוא קטה וכבר גם לבני אדם: תשמע
 עוד על הדבר הזה מלה במלה מה פתב החכם הנו דף ל"ח מספרו
 Alcuni esami anatomici hanno fatto scoprire che
 negli intestini di questi animali non di rado si ge-
 nerano de' vermi solitari

ועל זה כן דבר החכם דאין עני בין הכהמות כמו הכלב
 שאינו אוכל עפכים אם לא לצורך רפואה ואוכל
 עצמות בטורח גדול כדי לעבב באנטומכא מעט ביוזא מהם ראו: לענן
 ולעיכול ואין עשיר יותר מהחזיר מפני שכל מאכל ראו לו וימצא לאכול
 בכל עת ככל סעה ובכל מקום ואף מאכילין לו הרבה כדי שימאן ויהיה
 ראו לאכילה גסה ואינו טורח בכל טורח ובמו שידוג מחכמת הטבע
 והנפשות ובמו שמוביח לכל בני אדם הנסיון התמידי:

מס' עירובין פרק א'

אמרי אינשי קדירה דשותפי וכו'

השותפות בין אדם לאדם אינו אלא לרוכ- אלה מכא הדחק שניהם
 ביחד יכולים לפטות בעסקי העולם מה שכל א' מהם
 בד כד אינו יכול: אבל אחר שקטרו שניהם בעסקי הסומפו' אחר זמן כל
 א' מהם מבא אהבת עצמו ואהבת משפחתו מניח דברי השותפות ועוסק
 בדבריו הפרטיים או מהפך עסקי השותפות לתועלת עצמו ולא לתועלת
 חבירו: כן הוא בעסקי המרקמטיא בפוליטיקו וככל שאר סוגי העסקים
 שבעולם. ע"כ טוב דבר החכם שהקדירה של השותפים אינה מלכת.

א"ר אחא וכו' שהיה אומר על טהור פמא וכו'

לפי הטלויסופיה חידוד הצעת והפלטול יזמר מן הראוי מרגיל האדם
 שלא להעמיד על האמת או אינו מכיר האמיתות כהלכתו מפני
 שאין לו דרך ישר להכיר האמת ככל גדיו או מפני שמכח קיומא מלציג
 על דברי חבירו ארופס להפוך האמת לסקר ולהפך: וע"ז העניין אמרו
 שתלמיד ותיק היה גיבנה שהיה מטטר את הסרן בק"ן טעמים כלו' טאע"פ
 שהיה

פתח עינים

שהיה פנים • מכת כחותו ועוצמו • ומבן נסות רואו וזיהו מטהר כחיתו
 שכלו את הפרץ שבכבוד התורה שמאחרו ומכה זה גם בית הלל שהל
 שמים וסכלנים היה להם שהות בטבלם להעמיץ האמת וע"ז הלכה
 בפותם כנגד כ"ס שהיו בעלי יוהרא וקליסל היות כוששים ומי שסכשו כך
 שמו יכול להעמיץ בכשו למלא האמת כראוי וזוהו שלא היה הלכה
 כמחנה

כל המחזיר אחר הגדולה גדולה בורחת ממנו
 וכו'

אמר היא פילוסופיה עמוקה: גדולה היתה כולה הכל ורעות רוח
 ומי שמחזיר עליה מורה שאינו מכירה באמת ושהוא עצמו טעם
 מכשעפים א"כ בהטויר עליה מספיל עמו כחומר רגש הגדולה בורחת
 ממנו ולהפך מי שכוח ממנה באמרו הכלים היא הכל הכל מגדיל את
 עצמו כחכמתו • והגדולה מחזרת עליו • זאת ועוד מי שמחזיר אחר הגדול
 מורה שאינו ראויה לה: הגדול שבאגשים הם הוא כך אין לו צורך להחזיר
 אחר הגדולה והכבוד לפי שכל בני דורו מובנים לבכדו לפי כחם ולפי
 ישרם והמלכות כראש כל אדם יש שכמים במדינותם בדר מפורסם שם
 כפי כל ולטוב העם ודודם בקראים לפי אכמתם לשרת והססם כלכד יש לו
 צורך להקטין עצמו ולהצף הסבבים והשרים וליתן להם טוהר כדי שידברו
 טוב עליו כחזני השר והמלך ולקבל כבוד כמדונה או קסכה או גדולה •
 והנסיון מוכיח שכל מעיר וב עמטפה בין החכמים מספיל עצמו בדברים
 או ככתבים לחלול ולחנן פני המלך כדי שיסכיר לו פניו ויכבדו •

וכל הרוחק את הישעה שעה רוחקתו

זה הוא אמתות גדולה בפילוסופיה • לכן יש זמן ועת לכל חספן החס
 השמים • ומי שעושה דברים גדולים כמפירות הרכה הנס שמולו עולה
 מפלה בתמידות לאיזה שנים: סוף דבר שהולך ופוסה דברים • כסכנה
 גדולה ומולו נהפך ויורד שאלו תחמים אחר שעלה על גמתי עב ודומה
 היה לעוף • כן דבר א"כ החכם שכל רוחק את הישעה שעה אינו מודד מזה
 בעתים יודעים ובהכנות מוסכלות שמביאות האדם לתכליתו: הישעה
 רוחקתו כשעה שמתגשגש להעשיר ולהתגדל בו • נאכד וכל שכלמט
 לתובה גהפכה

וכל הנדחה מן הישעה שעה עומדת לו

מי שיש לו מול רב לאיזה פנים ומעשיר שהיה נהפך לענוה • הענוה
 גמלתו

נעלמו מפני הדחק נוגס האדם לזע בכל מיני ציטות ומשיניעה
שטור כח כידו ולאחר זמן עשה עובדת לו כהשלחה גמורה

ח"ר ב' שנים ומחצה נתלקו וכו'

הוא מפרסם שהנאות האדם כעמק הבטח הזה הינו אלה יפ בעלמו
כפרט אם אלו יורדים בדעתנו על רעותיו. דגוף בנפש צממון
ובכל טעמי הפילוסופיה נמנו ונמרו כ"ס ו"כ פניהם יחד סנוח לו לאדם
טלח נכר' יותר משנפרא אבל אם האדם זכה לראות בפ"כ ע"י נלחיות
הנפש פניאלון הכל ולעבוד בהקץ תמוהת וליהנות מזיו פניכתו הטוב
לרוסוב לנשמתו ומש רב טוב מציאותו. וכבר אמרו יפה עשה' של קורס
רוח בעה' ל מכל חיי העה' ואמרו קודם לכן יפה עשה' א' של תשובה
ומפ"ס בעה' מכל חיי עה' ל להורות פתגם"ט והתשובה אמעטיים הם
לקנות טוב העה' כ"כ. א"כ הסיבה הוא יקר מהסוכב. וזכו עיקר מאמרו
באמרו ועכשו סגבר' יפספס כפעמיו ואמרינה ימשפם בפעמיו ראוני עפ'
טוב העשה של האדם בעה' ז יוכה לחזות בגופם. היכלו בעפ"כ וזכה
המציאות נהפכת מרע לטוב ע"י הגאת זיו הפכיכה. וכדי להכין ביסוד
הפילוסופיה טעם הכ' לשונות יפספס כפעמיו ויפתתם כפעמיו דע סכל
מה שיודע האדם נקנה בכ' דרכים דרך הת' הוא דרך החושים כנח הכל
פילוסופים דעות מוחזות *Idee di sensazione* דרך השני
הוא ע"י הסכל והכינה ונקרא' דרך. הוא *Idee di riflessione* רשני
דעות מושכלות: על זה הדרך מר אמר חלופר אמר. הוא גל' פליני:
פספוס המעשה הוא ע"פ הסכל ומשמשו הוא ע"כ החושים זה הוא כל
האדם. ועיקר המהמך הזה כבר הכירו דס"מ בתהילים יד' עשונ
ויכונוני הכינוי וכו' ראוני שקב"ס נתן לי מליאות אבל אם המציאות
סגמנו. הוא רע מה לו להקב"ה לברוא האדם לרעהו: א"כ אנו מתפלל
להקב"ה ליתן לי בינה וללמוד מנותיו כדו שכל ידם אוכה כפספוס מפעיו
ובנלחיות טוב הנפש לתפנוג רוחם ולתפנוג נשמה.

תני ר' חייא וכו' ים שעשה שלמה וכו'

האמה על אמה ברום ג' אמות הוא מה סנק' כל' איטלקי וכחכמת
ההנדסה *Cubo* ואם מעשה מחשבון שהקור קה' י' איפות
שהאיפ'נ' סאי'ן והסא'ו' קנין והקב' ד' לוגין והלוג' ו' בינות נמלא
בקירוב שהינות הם כדקדוק מקום שבחון לאמה על אמה ברום ג'
אמות.

פתח עינים

י"ט שעשה שלמה נ' אמות תחתוניות מרובעות

וכו'

ר"ל ממקום התחמוץ היה מרובע א' ונ' אמות עליונות עגולות סנק'
כל' איסקי. Cilindro א"כ כזאת פטרה על היס היה הפליון
עגול כמו Cilindro למעלה על המרובע שהוא החלק התחתון

עושיין פסין פ"ב

כל אותן השנים שהיה אדירה בנידוי הוליד רוחין

ושדין

הרוחין והשילין כל' תלמוד אינו כלכל מין מוסיקין אבל בזה הענין
ובפנינים אחרים ר"ל כלכל איזה גוף דק עד מאד כמו האויר
וארוח אלו כמו הגוף דק עד מאד שנשדה ובלילה עולה מהארץ לאויר
הראשון וזה הוא פיקוד השם רוחין ושדין מל רוח ושדה. וכן בענין אלה ר'
שמעכנת זרע שהיא רואה בשנים שהיה רחוק מאשתו כולדו ממנו כמו
מסאר הדברים הבאים לידי ע' פוש הגוף הדק כמו האויר הנקרא הזוטו
והרוח המתלהב הנק' אויר או רוח הנסרף וזהו רוחין ושדין: ומי יודע אם
מאלו הצופות דקות עד למאד כשבאים לאויר מעלם מעלה אינם
ראויים ליתן חומר וזורה לכבדאים דקים כאלו האויר ושהם קרובים לטבע
האש או לשאר המלאכים וכבר אמר דוד המלך עושה מלאכיו רוחות
ופירשנו במקומו בלש' ברכות מאמר רב ושמואל ח"א פרקוף וכו'

א"ר ירמיה בן אלעזר אומרים מק צת שבחו של
אדם בפניו וכו'

זה הוא מוסר ללמד לאדם דעת שלא לשכח האדם כפניו אלא כמקל
שכלו כלי שהמפנה לא יראה חנף ולא יכח המנפות: והמשוכח
לדין וסרא כילום

א"ר ירמיה בן אלעזר כל בית שנשמעין בו ד"ת
בלילה שוב אינו נחרם וכו'

חמוסר הוא שהלילה נכראת ליחודת האדם ולרחקו מפסקי הפולס
ועל זה משוכח הוא לימוד התורה בלילה ולכן אמרו ד"מ
להגדיל

להגדיל פרס הלימוד צום שאינו שורב הכיה סנסמעין בו דכרי תורה
בלילה :

א"ר ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בה"מ דיו
לעולם זכר

אין זה בלבד כמ"ס המקובלים שכל זכות לומר כניבול אלא הוא
פ"פ פפילוסופיא סכסכעבד הוא מגלים בדרכיו חמת הדונו קוראו
כפה מלא בשמו וככל כנויו . הכל אם יש לו רשם . כמעונו או בנופו אינו
קוראנו כהאוי הכל כמו המון . פעם שאומר קורא אדם ה' בחצי פס או בספי
לשון .

רשעים אפי' על פתחה זכרו

אין קמיות שורף בעולם כמו זמני שאינו ירא שמים והולך בעצת
רשעים וכמוסב לנים הוא יושב : לפי שאין לו טעם לפגוע דרכו
הרעה . ואין לו שהות ליטב ולבדוק מפעיו מן הערצ' עד בוקר ומבוקר
עד ערב שהוא מטורד בעסקיו ובהכלי העולם ולכן מה טוב דבר
הזכרם באמרו מהרשעים אפי' על פתחה של גהינם אינם חורים :

וא"ר ירמיה ב"א ג' פתחים יש לגהינם זכר

הראה הקורה שרכזמינו דברו בהרבה מקומות מהגהינם המתחון ולפי
חכמת הגיפות בל גהינם שלהם הוא כ"מ ש"ס בו אש זכמ"ט
הנכיא ישפיה הנכיא כי תולעתם לא קמות ואשם לא תכנה ובאמת אין
פורענות יותר גדול בדבר הנראה לעין כמו שפסחם האש הובלת מאוזה
מין פיהיה . ולפי"ו כ"מ ש"ס בו אש טבעי או מן האש חמת הארץ שפולה
עליה . או מן האש הנקרא האליטריקו כידוע לכן . ע"פ הקדמה האלה
החכם ר' ירמיה אמר שג' פתחים יש לגהינם א' במדבר כמו שידוע מן
כותבי דברי הימים והבמת המדע . שבכמה מדברות יש מיני אש שפורפים
ומכאיס המים חמין . זכמה מאלו יש במדבר אפריקה . זכמדינת צרבידיה
דאש בזה שפינו הקורונילי Jolario del coronelli ואצלו תמצא כמה
זכמה אשם המורפים ואש האליטריקו שתמיד משלים האש למעלה כמו
הוויסוויאו של נאפולי . והאיטנה של פיניליה . זה' כים לפי שנס גיש אנו
למכאים שמים חם שפולה או מן הארץ או מן היבש בתוך הים כמו ששימנת
אחמין של סמס falcom ספוליס מן הים ואצל נאפולי רבו כמו רבו
בתוך הים הגדול כמה וכמה מפינות של מים חמין שנותכים המים המתוקין

במך

פתח עינים

במק המים פתוחים על הגב: וא' בירושלים ע"ם ספאקרי אשר על
 ותנור לו בירושלים זה פתחה על נתינים: אמת הוא שבזמננו אין בירושלים
 מים חמין טבעי: ולא אף העולה ופנסרף שאוכל: אין להקליא על זה לפי
 שכמה ופמה מאלו האשים התחתונים אחר כמה שנים שקאו מפייהם האש
 ונאכדו: לפי שחומר האש כשרף כולו בזמן שערב ולכן אין חומר שני
 להכפיר האש ככתחלה: או מפני שחומר האש נחמת הרנחות הנשנים
 וארעש עבר למקום אחר: חרף מזה היו חמין בניא בן הנוס שהיה בסביבי
 ירושלים: אשער ג"כ לפדש דרך נורה פתח על גהינם פתח החפטה הרע:
 חל הוא כנ' פנים: הפן הא' תחות הממון והעוסר ולכן האדם החלש
 יחד תלפזות ועוכר מים לים לעסקיו ולסדרת הדין: וכן הוא כהולכי
 מדברות כסיבת פרקמטיא וחו הפן השני והפן הג' הוא שחוטא בתורת ה'
 וכמעט: ולואת אדומא אש החכם שים לו פתח בירושלים עיר המלכות
 עיר החכמה וסנהדרין גדולה: ועל המסרך לעבדתי יש עס היה תחת
 מתעלת הכהנים והסגנים:

שני תמרים יש בניא בן הגום ועולה עישן מביניהם

רואה קלעים ונאכדריקומיו כמה מקומות כא' שים: עס מים חמין
 ואש שמש עולה עשן וגם ניא בן הנוס היה אש ועשן כמו שהא
 פני טכריא וכמה וכמה הדומים להם: ואל תתמה אש ים תמר הלל האש
 העולה מן הארץ לפי שגם באיטכה מלכות סיציליא: האש עולה עד
 למעלה באמצע ההר: ותחתיו ועליו יש פירות וענבים וכרמים כתכלית
 היופי עד אין תכלית

אריב"ל ז' שמות נקראו לגהינם וכו'

בל חלו השמות ע"ם הפילוסופיא: פאול הוא: fossa. כל
 איטלקי ומא טוב מזה העם לגהינם: אמצון ע"ם שחפשות עס
 עס נאכדות או לזמן או לעולמי עולמים: באר שחת מוצן מעצמו לז'
 אשוא באמת באר השחת: כור שאון לפי שהוא רעש בגן כל: איטלקי
 fremitus וגם tumulto וטיט היון לפי שאין עס תנועה כמו האדם
 הדרך הטיט והטיט כעצמו שורף: כלמת הוא עס נגור מב' פנות
 כל על שות: ארץ תחשית לפי שהגינים הוא שחה עמוק
 אש: אקב"ה יצרא כנפשות חלק חלוק ממעל דקת מן הוקה: לא
 נבלג זלא נדרת: במקום: ולא נחפסת: שכ"ו הוא עוכלמו יתכ'
 לפרות אש דקת שמוקס: גהינים דקיס שאינם גוף וגם בחכמת הנפשות
 כימנו

גימטריא חנו רחמים שלאר הוא עין אש שאינו סוד לאם הסורף שבנתיב
 ועוד יש סוד אחר מאת המחיר כלילה הגן סוספורו וכן יש סוד
 אחר הנק' אש איליטריקו כידוע א"כ אש יש גמה מני אש בפולס הספל
 הזה נוכל להאמין אכורה הנשמות גמן מליאח לדבר דק בתכלית
 בהטרפות צמה פיוכל לבלותה ואש' פ' שרחה סבב הנפש שאינה
 נבלת במקום גפי הכללי של הסכרות האז בתכלית הוודאות הנפש
 ראונו אינו נפש שמעון א"כ היא נבלת כפרסות ואש התאחדות
 הנפש עם הנוף דבר זר ולמעלה משכל האדם הוא נפגמו יכול
 להגביל אותה במקום הגן גהינס ולמחר ביגה ובין אש השקום ההוא
 עד שמשתנה או עד הכליון חרוץ ועל דרך שחבין כזה דרך סנהיס
 של נפש האדם לעשות ככה חבין דרך הגן עון לשכר (א"ה עין
 בס' נמלאכת מחשבת לפר' משה חפץ נ"ל של המורה פ' שלמדך ע"ג
 וישרב לך)

חוסמות הקפו אמאי לא שריך גמי גמ' על שמות הגמיסם
 והאיכא עלוקה ובהמת יש לתמוה על תמיהתם לפי
 שכלוקה הוא סס שרץ או תולעת שמוץ דס גלמי שובב וגדל נגרות
 ובאנשים ונדבק ברגלי בני אדם וברגלי בהמות העוברים ומס
 פואכ דס עד שבטובט יסכר וימות ונק' בלשו Sanguisuga חסו
 אה גמ' במשלי על עלוקה שתי בנות הכ הכ לפי שדרך סבב יש לו ב'
 שחיים דכ' לטמות כסה במו עידוע ועל קבל' ערני מודה שאכ ובהמת
 המכילה היא מין שאיבה (א"ה עין כשרט ערך יעלק כפי' כן דלמ"ס
 בנימוקי השרט' ר' אליה שמקדק ומס' מקסים כפין מ"ס רז"ג במס'
 ע' זדק י"ז ויבואו הלקוט כמשלי י"ג א')

ג"ע אם בא"י הוא בית שאן פתחה ובר

מספק של תלמוד על סקום הג"ע מחמת הוא ג"כ בין שמכ"ע
 אני קריתי שסכתות הרבה של מקום הג"ע מסקארט
 תמורינו Stefano Morino וגם מטתכ גדול הנק' Muraud
 ואחרים ג"כ לא זכרתי שמותם אבל הוא פילוסופי עה שאמר ר"ל
 דאש הוא בא"י בית שאן פתחה לפי שכמו שאמר האנדרגאמיו בית שאן
 היה מקום פקט ושמן והיו סמה כל מיני גמחי' כל מיני פירות לרוב ועל
 זה נק' בית שאן סקטי וגלפל ברוב הנון כמו שאבן וממנו סס שאבן כמו
 מלוה ובכלל דוד מפ' שאן שטופה שארץ פירו' הרבה והיו נער הנון כידוע
 ואם כשרניא הוא בית גרם פתחה לפי' נטהוא מקום שטופה פירות
 הרבה

פתח עינים

אֵרֶצָה וְכֵן הוּא אֵלֶּל הַבְּהִימָה דוֹרְמִסְקִיטָה . וְדַע שֶׁעַם גֵּרָם כֵּל . אֲרַמִּי
עוֹרָה דָּבָר בְּתַכְלִית הַמַּעֲלָה וְעַלְמָן עַל כָּל . אֲכִי הוּא מִשְׁתַּבַּח עַל
סְפִירוֹת שְׁעֵבֶר נֶהֱרַ - פֶּתַח לְדָרוֹמוֹ וּבִאֲמַת נֶס בְּיָמֵינוּ מֵהַבְּכוֹתִים
הַגִּבִּי דֶרֶךְ אֲנוּ יוֹדְעִים שְׂבָאוֹתָם הַמְדִינָה : וּבְמִקְוֹמוֹת הַהֵם סִירוֹת הָאָרֶץ
הֵם לְרוֹב וּמִטְכָּחִים . וְכֵן כְּהִרְפִּינָה הַסִּירוֹת הֵם מִשְׂבֹּכִים וְרָבָא שֵׁשֶׁב
שֶׁם לִזְמַן אֲרֵךְ הוּא מִשְׁנַחֵם לְפִי נְסִיוֹנוֹ .

אֵרֶץ הַמִּדְבָּר וְכִי פִשְׁטָת לִיה כַּמַּח הוּיָא וְכִי

בְּעֵינֵי הַמִּדָּה וְכֵל הַחֲשֹׁבֹן אֲמַת דְּחוּץ הוּא מֵאֲמַר רְכוּמֵינוּ . לְפִי
שֶׁהַמְגִילָה בְּשִׂיחָה עַפְסָה בַּה מ' אֲמַת עַל כ' אֲמַת שֶׁהֵם ת"ס
אֲמַת וְהַאֲמָה מְרֻבַּעַת יֵשׁ בַּה ד' זִרְמֹת אֲוֹרְכָה : א"כ אֵם כָּל הָעוֹלָם
הוּא זֶרַח וְכַמ"ס הַכְּתוּב וְשִׁמְשִׁים כּוֹרַח מִכֵּן מִיּוֹסֵד וּמְכוּוֹן הוּא הַחֲשֹׁבֹן
שְׂכַל הָעוֹלָם הוּא א' מִנ' אֲלֵפִים וּמֵאֲמִים כְּתוּרָה : יוֹסֵד עַל הַמֵּאֲמַר
כִּי־אֵל בְּהַסְקָפָה דְּאֲסוּלָה מְבֻלְבֵּל כִּי מֵה הַלְטֵרְפוֹת יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וּבֵין
הָעוֹלָם הַחֲמָרִי הַזֶּה שֶׁכֹּאֲמַר שֶׁהָעוֹלָם הוּא א' מִנ' אֲלֵפִים וּמֵאֲמִים
שְׂכְּתוּרָה . אֲכַל דַּע הַקָּרָא שֶׁהַמֵּאֲמַר הוּא יוֹסֵד מִכְּמַת אֲפִלְסוֹן וְשִׁכְמִים
חֲמָרִים לוֹ עַל הַסְּפַעַת וְהַלְיָלוֹת הַחֲמָרִי מִכַּח רֹחְמִי וְעַלְיוֹן עַל כָּל
חֲמָרִיּוֹת : וּבִאֲמַת אֵין בְּשֶׁל חֲמָר יוֹכֵל לְהַשִּׁיג הַסְּגָה שְׁלִימָה עַל אִיזִיה
כִּד שִׁיחָה הַנִּפְרָד סִיכָה לְמַצִּיאוֹת כַּעַל חוֹמֵר אוֹ לְמַצִּיאוֹת כַּח מַכְחוּמֵיו
זוֹה הוּא בְּאֶרֶץ יוֹתֵר נַעֲלָם מִכָּל רִטְוֵי חֲבוּר הַנִּפְרָדִים עַם בְּעַלֵּי הַחוֹמֵר
וְהוּא חֲבוּר עַל כָּל פְּנִים כִּידוּע : עַל זֶה לְפִי הַמַּעֲלָה הַתּוֹרָה כַּפְּסוּסָה
וּבְכָל מַדּוּתִיהָ הִיא גְדוּלָה עַד לְמֵאֵד יוֹתֵר מִן הָעוֹלָם וּלְפִי שְׂחֹמְרֵיוֹתָיו אֵיכֵן
בְּהַלְטֵרְפוֹת עַם רֹחְמֵיּוֹת הַתּוֹרָה ע"כ גִּזְרוּ אוֹמֵר מֵאֵת הָעוֹלָם א' מִכ' אֲלֵפִים
וּמֵאֲמִים בְּהוֹרֵם לְפִי שֶׁהַתּוֹרָה יֵשׁ לָהּ ל'כ' נְתִיבוֹת וְכֵל נְתִיב עוֹלָה לְמֵאֵה
בְּהַלְטֵרְפוֹ הָעוֹלָם שֶׁהוּא חֲמָרִי אֲכַל עַם זֹאת הַלּוֹרָה אֲנוּ מְבִינִים דֶּרֶךְ רִמּוֹ
אֵין הַחוֹמְרֵיּוֹת כּוֹלֵד מֵהַרְחֻמֵיּוֹת שֶׁהוּא שְׂרַכְבַּת הַרֹחְמִי וְהַנִּשְׁמִי שְׂרַכָּה הַאֵל
בְּכִרְיֵאת הָעוֹלָם וְכֵן הַתּוֹרָה בְּהַתְּפַסְטָה יֵשׁ לָהּ הַלְטֵרְפוֹת הַרְבֵּה : וְכַמוֹ
שֶׁהַחֲמָרִי הֵנֶם כּוֹלֵד מִזְמָן לִזְמָן מֵהֵיּוֹת דַּק שֶׁהוּא כְּמוֹ רֹחְמִי כֵּן הָעוֹלָם
הוּא א' מִנ' אֲלֵפִים וּמֵאֲמִים בְּהוֹרָה כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ וְכֵן הוּא נְרִמּוֹ
הַרְכַּבַת הַנִּשְׁמִי עַם הַרֹחְמִי : זֹאת וְעוֹד הַתּוֹרָה הִיא עֲלֵמָה דַּת וְדַתוֹת
וְכֵן הָעוֹלָם דֶּרֶךְ טַכְפֵּי יֵשׁ לוֹ דַּתוֹת כְּמוֹ דַּת הַחוֹמְרֵיּוֹת בְּכֻלָּו . לֵאמֹר הַתְּנוּפָה
דַּת הַזְּמִינִים וְדַת הַכְּבֻדוֹת וְהֵם הַחוֹמְרֵי יֵשׁ לוֹ דַּתוֹת זֶה הוּא הַהַלְטֵרְפוֹת
הַאֲמִיתִי בֵּין הָעוֹלָם הַחוֹמְרִי וְעוֹלָם הַרֹחְמִי : זֹאת וְעוֹד הַתּוֹרָה עֲבָמָה
הִיא מוֹרְכַבַת מְרוּחְמֵיּוֹת וְנִשְׁמֵיּוֹת : וְהַנִּשְׁמִי אֵין אֲלְטֵרְפוֹת עַם הַבְּרוּרָה יֵת
רֹחְמִי כּוֹלֵד אֵלָּה עַם הַאֲדָם שֶׁהוּא חֲמָרִי בְּנִפְסוֹ : א"כ אֵם הָעוֹלָם הוּא
חֲמָרִי

אמרי יס' כל חמירות גם בתורה ודרך הואת יש הכטרפות בין פעולס
וכין התורה מלך החמירות פכהס מלך הדמות טכס בטבע האחד
ונכנס האחרת חזק הוא שיקר מאמרגו :

הדודאים גתנו רית אלו בחורי ישראל וכו'

כבר פירשנו אותו ע"פ חכמת הגופות במס' ברכות על רית היוצא
מן פור האדם שלא טעם טעם הטא' אלו בנות ישראל
שאונדות פתחיהן לכפליהס זה הוא פסוט טיט בין הנשים שאונדות
פתחיהן לכפליהס מפני חבלי האים או האקס וגם מפני האולסה :

הדודאים וכו' חדשים גם ישנים וכו'

לפי הפסט ולפי חכמת הגופות יש במיני הנמחים ובמיני העירות
טכס טוטים יותר חדשים מיטנים ויש בהם טטופים יותר
ופטים פשהס חדשים מפני שכח הזמן אובד הפרי לך האופלות טבו
ונטשה יותר מתוק לכן אמר הפסוק חדשים גם ישנים וכו'

ודללו בדים כל העובר להם חייב מיתה וכו'

הרועג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת

זה המאמר הוא להטיל אימה בין האנשים כדי שיאשינו בתורת
ה' ית' ובדברי רבותינו ואם הם פלגים אמרו לכבודם ולרוחם
מה פאמרו להתדיל כבוד אין לנו להפליא על זה לפי שכל בני האדם ככלל
וכפרט אין להם פניה ולכן גזרו אומר שמי שלועג עליהם נידון בצואה
רותחת וכבר נאן הקדמונים וכפרט ברומיים וכיוונים נמצא שהיו דנים
העובדים על הדתות לילך בין הטאה רותחת כמה טעות וכמה ימים וכמו
פכאגו אלו האומות יע"ז אין להלטיע על מאמרו אם אמר שהלועג
עליהם נדון בטאה רותחת :

ת"ר מעשה בר"ע וכו'

יש לתמוז כזה המאמר טר"ע שהיה פילוסוף טכפחיתו חכום בבית
האסורים היה מחמיר על פלגו כ"כ בט"י וזאת היסה חמרת
חסידות לפי סד' דברים פטורים במחנה וא' שהן היא רחוקת ימים וכ"פ
במקום פכנה בהיותו חכום בבית האסורים ור"ג היה פילוסוף גדול
פכנס בשלוס וילא בשלום :

פתח עינים

דרש רבא מ"ד וכו' אל תדינני כיושבי כרכים
וכו

זאת היא פילוסופיה אמיתית שיושבי כרכים שהלטרפות עם בני
הכפר הם מלאים עונות וכפרט האזנה הגולג' שכוונת סקר
כל אלה כולן הם לרוח בעמירות ונגד זה הם למעט בין הכפר. ידוע הוא
שהכנסת מביאה לידי טעמוס. החכמה בין בני העיר מוליד המינות
והטעמות של בני הכפר. מביא האדם להאמין ואינו לועג על מה
שאינו מכין אכל מלא יראת פנים והולך וסובב בעיר לצורך משפחתו
וסורה ואוכל את לחמו אחר יגיעתו בשלום ובסקט :

א"ר המנונא ת"ד וכו'

המאמר הזה כענין שלמה הוא פילוסופי ללמדנו שהחכם הנדול
כמוהו ים לו בדברים התורניים לדמות דבר לדבר כדו
להקל ההכנה וע"כ אמר שלשת אלפים משל עליהם רצוני משלים
ודמיונים לפתוח פתח החכמה לבני העם לפי שכמו שידוע המשל הוא
דבר גדול להבין לאנשים ונשים וסוף הדברים השליונים של תורתנו
האמתית : וכד"ס שהם כמו פירושים לתורתנו היה אמר אלף וחמשה
טעמים לפתוח פתחי האמונה בהם : ומפני שהאמתות בלא לימוד הל'
לפי' הדקדוק ה"א ללמדם כהגון ע"כ לימד דעת את העם וקבע בהם
עסורת וסימנים בין בתיבות המקרא בין בגירסת המשנה רצוני לתורם
שכע"פ שבימיו לא היתה משנתנו שחיבר רבינו הקדוש אחר כמה שנים :
ואח"ו עשה כענין המצות כמה תוס' תיקון עירובין וידים וגר עליהם
והוסף בל"ת שניות לפעויות ובאמת ער"ו עשה לתורה אזנים לפי סע"י
אלו ההוספות אחוזין ישראל בהגות ונחרחקים מן העכירות בדרך
סנוח לאחיו בכלי שיש בו יד כידוע :

שחורות בעורב במי אתה מוצא סדרי תורה וכו'

ג'ז הוא פילוסופי. ללמוד כראוי צריך ליקר הזמן שהוא היקר שבנמצאו'
ומנו שמאכד אותו בדברים שאינם מכובדים אין לו הכנה
ללמוד כראוי ע"כ צריך להשכים ולהעריב בכה"מ עליהם: שנית החלמיד
צריך לאהוב היגיעה ככל כחו ובכל נסו ועל כן טוב דבר רבה סצריך
לשחזר פניו עליהם כעורב להנות כד"ת יומם וליילה. ועורב נק' כן
לפי שהוא שחר כעורב וכן כתב הבוקארט. ואח"ו אם הולך האדם
אחרי שכנע ואחרי תענוגי המאכלים אינו שיה ללמוד כראוי ע"כ אמר
שהת"ח

פתח"ח ים לו. להסיס פנמו אכורי כטורכ עם בני מספחתו לאכול
 בלמנוס וגם לחם פפירות הארץ ולא מדגן מהוא סוה מעט ונותן
 מזון למספחתו. ואין כזה מדת אבזריות מן הקצם אל הקצה לפי סיס
 כמה ירקות ופרות הארץ אע"פ שאינם דגן סנותנים מיהיה למספחתו
 ומכינים לחם כרהוי כמו כימינו בכמה מדינות ובפרט בלרפת מפרי
 הארץ הנק Patata כל' מדיני ובאיטלקי Pomi di terra רנוני
 משווי ארץ: וכן בכאן קורמי או קרומיות לפי הלמה דוד הם עשבים
 או קליפות דקות שנסארו מן הקנים אבל ראויס להעשות קמה ואח"ו
 לחם וכן בפירות אמרו שהוא הנמיל לח ונחלק והיותר רך טוחנים אותו
 ועושים קמה:

בסוף הפ' וכו' מכאן לת"ח שחלה שמושיבים
 ישיבה על פתחו

אין הטעם כזה סלף ליתן רשות למלאך המות להכנס עם לפי שאם
 החולי הוא חולי מות לפי הנושאת אין לנו להמתין נסים ונפלאות
 נגד הטבע בפנין הזה אכל הטעם נראה כדי להטיל קנאה בין החכמים
 בכבוד גדול כזה ועל כן התורה מתרבת ומתרכנת בין אומתנו. ונאמת
 כימים האלו פתח"ח אינם מכובדים כרהוי מספרם הולך ומתמעט
 מפנה לשנה:

ת"ו שיל ביע

Simili su' Vesuvj e sulle minerali acque calde del globo anche in mezzo a' mari.

Simili sull'inferno e su' nomi ebraici che le sono applicati.

Simili sul paradiso terrestre e sua ubicità.

Dissertazione sul sistema platonico delle emanazioni.

Frutti diversificanti giusta la loro età.

Confronti dell'uomo di città con quello di villa.

Utilità de' paralleli e degli esempj per facilitare lo studib.

Quanto importi l'economia e l'allontanamento della crapula allo studente.

forze spiritali de' vecchi, loro pusillanimità, e facilità della sortita del Trocantere dall' acetabolo del femore in causa dell' indurimento linfatico e nervoso di quelle parti, e durezza de' muscoli del collo.

Cognizione de' Rabbini dell' inevitabilità Halleriana, e elettricità animale, e de' veri segni della morte colla putrefazione.

Molti cadaveri che si mantengono quasi intatti dopo molto tempo ne' loro depositi.

Riflessioni sulle orazioni funebri di cui eran tanto gelosi gli antichi e premurosi anche in vita.

Simile sugli essenzj.

Dissertazione sull' influsso delle sfere e de' climi, e quanto valga l' educazione nell' uomo fisico a superarne gli effetti.

Storia naturale del Cane, e singolare sua digestione, e confronto suo col porco.

Quanto il carattere paziente giova ne' studj a trovare la verità.

Riflessioni sulle società in qualunque rapporto.

Simili sulla fortuna, e di non esserne l' uomo troppo ardito, e sulla vanità delle umane grandezze.

Sola la Religione dà qualche valore all' esistenza dell' uomo.

Matematiche misure di molte cose appartenenti al Santuario di Salomone.

Riflessioni su' spiriti e sulle sottili emanazioni de' corpi.

Si-

Utilità delle feste specialmente per i poveri.

Storia naturale del Vermiculus alatus de' naturalisti.

Simile dello Scombero e del Tono.

Uso de' bagni di acqua di mare, e de' minerali su' diversi luoghi geograficamente dilucidati in molti luoghi dell' Asia.

Abuso delle bevande spiritose, e del vino che genera la perdita della memoria mediante l'astenia che nasce dopo l' eccesso dello stimolo.

Storia naturale delle diverse grandezze relativamente stravaganti delle parti genitali.

Possibilità di domare il Leone conosciuta in più tempi, come lo è fra i moderni.

Storia naturale del Cocodrillo e de' Cappari, e loro uso in medicina.

Simile dell' anatomia della midolla spinale, della putrefazione, e della digestione; con riflessioni sulla vecchiaja.

Sistema del P. Guizzetti che la compassione altrui nasce da quella di noi medesimi.

Riflessioni sulle fisionomie e specialmente sulla region frontale e nasale.

Simile sulle lacrime, e mediche cognizioni sulla materia delle lacrime, e su' varj generi di pianto.

Anatomia de' fianchi, del ventre, e degli organi che servono alla digestione.

Ragioni metafisiche del diletto della gioventù verso la vecchiaja, e riflessioni sulla fisiologia e patologia di tale età, misura delle

for-

Riflessioni sulle coliche di diversa specie.

Corpi minerali che si trovano nel ventre de' pesci, e pietrificazioni di tal genere.

Le distrazioni di pensieri eterogenei nell'ora del cibo che rendono meno attivo il gusto.

Pensiere sublime di Locke sulla fede, conosciuto da' Talmudisti.

Carattere e costume, cause efficienti de' progressivi effetti.

Mancanza di religione e morale, causa prossima della dissoluzione socievole.

Provvedimenti pubblici ne' tempi antichi per riparare gl' incendj.

Precetti medici sulle cacciate di sangue, e riguardi circa le giornate da celebrarsi il salasso, e circa i venti e altre circostanze dell' atmosfera che lo impediscono.

Scopo della creazione nella generazione.

Colomba, ritratto dell'amore fra gli antichi, e perchè.

Premura de' Rabbini di facilitare anche in giorno di festa la preparazione de' medicinali, e l'uso degli olj e del vino assai di frequente nella medicina di que' tempi.

Giustizia distributiva base principale del bene dello Stato.

Orgoglio e superbia causa dell' Ateismo.

Regole di dietetica e di non far uso de' vegetabili in caso di astenia diretta, e così di non eccedere ne' farinacei e ne' legumi specialmente di notte.

Storia naturale de' prodotti e de' volatili di Babilonia, e della poca sua polizia.

Uti-

onde ascendere alle riflessioni le più sublimi.

Storia naturale del pomo e del cedro.

Rapporti della legge mosaica colla natura dell' uomo.

Virtù della sofferenza, e di perdonare le offese.

Cognizioni di geografia sacra, giusta Bochart e l' Andricomio.

Relazioni delle leggi israelitiche colla natura dell' uomo, e clemenza divina nell' uniformarsi in mezzo alla sua infinità.

Etimologia de' nomi di diversi luoghi nominati nella Scrittura Sacra.

Caratteri necessarj a un Profeta, e ad un ispirato da Dio.

Digressioni su' caratteri ebraici e samaritanici.

Riflessioni filosofiche sull' irascibile.

Medicine della morsicatura de' serpenti.

Riflessioni su' prodotti delle terre paludose più facili alla putredine che provenienti dalle alture de' monti.

Utilità degli acidi vegetali quai refrigeranti.

Malattie ereditarie e di famiglia.

Sistema de' Putredinisti e de' Redisti.

Avvertimenti su' libri degli eretici, e cognizioni di quelli di que' tempi.

Tavole e cibi per distinguere la festa e con qua' limiti.

Festeggiare la festa col sentimento, e specialmente quella del Sabato.

Moderazione di non troppo orare.

Ri-

- suo nome, e utilità sua medica nelle aposteme, e nelle suppurazioni in genere.
- Alcali volatile, utile nel morsico della vespe.
- Applicazione delle Sanguisughe, e degli astringenti utili in qualche male cutaneo.
- Utilità de' Lucertoni e suoi prodotti alcalini volatili, nella morsicatura de' scorpioni, e così de' granchi preparati, con altre cognizioni di medicina pratica su tale proposito.
- Storia naturale del Leone e de' mezzi di avvilirlo.
- Simile dell' Elefante che non può ripararsi dalle mosche.
- Superiorità del Lucertone sullo Scorpione.
- Uccello che spaventa l' Aquila.
- Inciviltà che fa guerra al Cocodrillo.
- Comparazione della capra colla pecora, e riflessioni su' medesimi animali.
- Digressione sulla coda delle pecore, e de' manzi; storia naturale delle locuste, de' galli, e di altri animali, e filosofiche riflessioni.
- Sulle etimologie con molti esempj.
- Pesce, porco e serpente che rinvigoriscono nella vecchiaja, e perchè.
- Digressione sull' astrologia giudiziaria e su' spiriti malefici.
- Cognizioni col senso olfattorio per distinguere le qualità delle terre diverse, giusta l' emanazione dell' odorato, e molte cose relative all' agricoltura.
- Riflessioni sul Numero tre.
- Sensazioni che nell' uomo formano la scuola

on-

Cognizioni rabbiniche sull'emfisema, idrope, esostosi, e tabe nervosa.

Così sulla semeiotica, e sulle diverse specie de' edemi, e delle schinanzie.

Storia Naturale della Saponaria, del Mirto, della Viola, e loro uso economico, e medico.

Simile sulle mammelle, e sulla conformazione eguale nell'uomo, e di essersi qualche volta osservato il latte anche in quelle mascholine.

Riflessione metafisica sul peccato proveniente da temperamento, e non da volontà assoluta.

Giuste cronologiche notizie sopra l'origine di Roma.

Setta di Madalenitti conosciuta ne' tempi antichi.

Cognizioni sulla Tuzia, su' Veleni, e sulle diverse malattie delle Tigne.

Fiori bianchi provenienti molte volte dall'eccesso del coito.

Diversi Avvertimenti metafisici e morali sul metodo de' studj.

Ignoranza e insensibilità vanno del pari.

Pericoli provenienti dall'adomesticazione de' cani.

Medicine utili col mezzo dell'immaginazione, e quanto importi l'uso de' medicinali anche rifiutati per ragioni superstiziose.

Estimazione dello studio dell'astronomia.

Moderazione nello studio delle Cause finali.

Lumaca, sua storia naturale, etimologia del

suo

- Avvertimento di non prolungare le visite agli ammalati di morbi contagiosi.
- Riflessioni sulla lingua caldea.
- Irritabilità Halleriana, e elettricismo animale conosciuti da Talmudisti.
- Riflessioni letterarie sul libro dell' Ecclesiaste.
- Simili sulle ricchezze, e sulle diverse sue specie.
- Storia naturale del Tasso, ossia il Taison de' francesi con molte riflessioni nuove.
- Simile su' Mammarij unicorni.
- Considerazioni sul libro de' Proverbj di Salomone, che à tanto trattenuto anche il gran genio di Bacon col suo *Domus Salomonis*.
- Simili sulla Storia naturale de' Dateri.
- Simili su' funghi di diversa specie.
- Simili sulla forma della testa de' babilonesi, degli occhj degli egiziani, e gambe degli africani.
- Morale, base della religione.
- Fisiologia dell' Adipe.
- Formalità Religionarie sulle primizie ridotte a polizia medica.
- Riflessioni su' Voti.
- Patemi d' animo, riconosciuti per causa degli aborti.
- La mancanza della morale produce la negligenza dell' agricoltura.
- Danni infiniti che nascono per mancanza della giustizia distributiva.
- Astenia e idropisia che nascono dall' eccesso del coito.

delle scienze, per poi montare alle idee più composte; quanto valga di economizzare la memoria, onde non caricarla di cose frivole e quanto importi la virtù della pazienza nello studente.

Necessità di sostenere i letterati.

Sagacità nel non affrettare le intraprese ardite per ingrandire con velocità l'incominciata fortuna.

Quanto importino le elementari cognizioni prima d'intraprendere le speculazioni d'invenzione.

Punti di Dietetica negli alimenti.

Confutazione di Rousseaux come quella del Genovesi, circa i danni del sapere e de' studj.

Di non molto orare onde impiegare il tempo negli studj o nelle arti, giusta Sant' Agostino — *Qui laborat orat.*

Importanza della giustizia distributiva, e le ore misurate a' Giudici per il loro ministero.

Ore, giusta la fisica la più ragionata, le più acconcie per alimentarsi, e secondo le diverse personalità ed impieghi.

Cognizioni di diversi collirj.

Avvertimenti al genitore di non troppo distinguere un figlio tra gli altri colla paterna tenerezza.

Politica commerciale di preferire le città nascenti che le troppo antiche.

Diverse specie di tirannia in chi comanda.

Av-

Riflessioni sulle abitudini morali, e su' martirj.

Simili sul catasto delle popolazioni, su' diversi generi del salute, e sulla temporaneità delle leggi, giusta le relazioni de' tempi stessi e de' popoli per lui sotto fatte.

Simili sul metodo de' studj, e sulle prerogative de' maestri.

Distinguere le generalità dalle piccole particolarità in rapporto alla religione.

Grandi istruzioni sulle arti, e raccomandazioni di educarvene i figli.

Cognizioni de' Talmudisti sulle fisionomie e sulle diverse conformazioni osteologiche, giusta il parere di Lavater e di Galle.

Riflessioni sulla grande popolazione degli ebrei nelle epoche antiche.

Rispetto e fedeltà dovuti alli Sovrani rispettivi, e impieghi politici ammessi da' Principi di altre nazioni agli ebrei che lo meritavano.

Provvidenza Divina anche sugli individui, provata con filosofiche vedute.

Allontanamento di conversazioni nelle famiglie, e avvertimento fisico e morale sulle bevande spiritose.

Avvertimenti filosofici di non avvilitarsi nelle avversità, e coerenti Riflessioni.

Accademie letterarie per l'aumento delle cognizioni umane.

Lusso e molezza de' costumi, contrarj alla propagazione del sapere.

Importanza di studiare gli elementi semplici

delle

ELENCO

OSSIA

I N D I C E

delle materie contenute in questo secondo Volume.

Prefazione ragionata sulle scientifiche cognizioni de' Rabbini, checchè ne dicano gli idioti, e biografiche riflessioni sul celebre Rabbino Menasse Ben Israel.

Cognizione anatomica de' Rabbini sul Catino della donna, e della sua diversa conformazione da quello dell' uomo.

Precetti di decenza nel camminare per istrada con una femmina.

Filosofico parallelo delle passioni umane colla mosca.

Cognizioni anatomiche de' Reni e del consenso loro col cervello.

Riflessioni sulla mano destra e sinistra, giusta i pensieri del celebre Carmeli nel suo trattato degli usi.

Simile sulle funzioni del cerebro e del cuore.

Anatomiche e fisiologiche cognizioni della laringe, dell' esofago, de' polmoni, della lingua, del fegato, della milza, del ventricolo, e delle narici, non meno che del respiro.

Ri-

MC28

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

CANCELLED
BOOK DUE
JUL 14 1981
JUL 8 1981
7119318

CANCELLED
BOOK DUE
FEB 8 1982
FEB 20 1982

CANCELLED
BOOK DUE
NOV 9 4 1981
720352

HW LHAW 0